

De hoefsmid : geïllustreerd maandblad voor hoefsmeden en anderen die in het hoefbeslag belang stellen in Nederland.

<https://hdl.handle.net/1874/328587>

DE HOEFSMID.

1921.

U
S

6.39/

DE HOEFSMID.

Geïllustreerd Maandblad voor hoefsmeden en anderen
die in het hoefbeslag belang stellen.

ONDER MEDEWERKING

VAN

onderscheidene deskundigen.

GEREDIGEERD EN UITGEGEVEN

DOOR

A. W. HEIDEMA.

XXVle Jaargang.

's-GR A V E N H A G E . — A . W . H E I D E M A . -- 1921.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0851 7827

INHOUD.

De titels, voorzien van een †, geven artikelen aan waarbij een of meer afbeeldingen of figuren behooren; artikelen met * zijn bijdragen onder een afzonderlijk hoofd en die met p behooren tot het persoverzicht; de overigen zijn korte mededeelingen of ingezonden stukken.

De Romeinsche cijfers duiden het nummer der aflevering aan, de gewone cijfers de bladzijden.

- A**meland. Hoefbeslag op — * XII 206.
Arbeidswet p III 44.
Assen. Wedstrijd hoefbeslag te — VI 91; VIII 131; *IX 147.
- B**alkijzer p IV 61.
Bedrijfsongeval * III 36.
Benthuizen. Hoefbeslag te — * VIII 120.
Beslag en stand p III 44.
Bodemwijden stand bij veulens p VII 110.
Bokhoef p VII 109.
Brokkelhoeven. Beslag bij — * V 73.
Bijzeloof * III 38.
- C**oöperatieve smederijen * I 9; III 43.
Cursus in hoefbeslag te 's Gravenhage p IV 60; IX 150.
" " " te Enschede IX 150.
- D**elft. Hoefbeslag te — * VII 104; * VIII 115.
Doetinchem. Wedstrijd hoefbeslag te — * IX 145.
Dordrecht. Hoefbeslag te — * X 155; * XI 171.
- E**lectrisch lasschen XI 180.
Engelsche hoefzolen * IV 52.
- F**riesland. Inspectie hoefbeslag in — VI 90.
- G**orinchem. Hoefbeslag te — * IX 139.
Gouda. Hoefbeslag te — * VII 99.
's Gravenhage. Hoefbeslag te — * II 19.
- H**andgesmede ijzers * II 27; * III 35; * IX 144.
Hengelo. Wedstrijd hoefbeslag te — VI 91; VIII 132; * IX 148.
's Hertogenbosch. Hoefbeslag te — * XII 204.
Hoefbeenbreuk V 78.
Hoefbeslag koudbloedpaarden * VIII 126.
" Nat. Tentoonst. Nederl. Trekpaard * VII 106; p X 165.
- Hoefbeslag Prov. Zuidholland * I 5; * II 19; * V 67; * VI 83; * VII 99; * VIII 115; * IX 139; * X 155; * XI 171.
- Hoefbevangenheid p IV 63.
Hoefkraakbeenderen * IV 54.
Hoefkraakbeenfistel XII 212.
Hoefsmeden. Samenwerking — * IV 51.
Hoefsmidsschool te Oldenburg III 42.
Hoefverpleging III 43; IV 60.
Hoefzolen * IV 52.
Hoornscheur XII 213.
Hoornzuil X 165.
- I**ngezonden stukken. Bekwaanheid militaire hoefsmeden I 12; I 13; II 28; IV 58. De hoefsmid en zijn belooning III 39; IV 57; VI 89. Een nieuwe vinding op het gebied van hoefbeslag III 42. Nog eens het machinale hoefijzer IV 57. Rotterdam en zijn hoefbeslag VI 90. Eischen rijksdiploma als hoefsmid VII 107; VIII 129. Prijsberekening hoefbeslag VII 108. Werktijd militaire hoefsmeden VIII 130. Wedstrijd hoefbeslag Zoetermeer-Zegwaard X 164; XI 177; Inrichting voor hoefbeslag te Groningen VI 91; XII 211.
Inspectie hoefbeslag in Friesland VI 90.
- J**aaroverzicht * I 3.
- K**alkoenen * V 75; p VI 93.
Kamps. Hoefsmederij van Gebr. — te Eext † * XI 176.
Klemhoef p VII 110.
Kolen p III 44; p X 166.
Koudbloedpaarden. Hoefbeslag bij — * VIII 126.
- L**eiden. Hoefbeslag te — * VI 83.
- M**achinale hoefijzers * II 27; IV 57.
Militair hoefsmid I 12; I 13; II 27; * IV 51; IV 58; VI 89; VIII 130; * X 157.

Militaire hoefsmidsschool I 15; II 29; III 42; IX 149.

Nageltred p XI 182.

Nation. tent. Nederl. trekpaard. Hoefbeslag op de — * VII 106.

Noordbrabant. Hoefbeslag in de prov. — * XII 203.

Onderwijzers in praktisch hoefbeslag I 15; †* II 25; II 29; †* III 37; XII 211.

Paard. Het — bij het beslag p II 29; p III 45.

Paardentelling in Zwitserland p X 166.

Positieregeling militaire hoefsmiden * X 157.

Prijfsberekening hoefbeslag III 39; IV 57; VI 89; VII 108; * IX 144.

Rotstraat p IV 61.

Rotterdam. Hoefbeslag te — * V 67; * VI 83.

Rijksdiploma hoefsmid I 14; III 42; VI 92; VII 107; VII 109; *VIII 128; VIII 129.

Schieman. Hoefsmederij van Gebr. — te Axel †* X 157.

Sleepende gang XII 211.

Smidsbedrijf. Bedreiging vrije — * I 9.

Stark-Guther. Beslagmethode — p IV 61.

Steengallen * I 11.

Steltvoet p VIII 133.

Stoottjzer p VI 93.

Vereeniging ter veredeling van het ambacht V 77; p IX 150.

Vergadering onderwijzers in praktisch hoefbeslag †* III 37.

Verzet bij het beslag p II 29; p III 45.

Veulenbokhoef p VII 109.

Veulensteltvoet p VIII 133.

Vlissingen. Wedstrijd hoefbeslag te — * X 162.

Voeten. Conserveeren van doode paarden — X 165.

Waddingsveen. Hoefbeslag te — * VIII 165.

Wedstrijd hoefbeslag IV 60; VI 91;

VII 108; VIII 131; VIII 132; * IX 145; * IX 147; * IX 148; * X 160;

* X 162; X 164; XI 177.

Werktijd smeden p IV 60; p V 78.

Winterbeslag II 29.

Izzer p IV 60; p V 78; p XI 181.

Zevenhuizen. Hoefbeslag te — * VIII 125.

Zoetermeer-Zegwaard. Hoefbeslag te —

* VIII 119; Wedstrijd hoefbeslag te —

VIII 132; * X 160; X 164; XI 177.

Zool. Besnijden — p V 78.

„ Kneuzing * I 11; III 42.

„ Meedragen — XI 179.

Zuidholland. Hoefbeslag in de prov. —

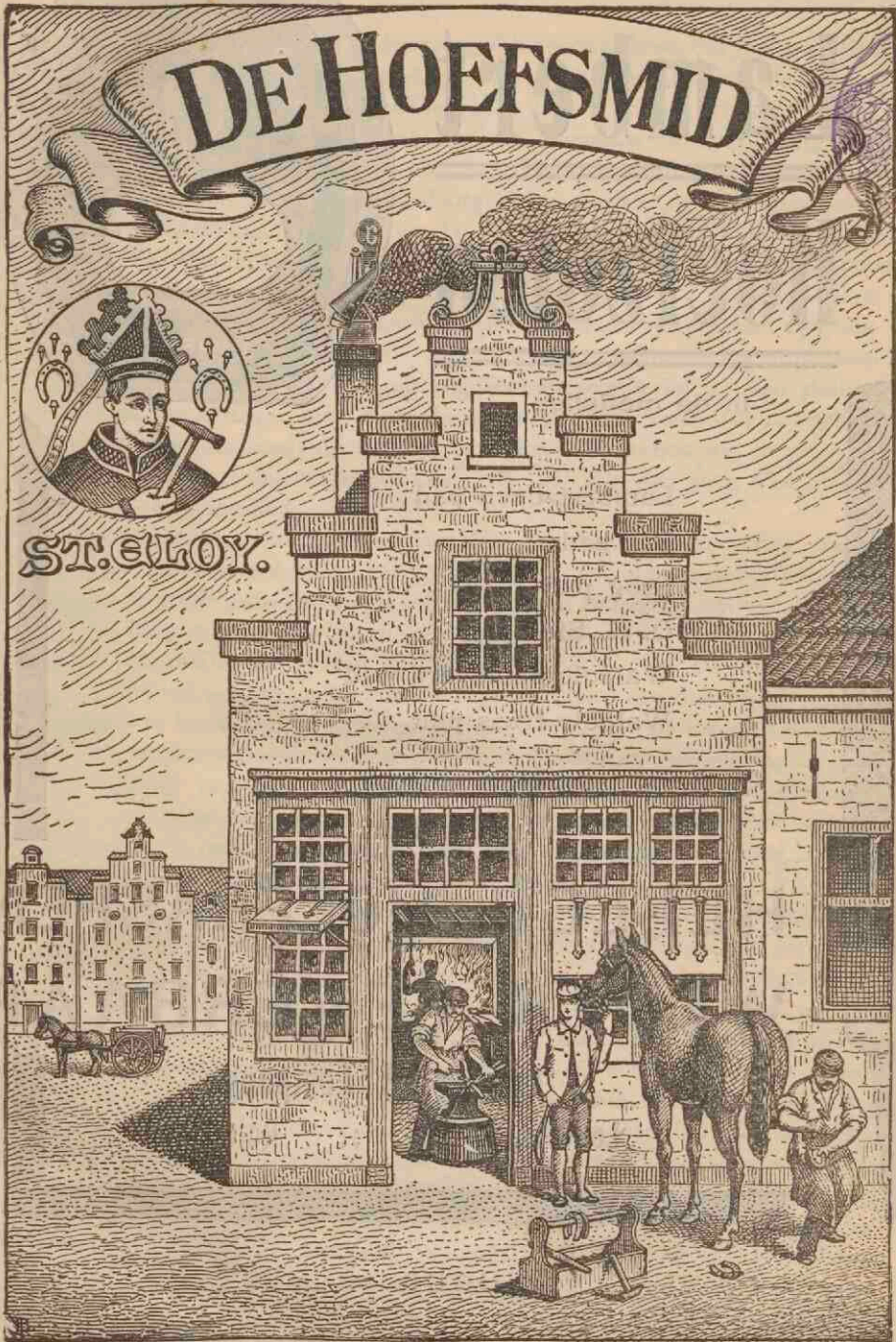
* I 5; * II 19; * V 67; * VI 83;

* VII 99; * VIII 115; * IX 139;

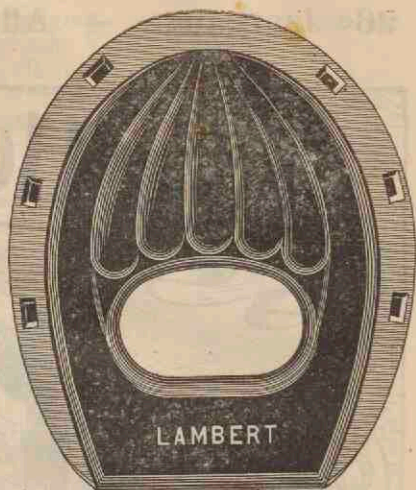
* X 155; * XI 171.

Zwitserland. Paardentelling in — p X 166

H-397

Lambert Hoefzolen

in de modellen

Lambert open pad

Bar pad

Frog pad

O. K. Star pad

Walpole boulevard pad

Walpole truss pad

en de bekende

Amerikaansche

HELLER HOEFRASPEN WEDER LEVERBAAR

Lambert & Company

Leuvehaven 66 :: Rotterdam

INHOUD.

1920—1921. — Een en ander over ZuidHolland en het hoefbeslag. —
Het vrije smidsbedrijf wordt bedreigd! — Een greep uit de praktijk. —
Ingezonden stukken. — Korte mededeelingen. — Advertentie.

1920—1921.

Verleden jaar moesten wij in den terugblik neerschrijven, dat het jaar 1919 niet aan de in gunstigen zin gestelde verwachtingen had beantwoord en werd de hoop gekoesterd, dat alleen 1919 als het, „dure jaar” zou bekend blijven. Deze verwachting mocht helaas geenszins in vervulling gaan daar 1920 in menig opzicht in nog meerdere mate in de herinnering zal voortleven als een uiterst moeilijk doorgeleefde periode voor een groot deel van het menschdom, arbeiders en O. W.'ers uitgezonderd. Vooral in de eerste helft. De verwachte daling van de prijzen in de aanvangsmaanden ondervond door verschillende omstandigheden — waaronder de op handen zijnde en met groote willekeur uitgeroepen stakingen te rekenen zijn, alsmede de in het algemeen verminderde productie — belemmering en pas heel tegen het eind bleek deze zoodanig weggenomen te zijn dat ze een daling, zij het ook een geringe, niet meer in den weg stond. Maar over het geheel en in het algemeen heeft de wedloop tusschen loonsverhooging en prijsverhooging, die sedert den wapenstilstand van 1918 aan den gang was, ook in 1920 nog aangehouden.

Bij het schrijven van dit korte overzicht meenen we de kentering, die in zake prijs- en loonsverhooging dan toch in ieder geval gekomen is, de staking — nu in de goede beteekenis van het woord — in bedoelden wedloop, als een noodzakelijke voorwaarde te mogen aanmerken om tot den terugkeer van gezonde, normale toestanden te kunnen geraken. En als zoodanig kan dit verschijnsel met vreugde worden begroet. Maar van den anderen kant valt niet te loochenen, dat evengoed deze terugkeer vele zorgen baren zal, dat op actie noodzakelijk volgt reactie en dat voor verscheidene lagen in de maatschappij ondanks de daling van den levensstandaard een moeilijke tijd voor de deur staat. Vooral en allereerst voor handel en industrie en alles wat daarbij is onder te brengen, maar ook waarschijnlijk, hoewel minder schokkend en wellicht later, voor land- en tuinbouw.

Het is grondig te hopen, dat de in het algemeen sombere voorspellingen in dit opzicht zullen meevallen, want dan immers zullen ook aan den hoefsmid en zijn vak de donkere wolken voorbijtrekken van den toekomstigen tijd. Moge dit zoo zijn!

In het bijzonder de landbouw heeft in zijn wezen directen invloed op het smidsvak. Het behoeft geen nader betoog, dat bij het doormaken van een crisis in het landbouwbedrijf ook het smidsbedrijf hieraan ternauwernood ontkomen kan. Op het oogenblik valt niet anders te doen dan maar te hopen op een voorspoedige afwikkeling der internationale verhoudingen, waardoor de groote ruilhandel wederom op uitgebreide schaal kan plaats vinden, — op meerdere productie van de daarvoor noodige grondstoffen en op de zoo zeer gewenschte zuinigheid van elk individu in het dagelijksche leven. Aan deze beide laatste voorwaarden kan ieder meewerken. Wie weet, of de terugkeer dan niet alsnog zonder schokken volgens den geleidelijken weg kan worden voltrokken.

Ook hiervoor uiten wij van deze plaats onzen besten wensch.

* * *

De hoefsmid heeft, wat betreft de benoodigde grondstoffen, wel beroerder jaren gekend dan 1920. Zij waren in voldoende hoeveelheid te verkrijgen. Wel moesten hooge prijzen worden besteed, vooral in de eerste helft, en was er nog geen stabiliteit bij de verschillende artikelen. Nu weer eens rijzing, dan weer daling, net als met de materialen van anderen aard (hout, steen enz.). Zoo bedroeg de prijs van hoefstafijzer in de maand Juni 35—37 gulden per 100 Kilogram, in September 30—32 en in December 19—21. Deze laatste daling mag aanzienlijk worden genoemd en zal op het aangezicht van den „zwarten man uit het kindervers” zeker een tevreden trek hebben teweeggebracht.

De kolenprijzen schommelden tusschen 8 en 8 $\frac{1}{2}$ gulden per 100 Kilo, terwijl de kwaliteit lang niet steeds van de beste was. In den alleraatsten tijd zijn ook hiervan de prijzen gelukkig wat gedaald en zulks niet ten koste der kwaliteit, naar we vernamen.

* * *

De organisatie van de hoefsmiden is nog altijd voor verbetering vatbaar. Men kan immer nog de meest bijzondere verhalen hierover vernemen. Het is schering en inslag dat de beslagprijzen in aan elkaar grenzende smederijen belangrijk verschillen, waardoor ongewenschte concurrentie binnen sluipt, die veel kwaad doet. Zij benadeelt de betrokken smeden, verheft niet het vak, maar vernedert het in aanzien en zal ook aan de technische uitvoering afbreuk doen. Kan hieraan geen einde komen? Stuit dit praktisch op onoverkomelijke bezwaren? Ons dunkt dat de smeden sterker staan door over groote kringen een gelijke basis voor de beslagprijzen te scheppen en ook toe te passen; — om meer dan één reden. Er zijn natuurlijk smeden, die nog geen lid zijn van hun kring en zulke kunnen onder de markt werken en anderen schade doen; hun aantal is, althans in sommige streken, niet groot meer. Van dezulken kan een minderwaardige concurrentie worden verwacht. Maar ons kwam ter oore, dat ook onder de georganiseerden nog wel eens ongewenschte verhoudingen in dit opzicht bestaan. En dit is te betreuren. Wellicht dat door meer voeling te houden en leiding te geven hieraan kan worden tegemoet gekomen. De onderwijzers in praktisch hoefbeslag en de vooraanstaande smeden hebben ook hier een taak te vervullen.

Moet in de naaste toekomst de beslagprijs worden gewijzigd, als de prijsdaling in algemeenen zin voortgang neemt? Ook hierbij is broodnoodig algemeen overleg van de hoefsmiden onderling en komt toch ook weer de noodzakelijkheid naar voren goed georganiseerd te zijn. Wij kunnen over een eventueele daling in de beslagprijzen geen beslist oordeel vellen, ook omdat dit nog niet mogelijk is. Wel is het van belang er op te wijzen, dat de paardenfokkerij niet meer zoo loonend kan blijken als enkele jaren achtereen het geval was en van de zijde der fokkers op goedkoop beslag zal worden aangedrongen. Deze drang is reeds waar te nemen in sommige streken. Men hoort hier en daar mompelen over oprichting van coöperatieve smederijen door de fokkers, uit de overweging, dat dan hun dieren op minder kostbaar beslag komen te staan. Het zit in de lucht. Laten de smeden hiervoor niet overbevreesd zijn, doch laten zij het ook niet onderschatten; — pleegt onderling overleg, organiseert U stevig met elkaar en breng in rekening

datgene, wat *billijk* is. Dan zullen de fokkers ook niet zoo gauw tot een eigen exploitatie (kunnen) geraken.

* * *

Nog een enkel woord over ons en over uw blad. Is het noodig u nog aan een gebeurtenis te herinneren uit den vorigen jaargang en waarvan we hopen dat ze „eenig” zal blijven? Weet ge nog wel, dat „De Hoefsmid” in gevaar verkeerde, omdat de redactie voor het voortbestaan hoogere eischen stelde dan waaraan toen ter tijd werd voldaan? En dat het gevaar bezworen kon worden door het in de lezers gestelde vertrouwen mede te werken om in het bezit van een degelijk vakblad te blijven, in het belang van het vak? We zijn overtuigd, dat het u nog helder voor den geest staat. En dankbaar kan reeds worden getuigd van een meerdere medewerking. Maar 't kan en moet nog beter worden; — uit den hoek dus hoefsmiden en op papier gezet uwe ervaringen, uw vragen, groot of klein, zich voordoende in of buiten uw zoo wisselend bedrijf. Dan zal deze nieuwe jaargang voor ons allen in nog meerdere mate afwerpen nut en genoegen!

Wat betreft het in de kolommen van „De Hoefsmid” verhandelde kunnen we met erkentelijkheid wijzen op de voortzetting van de in 1917 begonnen beschrijvingen van de hoefsmiderijen in Nederland, die zonder twijfel van blijvende waarde zijn. Van enkele andere medewerkers ondervond de redactie zeer gewaardeerden steun, — op dien van meerdere hopen we, inzonderheid van stemmen uit de praktijk.

De Veeartsenijkundige Hoogeschool leverde in het afgelopen jaar 5 onderwijzers in practisch hoefbeslag en 6 vingen een nieuwen cursus aan. Van de candidaten, die in het voorjaar of in het najaar aan genoemde school deelnamen aan het examen ter verkrijging van het in 1919 nieuw ingestelde Rijksdiploma als hoefsmid, slaagden ruim 160. — Voor hetgeen de Militaire Hoefsmidschool in 1920 heeft gepresteerd kunnen wij volstaan met te verwijzen naar de betreffende korte mededeeling in deze aflevering.

Het houden van wedstrijden in hoefbeslag kon in 1920 bescheiden voortgang hebben; zij verdienen meerdere uitbreiding voor de toekomst.

Moge 1921 den hoefsmid een voorspoedig jaar brengen! v. d. H.

EEN EN ANDER OVER ZUIDHOLLAND EN HET HOEFBESLAG,

DOOR

Dr. GALLANDAT HURT,

Kapitein-paardenarts te Amersfoort.

Inleiding.

Zuidholland is na Gelderland onze rijkste provincie aan paarden; bij de vee-telling, eenige jaren geleden gehouden, bedroeg het aantal paarden in Z.H. 44.436. Men mag hieruit echter niet afleiden dat in zake paardenfokkerij een eerste standpunt wordt ingenomen. Het aantal dekhengsten en gedeekte merriën wijst dit al dadelijk uit, want vergelijkt men b.v. Zuidholland met Zeeland en Groningen, dan ziet men het volgende: In Zuidholland kwamen

op een totaal van 44436 paarden, 70 dekhengsten voor en 3735 gedekte merriën; in Zeeland op een totaal van 32568 paarden, 117 dekhengsten en 12244 gedekte merriën, terwijl in Groningen op een totaal aantal van 38608 paarden 75 hengsten en 6557 gedekte merriën worden gevonden. De provincie Zuid-Holland heeft echter groote paarden-centra in de groote steden als 's-Gravenhage, Rotterdam en Leiden, en verder in tal van kleinere als Delft, Schiedam, Gouda, Dordrecht, Gorichem e.a. waar tesamen een groot aantal paarden uitsluitend voor de bedrijven gehouden wordt en niet als fokmateriaal gebezigd. Bij de hierboven genoemde veetelling bedroegen o.a. de cijfers van de paarden te 's-Hage en te Rotterdam respectievelijk 3097 en 3418 en al moge nadien verandering hierin zijn gekomen, in hoofdzaak zal de invloed hiervan altijd wel blijven bestaan.

De bodem van Zuidholland wordt als het ware geheel door bouw-, gras- en tuingrond ingenomen en maakt een groot paardengebruik noodzakelijk. Men treft dan ook op de 100 H.A. 19 paarden aan, welk aantal alleen overtroffen wordt door de provincie Groningen met 20 en door Zeeland met 22 paarden.

Voorheen werd de paardenfokkerij in Zuidholland grootendeels in de „warmbloed” richting gedreven, doch in latere jaren is de Belgische richting hier overwegend geworden. Waren in 1911 op een totaal van 69 hengsten nog 42 „warmbloed”, momenteel zijn van de 113 goedgekeurde en gestationeerde hengsten er 72 van het Belgisch type, tegenover 41 „warmbloed.” Onder de laatste treft men o.a. aan 17 gekruist Oldenburgsche en 14 Oostfriesche of Oldenburgsche, terwijl onder de overige nog 4 harddraverhengsten voorkomen. Hoewel dus het fokken van het zware Belgische paard overwegend is, zoo komen toch in de heele provincie nog de beide fokrichtingen naast elkaar voor en ziet men niet zelden in één gemeente en in handen van één combinatie twee hengsten van deze zoo sterk afwijkende rassen en typen. Hoewel over het algemeen tegen het rationeel fokken in een bepaalde richting nogal gezondigd wordt, heeft men in de provincie toch bepaalde trekpaarddistricten, waartoe men Middelharnis en Heenvliet rekent en bepaalde tuigpaarddistricten met Meerkerk en Leiden als centra, terwijl men Barendrecht, Dordrecht, Gouda, Oud-Beierland en Rozenburg gemengde districten noemt. Vermelden wij ten slotte nog dat in 1919 het getal door Belgische hengsten gedekte merriën 7161 bedroeg tegen 3602 door tuigpaardhengsten gedekte merriën, zoo kunnen wij ook hieruit concluderen dat de fokkerij van groot belang is en, gezien ook de cijfers van het aantal paarden dat in de groote steden voorkomt, zoo blijkt hieruit duidelijk dat uit een oogpunt van hoefbeslag de provincie Zuidholland van zeer veel belang kan worden genoemd. In deze dichtbevolkte provincie vinden wij dan ook een zeer groot getal hoefsmiden; eenige van hen zijn uitsluitend hoefsmid, verreweg de meesten hebben een gemengd bedrijf.

Alvorens nu over te gaan tot een beschrijving en bespreking van de voornaamste steden, dienen wij eerst een en ander te zeggen omtrent het onderwijs in hoefbeslag in deze provincie. Hoefsmidscholen heeft Zuidholland nooit gekend, tenzij dan dat oorspronkelijk de militaire hoefsmidschool in den Haag is gevestigd geweest. Het onderwijs aan de hoefsmiden is dus terug te brengen tot cursussen in hoefbeslag, welke op onderscheidene plaatsen in de

provincie zijn en worden gegeven. Waren deze vroegere van éénjarigen duur, thans worden uitsluitend tweejarige cursussen gegeven. Zoo zijn in de navolgende plaatsen cursussen gehouden: Leiden, 's-Gravenhage, Gorinchem, Oud-Beijerland en Middelharnis. Te Leiden hadden deze plaats aan de stallen der dépôts Huzaren, gegeven door een paardenarts en een militairen hoefsmid; te 's Gravenhage werd jaarlijks en doorlopend een cursus gegeven in de Alexander-kazerne en wel door wijlen den heer J. Laméris, oud-majoor-paardenarts, en door den wachtmeester-hoefsmid van Vuren. Bij de mobilisatie werd deze laatste vervangen door den heer W. Meijer, onderwijzer in practisch hoefbeslag en werkzaam aan het Koninklijk Staldepartement, terwijl ook de cursus van de Alexander-kazerne naar het staldepartement verplaatst werd en wel in October 1915. Van dezen cursus, welke op 1 April 1916 eindigde, slaagden alle deelnemers, 9 in getal, voor het eindexamen. De daaropvolgende cursus werd gehouden van October 1916 tot Maart 1917 en van October '17 tot Maart '18; hieraan namen 13 leerlingen deel. In deze jaren stierf de leider, de heer Laméris, en werd als zoodanig opgevolgd door den gep. majoor-paardenarts van het Indisch leger L. J. Hoogkamer.

In den heer Laméris verloor de Mij. van Landbouw, die deze hoefbeslag-cursussen organiseerde, een bekwaam cursusleider en met hem ging een paardenarts heen die zich met veel ijver en zaakkennis gedurende een lange reeks van jaren aan de bevordering van het hoefbeslag heeft gewijd.

Ook van dezen laatstgenoemden cursus slaagden alle 13 leerlingen. Van 1918 tot '19 werd geen cursus gegeven, doch in October 1919 begon een nieuwe opleiding met 13 leerlingen, welke cursus in Maart 1921 zal beëindigd zijn. In plaats van aan het staldepartement heeft deze opleiding plaats gehad aan de ambachtschool ter plaatse.

In Gorinchem zijn, voor zoover mij bekend is geworden, slechts twee cursussen gehouden en wel in 1900 en in 1912 tot '14; deze laatste tweejarige cursus, uitgaande van de Mij. van Landbouw, stond onder leiding van den oud-majoor-paardenarts Moubis, terwijl de heer van Angeren de practische lessen gaf. De lessen, zoowel theoretisch als practisch, werden in de ambachtschool gegeven. Het is vreemd, en zeer zeker te betreuren, dat in deze streek waar deze cursussen zoo uitnemend op hunne plaats zijn, toch slechts zeer sporadisch het initiatief ertoe werd genomen door de Mij. v. Landbouw en het valt daarom ten zeerste toe te juichen dat de afdeeling Gorinchem van den Bord van Smedenpatroons in Nederland het groote belang ervan heeft ingezien en deze leemte van de Mij. van Landbouw zal aanvullen door met ingang van 1921 een tweejaarlijkschen cursus te doen aanvangen, waaraan als practische leerkracht de heer G. Luyten zal worden verbonden. Wij hopen dat deze cursus de eerste moge zijn van een verder onafgebroken reeks van cursussen op deze plaats, zoodat het een permanent centrum van onderwijs in hoefbeslag moge worden.

In Oud-Beijerland worden sinds 1912 cursussen gegeven, waaraan de heer H. van Waasbergen, onderwijzer in praktisch hoefbeslag aldaar, verbonden is, terwijl het theoretisch onderwijs wordt gegeven door den dierenarts Dr. P. Vermaat. De eerste cursus aldaar begon met 12 leerlingen,

waarvan er echter bij het gehouden overgangsexamen 7 afvielen, zoodat het 2e gedeelte van den cursus slechts met 5 leerlingen werd voortgezet. Deze deden 26 Augustus 1913 eindexamen, slaagden allen en verwierven een diploma. Deze cursus ging uit van de Hollandsche Mij. van Landbouw en werd in de ambachtschool gegeven.

Nadien was er een stilstand in het onderwijs, totdat in dit jaar vanwege den Bond van Smedenpatroons in Nederland een nieuwe tweejarige cursus werd uitgeschreven. Het is een zoogenaamde dubbele cursus, waaraan 16 leerlingen deelnemen, welke in twee ploegen werken, n.l. beurtelings des Woensdags en Zaterdags van 10— 2 uur theoretisch les, en van 1 tot 6 uur praktijk. Helaas zijn reeds 6 leerlingen van dezen cursus afgevallen; 2 hiervan waren zelf patroon en konden wegens gebrek aan personeel niet meer van huis, terwijl voor de vier overige het onderwijs te zwaar scheen te zijn. Op 18 December j.l. had het overgangsexamen van dezen cursus plaats.

Ten slotte wordt nog te Middelharnis een cursus gegeven, waarvan het practisch onderricht in handen is van den heer Coman, vroeger practisch onderwijzer te Hoofddorp, thans woonachtig te Schiedam.

Behalve de reeds genoemde onderwijskrachten, de heeren Meijer te 's-Hage, Luyten te Gorinchem, van Waasbergen te Oud-Beijerland en Coman te Schiedam, wonen in de provincie Zuidholland nog de volgende onderwijzers in practisch hoefbeslag: H. Meel te Zevenhuizen bij Gouda, J. N. Meeuwseu*) te 's Hage en P. J. van Rooon te Strijen.

Het is wel toevallig dat deze heeren veelal in dezelfde plaatsen wonen en in zekeren zin jammer dat zij niet meer over de provincie verspreid zijn om als het ware ieder voor zich een middelpunt te vormen vanwaar uit de omgeving beter van hunne kunde zou kunnen profiteeren.

Resumeerende lijkt mij het aantal cursussen, dat in deze provincie gegeven is en gegeven wordt, veel te gering; de gelegenheid tot een dergelijke vakopleiding in hoefbeslag is voor zeer velen uitgesloten en voor anderen uit hoofde van groote afstanden te bezwaarlijk.

Gezien het groote aantal paarden dat in deze provincie voorkomt, lijkt het mij, zoowel voor de bedrijfspaardenhouders als voor de landbouwers, van het grootste gewicht dat alom de gelegenheid worde opgesteld om deugdelijk onderwijs in hoefbeslag te verkrijgen en hetzij door bemiddeling van de Mij. van Landbouw, hetzij door den bond van smedenpatroons, een flinke uitbreiding aan het aantal cursussen worde gegeven. Aangezien voldoende leerkrachten in de provincie aanwezig zijn, zoo valt slechts uit te maken, welke plaatsen, behalve de reeds bestaande, alsnog voor een cursus-opleiding het meest in aanmerking komen. Als zoodanig zou dunkt mij het oog moeten vallen op Leiden, Woerden, Gouda en Rotterdam of Schiedam, alle plaatsen waar ambachtscholen zijn gevestigd en die, wat de verbindingswegen betreft, gemakkelijk zijn te bereiken.

*) De heer Meeuwseu heeft zich in 1920, helaas wegens minder krachtige gezondheid, uit het hoefsmidsbedrijf teruggetrokken. Red.

HET VRIJE SMIDSBEDRIJF WORDT BEDREIGD!

Zowel in den Achterhoek van Gelderland als in Zeeland gaan stemmen op, uit de kringen van landbouwers, evenals in Maastricht en Groningen stemmen opgingen uit de groep van stalhouders en sleepers, om het smidsbedrijf — te beginnen met het hoefbeslag — op coöperatieven grondslag in te richten. De voorstanders vinden dat tegenwoordig te hooge prijzen worden berekend. Zoo schrijft het „Bestuur van den Bond van oud-leerlingen der landbouwwintercursussen in Zeeland” in 't Zeeuwsch Lbl. van 18 Dec. o.a. het volgende:

„Het is onder de boeren een bekende zaak geworden, dat de smeden op het platteland, voor hun arbeid en aan den landbouwer geleverd materiaal thans prijzen vragen, die voor het landbouwbedrijf bedenkelijke afmetingen hebben aangenomen. Men eischt die sommen heel gemoedelijk, omdat men zich beroept op den *smedenbond*, welke deze buitengewone tarieven heeft vastgesteld en welke tarieven zelfs nog maar als minima worden beschouwd.

Dat de smeden ook in de organisatie hunne kracht zoeken, daar is niets tegen, verklaarbaar zelfs, maar men moet dan toch blijven bedenken, dat de klanten ook hun rechten hebben, en die niet, voor welken prijs ook, zullen loslaten. Dat een smid, die bekwaam en vlijtig is, voor zijn geleverd werk prijzen vraagt, die hem een menschwaardig bestaân opleveren, daar zal wel nimmer iemand tegen durven protesteeren; doch men neemt *veel meer*. Men doet dat zelfs met de opmerking: dat het nog maar een voorspel is van wat volgen zal, de jaren die volgen zullen, zullen nog andere tarieven brengen!

Moet de Zeeuwsche landbouw zich dit zoo maar laten welgevallen? Onze meening is: Volstrekt niet. Dan liever den weg der coöperatie op. Coöperatief gaan werken, niet omdat de boeren, alle bedrijfstakken ten plattelande, welke direct of indirect van den landbouw leven, zoo graag tot zich trekken willen; maar omdat zij er voor bedanken enkel voor de smeden zich boven mate af te sloven. Want wat baat het den boer, wanneer hij op alle mogelijke en eerlijke manieren tracht de productie te verhoogen en zijn bedrijfsinkomsten te vermeerderen, als deze laatste weer door ongehoord hooge smidsrekeningen worden verminderd? Immers niets! Dan moet toch dat door energie verkregene weer worden uitgeteld. En wat moet het worden als de thans hangende crisis doorwerkt? Sommigen zeggen waarschijnlijk geen werk meer laten uitvoeren dan, doch dit is voor een goeden gang van zaken in het landbouwbedrijf niet vol te houden, een dergelijke maatregel wreekt zich later van zelf. Daarom landbouwers, richt liever dan zelf smederijen op, op coöperatieven grondslag.

Ook hier de handen aan den ploeg, en indien goed opgezet moet zoo'n zaak slagen. Groote kapitalen zijn er niet voor noodig. De werkplaats kan eenvoudig zijn, de inventaris is betrekkelijk gering en aan het te verwerken materiaal is wel aankomen; de concurrentie is op dit terrein reeds in vollen gang.

Mede-landbouwers met eenigen goeden wil en lust tot samenwerken is dit bedrijf inderdaad iets voor de coöperatieve beweging; bedenk welk belangrijke zaak het is, waar het hier om gaat, vooral als wij straks midden in de malaise zitten; dan toch zullen alle zeiltjes moeten worden bijgezet.

Wat het bedrijf zelve betreft, zou men aanvankelijk met een of meer onderdeelen kunnen beginnen.

Vaak wordt er geklaagd, dat het hoefbeslag onvoldoende wordt uitgeoefend, wenu, paardenhouders en paardenfokkers, wilt ge niet een gemengde smedrij nog, begint er dan met een voor hoefbeslag, met als leider een goede hoefsmid. Met een kleine hoeveelheid benooidigheden, die voor de uitoefening noodig zijn, zijt ge dan klaar.

Wanneer ge een gelukkig centrum kiest, zijn er paarden te over en zal het opgezette bedrijfje zeker rendeerden. De paarden zullen goedkoopere schoenen hebben en gij paardereigenaars zult meer voldaan zijn.

Daarom coöperatief gaan werken, liefst met volle bedrijf, kan dit niet, dan gesplitst, evenwel *begint*.

Begint *eenvoudig*, doch met *beslistheid*.

Anderen gingen u reeds voor, de kleine zandboeren in den Gelderschen Achterhoek zijn reeds met deze zaak begonnen. Mogen wij Zeeuwen achteraan komen? Daarom landbouwvoormannen treedt naar voren en toont dat ge organisators zijt.

En de smeden. . . zij hebben het uitgelokt, de goeden niet te na gesproken.

Jammer en spijtig is het, doch thans is het der boeren recht naar middelen uit te zien om ook in deze hun eigen belang te dienen."

* * *

Deze coöperatie zal niet direct zoo'n vaart loopen, maar het komt ons nuttig voor dat de smeden dezeverschijnselenvan ontevredenheid bij de landbouwers en paardengebruikers niet onopgemerkt voorbijgaan. Langen tijd hebben de smedenpatroons te weinig bezoldiging genoten. De aaneensluiting heeft verbetering gebracht. De oorlogstijd heeft aan alle zijden doen zien dat de arbeid ten opzichte van het kapitaal een betere plaats kan aannemen als de werknemers hunne eischen tot verbetering doelmatig weten te stellen. De loonen zijn gestegen, de lange werktijden ingekort. Men loopt echter het gevaar uit het oog te verliezen dat er een veel minder sterke scheiding tusschen werkgevers en werknemers bestaat dan oppervlakkig het geval lijkt te zijn. De smidspatroon is werkgever ten opzichte van zijn knechts doch werknemer van zijn klanten, terwijl de knecht weer werkgever is voor zijn schoenmaker, kleermaker enz.

De maatschappij zit als een riem zonder eind, als een doorlopende schakel in elkaar. Zoodra een der schakels (groepen in de maatschappij) onbillijk veel winst vordert, hetgeen natuurlijk voor andere schakels te veel opofferingen meebrengt, dan dient naar wijziging te worden gestreefd, daar per slot van rekening de bodemopbrengst de voedster van allen is.

De algemeene opvatting is dat op de groote stijging der landbouwproducten een daling zal volgen. Deze zal op haar beurt weer aanleiding geven tot allerlei terugslag in andere bedrijven, met als gevolg daling der loonen. Zoo eenigszins mogelijk dient ieder bedrijf, zooveel als het kan, er naar te streven tijdig de bakens te verzetten om die nadeelige gevolgen te ontgaan. In de eerste plaats is te overwegen hoe met eenzelfde hoeveelheid arbeid een hogere productie valt te bereiken. De bodemopbrengst is te verhoogen

maar niet tot in het oneindige. Verdeling van arbeid kan ook de productiekracht verhoogen, doch ook dit heeft zijn grenzen.

* * *

Hoe kan de smid er nu toe medewerken het vrije smidsbedrijf in stand te houden? Wij hopen dat deze belangrijke vraag door de smeden zelf, zowel persoonlijk als in hunne organisaties, ernstig onder de oogen moge worden gezien, en zij de resultaten hunner overdenking in „De Hoefsmid” mogen publiceeren.

De coöperatie heeft in verschillende opzichten gunstig gewerkt, doch als de particuliere bedrijfseigenaren, de patroons, niet meer vorderen dan een billijke bezoldiging, een billijke winst, en verder met hun personeel een goede verstandhouding kunnen bewaren, dan kan in den regel de particulier den strijd tegen de coöperatie wel volhouden omdat de ambtenaren, het personeel der coöperatie, in hun werk niet zoo'n sterken prikkel tot vlijt en ijver vinden als de particulier.

De smeden moeten dus zelf naar grootere bekwaamheid streven, zich onderling over splitsing in hun zoo omvangrijk smidsvak weten te verstaan en ongepaste concurrentie voorkomen. Deze te scherpe concurrentie heeft vroeger te lage verdienste bij harden arbeid meegebracht. Moge deze tijd nimmer terugkeeren, doch moge het ook gelukken om het smidsbedrijf zoo veel mogelijk vrij en in particuliere handen te houden!

Red.

EEN GREEP UIT DE PRACTIJK.

Ondergeteekende werd ongeveer drie weken geleden bij een paard geroepen, waarvan de eigenaar zeide dat het acht dagen tevoren door zijn smid was beslagen en nu aan beide voorbenen kreupelde. Toen ik dat uit den mond van den eigenaar hoorde, nog voordat hij het paard uit den stal had gehaald, vermoedde ik dat het hier een patient betrof, die bij den dierenarts thuisbehoorde.

Het paard werd mij gepresenteerd en dadelijk kwam ik tot andere gedachten, want bij het één voor één opbeuren en nader bekijken der hoeven ontdekte ik spoedig de oorzaak van de kreupelheid. In de eerste plaats waren beide hoeven zeer slecht besneden en had de smid zich hierbij in het geheel geen rekenschap gegeven van den stand en den gang van het dier en ook niet gelet op de voetas, want deze was sterk naar binnen gebroken, zoodat de lichaamslast bij de belasting ongelijkmatig op den bodem werd verdeeld. De ijzers waren veel te smal en te kort; het beslag was pas acht dagen oud en nu reeds kon men geen ijzer meer zien; de geheele buitenrand van den wand was over het ijzer heengedrukt. De ijzers waren aan de achterste hoefhelft $2\frac{1}{2}$ à 3 c.M. te kort en omdat het paard steeds op straatwegen zijn diensten moest verrichten drukten beide ijzertakken sterk tegen de zool. Toen de ijzers waren afgehaald, kwamen dan ook aan beide hoeven flinke kneuzingen (steengallen) voor den dag.

Ik heb dadelijk een paar breede, naar den hoefvorm gepaste, ijzers gemaakt met langere takken, en bij het onderslaan werden de verzenen wat vrijgelegd. Na twee dagen was het paard niet meer kreupel.

Zoo ziet men, dat alle smeden nog lang geen *hoefsmeden* zijn, al geven zij zich daarvoor dan ook uit.

INGEZONDEN STUKKEN.

Geachte Redacteur!

In afl. 11 van „De Hoefsmid” komt een ingezonden stuk van den Opperwachtmeester-hoefsmid H. J. Smit te B. v. Z. voor, dat eindigt met een vraag, n.l. of men de militaire hoefsmiden niet bekwaam genoeg acht voor het geven van onderwijs in practisch hoefbeslag.

Zooals de vraag daar ligt zou een antwoord zonder meer in bevestigenden zin een belediging zijn voor een categorie van vakmensen, die deze allerminst verdienen. Ik wil zelfs vooropstellen, dat de burgerhoefsmiden voor zooverre gediplomeerd, in den beginne althans, geheel hun wetenschap te danken hebben aan de militaire hoefsmiden en de inrichtingen waaraan zij werkzaam zijn. De oudere gediplomeerde hoefsmiden hebben toch allen hun opleiding aan één dier inrichtingen genoten, en het hoefbeslag kan niet anders dan dankbaar zijn voor het onderwijs dat daar gegeven is. Iets anders is: was het daar verstrekte onderwijs aan de burgerhoefsmiden voldoende? Hierop heeft de practijk geantwoord, en dit antwoord is: *neen*. Als alle aan een militairen hoefbeslage cursus opgeleide burgerhoefsmiden, vooral die op het platteland, eens op papier zetten de ongelukken door hen begaan in den eersten tijd na het ontvangen van het diploma, dan zou een heel lijstje gevuld kunnen worden, ook thans nog. Dit nu was en is niet het gevolg van het verstrekte onderwijs of de belangstelling der onderwijzers, doch van de omstandigheden. Deze zijn aan de militaire inrichtingen zoo geheel anders dan in de practijk; ik wil in de eerste plaats wijzen op de verschillende hoofvormen. Aan de militaire inrichtingen krijgt men bijna uitsluitend onder behandeling goed verzorgde hoeven van paarden, waar bij aankoop zeer nauwkeurig op de qualiteit der hoeven is gelet, en waarvan de ijzers geregeld op tijd worden verlegd. Het beslaan van paarden voor verschillende doeleinden, zooals van sleepers, zware landbouwpaarden en harddravers komt daar nooit voor, evenmin als het beslag voor keuringen.

In de practijk en wel weer vooral op het platteland krijgt de hoefsmid daarentegen allerlei soort slechte en verwaarloosde hoeven te beslaan, waar bij aan hoefverzorging nooit is gedacht, evenmin als aan het op tijd verleggen van de ijzers. Verder leert de militaire hoefsmid de ijzers betrekkelijk kort en niet te ruim te leggen; deed de plattelandshoefsmid dit, dan zou het hoefbederf nog meer bevorderd worden en de ijzers zouden de vaak nogal zwakke hoeven nog brokkeliger maken, daar, zooals boven gezegd, van het geregeld verleggen geen sprake is.

Door alle onaangenaamheden moest de burgerhoefsmid zich eerst heen werken en daarna kon hij pas profiteeren van het werkelijk goede onderricht, dat hij van den militairen hoefsmid ontvangen had.

Uit het bovenstaande kan de heer Smit wel voldoende opmaken, dat ik het werk der militaire hoefsmiden als onderwijzers aan cursussen voldoende waardeer, waaruit volgt: dat ik zijn vraag ook niet gaarne absoluut met „ja” zou willen beantwoorden.

De toestand in zake het verkrijgen van het diploma hoefbeslag heeft zich echter in den laatsten tijd aanmerkelijk gewijzigd.

1°. Is door de Regeering ingesteld het examen ter verkrijging van het diploma als onderwijzer in practisch hoefbeslag, welk examen jaarlijks in de maand Jan. te Utrecht gehouden wordt, na een daaraan voorafgaanden cursus. De voor dit examen geslaagde smeden zijn de personen, die door het Departement van Landbouw zullen worden aangewezen om als onderwijzer in het practisch hoefbeslag aan de door het Rijk gesubsidieerde cursussen op te treden.

2°. Wordt tweemaal in het jaar te Utrecht een examen ter verkrijging van het diploma als Rijks gedipl. hoefsmid gehouden, aan welk examen alleen door leerlingen van bovengenoemde cursussen of daarmee gelijkgestelde inrichtingen kan worden deel genomen.

Ik weet bij ervaring, dat daar alle soorten beslag, ook voor landb. en sleeperspaarden, geëischt worden.

Waar nu eenerzijds verlangd wordt dat de cursussen bovengenoemd, althans wat het practisch gedeelte betreft, moeten geleid worden door een gediplomeerd onderwijzer hoefsmid (zie sub 1) en men anderzijds de eischen nagaat waaraan de onder sub 2 bedoelde kandidaten moeten voldoen, meen ik de vraag van den heer Smit althans gedeeltelijk met *ja* te moeten beantwoorden. Ik zeg expres „gedeeltelijk”, want zooals ik boven reeds betoogde, wordt aan de bekwaamheid der militaire hoefsmiden als zoodanig niet getwijfeld, doch het zal voor hen noodig zijn, evenals voor de burgerhoefsmiden, het diploma als onderwijzer in practisch hoefbeslag te Utrecht te halen.

Voor gediplomeerde hoefsmiden die reeds één of meermalen een cursus in practisch hoefbeslag leidden, is de gelegenheid open, om den cursus gedurende slechts plm. 3 maanden 1 dag per week te volgen.

Hiermede Mijnheer de Redacteur hoop ik den heer Smit voldoende te hebben ingelicht, en zeg ik U vriendelijk dank voor de verleende plaatsruimte.

Appingedam, Dec. 1920.

M. R i t s e m a,
Voorzitter v/d Vereeniging van
Gedipl. Onderwijzers in practisch
hoefbeslag.

Geachte Redactie!

Gaarne zou ik een en ander willen opmerken naar aanleiding van de laatste ingezonden stukken.

De heer R. van Mulligen is zoo vriendelijk geweest te schrijven dat vroeger de militaire hoefsmid het hoefbeslag het beste meester was; hij laat daarop volgen dat tegenwoordig de ontwikkeling van den burger-hoefsmid ook op hooger peil gekomen is en dus. . . . treedt de militaire smid als onderwijzer uit. Van die gevolgtrekking begrijp ik niets; ik zou meenen dat het besluit van den heer R. v. M. had moeten luiden: nu staan burger- en militair hoefsmid als onderwijzer naast elkaar. Neen, indien de heer R. v.M. mij be-

wijst dat de burger-hoefsmid veel beter onderwijzer is geworden dan de militaire hoofsmid, mag hij schrijven, dat de laatste als zoodanig heeft afgedaan.

Overigens doet het me genoegen, dat ook hij inziet, dat deze terugstelling van den militairen smid minder aangenaam is en ik zou er bij willen voegen: onnoodig of onbillijk.

Ik heb sedert jaren praktische lessen gegeven in hoefbeslag te Bergen-op-Zoom en heb naar schatting dertig leerlingen gehad, waarvan bijna steeds allen slaagden en nu ben ik plotseling ongeschikt geworden. Hoe denkt R. v. M. hierover wel?

Zeker, den rijksonderwijzer in praktisch hoefbeslag komt zijn plaats en werkkring toe, maar deze moet nu nog zijn *naast* den militairen hoofsmid, die reeds lang heeft bewezen goede resultaten van zijn onderwijs te kunnen leveren en die dus niet plotseling mag worden uitgeschakeld, hetgeen tevens niet in het belang is van het onderwijs zelf.

Veel van het bovenstaande geldt ook als antwoord op den heer H. v. Waasbergen, maar ik wil hier nog iets opmerken, omdat ik meen dat genoemde heer onjuistheden mededeelt. Hij zegt namelijk dat de militaire hoofsmiden wel de capaciteiten kunnen bezitten om les te geven, maar dat ze het toch maar niet moeten doen, want er is zoo veel verschil in burger- en militair beslag; en dan noemt v.W. als voorbeeld de lange hoeven, die wij niet zouden durven inkorten of beraspes! Maar waarde v. W., dacht U werkelijk dat wij zoo weinig van het hoefbeslag af weten en dat onze voorschriften zoo dwaas zijn? In werkelijkheid luiden ze dat wij, indien noodig, onder leiding van een paardenarts zoo mogen besnijden als het voor het paard nuttig en goed is. Dat U verkeerd besnijden zag, bewijst niets anders dan dat er wel eens verkeerd gewerkt wordt, evenals zulks onder de burgersmeden geschiedt. Beslist onwaar is uw bewering, dat afwijkende of ziekelijke hoeven niet met bijbehorend afwijkend beslag zouden worden voorzien, omdat er dan volgens u geen eigen belang bij is. Elke maand worden onze paarden op hoefbeslag nagekeken door den paardenarts en hooren we bij deze inspecties eventueele op- en aanmerkingen; — en denkt U niet, dat deze leerzamer zijn dan de opmerkingen van een leek-eigenaar?

Ik geef toe, dat er verschil bestaat tusschen de burger en de militaire smidspraktijk, maar belangrijk is dit niet en zeker niet bij de Artillerie waar meest inlandsche paarden zijn.

Gaarne wilde ik nu wel eens het oordeel over deze kwestie hooren van een der militaire smeden, die het diploma R. O. H. behaald heeft.

Bergen-op-Zoom, 28 Dec. 1920.

Hoogachtend,
H. J. Smit.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— Examen voor het Rijksdiploma als Hoefsmid aan het Instituut voor hoefkunde der Veeartsenijkundige Hoogeschool. Voor bovengenoemde examens, welke gehouden werden op 6—7, 8—9, en 13—14 December, slaagden de volgende candidaten: H. Anneyes te Hornhuizen, Jac. Moorman

te den Helder, J. A. Verdonk te Belfeld bij Venlo, A. van Beek te Ermelo, P. Th. van de Zeeuw te Tiel, A. Nijk te Steggerda (*met lof*), H. N. Emans te Tiel, J. H. Kicken te Mechelen (L.), F. Lemmens te Geleen (L.), W. de Jongh te Willemsoord, Tj. Nijk te Steggerda, H. Hollander te Hasselt, J. Lammertink te Enschede, en W. Jelmersma te Schettens.

— **Vereeniging van Rijks-Onderwijzers in Practisch Hoefbeslag.** Agenda der *Algemeene Vergadering* op Zaterdag den 22 Januari e.k. te Utrecht in het Hotel Noord-Brabant ('s namiddags om 1 uur).

1. Opening. 2. Notulen. 3. Ingekomen stukken. 4. Bestuursverkiezing, wegens periodieke aftreding van den heer M. Ritsema te Appingedam. 5. Rekening en verantwoording van den Penningmeester. 6. Benoeming eener Rekencommissie voor het volgend boekjaar. 7. Voorstel van het Bestuur om een photo te laten maken van de vergadering voor opname in „De Hoefsmid.” 8. Bespreking over het toezicht op de cursussen in hoefbeslag. 9. Voorstel van het Bestuur om gedeeltelijk vergoeding te geven aan leden die de vergadering bezoeken. 10. Vragen. 11. Mededeelingen. 12. Sluiting.

Het Bestuur:

M. Ritsema, *Voorzitter.*

H. van Waasbergen, *Secretaris.*

— **Mededeelingen betreffende de Militaire hoefsmidschool over 1920.**

Op 1 Januari 1920 waren in opleiding 37 leerlingen, als volgt onderverdeeld: 5 vrijwilligers der Cavalerie, 5 id. der Bereden Artillerie, 4 miliciens der Cav., 14 id. der B. A., 5 id. der Inf. en 4 burgers. Gedurende den loop van het jaar 1920 zijn in opleiding aangenomen 53 leerlingen en wel 6 vrijwilligers der Cav., 6 id. der B. A., 7 mil. der Cav., 29 id. der B. A., 2 id. der Inf. en 4 burgers.

In den loop van het jaar hebben geëxamineerd de school verlaten: 3 vrijwilligers, 3 mil. der Cav., 26 id. der B. A., 6 id. der Inf. en 7 burgers. Wegens onvoldoenden aanleg als anderszins hebben de school verlaten 15 leerlingen.

In het jaar 1920 zijn door leerlingen vierkant beslagen 3277 paarden en zijn de navolgende afwijkende ijzers ondergelegd: 164 balkijzers, waarvan 57 gewone, 35 met lederen zool, 18 met gebruikmaking van kunsthoorn, 19 met schroefkalkoenen, 9 met 2 toonlippen, 14 met verbreedden buitentak en 12 afgebroken balkijzers, verder 6 halvemaanvormige ijzers, 37 strijkijzers, 15 klapstrijkijzers, 22 toonstrijkijzers, 7 gewichtsijzers, 260 klapijzers, 213 jachtijzers, 41 ijzers met kalkoenen, 18 verbandijzers, 24 met gummizolen, 2 beugelijzers, 31 met verbreedden buitentak, 7 met kurkinlagen, 6 ijzers van Défays, 12 met kunstmatigen draagrand, 8 met zoolbeslag Stark-Güther; verder zijn 68 paarden op renbeslag gezet en 14 met verdikte takken beslagen.

Voor het onderwijs zijn gebruikt 400 doode hoeven voor normaal beslag en 200 hoeven voor afwijkend beslag. In het geheel zijn 4000 hoefijzers vervaardigd.

G. H.

S. C. M. BAX. - GLASHAVEN 9 en 36 - ROTTERDAM.

Specialiteit in Artikelen voor **HOEFBESLAG.**

Telegram-Adres
BAX Glashaven
Rotterdam.

Meest uitgebreide sorteering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

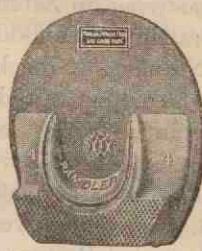
voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met *flink hielstuk.*

Merk „Pacific”,
met *zwaar hielstuk.*

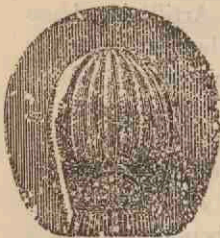
Merk „Rambler”,
in witte en grijze
Caoutchouc,
op *leder* opgenaaid
met *flink hielstuk*,
voorradi g van $4\frac{1}{8}$
tot $6\frac{7}{8}$ Eng. dm.

Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor *zware paarden*,
voorradi g van
 $7\frac{1}{8}$ tot $7\frac{9}{16}$ Eng. dm.

Open zolen uit één stuk kunnen dus onmogelijk loslaten, bijzonder aanbevelenswaardig, prijzen zeer billijk, voorradig in 11 maten van $4\frac{1}{8}$ tot $6\frac{7}{8}$ Eng. dm., uiterste breedte buitenkant ijzers gemeten.

uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Dichte Luchtdrukzolen, in 10 maten, voor- en achterijzers, voorradig.

Strijkringen met riempje

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

Hoefranden.

Open Caoutchouc zool, merk B. V. in 7 maten, voor en achterijzers voorradig.

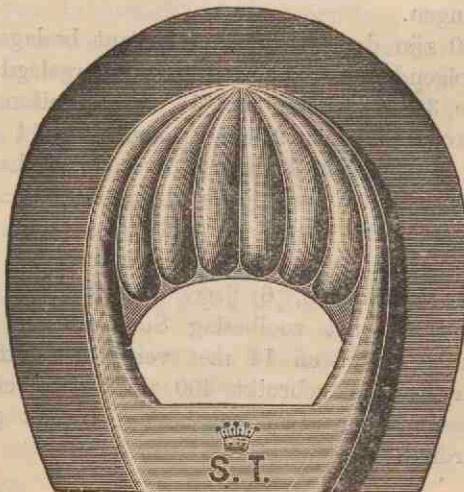
Gemaakte Hoefijzers,
Rits- en Stampmodel,
uitsluitend beste
kwaliteit ijzer;
in 9 maten voorradig.

Ijs- of Scherpnagels
in 12 soorten.

Opruimers voor
Schroefgaten.

Schroeven en Stiften
in alle modellen;
tijdige bestelling
gewenscht.

Touwijzers in
verschillende maten.

Open Luchtdrukzool
in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.

Kunsthoorn.

Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoef raspen.
Houw klingen.
Hoef hamers.

Lasch- of Welbladen en
Poeder
om ijzer en staal te
wellen.

Men lette op het echte merk S T

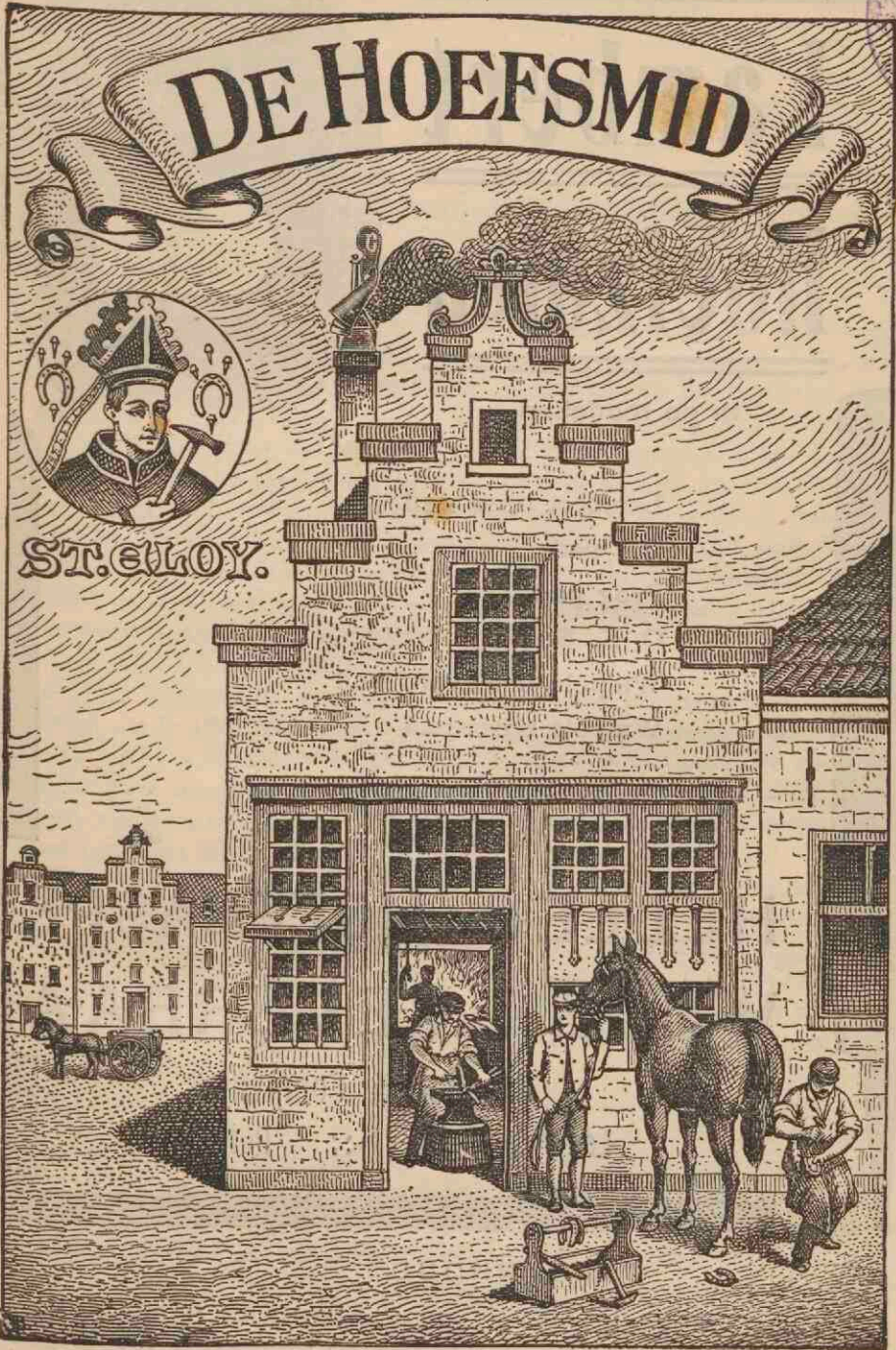
met kroon.

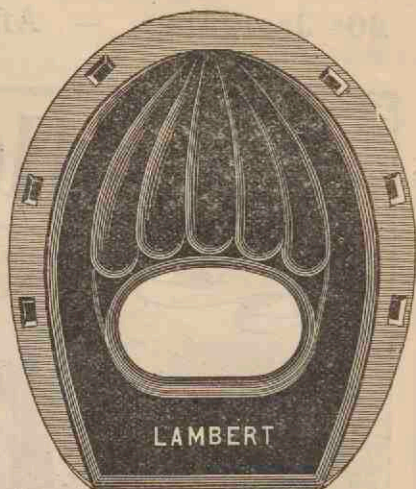
DE HOEFSMID

ST. ELOY.

Lambert Hoefzolen

in de modellen

Lambert open pad
Bar pad
Frog pad
O. K. Star pad
Walpole boulevard pad
Walpole truss pad

en de bekende
Amerikaansche

HELLER HOEFRASPEN WEDER LEVERBAAR

Lambert & Company

Leuvehaven 66 :: Rotterdam

INHOUD.

Een en ander over Zuid-Holland en het hoefbeslag. — Uitslag van het examen voor aanstaande onderwijzers in practisch hoefbeslag te Utrecht. — Hoefbeslag met machinale- en uit de hand gesmede ijzers. — Ingezonden stukken. — Korte mededeelingen. — Persoverzicht. — Advertentiën.

EEN EN ANDER OVER ZUIDHOLLAND EN HET HOEFBESLAG,

DOOR

Dr. GALLANDAT HUET,

Kapitein-paardenarts te Amersfoort.

(*Verovlg.*).

's-Gravenhage.

De hoofdplaats der provincie, tevens de residentie van het Koninklijk Huis, behoorde oudtijds niet tot de steden van Holland, daar het nimmer muren, poorten of wallen heeft gehad en dan ook, als niet verdedigbaar, slechts een „vlek” werd genoemd. Omtrent de stichting valt niets met zekerheid te zeggen; wel bestaat er een Handvest van graaf Floris den IIe van Holland, bijgenaamd den Vetten, dat door hem op 15 Juni 1097 in den Haag werd gegeven, doch meer algemeen wordt aangenomen, dat toen in 1250 het paleis van graaf Willem den IIe aldaar gebouwd werd, en ter zelfder tijde door den aanbouw van vele huizen voor de Ridders en Edelen uit het gevolg en tevens voor vele winkeliers en handwerkslieden, de oorsprong der stad hieraan is toe te schrijven.

Als oudst bebouwde plaatsen in den Haag vinden wij vermeld de Vijverberg, de Kneuterdijk, voorheen het Tournooiveld van den graaf, en het Voorhout. In 1626 vindt men de stad reeds verdeeld in zeven wijken en in 1642 werd de Prinsengracht gegraven die toen het aanzienlijkste stadsge-deelte ging omvatten. Een groote uitbreiding werd later gegeven, in 1706, toen veel terreinen van het Bosch en van de Maliebaan voor nieuwen aanbouw werden afgenomen.

Hoewel geen stad in de beteekenis van een vesting, heeft den Haag in den loop der tijden toch veel moeten lijden van oorlogen en twisten. Zoo was het reeds in 1479 een twistappel tusschen Hoekschen en Kabeljauwschen en had veel van heider wraak en weerwraak te lijden. In 1489 werd het gebrandschat door keizer Maximiliaan, in 1524 brak er een oproer uit tengevolge van een dubbele belasting op het bier en in 1528 werd het geplunderd door Maarten van Rossum.

In 1572 kreeg den Haag een Spaansche bezetting en tengevolge hiervan weken het hof en de adel uit naar Delft en scheen het tot algeheelen ondergang gedoemd. De verwaarloozing werd zoo groot, dat het meer een deerniswaardige puinhoop en vuilnisnest geleck dan een bewoonbare plaats en in 1576 waren de straten en stegen van 's-Gravenhage zoo vuil, dat ieder der dorpen Rijswijk, Voorburg, Wassenaar en Loosduinen dagelijks wagens met zes paarden moesten leveren, om het „Vlek” schoon te maken. In 1577 besloot de Prins van Oranje zijn verblijf weder in den Haag te nemen en ook keerden de Staten van Holland er terug, waardoor het geleidelijk weer tot vroegeren luister terugkwam. Verscheidene malen, vooral op aandringen van Prins Maurits, is men begonnen om versterkingen aan te leggen, doch

deze werden nooit voltooid en steeds weer geslecht; door gelukkige omstandigheden bleef de stad echter later voor overrompelingen bespaard. Het oudste gebouw van den Haag was het „Hofgebouw”, gesticht in 1249, toen het Hof der Graven van Holland, dat voordien in 's-Gravezande en in Haarlem geweest was, naar hier werd overgebracht. Bouwkundig was dit „Hof” het mooiste van gansch Europa, wel een bewijs van de macht der oude Graven van Holland. In de stad waren verder talrijke mooie huizen, als logementen voor de afgevaardigden van de stemmende steden der provincie bij de Statenvergaderingen. Zoo hadden Dordrecht, Haarlem, Delft, Leiden, Amsterdam, Gouda en Rotterdam ieder een eigen huis, Gorinchem, Schiedam, Schoonhoven en den Briel één gezamenlijk gebouw en Alkmaar met Enkhuizen, Hoorn met Edam en Monnikendam, Medemblik en Purmerend weder drie afzonderlijke „logementen”, alle met de wapens der steden boven de deur of in den gevel. Het zou te ver voeren ons aan een nadere beschrijving van al het bezienswaardige van het voorheen en thans over te geven; volstaan we er mee te zeggen, dat 's-Gravenhage ook in lateren tijd door zijn schoonheid van stad en omgeving dezelfde aantrekkingskracht van voorheen heeft behouden. Het is momenteel een stad van meer dan 300000 inwoners en wat het zielental betreft de 3e stad van Nederland. Gaan wij nu na wat zij voor het hoefbeslag beteekent.

Wij zeiden reeds bij de inleiding, dat het aantal paarden zich in den loop der laatste halve eeuw zeer gewijzigd heeft. Het is voldoende slechts te wijzen op de electricatie van de tram, waarbij honderden paarden buiten gebruik kwamen en waardoor talrijke hoefsmeden elders een bestaan moesten zoeken. Een tweede groote slag werd in den Haag aan het hoefbeslag toegebracht door de taxi's en door de geleidelijke vervanging van de equipages door automobielen. Vóór het invoeren van de taxi's waren er in den Haag honderden snorderspaarden, die dag en nacht als het ware gebruikt werden en hun eigenaars een goed bestaan opleverden. Dit vele gebruik en steeds op het plaveisel, eischte echter veel van de hoeven en van de beenen van deze paarden; dat zagen de koetsiers terdege in en zij waren, wat het hoefbeslag betreft, dan ook zeer vlot en lieten hunne paarden steeds op tijd beslaan en altijd met guttapercha zolen.

Ook aan de equipages ging veel luxe beslag verloren, doch daar staat weer tegenover, dat er veel voor terug kwam in den vorm van rijpaarden. De rijnsport bloeit n.l. in den Haag en een zeer belangrijk getal luxe rijpaarden komt voor het hoefbeslag op de creditzijde van deze balans. De auto heeft echter, niet alleen wat luxe betreft, een enormen invloed op het paardenmateriaal uitgeoefend en dit is in het hoefsmedenbedrijf, zooals van zelf spreekt, zeer goed merkbaar. Niet alleen dat talrijke vrachtrijders van buitenaf nu hunne wagens chauffeeeren, doch ook de zware vrachtauto's van groote handelszaken of sleepersbedrijven, die bij het passeeren van de straat de huizen doen dreunen, spreken voor zich zelf en gaat men de stalhouderijen na van voorheen en thans, dan zou men aan een algemeen verdwijnen van het paard gaan denken. In geheel den Haag zijn n.l. nog slechts vier stalhouderijen, waarvan de grootste, n.l. Waalwijk, 20 paarden heeft, Lammers en van Gerven resp. 9 en 7, terwijl Barendrecht maandpaarden verhuurt.

Men vond een goede dertig jaar geleden in den Haag vele groote en uitsluitend hoefsmederijen, die alle òf verdwenen zijn, òf als gemengd bedrijf in andere handen zijn overgegaan. De voornaamste in dien tijd waren o.a. de Engelsche hoefsmederijen van Rus en Vetter op het Smidswater, Van der Slooten in de Parkstraat en Krul op den Noordwal. Ook waren er groote gemengde bedrijven, waar het hoefbeslag echter het voornaamste was, zoo o.a. van Van Ooyen op het Westeinde, later in de Lage Nieuwstraat en de smederijen in het Voorhout en in de Koediefstraat. Dit waren alle zeer belangrijke zaken, waar 4 en meer knechts den ganschen dag paarden besloegen. Er was toen ook veel luxe en vooral veel zoolbeslag; we memoreeren slechts, dat in de smederij van Van der Slooten de renpaarden van Baron van Brienen, 30 in getal, werden beslagen, en de paarden van de Koninklijke Stallen, \pm 100. Het beslag was toen heel veel stalbeslag, dus koud, terwijl aan de smederij nog veel gebruik werd gemaakt van de travailles, zooals men die dan ook veelal buiten zag staan, o.a. nu nog in het Voorhout. De naam „Engelsche Smederij” werd gegeven als men de van uit Engeland hier ingevoerde methode van uit de hand beslaan toepaste; nog ziet men dezen naam hier en daar prijken, doch daar tegenwoordig vrijwel overal uit de hand wordt beslagen, heeft dit nu alleen historische beteekenis. De werkuren waren in die dagen lang, n.l. van 6—8, van $8\frac{1}{2}$ tot 12, van $1\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{2}$ en van 6 tot 8, terwijl vaak tot 10 uur en later overgewerkt werd. Bovendien waren de smederijen des zondags geopend van 7— $9\frac{1}{2}$ v.m., waarbij de knechts bij toerbeurt aanwezig moesten zijn. De prijzen van het vierkant beslag waren toen f 1,20 en f 1,40, terwijl voor luxe paarden, op stal beslagen, f 3,50 werd betaald. Er werden meestal stampijzers gebruikt, vóór vlak en achter met kalkoenen; de sleeperspaarden en zoo ook die van het Staatsspoor liepen alle op stoot en kalkoenen. Des winters werden schroeven en stiften gebruikt, doch ook heel veel paarden stonden op slik- of ruiterscherp.

Na dit brokje geschiedenis gaan wij den huidigen toestand na en zien we, dat den Haag ook thans nog talrijke hoefsmederijen telt en dus nog geen aanleiding geeft om alhier van het „verdwijnde paard” te spreken. Uitsluitende bedrijven voor hoefbeslag zijn o.a. G. J. de Bruijn in de Korte Koediefstraat 7, welke patroon laatstelijk zijn zaak heeft overgedaan aan de heeren Visser en Evertsen, verder J. W. Hendriksen, Koediefstraat 17a, Van Dam in de Chr. de Wetstraat, Krijbolder en van der Meule, Loosduinsche weg 1 B, Eikelenburg in de Kortenbosch 70, Louis de Haan, Joubertstraat 124, Ph. Lentz, Paulus Potterstraat 287, H. van der Horst, Kikkerstraat 10, H. Weyermans, Zieke 19, J. G. Petit, Laan van Roos en Doorn 46, Wed. J. P. Künz, Nieuwe Haven 376 en Zweije, vroeger Rust, op de Hooikade, terwijl verder nog gemengde bedrijven zijn: G. Molenaars, Lamgroen 47, Wed. Köhler—Markestein, Wagenstraat 141, (thans Amsterd. Veerkade), W. T. Born, Bierstraat 9, P. J. de Haan, Loosduinsche weg 3, W. J. van der Voort, Ternootstraat 52a, G. de Rijk, Javastraat 83, L. Lezwijn, Zorgvlietstraat 45 en D. van Tricht, Sumatrastraat 249. Voegen we hier nog aan toe, dat de Koninklijke Stallen, Amsterdamsch goederenvervoer, de Sierkan en de Gemeente-Reiniging eigen hoefsmeden hebben, dan komt men tot een groot corps van hoefsmeden in den Haag.

Wat de belangrijkheid betreft, zoo zullen wij eenige cijfers geven, die voor zich zelf spreken. De smederij van de Wed. van Dam, die ruim 14 jaar bestaat, werd na het overlijden van den patroon, in 1919, voortgezet door diens drie zoons. In deze uitsluitend hoefsmederij worden meest sleepers- en boerenpaarden beslagen en slechts enkele luxe paarden. Behalve uit den Haag en Scheveningen komen paarden uit Loosduinen, Rijswijk, Wateringen, Monster en Naaldwijk op beslag. Behalve enkele uitzonderingen wordt alleen aan de smederij beslagen en wel van 100 tot 120 paarden per week. Bijna uitsluitend worden handgesmede ijzers gebruikt en slechts nu en dan fabrieksijzers uit de fabriek van Hippos; de praktijk heeft hier geleerd zoo eenigszins mogelijk alleen handgesmede ijzers te gebruiken. Afwijkend beslag komt weinig voor; wel komen er nog al afwijkende hoofvormen in beslag en wel voornamelijk platvoeten, terwijl rotstralen, steengallen en hoornscheuren ook lang geen zeldzaamheid zijn. Behalve de 3 zoons werkt nog één knecht in deze zaak; de loonen bedragen f 40 bij een 45-urige werkweek. De prijs voor het beslag is f 5 en voor een hit f 4,60.

De zaak van den heer Petit in de Laan van Roos en Doorn werd door dezen vóór 20 jaar opgericht, en wordt door hem met behulp van zijn zoon en een knecht gedreven. Het is ook een uitsluitend hoefsmederij waar alle soorten van paarden op beslag komen, doch alleen uit de stad en niet van de buitengemeenten. Gemiddeld worden 40 paarden per week beslagen en wel veelal op stal (koud beslag). De luxe paarden loopen alle op zoolbeslag en ook bij andere paarden wordt dit nog al eens toegepast. Er wordt uitsluitend met handgesmede ijzers gewerkt, daar men de machinale ijzers afkeurt vanwege den stand der gaten. De werktijden zijn hier van 7 tot 12 en van 2—6 met 's morgens en 's middags een half uur schafttijd. De beslagprijzen zijn gelijk aan de bovengenoemde.

De hoefsmederij van den heer Lentz in de Paulus Potterstraat bestaat gedurende 8 jaren, doch voorheen was de heer Lentz zeven jaar lang patroon in een hoefsmederij in de van Ostadestraat. Ook deze zaak is uitsluitend hoefsmederij, de klandizie wordt voornamelijk gevormd door stalhouderspaarden, sleeperspaarden en hitten, waarvan de meeste uit de stad, doch ook enkele uit Loosduinen, Rijswijk en Leidschendam komen. Koud beslag komt hier zeer weinig voor, bijna al het werk geschiedt aan de smederij. De patroon werkt met één knecht en soms nog een jongen als hulp; het aantal paarden, dat dagelijks beslagen wordt, varieert erg, soms 2, dan weer 10, doch een totaal van \pm 30 in de week. Men houdt zich ook hier aan den wettelijken arbeidstijd van 45 uur, hetgeen tot gevolg heeft, dat de patroon heel wat overuren moet werken, tot 3 en 4 dagelijks, om de kosten goed te maken. Als loonen worden door den Bond van Smedenpatroons opgegeven, voor een volslagen knecht f 37,50 en voor een halfwas van 20 tot f 30. De hoefbeslagprijzen schijnen bij de verschillende patroons niet uniform gehandhaafd te worden; wel heet het tarief f 4,50 en f 5 te zijn, doch ook voor f 3,50 en f 4 wordt vierkant beslagen en een der patroons verzekerde mij, dat van de 25 hoefsmeden in den Haag geen 22 voldoende rekenen. In de smederij van den heer Lentz worden uitsluitend handgesmede ijzers gebruikt en wordt veel zoolbeslag toegepast, vooral in den zomer. De hoeven der paarden in

beslag, geven geen redenen tot klagen; in het algemeen kan dit wel voor de heele stad gezegd worden en dit is niet alleen aangenaam voor de hoefsmeden, doch mag voor een groot deel wel aan hunne verdiensten worden toegeschreven.

De zaak van den heer Louis de Haan in de Joubertstraat is opgericht den 25en Maart 1918; voordien werkte de patroon 24 jaar lang als knecht bij zijn vader in de zaak. Het is een uitsluitend hoefsmederij; het meerendeel der paarden, welke alhier op beslag komen, zijn sleeperspaarden, verder stalhouderspaarden en harddravers. Hoewel het meerendeel uit de stad zelf afkomstig is, zoo komen ook uit Loosduinen, Monster en Poeldijk vaste klanten, terwijl in Naaldwijk vijf paarden koud beslagen worden. In het geheel heeft de heer De Haan maar 15 paarden op „koud-beslag”, al de overige worden aan de smederij beslagen, n.l. 40 à 50 per week. Daar het meerendeel sleeperspaarden zijn, komt zoolbeslag hier niet bij voor; het wordt voor deze paarden te kostbaar geacht. Alle ijzers worden uit de hand aangemaakt, daar de fabrieksijzers niet bevallen, vanwege den scherpen binnen-bovenkant. Deze ijzers zouden eerst afgeraspt moeten worden, hetgeen tijdrovend en kostbaar is; bovendien worden meestal ijzers met kalkoenen gebruikt. Als afwijkende ijzers zijn alleen balkijzers en ijzers met verdikte takken in gebruik; hoefgebreken komen weinig voor, slechts enkele steengallen en losse wanden.

De patroon richt en past de ijzers zelf en laat de knecht afwerken, hij bevindt zich hiermede het best en is ook vaak hiertoe genoodzaakt, daar de knecht zich houdt aan de wettelijk voorgeschreven arbeidsuren, van $7\frac{1}{2}$ tot 12 en van 2—6 en vooral sleeperspaarden in den regel ôf 's morgens heel vroeg ôf 's avonds laat komen en hij dan alleen voor het werk staat.

Tenslotte nog een woordje over de smederij van den heer H. Weyermans, welke reeds 20 jaar bestaat, van welke de laatste 13 jaar op 't Zieke. Het is een uitsluitend hoefsmederij, waarvan de klandizie hoofdzakelijk gevormd wordt door paarden van expediteurs ter plaatse, terwijl ook enkele paarden uit Delft, Voorburg en andere plaatsen op beslag komen. Dagelijks worden 3 à 4 paarden beslagen, uitsluitend aan de smederij en alleen met handgesmede ijzers. Slechts weinig afwijkend beslag, een enkel paard op zolen, doch verscheidene op kurkbeslag. De heer Weyermans heeft veel succes gezien van kurkbeslag bij paarden met beginnende klemvoeten en ook bij neiging tot doorzakking der zolen; in zulke gevallen wordt het steeds toegepast. De patroon werkt met één leerjongen en ziet zijn debiet steeds toenemen, hoewel hij de vastgestelde prijzen handhaaft, zijnde f 5 zomerbeslag, f 6 winterbeslag en f 0,40 minder voor hitten. Ook hij klaagt zich, dat er voortdurend onder den prijs gewerkt wordt en dat er zelfs van uit Scheveningen, in den Haag „koud” wordt beslagen tegen veel verminderden prijs. De solidariteit in zake prijsregeling is hier dus ver te zoeken. Het schijnt wel, dat den Haag een evolutie doormaakt; er zijn m.i. te veel hoefsmederijen, die slechts tot versnippering leiden en daardoor een ongezonde concurrentie in de hand werken. Zoo wordt b.v. nu en dan een zaak opgeheven, o.a. nog pas geleden de grootste hoefsmederij die met drie knechts, drie halfwas en drie jongens werkte en gaan dan bij zulk een liquideeren veelal de knechts

zich afzonderlijk vestigen, hetgeen in den regel een moeilijk en vaak onhoudbaar bestaan oplevert. Ook de oudst bestaande zaak in het Voorhout is onlangs opgeheven, waarbij de laatst in gebruik zijnde *travaille* is komen te vervallen; nu nog wordt in den Haag alleen bij de Gemeentereiniging een noodstal bij het beslaan gebruikt.

Het zou te ver voeren al de bestaande hoefsmederijen aan een nadere bespreking te onderwerpen, doch wel kunnen we nog enkele algemeene opmerkingen maken. Vooreerst zien we, dat er nog maar weinig groote hoefsmederijen te 's-Gravenhage zijn overgebleven, maar dat er daarentegen zeer talrijke hoefsmeden zijn bijgekomen, die, of met eigen personeel, of met een enkelen knecht of jongen het bedrijf uitoefenen. Dus vele kleine bazen, hetgeen aan het spreekwoord zou doen denken „liever kleine baas dan groote knecht” en dat in dezen tijd dat vele patroons hunne knechts benijden wegens de korte arbeidsuren, de goede loonen en daarbij het gemis aan verantwoording. Door de vele kleine bedrijven zal de concurrentie echter scherp worden en zal men door goedkoop te werken veelal trachten elkaar een vlieg af te vangen, hetgeen dan op den beslagprijs zal drukken. De hoefsmeden zijn niet alle lid van den Bond van Smedenpatroons en bedanken zelfs hiervoor, omdat, zooals de heer de Bruijn mij mededeelde, de tarieven niet uniform gehandhaafd worden. Het is in het belang der hoefsmeden om alle lid van den bond te zijn en daarbij de verplichting aan te gaan zich strikt te houden aan de door dezen bond vastgestelde prijzen. Het bondsbestuur moet hierop een degelijke contrôle uitoefenen en bij niet nakomen streng kunnen optreden. Alsdan zal de hoefsmid loon naar werken krijgen en zal er een eerlijke concurrentie zijn, waarbij het afgeleverde werk de beste aanbeveling zal zijn. De strijd om het bestaan zal door goedkoop werk nog moeilijker worden en het lijkt mij ook niet den tijd om de beslagprijzen te verminderen al zijn dan enkele materialen, zooals het ijzer, belangrijk in prijs verminderd. De algemeene levensvoorwaarden zijn nog te hoog en men moet met deze huidige prijzen ook in aanmerking nemen, dat vroeger veelal te goedkoop werd gewerkt.

Over het algemeen lijkt mij het hoefbeslag in den Haag lang niet slecht en is het veel beter dan in menige andere plaats. Het is wel opvallend, dat onder alle hoefsmeden in de stad slechts een enkele gediplomeerde voorkomt; zooals in meerdere groote steden wordt ook hier voor den bloei van de zaak aan het bezit van een diploma geen waarde gehecht. Op het platteland is het juist andersom en is men al niet eens meer tevreden met de vroeger behaalde diploma's, doch wordt het veelal een wedloop om het Rijksdiploma te Utrecht te behalen. Ziet men dan ook de lijsten der geslaagden na voor dit diploma, dan zijn het alle plattelandssmeden en slechts bij uitzondering komt er een stedeling bij voor. Ligt hier de oorzaak niet in het meer meelevan van den landbouwer-paardenfokker met zijn paard, in de meerdere kennis die de eigenaar heeft van het hoefbeslag en in een meerdere waardeering van den hoefsmid? Staat de stedeling hier niet anders tegenover, tenminste in de meeste gevallen? Gaat hij niet vaak bij den dichtst bijzijnden smid of bij den goedkoopsten op beslag, zonder diens capaciteiten te beoordeelen en wordt het hoefbeslag in die gevallen niet wat al te veel als een „noodzakelijk kwaad”

opgevat? Het is in elk geval een feit, dat niettegenstaande in den Haag zelf, jaar in, jaar uit, cursussen in hoefbeslag worden gegeven, deze als het ware voor de omgeving schijnen te gelden en de Haagsche patroons of hunne knechts er niet heen zenden of bij een vacature niet in de eerste plaats naar deze gediplomeerden vragen.

Besluiten wij dit artikel met als recapitulatie op te merken, dat zoo goed als al het hoefbeslag in den Haag uit de hand wordt uitgeoefend, dat bijna uitsluitend handgesmede ijzers worden gebruikt en slechts bij sleeperspaarden kalkoenijzers worden ondergelegd, dat veel gebruik wordt gemaakt van zoolbeslag en dat over het algemeen de hoeven der paarden goed zijn.

Ten slotte betuig ik mijn dank aan allen die mij welwillend omtrent hun bedrijf inlichtten. (Wordt vervolgd),

UITSLAG VAN HET EXAMEN VOOR AANSTAANDE ONDERWIJZERS IN PRACTISCH HOEFBESLAG TE UTRECHT.

De commissie belast met het toezicht op het afnemen van het examen van de deelnemers van den in 1920 gehouden cursus voor opleiding van onderwijzers in practisch hoefbeslag, verbonden aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool te Utrecht, benoemd door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel bij besluit van 21 December 1920 Directie van den Landbouw, heeft de eer Uwe Excellentie verslag te doen van het desbetreffende examen.

De Commissie hield op 5 Januari 1921, in vereeniging met het onder-

wijzend personeel van den cursus, eene vergadering, teneinde de grondslagen vast te stellen, waarop bedoeld examen zou worden afgenomen en besloten deze niet te doen afwijken van vorige jaren. In deze vergadering is mede een rooster opgemaakt voor het af te nemen examen, welke rooster de goedkeuring van Uwe Excellentie heeft mogen verwerven.

Opnieuw werd het wenschelijk geacht om in de toekomst als eisch voor de toelating tot dezen cursus te stellen, dat de candidaten in het bezit zijn van het Rijksdiploma als hoefsmid. Het examen vond plaats 20, 21 en 22 Januari 1921. Alle deelnemers aan bovengenoemden cursus, aangevangen in Februari 1920, hebben zich voor het examen aangemeld en dit werkelijk afgelegd.

In overeenstemming met den door Uwe Excellentie goedgekeurden rooster, heeft het examen bestaan uit een theoretisch- en een practisch gedeelte.

Het examen in theoretische hoefkunde werd in den namiddag van den 20sten Januari van 2.30—9 uur afgenomen; aan iederen candidaat telkens 40 minuten, waarvan een gedeelte strekte tot onderzoek in hoeverre hij de bekwaamheid bezit om als onderwijzer op te treden.

Het practisch gedeelte heeft voor iederen candidaat bestaan uit de volgende onderdeelen:

1. Het beoordeelen van een paard met het oog op het besnijden van een voorhoef hiervan en het besnijden van dezen hoef.
2. Het vervaardigen van een paar voorijzers, waarvan één bestemd voor dezen hoef.
3. Het beslaan van dezen hoef.
4. Het maken van een modelijzer, bestemd voor een hoef van afwijken-den vorm.

De werkzaamheden voor de drie eerste onderdeelen werden verricht in den ochtend van den 21sten Januari van 9—12.30 uur.

De vervaardiging der onder 4 genoemde ijzers geschiedde in den namiddag van 2—4 uur.

5. Het besnijden van een abnormalen hoef.
6. Het maken van een hoefijzer voor dezen hoef.
7. Het beslaan van dezen hoef.

De onder 5, 6 en 7 genoemde onderdeelen werden verricht in den voor-middag van den 22sten Januari van 9—12 uur. Zoowel bij het beoordeelen van een paard als bij het maken van ijzers werd de toewijzing telkens bij loting uitgemaakt.

Aan alle candidaten kon een diploma worden uitgereikt.

De geslaagden zijn in alphabetische volgorde: H. F. Evers te Teteringen, A. A. Haverkamp te Teuge, C. J. van Hengstum te Soest, J. W. Koerselman te Lochem, F. B. Muller te Sloterdijk, A. A. van Rooyen te Velseroord, J. E. Schoonwater te Escharen.

Namens de Commissie:

(w. g.) A. W. Heidema, *Voorzitter*.

(w. g.) J. de Vries, *Secretaris*.

HOEFBESLAG MET MACHINALE- EN UIT DE HAND GESMEDE IJZERS.

Het is mij opgevallen, dat er nog al te veel paarden beslagen worden met machinale ijzers en dat zonder onderscheid of de hoeven er voor geschikt zijn of niet. In de eerste plaats zal men toch moeten letten op stand en gang van 't paard en daarna de hoeven beoordeelen of die geschikt zijn voor machinale ijzers wat het hoorn betreft. En ook ziet men bij het opnemen der beenen bij de meeste paarden gebreken aan een of meer hoeven die voldoende bewijzen om geen machinale ijzers te gebruiken, want lage en ondergeschoven verzenen en afwijkingen in binnen- en buitenhoefhelft, wat richting van den wand betreft, dat zijn toch dagelijksche gebreken, die men bij veel paarden ontmoet. En wil men goed werk maken, dan zal er toch rekening gehouden moeten worden met hoofas en beenas en waar de meeste belasting is om daar de grondvlakte zooveel mogelijk te vergrooten, en dat zijn dingen die niet uit het oog verloren mogen worden en die nooit bereikbaar zijn als men de ijzers zelf niet gemaakt heeft. Wanneer men dan ook een paard voor 't eerst beslaat en men ontmoet afwijkingen, maar moet door gebrek aan tijd machinale ijzers gebruiken, zooals dat meer voorkomt, dan zal men toch goed doen en zorgen, zoodra het paard weer beslagen moet worden, een stel klaar te hebben. Het is ook van groot belang wanneer een paard bizondere zorg noodig heeft, dat de smid, die de hoeven bekapt heeft, ook de ijzers zelf maakt, en niet zooals men dat in veel smederijen ziet: één bekapt, een ander stelt de ijzers en een jongen maakt dicht; het gaat zoo wel vlug, maar het werkt in die gevallen in de verkeerde richting, want men bereikt bij slechte hoeven nooit datgene wat men bereiken kon zoo een en dezelfde smid het paard volledig beslagen had, en ook in 't vervolg zal men niet zoo gauw er mee tevreden zijn, daar men de hoeven op die wijze niet voldoende leert kennen en minder goed kan trachten er van te maken wat er van te maken is, hetgeen de moeite anders zeer wel loont. En ook niet al te bang zijn om eens een uur langer aan een paard te werken, want dat is soms noodig en vooral voor de voorhoeven, om een paar verdikte takken, een balkijzer of verbrede takken te leggen, want over het algemeen staan toch meer paarden te laag als te hoog van verzenen en te hoog slijt wel af (doch is ook nooit goed), maar te laag, dan komt het op de gewrichten, banden, pezen enz. aan, en een paard is er jaren eerder door versleten, vooral wanneer hij dienst moet doen op harden bodem.

Daarom zal een kundig smid ook liefst zijn ijzers zelf maken en alleen machinale ijzers gebruiken in die gevallen als bij nood, en bij hoeven zonder afwijkingen. Wanneer men de ijzers zelf maakt is men niet gebonden aan breedte en dikte en men kan zijn ijzers zetten en buigen zooals de wand dat aangeeft en in die zelfde richting ritsen en stampen met voldoende nagelgaten volgens dikte van den wand en op de juiste plaats en wanneer men dan een ritsbeitel en stamper gebruikt, die goed is en slaat de nagelgaten niet te groot door en nooit van den verkeerden kant, wat veel smeden doen, dan werkt men in de goede richting. Ook door het doorslaan der nagelgaten van twee kanten krijgt men een braam of scherpen kant en dit geeft aanleiding

tot afbreken van nagels en losse ijzers; vooral wanneer men paarden op zolen beslaat is het leed niet te overzien, omdat men alreeds niet zoo zuiver draagt, doordat men hooger met het ijzer komt te liggen en er meer werking bestaat. Ook voor het aanhalen van lippen is het van groot belang de ijzers zelf te maken, daar men voldoende ijzer kan laten zitten waar men wil voor de lip, en zóó ritsen, dat de nagelgaten niet te schraal en te schuin komen, zooals bij machinale ijzers. Ook breedte en hoogte der lip is van veel belang, daar een goed aangelegde lip zeker zooveel als een nagel houdt, niet alleen bij slechte hoeven, maar ook bij beslag met zolen, en kan de lip sterker, dus breeder en hooger zijn en acht ik een ronde lip sterker te zijn dan een spitse (alhoewel een spitse mooier staat). Zoo men veel paarden op zolen beslaat zal men zien, dat een spitse lip van den hoof af gaat staan, wijl een ronde van dezelfde zwaarte er tegen aan blijft. Ook het nagelen behoort zoo, dat de nagels even hoog zitten, doch bij slecht hoorn met scheuren en kloven of brokkelachtig hoorn maakt men sterker werk door de nagels ongelijk te plaatsen, daar men niet zoo'n gevaar heeft, dat een heel gedeelte van den wand tegelijk afbreekt; vooral onder paarden in 't stedelijk verkeer treft men er veel met hoofbevangenheid en andere gebreken. Machinale ijzers leenen zich het best waar het moet (doch persoonlijk gebruik ik ze liever nooit) bij hoeven zonder gebreken en in 't leger, waar men over 't algemeen paarden heeft met goede hoeven en waar niet zooveel van de paarden geveerd wordt als in de burgermaatschappij. Iedere smid zal er naar streven om zijn werk zoo goed mogelijk te verrichten, daar men altijd zijn eigen werk weer terug krijgt. Moge dit schrijven medewerken in 't algemeen tot verbetering in 't hoofbeslag en tot heil van 't paard.

Den Haag.

W. Meijer.

INGEZONDEN STUKKEN.

Geachte Redactie!

In antwoord op het schrijven van den heer H. J. Smit naar aanleiding van mijn ingezonden stuk breng ik genoemden heer allereerst mijn dank voor de erkenning mijner „vriendelijkheid” voor den militairen hoefsmid. . . van vroeger, hoewel dit nog geen pluim zet op de hoed van den militairen hoefsmid (onderwijzer) van thans.

Dat de militaire hoefsmid als onderwijzer uittreedt is een onvermijdelijk gevolg van het niet meegaan van het onderwijs met de belangen, de praktijk van den leerling.

De burger- en meer speciaal de plattelands hoefsmid is noodig onderwijs aan paardenmateriaal uit zijn dagelijksche praktijk. Hierin voorziet wel het tegenwoordig onderwijs, -- niet het vroegere, het z.g. militaire onderricht.

En alzoo zal niet de een naast den ander kunnen staan, dan alleen wanneer de militaire hoefsmid zich aanpast bij den geest van zijn tijd en ten eerste blijken geeft van zijn bekwaamheid als onderwijzer door het afleggen van een examen en ten andere dan ook met zijn cursus-onderricht buiten de kazerne gaat.

Met de meening van den heer Smit, als zou de terugstelling van den militairen smid onnoodig of onbillijk zijn, ga ik dan ook niet accoord. Evenmin zal ik echter op het idee komen tot ongeschikt verklaring van zijn persoon als onderwijzer. Ik neem zelfs aan dat iemand die jaren practisch onderwijs heeft gegeven allereerst voor den kring van R. O. H. zou passen, en zoo de heer Smit daartoe overging, geloof ik, dat ook hij de bakens wel zou verzetten naar het verloopen van het getij.

Ware dit laatste eerder geschied, dan zou de stand van zaken nu anders zijn.

Voorschoten, 7 Febr. '21.

Hoogachtend,

R. van Mulligen.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— Hoefsmidschool te Amersfoort. Op 25 Januari l.l. zijn tot milicien hoefsmid bij de Bereden Artillerie bevorderd de miliciens: D. Heikoop van 4 R. V. A. en J. Verveda en W. Jansen, beiden van 1 R. V. A. G. H.

— Zoon van een hoefsmid! De heer Mr. Philips, gezant van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, hield Zaterdag 29 Januari te 's-Gravenhage een voordracht over Amerikaansche toestanden en hield daarbij een lofrede over de inrichting der universiteiten daar te lande. Daarbij herinnerde Spreker aan het sprekende voorbeeld, dat de thans wereldbekende minister der voedselregeling in N.-Amerika, de groote Hoover, zoon van een hoefsmid, zijn opleiding op een „college” heeft genoten, waarbij deze verplicht was zelf voor zijn onderhoud te werken.

— Winterbeslag. Tot nu toe is er in dezen winter weinig scherp noodig geweest. Wat het jaar 1920 ten opzichte van 1919 aangaat, is ons uit de boeken van een drukke hoefsmederij gebleken dat er 11 à 12 % minder winterijzers zijn aangebracht in 1920 dan in 1919, terwijl de clientèle geen noemenswaardige wijziging had ondergaan.

— Raadgeving. In de Febr.-aflevering van „Der Hufschmied” deelt iemand mede dat een paard, sedert geruimen tijd behandeld met hoefbaden, zachte murwe hoorn heeft gekregen en thans moeilijk op ijzers is te houden. De Redactie raadt aan om in den stal flink droog stroo te geven en balkijzers onder te leggen, om den wand te ontlasten.

— Toelatingsexamen voor den cursus tot opleiding van onderwijzers in practisch hoefbeslag te Utrecht. Dit examen had plaats op 25 en 26 Januari. In het geheel namen 17 smeden aan het examen deel; ze waren daarvoor in twee groepen verdeeld. Over het geheel werd goed gewerkt.

Toegelaten werden: H. J. Breukink te Lochem, P. Huizinga te Grijpskerk, W. H. Oostendorp te Tiel, W. J. Robijn te IJzendijke, H. Scholten te Wachtum (Dr.) en H. J. H. Vossen te Maastricht.

De nieuwe cursus is aangevangen 11 Februari.

PERSOVERZICHT.

In de Januari-aflevering van „Der Hufschmied” staat een artikel over het beslaan van in verzet tredende paarden, waaraan gedeeltelijk onderstaande opmerkingen zijn ontleend. Reeds bij makke en kalme paarden

moet de smid rustig en met verstand te werk gaan; — hoeveel meer echter bij het beslaan van dieren welke onrustig zijn in de smederij en zich meer of minder sterk verzetten! Feitelijk moet de smid, die beweert met deze laatsten goed te kunnen omgaan, met zich zelf de proef hebben genomen; of hij dus den zoozeer gewenschten tact in voldoende mate bezit. Hij moet zich kunnen beheerschen als het paard zich even te buiten gaat en niet dus maar direct het dier op ruwe wijze bestraffen, hetgeen men helaas nog al te vaak in (en ook buiten) de smederij kan waarnemen. Van zelf spreekt, dat de eene smid meer beleid en tact bezit dan de andere en verder ligt de schuld heusch niet immer bij het paard. Zijn hiervan niet het bewijs de vele voorbeelden van paarden, die niettegenstaande allerlei dwangmiddelen door den eenen smid als onhandelbaar, als niet-te-beslaan worden opgegeven en daarna door den eigenaar bij een anderen gebracht, soms in zeer korten tijd zonder moeite beslagen kunnen worden? Dikwijls is het een gevolg van de ruwe, onbesuisde wijze van optreden van den smid als het in den aard niet kwaadaardige of te wantrouwen paard juist alleen in de smederij verzet gaat plegen, grootendeels uit angst voor en uit herinnering van wat gebeuren zal.

Maar lang niet altijd ligt de fout bij den smid. Zeker niet als het paard van nature niet deugt en slaat of bijt. Dan is het zelfs oppassen voor je hagle en het is dan eenigszins begrijpelijk dat dergelijke dieren den smid prikkelen en hij daarna een meer goedmoedig paard te ruw behandelt. Menschelijk is het; echter niet goed. Het is juist zaak voor den smid steeds zich zelf te kennen en op de proef te stellen om zich bij het beslaan door kalmte en tact te laten leiden. Bij booze paarden zijn dwangmiddelen soms noodzakelijk; hierover straks nog even.

Ook de eigenaar of fokker van het paard dat beslagen moet worden kan schuld hebben aan het zich verzetten van het dier in de smederij. Hoeveel jonge paarden loopen er nog niet rond bij onze fokkers, die nooit of te nimmer in handen zijn geweest en aan wier hoeven evenmin ooit aandacht is geschonken. Zoo'n jeugdige viervoeter is in volle vrijheid opgegroeid en heeft in den mensch natuurlijk niet het minste vertrouwen. Komt echter de tijd dat het beest naar de markt moet of dat het zal worden getuigd, dan wordt het onder hevig protest gegrepen en ter smederij gevoerd. Smidje, ga je gang dan maar! Tijd kost geld, aldus redeneert begrijpelijkerwijs de laatste, — daarom direct maar flink aanpakken en met allerlei soort pramen, waaronder de gemeene Poolsche, en kastijdingen wordt de zweetende en rillende vrijbuit in bedwang gehouden. Eindelijk is het gelukt, — de ijzers zitten er onder. Het paard neemt intusschen van de smederij, waar het plotseling zoo'n onaangename behandeling onderging en waar het verblijf tusschen rook en vuur en geklop zoo angstig aandeed een allerslechtsten indruk mee: beschouwt de smidse als een hel. En nu is het toch duidèlijk dat, gezien het scherpe geheugen van een paard, bij een volgend bezoek aan de smederij — soms pas na enkele maanden! — niets met hem is aan te vangen. De smid staat dan machteloos; het is de eigenaar, die de schuld draagt van het verzet van zijn dier. Gelukkig zijn zulke voorbeelden tegenwoordig minder veelvuldig voorkomend dan enkele jaren terug; bij de goede fokkers is het zelfs uitgesloten, omdat deze vanaf den veulentijd regelmatig op en tusschen hun

jonge dieren vertoeven, deze vroegtijdig worden gewend aan opnemen van beenen en besnijden der bloote voeten en aldus het gewenschte vertrouwen bezitten bij hun eersten gang ter smederij. *(Wordt vervolgd).*

ADVERTENTIËN.

Dankbetuiging. Ondergeteekenden betuigen hiermede hunnen beleefden en welgemeenden dank aan den Hooggeleerden Heer Prof. Dr. H. M. KROON, alsmede aan den WelEd. Heer S. VAN ANGEREN, voor het zoo degelijk genoten onderwijs, waardoor zij aan het j.l. gehouden examen voor Onderwijzers in Practisch Hoefbeslag met succes hebben deelgenomen.

H. F. EVERS,	F. L. MULLER,
G. J. v. HENGSTUM,	E. SCHOONWATER,
A. A. HAVERKAMP,	A. A. v. ROOLJEN.
J. W. KOERSELMAN.	

Examen ter verkrijging van een Rijksdiploma als Hoefsmid.

VOORJAARS-EXAMEN 1921.

Dit examen zal te Utrecht gehouden worden in de eerstvolgende maanden.

Hij, die daaraan wenscht deel te nemen, wordt uitgenoodigd vóór 1 Maart 1921 schriftelijk aan te melden bij den ondergeteekende, onder overlegging van de volgende stukken:

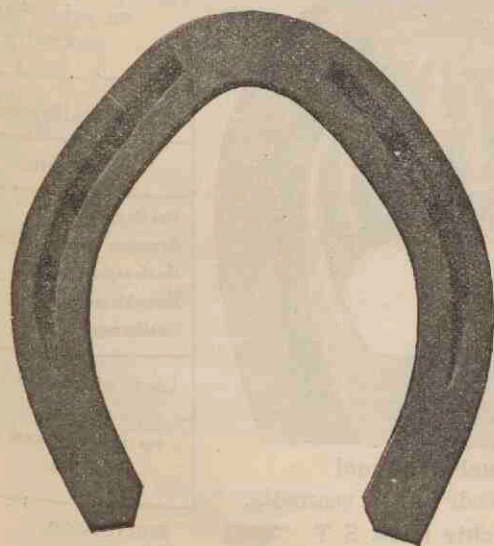
a. een afschrift van de geboorte-acte, — *b.* een bewijs dat hij de lagere school met vrucht heeft gevolgd, — *c.* een bewijs dat hij ten minste drie jaren in het smidsvak is werkzaam geweest, — *d.* een bewijs dat hij een tweejarigen cursus in hoefbeslag heeft gevolgd, of een daarmede gelijkgestelde vakopleiding heeft genoten.

Zij, die vóór 1 Juli 1919 een diploma als hoefsmid hebben behaald, worden enkel op grond van dit diploma toegelaten: zij melden zich schriftelijk aan, hebben bovengenoemde stukken niet over te leggen en brengen hun diploma mee, als zij opgeroepen worden voor het examen.

Zij, die reeds eerder aan het examen ter verkrijging van een Rijksdiploma als hoefsmid deelnamen, kunnen zich ook zonder inzending van bovengenoemde stukken aanmelden.

De Secretaris der Examencommissie:

Dr. GALLANDAT HUET, Lange Bergstraat No. 3, te Amersfoort.

**Handelsvennootschap
Hoffman & Moermans.**

KANTOOR:

Javastraat 90, 's-Gravenhage.

Tel. 4902-3330.

**SPECIAAL ADRES VOOR
HOEFIJZERS**

in alle maten en modellen.

Uit voorraad leverbaar.

Uiterst concurreerende
prijzen.

Verzuimt niet ons aan te vragen

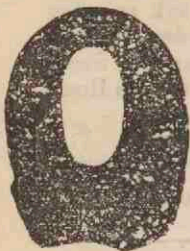
Telegram-Adres
BAX Glashaven
Rotterdam.

Meest uitgebreide sorteering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunuaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”, met flink hielstuk.

Merk „Pacific”, met zwaar hielstuk.

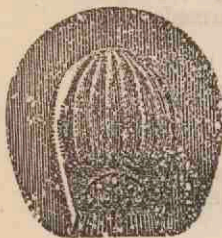
Merk „Rambler”, in witte en grijze Caoutchouc, op leder opgenaaid met flink hielstuk, voorradig van 4½ tot 6⅞ Eng. dm.

Merk „Chicago”, geheel Caoutchouc uit één stuk met zwaar hielstuk voor zware paarden, voorradig van 7½ tot 7⅞ Eng. dm. uiterste breedte, buitenkant ijzers gem.

Open zolen uit één stuk kunnen dus onmogelijk loslaten, bijzonder aanbevelenswaardig, prijzen zeer billijk, voorradig in 11 maten van 4½ tot 6⅞ Eng. dm., uiterste breedte buitenkant ijzers gemeten.

uiterste breedte, buitenkant ijzers gem.

Dichte Luchtdrukzolen, in 10 maten, voor- en achterijzers, voorradig.

Strijkringen met riempje

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

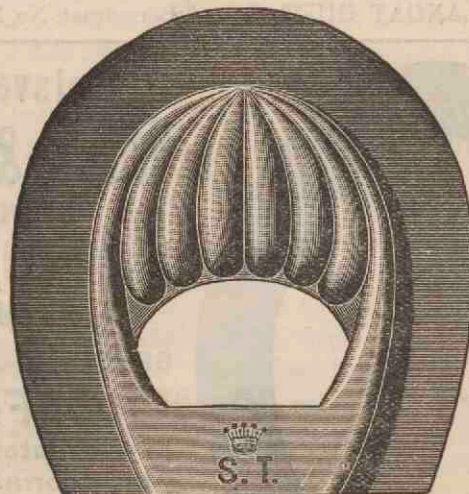

Hoefranden.

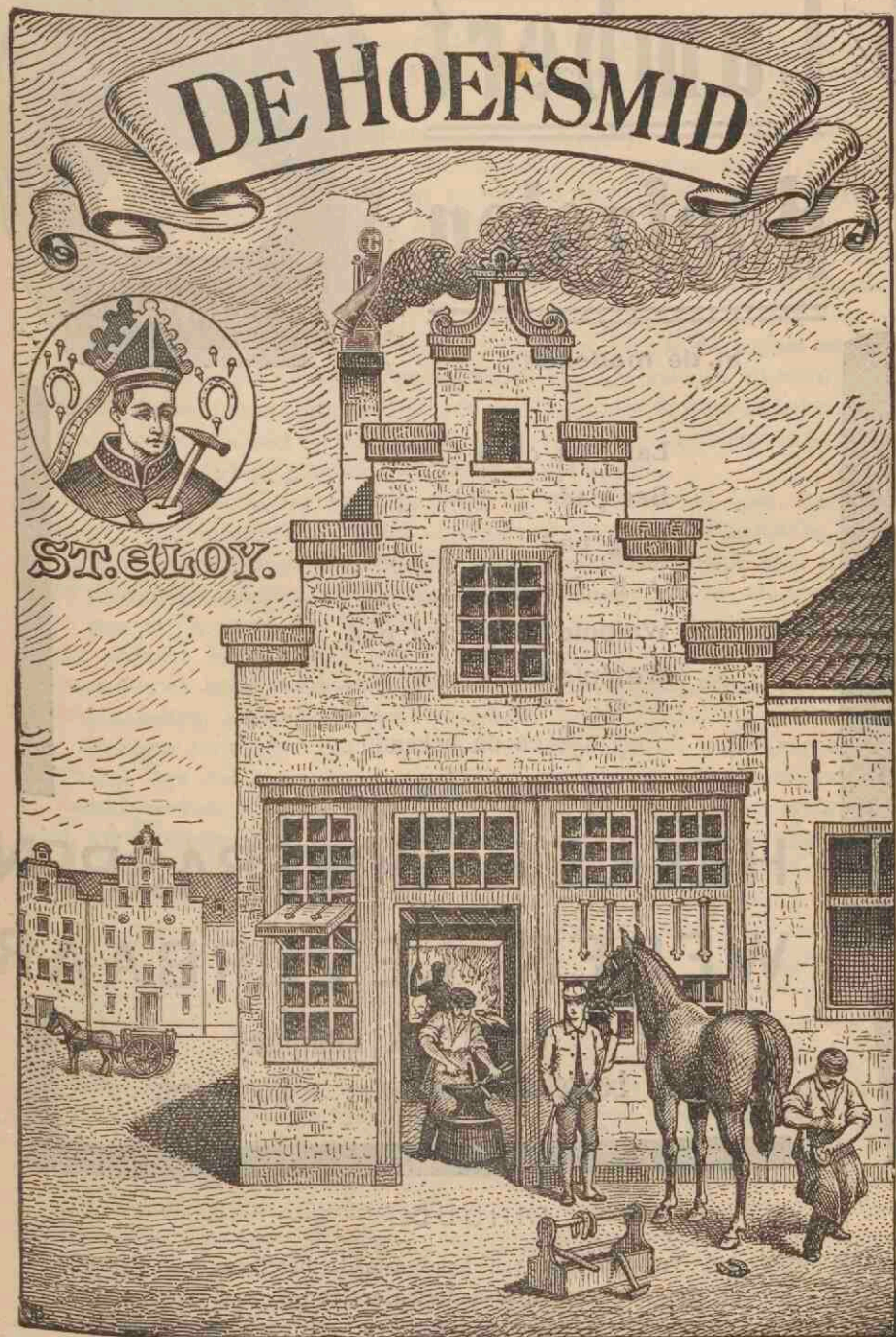
Open Caoutchouc zool, merk B. V in 7 maten, voor en achterijzers voorradig.

Gemaakte Hoefijzers, Rits- en Stampmodel, uitsluitend beste kwaliteit ijzer; in 9 maten voorradig.
Ijs- of Scherpnagels in 12 soorten.
Opruimers voor Schroefgaten.
Schroeven en Stiften in alle modellen; tijdige bestelling gewenscht.
Touwijzers in verschillende maten.

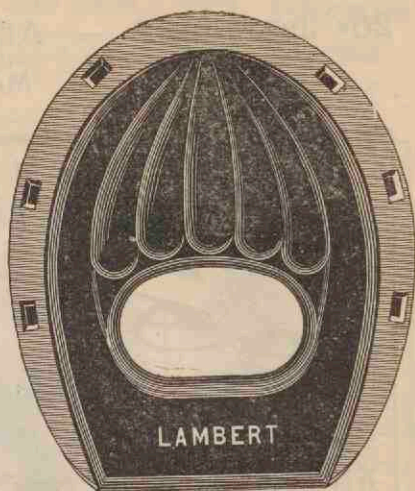

Open Luchtdrukzool in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.
Kunsthooen.
Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoefraspen.
Houwklingen.
Hoefhamers.
Lasch- of Welbladen en Poeder om ijzer en staal te wellen.

Lambert Hoefzolen

in de modellen

Lambert open pad
Bar pad
Frog pad
O. K. Star pad
Walpole boulevard pad
Walpole truss pad

en de bekende
Amerikaansche

HELLER HOEFRASPEN WEDER LEVERBAAR

Lambert & Company
Leuehaven 66 :: Rotterdam

INHOUD.

Iets over het vervaardigen van handgesmede hoefijzers. — Bedrijfs-
ongeval. — Vereeniging van Rijks-onderwijzers in practisch hoefbeslag in
Nederland. — Bijgeloof. — Ingezonden stukken. — Korte mededeelingen. —
Persoverzicht. — Advertentiën.

IETS OVER HET VERVAARDIGEN VAN HANDGESMEDE HOEFIJZERS.

Als ik terugdenk tot mijn eerste leerjaren, dan herinner ik mij nog goed dat toen algemeen de oude hoefijzers werden „gebraden”, om er weer nieuwe van te maken. Toen werden geen andere ijzers gemaakt dan met stampgaten, en alleen „voorijzers”, dat wil zeggen, dat ze behoorlijk rond waren in het toongedeelte, doch recht in de zij- en verzengedeelten, en voorzien van kalkoenen; ook werden ze niet bij koppels gemaakt, doch alle hoefijzers, die men 's morgens en 's avonds vervaardigde, werden op één hoop gegooid en later uitgezocht bij koppels en opgehangen aan 't rek. Vlug werden de ijzers vervaardigd, want ze moesten roodwarm klaar zijn; dan bleven ze taaier.

Later toen de ritsijzers in de mode kwamen, zooals de oudere smeden plachten te zeggen, gingen verschillenden tot het smeden hiervan over. Zij sloegen een zeer ondiepe rits in 't ijzer, en daarna weer in iedere helft 4 nagelgaten die veel op stampgaten geleken; hieruit bleek dat ze toen nog geen voldoende begrip hadden waarvoor de rits diende.

Toen het hoefbeslagonderwijs meer op den voorgrond trad, werd dit anders. In den eersten tijd, dat algemeen ritsijzers werden gemaakt, stond de binnenwand van de rits loodrecht in het ijzer, soms schuin naar binnen, en de buitenwand zeer schuin; naderhand werd de vorm der rits veranderd en was ze V-vormig, nog later is ze zoodanig gewijzigd, dat de binnenwand iets minder schuur staat dan de buitenwand, en deze vorm wordt algemeen als de beste beschouwd. De rits moet verder zoo breed zijn, dat ze den nagelkop ruimschoots kan opnemen.

Na mijne ervaringen, die ik hier en daar heb opgedaan, kan ik niet anders zeggen dan dat er tegenwoordig bij het vervaardigen van hoefijzers nog fouten voorkomen, die ik langs dezen weg wil duidelijk maken, en waarbij ik enkele dingen zal noemen die steeds in 't oog moeten worden gehouden. — Wanneer het te maken hoefijzer is afgekapt, voorziet men het in 't midden en vlak op een kant van een center, zoodat het een weinig uitbilt, om met een oogopslag te kunnen zien waar het midden is. Men maakt het ijzer wit heet, daarna kant men het een weinig in, juist daar, waar men de rits plaatst en ook niet meer, vervolgens slaat men de tak schuin af tot op de helft van de breedte van het ijzer (men make nooit ronde ijzertakken). Dit schuinsmeden der takken doet men om meer ruimte te hebben bij het passen tegen den straal. Daarna zet men deze helft in den gewenschten vorm en vóórdat men overgaat tot ritsen, verwijdert men de oneffenheden die op den buitenrand voorkomen. Vervolgens slaat men de rits in, zoolang dat men behoorlijk 3 of 4 gaten kan plaatsen. De gaten worden ingeslagen of gestampt met een zoogenaamden stamper. Dit stukje gereedschap moet van prima staal zijn, wil men de zekerheid hebben dat het niet spoedig te dik wordt en zodoende te groote nagelgaten ontstaan. Juist met de nagelgaten worden fouten gemaakt; zoo worden soms te veel gaten achtereen gestampt zonder den stamper af te koelen.

Men moet nooit meer dan één gat stampen en daarna den stamper af-

koelen; dan blijft deze in zijn vorm. Zijn de gaten op deze wijze gestampt, dan kant men het ijzer zacht een weinig op, juist waar de gaten gestampt zijn het meest en is dit geschied, dan slaat men met een doorslag, die precies in het gestampte gat past, de gaten „door.” Nooit geen ijzers opkanten als reeds gaten zijn doorgeslagen, want dan slaat men ze weer dicht. Met nadruk wil ik hierop wijzen, want deze fout wordt veel gemaakt.

Zijn de gaten er door, dan wordt het ijzer vlak geslagen; niet te fors, want dat dient nergens voor.

Nog een enkele wenk bij het verder afwerken van het ijzer; ik bedoel het aanhalen van de lip en het slaan van de afhelling.

Hiervoor maakt men het geheel goed rood-warm. In de meeste gevallen wordt eerst de afhelling gemaakt, en daarna, wanneer het ijzer onder die bewerking behoorlijk is afgekoeld, de lip aangehaald, wat dan zeer moeilijk gaat, terwijl het ijzer onder deze methode lijdt. De beste manier is hier, om eerst de lip aan te halen; dit gaat immers veel gemakkelijker en vlugger, wanneer het ijzer goed warm is en daarna heeft men ruimschoots tijd om een behoorlijke afhelling te slaan.

Is de afhelling gereed, dan klopt men even licht over de draagvlakte om een goede afscheiding te krijgen tusschen draagvlakte en afhelling; dit moet vooral niet te sterk geschieden, want dan gaan de rits en de gaten uit hun vorm.

De binnentak van achterijzers worde steeds goed bodemnauw gesmeed.

Appingedam.

M. Ritsema.

BEDRIJFSONGEVAL.

Dezer dagen werden mij twee bedrijfsongevallen van hoefsmeden bekend, welke het verlies van een oog tengevolge hadden. In de onderhavige gevallen hadden beide hoefsmeden bij het bekappen gebruik gemaakt van een stalen hamer, met het noodlottig gevolg, dat een stukje van de houwkling afvloog, waardoor het oog getroffen en blindheid veroorzaakt werd.

Ik behoef hier niet nader te zetten wat of het verlies van een oog voor een ambitieus vakman beteekent; elke smid kan zich dat voldoende indenken. Wel wil ik er even op wijzen dat gevallen als bovenstaande voor minstens negentig procent kunnen worden voorkomen, door steeds bij het bekappen gebruik te maken van een ijzeren hamer (vuistje of mokertje genoemd); tevens blijft de houwkling veel beter en langer bruikbaar, doordat daaraan dan geen braam of rug geslagen wordt.

M. i. is het wenschelijk dat de praktische onderwijzers aan hoefbeslagcursussen hun leerlingen wijzen op het gevaar, dat het slaan met een stalen hamer op den rug van de houwkling kan opleveren. Zij toch zijn over het geheele land verspreid en krijgen juist de jonge en onervaren smeden onder hun gehoor. Ik verzoek dan ook mijn collega's hieraan hun aandacht te schenken. Redden wij daardoor slechts één oog, dan mogen wij ons reeds voldoende beloofd achten.

Ik hoop dat dit stukje mag bijdragen om zulke ongevallen tot een minimum te beperken.

Utrecht.

H. Vossers.

VEREENIGING VAN RIJKS-ONDERWIJZERS IN PRACTISCH
HOEFBESLAG IN NEDERLAND.

Beknopt verslag van de jaarl. algemeene vergadering,
gehouden op 22 Januari j.l. te Utrecht.

De voorzitter, de heer M. Ritsema, wenscht bij de opening de leden allen een goed jaar 1921 toe, feliciteert de 7 heden geslaagde nieuwe collega's en spoort tot aller medewerking aan om het hoefsmidsvak te verheffen, — bespreekt vervolgens de coöperatie van smederijen en wijst op de toestanden van voorheen en thans.

Na lezing der notulen, die ongewijzigd worden vastgesteld, wordt mededeeling gedaan van de ingekomen stukken, waaronder berichten van verhindering voorkwamen om de vergadering bij te wonen, alsmede een paar brieven die een kleine wijziging in de ledenlijst brachten (toetreding van 1 lid en bedanken van 1 om gezondheidsredenen).

Bij de bestuursverkiezing, wegens periodieke aftreding van den heer Ritsema, werd deze met groote meerderheid van stemmen herkozen. De verkozene, die nu tevens voorzitter blijft, nam de herbenoeming aan onder mededeeling dat hij hoopt de Vereeniging verder tot steun te kunnen zijn en mede te werken tot haar verderen bloei.

Enige door den heer Koelman ingezonden en toegelichte punten werden besproken en het Bestuur zal verder aan bedoelde punten de noodige aandacht schenken en verder behandelen.

Besloten werd om als vergoeding voor het geven van 16 praktische lessen f 125 te rekenen. — Een door den voorz. toegelicht voorstel om de contributie te verhoogen werd goedgekeurd. — De voorz. ontraadt om vaker dan eens per jaar te vergaderen, niet alleen omdat het getal te behandelen onderwerpen gering is, maar ook omdat de opkomst bij 2 maal per jaar vergaderen te wenschen zal laten. — Omtrent dag en uur der jaarlijksche vergadering had eene bespreking plaats, waarbij bleek dat men de voorkeur blijft geven aan den Zaterdag, doch om allen in de gelegenheid te stellen 's avonds weer thuis te kunnen zijn, werd het aanvangsuur bepaald op 10 uur, inplaats van 1 uur. In verband hiermede zal worden verzocht om de examen-dagen 1 dag vroeger te stellen, opdat ook de nieuw gediplomeerden in de gelegenheid zullen zijn de vergadering bij te wonen. De 7 gediplomeerden van den laatsten cursus traden alle als lid der Vereeniging toe.

De heer Oldendorp bespreekt het feit dat sommige smeden zich den titel van Rijks gediplomeerd hoefsmid aanmatigen, die daarvoor niet het recht hebben en waarin wijziging dient te komen.

De rekening over 1920 gaf f 352.38 ontvangsten en f 245.50 uitgaven aan. Ze werd goedgekeurd en den penningmeester dank gebracht voor het accurate beheer.

Het voorstel om van de thans vergaderden een foto te laten maken ter opname in „De Hoefsmid” en waaraan geen andere dan de foto-kosten verbonden zullen zijn verwierf de algemeene goedkeuring.

Bij het punt „Besprekingen over het toezicht op de cursussen in hoefbeslag” geeft de heer Tangelder te kennen meer te gevoelen voor het houden

Deelnemers aan de jaarlijksche algemeene vergadering der Vereeniging van Rijks-onderwijzers in practisch hoefbeslag, gehouden 22 Januari 1921 in het Hotel Noord-Brabant te Utrecht.

Aan de bestuurstafel: 1. M. Ritsema, voorz., 2. H. van Waasbergen, secr., 3. J. Ph. Huitink, penningm.

van toezicht op de smeden dan op de cursussen. Dit punt gaf nogal aanleiding tot discussie met als gevolg dat aan het Bestuur werd overgelaten een goede oplossing te zoeken en dan een verzoek aan de Regeering te doen. De voorz. gaf hierbij aan dat de cursussen geheel tot hun recht dienen te komen en dat toezicht in gevallen van minder goede onderwijskrachten wenschelijk is.

Het voorstel om gedeeltelijke vergoeding te geven aan de leden, die de vergadering bezoeken, werd aangenomen in dezen gewijzigden zin, dat het toekennen van de vergoeding begint bij de leden, die meer dan f 6 reiskosten moeten maken.

Bij de rondvraag drong de heer Verhoeven er op aan om voortgang te maken met het verkrijgen van herhalingscursussen. Het Bestuur zal zich hierover wenden tot Prof. Dr. Kroon. Tenslotte deed de heer Tangelder nog het verzoek of het Bestuur aan de Geldersch-Overijselsche Maatschappij van Landbouw zou willen berichten, welke vergoeding voor het geven van praktische lessen in hoefbeslag is bepaald, waarna de vergadering werd gesloten.

BIJGELOOF.

Het is in verschillende landen een veel voorkomend bijgeloof, dat men aan een gevonden hoefijzer geluk toeschrijft. In het 1e nummer van den 2en jaargang van „der Ambosz”, gedateerd 5 Jan. 1921, staat een aardig stukje hieromtrent, waaraan wij het volgende ontleenen.

Dr. Frochner deelt vooreerst mede, dat dit bijgeloof over geheel Duitschland verbreid is en leidt dit af van de vroegere uitoefening van het hoefsmidsvak, welke in een geheimzinnig waas gehuld was. Een gevonden hoefijzer wordt o.a. vaak, met de bovenvlakte naar buiten, vastgespijkerd aan de huisdeur en weert dan booze geesten en heksen, doch ook behoedt het voor het inslaan van den bliksem en tegen brand. In den Bovenpalz spijkert men gevonden hoefijzers tegen den gevel van het huis als afweermiddel tegen hekserij. Kooplui spijkeren ze aan den ingang van den winkel en de winst is verzekerd. Wanneer men echter het hoefijzer met de bovenvlakte naar binnen opspijkert, dan verdrijft dit de klanten. Zoo bevestigt men ook hoefijzers aan kerkdeuren en aan scheepsmasten.

In Oldenburg moet het vastspijkeren in stilte geschieden, wil het eenige uitwerking hebben. In Bohemen bevestigt men een gevonden hoefijzer aan de deur van een ziekenkamer en oefent het een heilzamen invloed op den zieke uit. In de kinderieg gelegd, verbannt het booze machten. Zoo werken ook heilzaam, uit hoefijzers gesmede ringen, die men aan den vinger of op de borst draagt en wel tegen jicht, krampen en koorts. In Meckelenburg gebruikt men tegen maag en darmziekten, bier, nadat dit op een gloeiend gemaakt, gevonden hoefijzer gegoten is. Vooral een gevonden hoefijzer dat niet met de handen aangeraakt is, heeft groote waarde als voorbehoeding tegen kinderziekten en legt men in de wieg bij het kind.

Als de melk niet wil boteren, legt men in Oldenburg een hoefijzer onder het botervat; een voorwaarde is echter, dat het ijzer een even aantal nagelgaten heeft. In den Bovenpalz hecht men groote waarde aan de hoefijzers, waarmede voor het eerst jonge paarden zijn beslagen; men hangt deze aan

het dak van den stal en van het huis als voorbehoeding voor brand. In Bohemen legt men een half hoefijzer op het lichaam als genezing tegen maagkwalen.

Ook de hoefnagels deelen in het bijgeloof. In Beieren n.l. slaat men op die dagen dat de Vrijdag samenvalt met nieuwe maan, drie hoefnagels, elk met drie slagen, in een eikenboom. Dit geldt als een vrijwaring voor het beheksen en dit gebruik is tot zeer ouden datum terug te brengen.

Het is ook een oud gebruik om vóór den Zondag nog drie maal op het aambeeld te slaan, waardoor de duivel voor de geheele volgende week vastgesmeed wordt en in Tirol doet de smid na elke drie of vier hamerslagen een vrije slag op het aambeeld, waardoor de ketting wordt aaneengesmeed, waaraan de duivel is vastgelegd.

G. H.

INGEZONDEN STUKKEN.

DE HOEFSMID EN ZIJN BELOONING.

Het hoofdartikel in de Februari-aflevering was de aanleiding voor dit schrijven.

Algemeen wordt door landbouwmaatschappijen erkend, dat in Nederland, in vergelijking met het Buitenland, het hoefbeslag over het algemeen tot een tamelijk hoogen trap van ontwikkeling is gekomen. En als men van voor 30-jaar terug eens vluchtig den ontwikkelingsgang van het hoefbeslag de revue passeeren laat, zoo kunnen we steeds onder de Nederlandsche hoefsmeden een groote ijverzucht constateeren om hun vak zoo goed mogelijk ten uitvoer te brengen. Kosten noch moeite werden door velen gespaard ten einde dit zoo ingewikkelde vak grondig machtig te worden en tevens om in het bezit te komen van brevet of diploma, als bewijs voor de klanten, een goede bedrevenheid te bezitten in het vak om zodoende ook de bron van inkomsten te vergrooten. Een gezet met een diploma kon hierdoor meer verdienen en de patroon trachtte door het brevet meer klanten te krijgen. Zooeven sprak ik van ijverzucht; ik geloof wel, dat er geen categorie van arbeiders is, die den smid in ijver en arbeidsverrichting overtreft of er mee gelijk staat; immers nog niet lang geleden — vóór den 8-urigen werkdag — ging het van 's morgens vroeg tot 's avonds laat.

Heel goed staat het mij nog voor den geest, toen we met ons achten miliciens in het jaar 1898 de hoefsmidsschool te Amersfoort hebben doorloopen, hoe we geregeld stiekum even gingen gluren welk cijfer voor ons werk van den vorigen dag gegeven was; ieder onzer wilde gaarne no. 1 worden!

En ook heden ten dage getuigt de aanvraag voor toelating tot de cursussen, dat er onder de hoefsmeden een ambitieuze geest heerscht en dit nog wel ten belange van de paardenhouders, want „de hoef is het paard” en alleen een goed aangebracht beslag doet de waarde van het paard niet verminderen. Het gros der hoefsmeden vraagt zich te weinig af: wordt m'n werk nu wel zoo goed beloond, naarmate ik me er voor heb moeten bekwamen; en een hoefsmid die zijn vak verstaat en er in óp gaat zal na zijn studietijd door z'n verdere volmaking in de praktijk, betreffende beslagkwesties, het voorkómen,

verbeteren, of geheel opheffen van hoefgebreken, degelijke adviezen kunnen verstreken aan paardenhouder en paardenfokker. Zulke adviezen moeten toch worden beloofd!

Wij mogen gerust zeggen, dat het smidsvak een *kunsvak* is en in nog meerdere mate is dit het geval met het hoefsmidsvak. Hiervoor toch moet men niet alleen voldoende bedrevenheid in het smeden bezitten, maar bovendien een flinke dosis theoretische kennis van bouw, stand en gangen van het paard en vooral van den hoef, welke kennis volkomen in praktijk kan worden gebracht en door het lezen van nuttige vakbladen en leerboeken blijvend in het geheugen moet worden gehouden. Iedereen van ons kent wel het spreekwoord, dat zegt: „de kunst moet betaald worden” en zoo is het ook in het smids- en hoefsmidsvak.

Ik vind het zeer jammer, dat de hoefsmeden zich tot nu toe onderling zoo slecht hebben leeren verstaan, dat zij zich zelf niet een goed bestaan hebben veroverd door hun werk wat beter te laten betalen.

Als we eens terugzien tot voor 1914, toen gemiddeld het rondom op nieuw beslag zetten van een paard betaald werd met f 1.50, zegge een gulden en vijftig centen en in sommige streken van Nederland met nog minder, dan staan wij, hoefsmeden, nu zelf paf en vragen ons af: hoe was dat toch in 's hemelsnaam mogelijk! De kwestie is, dat er altijd maar in de oude sleur werd voortgewerkt, en nog steeds, net zooals zij nu nog doen in den Haag en in de afdeling Schagen; men rekent niet, men „goft” maar.

Doch de oorlog kwam, de materialen stegen in prijs en men raakte in de „knijp.” Toen werd het „nood leert bidden” en men kreeg oor voor de organisatie. Zij, die in de gelederen der organisatie vooraan stonden, wisten na een moeilijken strijd de slapenden wakker te maken, en zoo geraakte het smidsvak op wat hooger peil in zake de belooning.

Is het niet in-treurig, nu nog te moeten lezen, dat er van de 25 hoefsmeden in den Haag geen 22 voldoende rekenen? Hoe komt dat? Wel, ik vermoed, dat de meesten van hen geen goed gaand uurwerk in de werkplaats hebben, en niet nagaan, hoe lang er nu wel aan goed uitgevoerd hoefbeslag wordt gewerkt en wat het hun zelf kost aan loon, materiaal en aan bedrijfs-onkosten. Het is dan ook volstrekt niet te verwonderen, dat de patroons in den Haag dagelijks 3 à 4 uur „over” moeten werken om het hoofd boven water te houden. Zij zullen werkende al armer worden, en dank zij hun slechte berekening voor hun werk geen onbezorgden „ouden dag” genieten, waarop een hoefsmid m.i. na vele jaren van zwaren arbeid recht heeft.

Ik sprak zooeven ook van de afd. Schagen; deze afdeling van den B. S. P. N. gaf aanleiding tot een conferentie welke in Alkmaar werd gehouden op den 12en Februari j.l.

Op die bijeenkomst van leden der combinatie N.-Holland werd de prijs van het hoefbeslag druk besproken, omdat men in de Afd. Schagen den prijs had verlaagd en gebracht op f 4, zegge f 4 gulden voor rondom nieuw beslag. Ja, er werd beweerd, dat enkele smeden uit die Afd. voor nog minder werkten.

Nogmaals vraag ik mij hier af: hoe is 't mogelijk, dat de smid-hoefsmid, symbool van kracht, zich zelf van zijn eigen kracht in het *georganiseerd*

zijn niet bewust is. Het is immers zich zelf en zijn vak vernederen, en zich nog lager stellen dan de gezel, welke zich door goed georganiseerd te zijn reeds lang een goed bestaan heeft trachten te veroveren, met betere levensvoorwaarden dan de patroon, die 3 à 4 uur per dag moet overwerken om de onkosten te dekken en deze „over-uren” niet met extra belooning betaald ziet. Het ware te wenschen, dat de meeste smeden zich eens goed in 't geheugen prenten wat het spreekwoord zegt: „eendracht maakt macht”, te meer daar het hier om de boterham gaat.

Wanneer nu door den Bond van Smedenpatroons als loon voor een volslagen knecht wordt opgegeven f 37,50 en 20 — f 30 voor een halfwas, dan mag toch dunkt mij de patroon zelf wel een loon hebben van f 40 per week. Maar hoe zal de patroon (hoefsmid) aan dit inkomen toekomen bij een beslagprijz van f 4, voor een paard beslaan met vier nieuwe ijzers? Men kan wel tot een berekening van f 4 komen, doch dan krijgt men als uitkomst een uurloon van slechts 48 cent en voor den hulp of halfwas de helft hiervan.

Laten we nu maar aannemen, dat de patroon zelf den volslagen knecht vervangt en zijn klanten bedient met een halfwas en de 45-urige werkweek handhaven wat hem, de zware arbeid in aanmerking genomen, best toekomt.

Uit deze gegevens wil ik nu eens even een kleine berekening maken wat dan een rond beslag (4 gewone ijzers) voor een paard kost, n.l. met dien verstande, dat de smid welke tevens hoofsmid is, voor bedrijfskosten staat, welke ongeveer gelijk zijn met 80% à 100% van het loon. Het uurloon van den patroon aannemende op 89 cent en dat van den „hulp” op $44\frac{1}{2}$ cent, krijgen we:

4 hoefijzers van 3 K. G. à 16 cent per K. G.	f 0.48
28 hoefnagels	„ 0.20
2 uur voor ijzers maken en beslag: patroon 2×89 c. =	„ 1.78
2 „ „ „ „ „ „ „ : hulp $2 \times 44\frac{1}{2}$ c. =	„ 0.89
bedrijfskosten tegen 80% van het loon	„ 2.13 $\frac{1}{2}$
20% winstmarge op loon en materiaal.	„ 67
wordt alzoo f 6,15 $\frac{1}{2}$	

Nu is de vraag, hoe moet men dit rijmen met een beslagprijz van f 4 of nog lager?

Daar al zeer veel in het zoo nuttige maandblad „De Hoefsmid” is geschreven over het beslag en wat daarmede verband houdt, voelde ik mij gedrongen om het voornaamste er van, namelijk de belooning, eens wat meer naar voren te brengen; — en dan nog maar niet eens te spreken van de ondankbaarheid die de hoofsmid ondervindt over zijn werk van de zijde van de meeste paardenhouders.

Tevens om de tweespalt zooveel mogelijk uit den weg te ruimen, welke er al zoo lang in de lucht zweeft tusschen paardenhouders en hoefsmiden met de bedreiging van eerstgenoemden om coöperatieve smederijen op te richten voor hoefbeslag.

Ik hoop dat mijn schrijven vele smeden tot nadenken brengt en hun wakker maakt tot aaneensluiting voor een beter bestaan en dat de paardenhouders uit de prijsberekening kunnen zien en overtuigd worden, dat zij niets te veel

betalen. Ja! zelfs nog te weinig bij de huidige prijsberekening van f 5.50, zooals deze in de Provincie N.-Holland over het algemeen wordt gehandhaafd en ook in de Afdeling Purmerend en omstreken met 1 Maart j.l. is aangenomen als voorloopigen minimum-prijs, totdat de andere voor minder werkende collega's beseffen zullen dat hun een betere belooning toekomt.

Met dank voor de plaatsing,

Beemster.

D. Kruyt Hzn.

Geachte Redactie,

Een nieuwe vinding op het gebied van hoefbeslag, n.l. een verbandijzer! Nu zal Zuid-Holland wel aan de spits van de elf provinciën komen te staan!

Ik zag een paard, dat rechts voor kreupel ging. Nieuwsgierig tilde ik den voet op: een zoalkneuzing was de oorzaak van zijn gebrekkigen gang. De plaats van de wond bevond zich juist langs de binnenzijde van het ijzer, tegenover de punt van den straal. En nu komt het vernuftige: een lip in horizontale richting was aan het ijzer gesmeed ter grootte van de wond en dun uitgeslagen, daarna het ijzer ondergelegd en na wat jute en bruine teer op de wond te hebben gedaan, waarschijnlijk flink de lip aangeslagen. Mocht dit laatste niet krachtig genoeg geschied zijn, dan zullen de straatsteenen hiervoor wel verder hebben gezorgd!

Ik vraag, is dit nu iets voor 1921? 't Is schande voor de natie. Ik zal trachten het ijzer te bemachtigen.

Zevenhuizen.

H. Mul Jr.

Rijksonderw. prakt. hoefbesl.

Nader bericht hierover wordt gaarne tegemoet gezien.

Red.

KORTE MEDEDELINGEN.

— **Examen te Utrecht voor het Rijksdiploma als hoefsmid.** Voor dit examen hebben zich 212 candidaten aangemeld en wel 49 reeds gediplomeerde hoefsmiden en verder leerlingen van cursussen te Amersfoort, Arnhem, Goes, Haarlem, Kortgene, Oud Beijerland, 's-Gravenhage, Middelharnis, Tiel, Groningen, Harlingen, Enschedé, Utrecht, Hoogeveen en Sittard.

Het examen zal worden afgenomen in de maanden Maart, April, Mei en Juni en wel op de volgende data: 9 — 10 — 14 — 15 — 16 — 17 — 21 en 22 Maart, 11 — 12 — 13 — 14 — 18 — 19 — 20 — 21 — 25 — 26 — 27 en 28 April, 9 — 10 — 11 — 12 — 18 — 19 — 23 — 24 — 25 — 26 — 30 en 31 Mei en 1 en 2 Juni.

G. H.

— **Rectificatie:** Bij de opgave van de werkzaamheden van de Hoefsmidsschool over het jaar 1920 staat het aantal vervaardigde hoefijzers foutief; dit moet zijn: ruim 11000.

G. H.

— **Hoefsmidsschool Oldenburg:** Op aanstichting van de fokkers in den vrijstaat Oldenburg (Duitschland) zal een staatshoefsmidsschool worden

opgericht. Gedeeltelijk zal gebruik kunnen worden gemaakt van de lokalen der vroegere school voor hoefbeslag, tijdens het Groothertogdom gesticht. — De kosten raamt men op 54000 Mk. In den loop van Februari zou de nieuwe inrichting geopend worden; echter lazen wij hiervan nog niet.

— **Resultaat van een goede hoefverzorging.** De heer L. B l o m, smidsknecht te Haaften, meldt ons hieromtrent het volgende: Het betrof een veulen van ongeveer een half jaar oud; de voetassen van beide voorbenen waren sterk naar buiten gebroken en tevens viel een toontrederstand te constateren. Leerling van een hoefsmidscursus zijnde, werd het diertje voor deze afwijkingen naar het theoretisch geleerde door mij behandeld. Om de 4 weken werd van de beide binnenhoefwanden telkens ongeveer 25 m.M. afgenomen, terwijl de buitenwanden met de rasp werden bijgerond. Deze behandeling werd zesmaal herhaald, waarna bleek dat de stand zooveel beter was geworden, dat men er bijna niets abnormaals meer aan kon bespeuren. Het veulen werd verkocht zonder eenige desbetreffende aanmerking van den kooper.

(Door het voortdurend nog sterker worden van banden en gewrichten van het onderbeen is de bovenbedoelde doelmatige behandeling waarschijnlijk wel ondersteund. R e d.).

— **De nieuwe, tevens de goede koers.** De inhoud van „De Hoefsmid” begint thans in den gewenschten zin te veranderen. De Vereeniging van „Onderwijzers in practisch hoefbeslag” telt nu 53 leden. Deze dienen zich tot gemeenschappelijke taak te stellen om de ontwikkeling van het hoefsmidsvak in Nederland te behartigen. De dierenartsen hebben den stoot tot een betere opleiding der hoefsmeden gegeven en hun theoretische steun zal ook altijd van groote beteekenis en noodzakelijk blijven, doch de hoefsmeden moeten mettertijd hun eigen vak leiden en voort helpen. Daardoor zal tevens hun positie, zoowel financieel als maatschappelijk verbeteren. Daarvoor is echter stage en ernstige arbeid noodig.

— **Coöperatieve smederij te Heinkenszand.** Naar aanleiding van een bericht in enkele bladen omtrent de oprichting van een coöperatieve smederij te Heinkenszand op Zuid-Beveland, hebben wij aan betrouwbare bron informatie verzocht en kunnen thans daaromtrent het volgende mededeelen. De oorzaak der oprichting is, dat de smeden daar allen lid zijn der smedenvereeniging Z.-Beveland en streng vasthielden aan de door den Bond vastgestelde prijzen. Deze verschilden nog al aanmerkelijk met de prijzen van niet-leden. De afd. Z.-Beveland stelde f 6 voor rondom nieuw beslag vast en de niet-aangeslotenen berekenen f 4 of f 5. De fokkers eischen 30 % verlaging der door den bond vastgestelde prijzen, maar hieraan kon niet worden voldaan. Toen is de coöp. smederij opgericht, met ongeveer 35 leden die per aandeel f 25 stortten; er schijnt totaal een bedrag van ± f 3500 bijeen te zijn.

De organisatie der coöp. smederij heeft nog geen vasten vorm verkregen, de Koninklijke goedkeuring ontbreekt nog. Er is in Heinkenszand en naaste

omgeving veel animo; waar onze berichtgever woont bespeurt men er weinig van. Een bepaalde aandrang om coöperatief te werken bestond van fokkerszijde niet; men wil echter den bond van smeden weg werken om te geraken tot de „vrije markt”.

De meeste ijzerhandelaren bedanken voor de leveranties; men beweert, dat de firma Massee en Zonen te Goes hierop een uitzondering maakt.

PERSOVERZICHT.

-- In de begin Maart door de Groninger Maatschappij van Landbouw gehouden vergadering kwam een schrijven aan de orde van de landbouw-vereeninging De Oosterhoek over de werktijden der smeden.

De secretaris werd gemachtigd zich in verbinding te stellen met den Bond van Smedenpatroons in de provincie Groningen ten einde met vertegenwoordigers van dien bond aan de inspectie van den arbeid te verzoeken of en zoo ja hoe tegemoet gekomen kan worden aan de bezwaren welke de smeden op het platteland bij de uitvoering der Arbeidswet ondervinden.

Ingeleid werd verder de vraag: Wat kan de Gron. Mij. van Landb. doen om paal en perk te stellen aan het nog steeds hooger worden der rekeningen bij de ambachtslieden? Na ampele besprekingen werd met 21 tegen 20 stemmen verworpen een voorstel, dat het hoofdbestuur zich zou wenden tot de werkgeversbonden in de provincie Groningen met verzoek een actie op touw te zetten tegen de hooge eischen der ambachtslieden. De meerderheid vond dat het hoofdbestuur deze zaak zonder meer kon overlaten aan de werkgeversorganisaties.

(u. N. R. Ct.)

— *Steenkoolvoorraad.* Hoewel Engeland rijk is aan steenkool, bevat zijn bodem slechts $\frac{1}{10}$ van den totalen voorraad der wereld. Amerika's bodem bergt $20 \times$ zooveel, n.l. 4000 milliard tons, of de helft van den wereldvoorraad. Alleen de steenkoolvelden der Alleghanies, die veel uitgestrekter zijn dan geheel Engeland en Wales, bevatten driemaal zooveel steenkool als het geheele Vereenigde Koninkrijk. En deze kolen zijn van zeer goede qualiteit, uitstekende stoomkolen, en leveren veel chemische bijproducten. Tot voor eenige tientallen van jaren gebruikte men in Amerika zelf als huisbrand voornamelijk hout en de industrie had weinig kolen noodig.

Hoe sterk de Amerikaanse kolenproductie is gestegen, moge blijken uit het volgend staatje:

1820	3.080 ton	1886	63.822.830 ton
1840	1.848.249 „	1900	240.789.310 „
1860	13.044.680 „	1917	640.729.680 „

(Haagsche Post).

— Dr. Scherf schrijft in de Maart-aflevering van „*Der Hufschmied*” over een leidraad, welke den hoefsmid ten dienste komt bij het maken der ijzers. Deze moet namelijk vóór het vervaardigen van het hoefijzer een degelijk onderzoek instellen naar den hoef en speciaal naar den hoornwand:

richting, dikte en kwaliteit, en deze drie zaken niet op zichzelf te beschouwen, maar in verband met stand, afmetingen en gebruik van het dier.

De richting van den hoornwand bepaalt de wijze, waarop de nagelgaten zullen worden gestampt; deze moeten ongeveer in dezelfde richting verlopen als de wand ter plaatse en daarom aan het toongedeelte meer binnenwaarts en naar achteren toe steiler of zelfs loodrecht. Zoo is het bij regelmatig gevormde hoeven. Bij spitse hoeven (schuinen toonwand) plaatst men de toonnagelgaten minder steil, bij stompe hoeven andersom. Bij bodemwijden stand stampt men de nagelgaten aan de binnenhelft steiler en aan de buitenhelft meer binnenwaarts dan bij den normalen hoef, in overeenstemming dus met den hoefvorm. Net andersom gaat men te werk bij bodemnauwen stand.

Wanneer een hoefijzer is gemaakt ten behoeve van een b.v. bodemwijden hoefvorm, dan moet deze vorm duidelijk aan het bloote ijzer te zien zijn en moet de richting der nagels, door de gaten gestoken, ook met dien vorm overeenstemmen.

Bij bodemwijden hoefvorm is de binnenhelft steiler dan normaal. Dit is niet willekeurig, doch geheel natuurlijk ontstaan, als gevolg van de ongelijke verdeling van den lichaamslast in den voet. Hoe steiler de wand des te sterker om den last te dragen, en aangezien bij bodemwijden stand het meeste gewicht op de binnenhelft van den voet valt, heeft de natuur voor dit steiler staan gezorgd. Vandaar dat men goed doet bij bodemwijden hoef den binnenijzertak zoo breed mogelijk te leggen en ook zoo lang mogelijk, natuurlijk zonder dat het ijzer nadeelig drukt. Bij bodemnauwen hoef zijn de omstandigheden juist tegenovergesteld.

Ook met de dikte van den hoornwand moet men zoowel bij normaal beslag, als bij afwijkende hoefvormen rekening houden. Hoe schuiner de wand, hoe dikker hij is, hoe steiler hoe dunner, een enkele uitzondering daargelaten. Vandaar dat de ijzertakken bij een wijden hoef breder moeten zijn dan bij een nauwen.

De dikte van den hoornwand bepaalt het meer of minder vette resp. magere stampen der nagelgaten. Elk nagelgat van een ijzer, hetzij voor een gezonden of voor een zieken hoef, moet aansluiten op de witte lijn. Bij bokhoeven is de wanddikte aan de achterste hoefhelft slechts weinig dunner dan aan den toon en daarom kan men bij dit soort hoeven vetter stampen. Het te vet stampen beteekent „vernagelen op het aanbeeld”. Door te mager stampen en dientengevolge te laag nagelen ontstaan eerder brokkelhoeven.

Fabrieksijzers missen nogal eens een goeden vorm, een juiste richting der nagelgaten en ook een zuivere plaatsing. Daarom zijn zulke ijzers, in handen van een onvoldoenden vakman, een gevaar voor een goede toepassing van het hoefbeslag.

— —

— *Het beslaan van in verzet tredende paarden.* (Vervolg van de Febr.-aflevering).

Het is altijd raadzaam voor den smid bij den eigenaar of geleider tijdig te informeeren naar den aard van het eventueel verzet. Betreft het b.v. een kitte-
lig paard, dan is de kunstgreep aangewezen snel en doortastend te zijn met

het opnemen der beenen, wijl zulks nog het beste wordt toegelaten. Verder moet de smid bij het opnemen en het ophouden der beenen rekening houden met leeftijd, temperament en bouw van het betreffende dier. Jonge paarden, die nog niet gewoon zijn aan het gedurende langeren tijd steunen op drie beenen, moet hij ontzien en met een grooter aantal tusschenpoozen besnijden en beslaan. Zij kunnen dan telkens even uitrusten. Oude dieren met stijve gewrichten moeten met eenige voorzichtigheid worden behandeld omdat het te hoog naar achteren of naar voren opnemen der beenen pijn doet. Paarden, die in de achterbeenen bodemnauw staan, kunnen een te veel naar buiten ophouden wegens pijn in het kniegewricht niet verdragen, zooals nog onlangs in dit blad nader is betoogd. Ook bij kleine paarden moet het opnemen kalm geschieden, inzonderheid als de smid zelf van de groote maat is. Natuurlijk is kalmte en geduld geboden bij zenuwachtige, overigens goedige paarden en bij zulke met beengebreen.

Het komt voor dat het plegen van verzet in de smederij van tijdelijken aard is en bij goede behandeling zal dit vanzelf weer verdwijnen.

Ten slotte komen er ook verscheidene booze paarden in de smederij. Ter verontschuldiging van het dier in het algemeen en dus ook van het paard diene opgemerkt, dat in verreweg de meeste gevallen deze boosheid niet aangeboren was maar is ontstaan door de slechte bejegening van den mensch. Doch de smid heeft bij het beslag van een slaander of bijter de noodige voorzorgen in acht te nemen. Dwangmiddelen zijn dan dikwijls noodzakelijk. Welke verdienen nu de voorkeur? Deze vraag moet als volgt beantwoord worden: — men moet zulke gebruiken, waardoor het paard op het oogenblik van verzet zichzelf straft, d.i. pijn doet, maar zoo gauw het zich daarna weer netjes gedraagt van straf verschoond blijft. Dan zal het ook veel eerder begrijpen, dat het niet slaan of bijten mag en dat het onmiddellijk en juist daarvoor wordt gestraft. Van dit standpunt bezien is dan ook het gebruik van een praam — en deze wordt maar al te vaak veel te spoedig opgezet — niet aan te bevelen, omdat een praam onafgebroken pijn doet, ook al heeft het dier niets kwaads in den zin. Bovendien heeft een praam het nadeel, dat ze het gevoel — bij eenigen tijd aangelegd zijn — verstompt, waardoor het dier vergeet een praam op te hebben en zich daardoor niet meer bewust is een bestraffing te ondergaan. Het is dan ook eigenlijk jammer dat een praam zoo'n eenvoudig instrument is en zoo gemakkelijk is aan te leggen; hierdoor werkt ze het misbruiken in de hand. Er zijn betere dwangmiddelen, die wel voldoen aan den zoeven bedoelden eisch: — te straffen op het juiste oogenblik en alleen dan als het dier zulks verdient. Zoo'n middel beschrijft Dr. U. Fisher in „Der Hufschmied” en ik wil trachten dit zonder teekening aan u duidelijk te maken. Neem een lang touw (± 4 M.) niet te dun, zoo van de dikte van een achterbind, en knoop dat aan de uiteinden toe. Leg deze knoop op den nek, pak nu, voor het paard staande, in elke hand ter weerszijden van het hoofd een touwhelft en breng dit kruislings door den mond, dan één slag naar boven om den neus, opnieuw kruislings door de mondspleet, dan één slag naar beneden om de onderkin en weer door den mond en de nog overblijvende touweinden hangen dan ongeveer tot aan de borst af. Aan dit toegeknoopte uiteinde wordt een ± 4 Meter lang platzeil van enkele

centimeters breedte aangebracht en tusschen de voorbeenen door om de koot van een der achterbeenen b.v. het linker geslagen van binnen naar buiten, en dit zeil wordt aan de andere (dus rechter) zijde van het paard vastgehouden. Op dezelfde wijze kan het zeil om de koot van een voorbeen worden aangelegd. Tijdens het aanbrenge van hoofdtouw en platzeil wordt het dier aanhoudend en met luide stem toegesproken om af te leiden. Het in den mond kruislings aangebrachte touw vormt twee 8en, die eenigszins drukken mogen op tong, lagen, gehemelte en lippen, doch met het oog op verwondingen niet te strak moeten worden aangetrokken. Het paard tracht op het touw te kauwen en vindt daardoor ook afleiding.

Wordt nu b.v. het linkerachterbeen opgenomen en wil het dier achteruitslaan, dan straft het zich zelf doordat het via het platzeil een ruk in den mond krijgt, en aan tong, neus, kaak enz. Hoe sterker het slaat, des te krachtiger de ruk in den mond, dus des te meer pijn.

Deze methode heeft volgens schrijver goede resultaten gegeven, vooral bij oordeelkundige aanwending. Het aanbrenge heeft vaak nog minder bezwaren dan bij een praam, omdat de dieren deze laatste maar al te goed kennen, terwijl bij de bedoelde methode het paard in den waan verkeert met een halster of hoofdstel te doen te hebben.

ADVERTENTIËN.

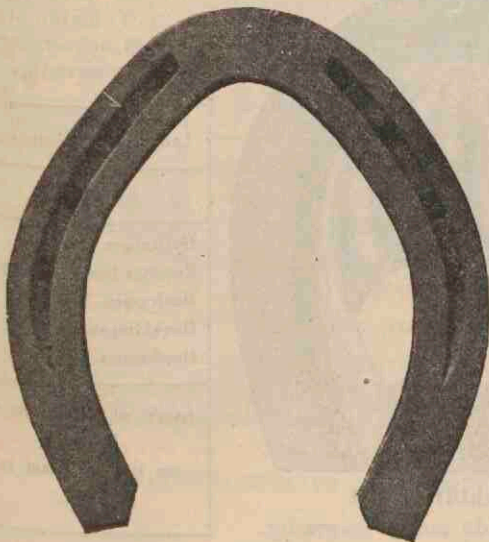
Tot billijken prijs **TE KOOP:** een partij

HOEFIJZERS

IN DIVERSE MATEN.

Aanvragen No.

A. R. A, B., Slagveld 5, Rotterdam.

Handelsvennootschap
Hoffman & Moermans.

KANTOOR:

Javastraat 90, 's-Gravenhage.

Tel. 4902-3330.

SPECIAAL ADRES VOOR

HOEFIJZERS

in alle maten en modellen.

Uit voorraad leverbaar.

Uiterst concurrerende
prijzen.

Verzuimt niet ons aan te vragen

S. C. M. BAX. - GLASHAVEN 9 en 36 - ROTTERDAM.

Specialiteit in Artikelen voor HOEFBESLAG.

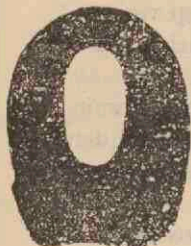
Telegram-Adres
BAX Glashaven
Rotterdam.

Meest uitgebreide sorteering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

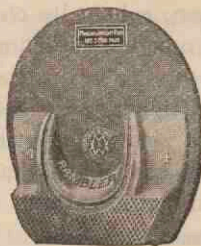
voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met *flink* hielstuk.

Merk „Pacific”,
met *zwaar* hielstuk.

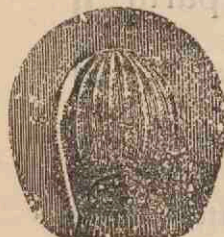
Merk „Rambler”,
in *witte* en *grijze*
Caoutchouc,
op *leder* opgenaaid
met *flink* hielstuk,
voorradig van $4\frac{1}{8}$

Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor *zware* paar-
den, voorradig van
tot $6\frac{7}{8}$ Eng. dm. | $7\frac{1}{8}$ tot $7\frac{9}{16}$ Eng. dm.
uiterste breedte, buitenkant ijzers gem.

Open zolen uit één stuk kunnen dus onmogelijk loslaten, bijzonder aanbevelenswaardig, prijzen zeer billijk, voorradig in 11 maten van $4\frac{1}{16}$ tot $6\frac{7}{8}$ Eng. dm., uiterste breedte buitenkant ijzers gemeten.

uiterste breedte, buitenkant ijzers gem.

Dichte Luchtdruk-
zolen, in 10 maten,
voor- en achterijzers,
voorradig.

Strijkringen
met riempje

Gewone
Engelsche Hoefzolen

op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen

A. en D. & H.

Hoef-
randen.

Open Caoutchouc
zool, merk B. V
in 7 maten, voor-
en achterijzers
voorradig.

Gemaakte Hoefijzers,
Rits- en Stampmodel,
uitsluitend beste
kwaliteit ijzer;
in 9 maten voorradig.

Ijs- of Scherpnagels
in 12 soorten.

Opruimers voor
Schroefgaten.

Schroeven en Stiften
in alle modellen;
tijdige bestelling
gewenscht.

Touwijzers in
verschillende maten.

Open Luchtdrukzool
in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.

Kunsthorn.

Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoef raspen.
Houw klingen.
Hoef hamers.

Lasch- of Welbladen en
Poeder
om ijzer en staal te
wellen.

Men lette op het echte merk S T

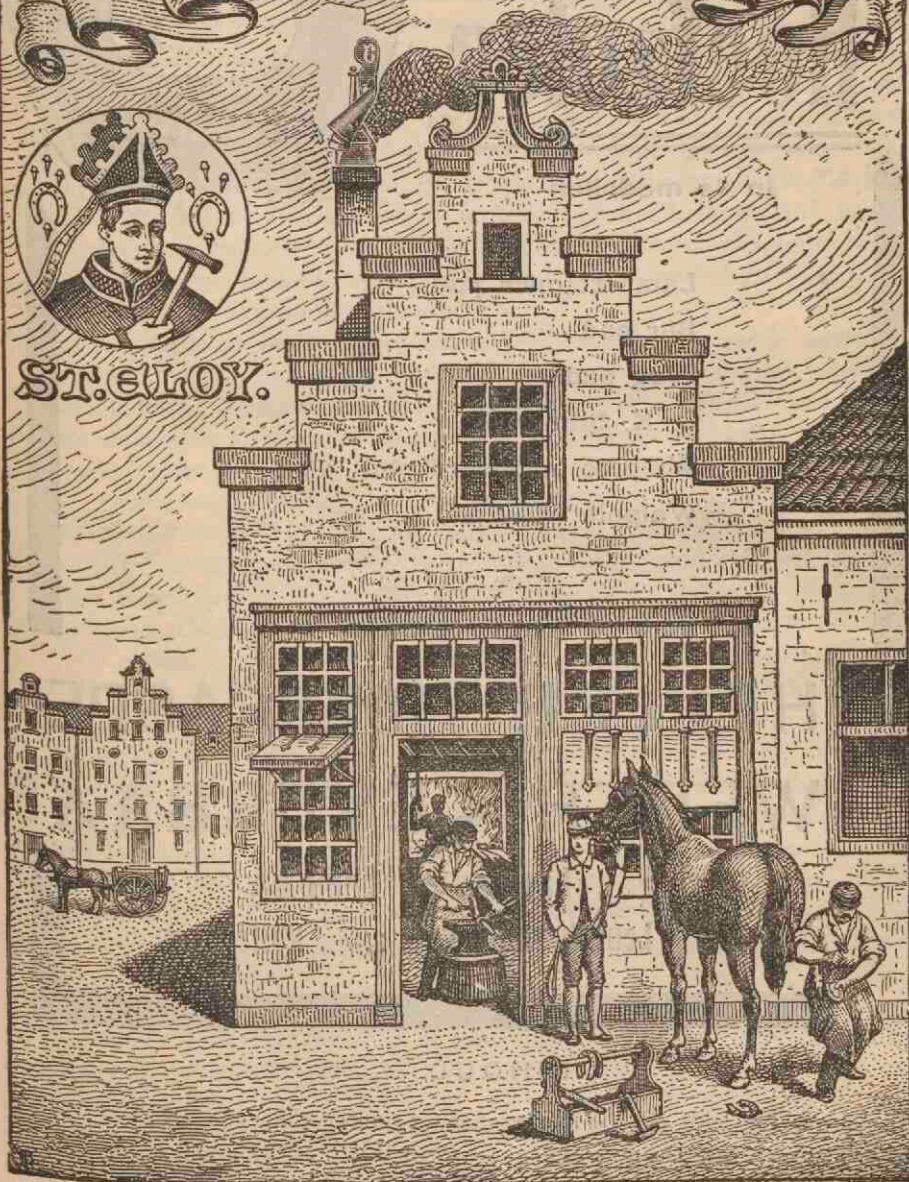

met kroon.

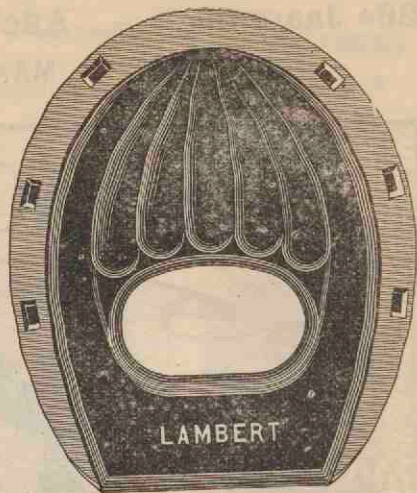
DE HOEFSMID

ST. ELOY.

Lambert Hoefzolen

in de modellen

Lambert open pad
Bar pad
Frog pad
O. K. Star pad
Walpole boulevard pad
Walpole truss pad

en de bekende
Amerikaansche

HELLER HOEFRASPEN WEDER LEVERBAAR

Lambert & Company

Leuehaven 66 :: Rotterdam

INHOUD.

Samenwerking leidt ook bij Hoefsmeden tot gemeenschappelijk voordeel. — Het beslag met Engelsche hoefzolen. — Over Hoefkraakbeenverbeening, en nog wat. — Ingezonden stukken. — Korte mededeelingen. — Persoverzicht. — Advertentiën.

SAMENWERKING LEIDT OOK BIJ HOEFSMEDEN TOT GEMEENSCHAPPELIJK VOORDEEL.

De hoefsmidse cursussen van 10 à 12 lessen behooren nu gelukkig tot het verleden. Zij hadden aanvankelijk de volle sympathie van de smeden, die voor zich zelf, hunne zoons of knechts gemakkelijk een „diploma van bekwaamheid” konden bemachtigen,—van de landbouwmaatschappijen, die met weinig of geen opofferingen „bekwame” hoefsmeden voor hunne paarden verkregen, en van de Regeering die weinig uitgaven voor die opleiding had te doen en bovendien bijna overal tevredenheid met die cursussen hoorde verkondigen. Alleen zij die het hoefsmidsvak kenden en geen blad voor den mond namen, zeiden dat zulke cursussen wel de ambitie voor het hoefsmidsvak konden verhooogen, wel nuttig werken ter voorlichting van reeds behoorlijk onderlegde patroons doch als opleidingsinstituut voor aanstaande hoefsmeden ten eenenmale ontoereikend waren.

Om deugdelijk onderwijs te kunnen verwachten zijn goede onderwijskrachten noodig, behoorlijke leslokalen resp. werkplaatsen en voldoende leermiddelen. Jarenlang heeft men cursussen in de onderscheidene provinciën gehouden alvorens de gelegenheid is geopend om onderwijzers-hoefsmeden op te leiden. Dit is thans in orde; sedert 1911 bestaat te Utrecht de „cursus voor opleiding van a.s. onderwijzers in practisch hoefbeslag.” Binnen enkele jaren zal voor toelating tot dezen cursus wel de eisch worden geteld: in het bezit zijn van het Rijksdiploma als hoefsmid. Dan is er een vaste basis waarop verder kan worden voortgebouwd, terwijl voor de plaatselijke cursussen geleidelijk de leslokalen en de leermiddelen zijn te verbeteren.

De cursus te Utrecht is de kern gaan vormen van het hoefsmidsvak in Nederland, waardoor het in de toekomst mogelijk wordt dat de hoefsmeden tot op zekere hoogte „baas kunnen worden in eigen huis.” Hiermede bedoelen wij dat de hoefsmeden de meest gezaghebbende stem krijgen in zake de opleiding hunner toekomstige collega's en in de examencommissies. Hoe beter de hoefsmeden worden onderlegd, hoe meer zij hun best doen om hun vak volkomen meester te worden, des te gemakkelijker kunnen de dierenartsen zich van dat gebied terugtrekken, al zal de hulp van deze bij het onderwijs in den bouw en de verrichtingen van den hoef ook in de toekomst noodig en wenschelijk blijven. Zoo is het reeds te Brussel: doelmatig en niet onnoodig duur.

* * *

Elke ontwikkeling gaat min of meer met strubbelingen gepaard. De leiders dier ontwikkeling gaan zoekend en tastend verder. De nieuw opgeleide krachten zoeken hun kennis nuttig aan te wenden en komen op die wijze wel eens in botsing met hun oudere collega's, die soms in theoretische ontwikkeling bij hen ten achter staan doch in ervaring en menschenkennis meermalen een belangrijken voorsprong hebben. Het hangt dan van hun weder-

zijdsch optreden af of de verhouding tusschen hen collegiaal blijft dan wel aanleiding geeft tot verwijdering.

De aangename geest, die in de „Vereeniging van Onderwijzers in practisch hoefbeslag” bestaat, heeft ons meermalen aangenaam getroffen. Laat men trachten dien aangename geest te behouden en tevens een beste verstandhouding bewaren met de „Vereeniging van Militaire Hoefsmeden,” daar er inderdaad vele gemeenschappelijke belangen zijn. Daarom is boven dit epistel geschreven: „Samenwerking leidt ook bij hoefsmeden tot gemeenschappelijk voordeel.” De oud-Hollandsche spreuk „Eendracht maakt macht” geldt voor elke vakvereeniging en hoe meer wederzijdsche waardeering er bestaat, des te meer zal elke hoefsmid voor zich zelf een goede plaats in de maatschappij kunnen veroveren. Zoo er zich moeilijkheden voordoen, dan dienen deze ernstig en welwillend te worden onderzocht en kunnen dan zoo goed als altijd tot oplossing worden gebracht als beide partijen redelijk willen blijven. En waarom zouden de hoefsmeden dit niet willen, onverschillig of zij burger dan wel militair zijn?

R e d.

HET BESLAG MET ENGELSCH-EN HOEFZOLEN.

Nu de oorlogsjaren achter den rug zijn is het weer mogelijk allerlei soorten hoefbeslag aan te leggen. Voor den Haag en andere groote steden met hun gladde straten, als asphalt enz. is dit van belang; vaak toch ziet men hier en daar paarden uitglijden of vallen, vooral als zij niet goed ter been zijn of verkeerd op beslag staan. Als het paard maar midden op de straat kan blijven gaat het nog wel, maar bij het uitwijken voor trams enz. ontstaat er gevaar voor vallen. Bij bespanningen met twee paarden komt vallen meer voor dan bij eenspannen. Dit komt omdat dikwijls paarden in het span gaan, die heelemaal niet bij elkaar passen, in lichaamsgrootte en -bouw, zoomin als in stand, stap, draf. Men ziet dergelijke dieren dan veel te dicht bij elkaar gebracht met opzet en disselriem, en het is verwonderlijk dat nog niet meer van deze komen te vallen; het ene houdt het andere soms nog op de been. Nu zijn er in een groote stad allerlei soorten paarden, wier beslag verschilt naar mate de eigenaar er voor over heeft en naar gelang de te verrichten diensten.

Om aan te geven wat nu wel het beste beslag is om de paarden zooveel mogelijk te vrijwaren voor uitglijden en vallen, moet men ook nog rekening houden met zomer- en winterbeslag; een vast doorlopend gelijk beslag zal zelden voorkomen. Voor luxepaarden zullen de Engelsche hoefzolen als zomerbeslag van 1 Maart tot 1 October het beste zijn en als winterbeslag gedurende de andere maanden Engelsche luchtdrukszolen (bij voorkeur de gesloten zolen); voor stalhouderspaarden en voor paarden die hun werk in wat minder snellen draf behoeven te verrichten en de „boterham” verdienen moeten, zou om deze reden kurkbeslag aan te bevelen zijn.

Ditmaal wil ik een en ander schrijven over het beslag met Engelsche hoefzolen. Dit gebeurt nog steeds op verschillende manieren en wordt dan ook verschillend onderwezen. Sommige onderwijzers wenschen dat de takken van

het hoefijzer zoo dik moeten zijn als het schuine gedeelte van het gummi-lichaam waartegen zij komen te liggen. Om dit te verkrijgen moet de ijzerstaaf flink worden „opgestuikt”, zoodat het eigenlijk een ijzer wordt met verdikte takken. Ik vind het beter om het ijzer op gewone dikte te houden en niet zwaarder te maken dan noodig is. Bij zoolbeslag wordt toch reeds meer van den hoofveerdg dan gewoon en bovendien heeft het geen nut, al mag men het dan mooi vinden dat zoo'n ijzer precies gelijk ligt met het guttapercha. In de praktijk beteekent dit tijdverlies en het paard loopt gemakkelijker als de gummizool wat dikker is dan het ijzer, terwijl de meeste paarden op dit gedeelte niet veel slijten. Ook met het oog op een gelijkmatige uitzetting van den hoof is het beter het ijzer op gewone dikte te laten, eerder zelfs een lichter te gebruiken, om goede hoeven te houden.

Een goed aangelegd beslag met Engelsche hoefzolen voorkomt, m.i. beter dan elk ander, het glijden en vallen. Doordat een half hoefijzer wordt gebruikt, is een flinke uitzetting mogelijk van de achterste hoefhelft, terwijl het gummi-lichaam den schok breekt, welke anders terecht komt op de gewrichten enz. Door de dikte van het gummi-lichaam komen de paarden aan de verzenen hooger te staan, waardoor de pezen minder belast worden en er minder gallen zullen optreden.

Een Engelsche hoefzool kan men bij iederen hoof aanleggen, terwijl b.v. de Amerikaansche (met staalplaten) nog wel eens last geeft bij paarden met gevoelige verzenen. Bij alle soorten zoolbeslag moet er op gerekend worden om de hoeven wat minder in te korten dan gewoon, daar de meeste paarden dien plotseligen druk aan het toongedeelte niet kunnen verdragen. Het eene paard is gevoelig aan den toon, een ander bij het aanslaan van de lip, een 3e doordat de zool te veel drukt bij het vast aanhalen van de nagels enz. Men zal dit alles grootendeels kunnen voorkomen als men de zool maar zooveel mogelijk laat meedragen en als men het leer van de hoefzool aan het toongedeelte wat dunner uitsnijdt en haar even in het water steekt alvorens de zool onder te leggen; dan sluit ze overal goed aan zonder te drukken.

Zoo min mogelijk moet men de zool besnijden; de schenkels van den straal laat men zooveel mogelijk gelijk met de verzenen, hetgeen met de natuur overeenkomt. Zool en straal dienen goed te worden opgevuld met hennep in teer gedrenkt. Dit opvullen laat soms te wenschen; veelal ziet men een dotje hennep er achter onder uitsteken en dit gaat natuurlijk verloren, doordat het gummi-lichaam dan niet behoorlijk tegen het ijzer aansluit. Zoo'r paard loopt te klepperen.

Men gaat eerst het ijzer passen en neemt dit iets ruimer dan gewoon, omdat de dikte van den lederen rand er nog bij komt; daarna teekent men de ligging der hoefzool af aan toon- en zijgedeelte van den hoof, in verband met lengte van den hoof enz. en snijdt aan het toongedeelte niet meer weg dan noodig is voor de lip. Bij zoolbeslag heeft men te zorgen voor sterke lippen; breed, hoog en van ronden vorm; dan heeft men geen last dat de lippen van den hoof gaan afstaan.

Hierna legt men het ijzer op de zool, teekent de takken schuin af, zoodat, wanneer deze schuin afgehakt en afgevlind zijn, men de zool moet buigen om de takken tegen het gummi-lichaam aan te krijgen. Hierop snijdt men het

overtollige leer weg, teekent de nagelgaten af en brandt of slaat ze dóór; dan heeft men een zuiver gehoor bij het nagelen. Leg het ijzer op de zool, steek de 3e of 4e nagels er in en buig de nagels naar binnen om; dan voorkomt men een verschuiven van het ijzer. Als men nu eerst met kleine wijkjes vlas, in teer gedrenkt, de zijdelingsche straalgroeven opvult en daarna de zool met een flink hoog kussentje vlas, zoodat men er met moeite zool met ijzer tegen aan drukken kan, bij het inslaan van de eerste nagels in den toon, dan zal men zien bij het nagelen naar achteren toe dat de takken van het goed aangehaalde ijzer „knel” (gesloten) liggen tegen het gummi-lichaam, waardoor de zool tegen straal en verzenen aangedrukt en het klepperen voorkomen wordt, en alles op z'n plaats blijft.

Op deze wijze te werk gegaan, is het voor den smid een bewerkelijk beslag, maar men kan verwachten, dat het aan de gestelde eischen voldoet. Moge m'n schrijven het meerdere toepassen van Engelsch zoolbeslag bevorderen!

den Haag.

W. Meyer.

OVER HOEFKRAAKBEENVERBEENING, EN NOG WAT.

21 + 22 Maart 1921 heb ik deelgenomen aan het examen voor het Rijks Diploma als Hoefsmid en voor de eerste maal het Instituut voor Hoefkunde a/d Veeartsenijkundige Hoogeschool kunnen bekijken. Ik kan niet anders zeggen dan dat het mijne verwachting ver overtroffen heeft. In één woord een prachtinrichting. Om daar te werken is een plezier, alles wat je aanpakt is eerste klas en hij die zegt: „ja maar je staat als een kat in een vreemd pakhuis” of „de gereedschappen waren mij vreemd,” is niet gewend met goed gereedschap te werken of kan er niet mede omgaan. Een woord van hulde aan hen die deze werkplaats ingericht en met zooveel zorg en vakkennis de verschillende gereedschappen uitgezocht en gemaakt hebben, b.v. ritshamers en verder handgereedschap.

Bij examinatoren, die met zoo veel tact met de candidaten omgaan als deze heeren, moet men óf niet veel presteeren óf erg nerveus zijn om zich daar niet op zijn gemak te gevoelen.

Ik kan mijnen jongeren collega's aanraden daar een cursus te volgen en hun die reeds een diploma hebben, het examen af te leggen voor het Rijks Diploma als hoefsmid, want al denkt men nog zoo goed te zijn, *daar is* nog veel te leeren.

* * *

Nu eenige andere opmerkingen, over verschillende hoefziekten bij paarden die hun leven op de steenen slijten.

Verbeening der hoefkraakbeenderen. Dit gebrek komt het meest bij zware trekpaarden, veel minder bij tuigpaarden en hoogst zelden bij bloedpaarden voor.

Paarden, die aan verbeening der hoefkraakbeenderen lijden en in snellen gang op harde wegen moeten werken, zijn over het geheel onbruikbaar.

Er zijn echter ook gevallen van paarden met verbeende hoefkraakbeenderen die jaren lang, dag in dag uit, op de steenen werkten en nooit een dag

kreupel zijn geweest, terwijl noch de eigenaar, noch de smid ooit geweten heeft dat het paard dit gebrek had.

Er zijn natuurlijk ook gevallen van voortdurende kreupelheid.

De verbeening is gemakkelijk waar te nemen als de bovenste rand van het kraakbeen verbeend is; deze voelt hard aan en de kroon is daar ter plaatse vaak verdikt. Wanneer die dikte duidelijk te zien is, is het verbeeningproces meestal geëindigd.

Moeilijker valt het te constateeren wanneer het gedeelte van het kraakbeen, dat binnen den hoornschoen gelegen is, aan het verbeenen gaat; daar toe behoort vakkennis en ondervinding. Toch moet een hoefsmid het kunnen beoordeelen, en wie er een goeden kijk op heeft en oplettend zoo'n hoef onderzoekt zal het kunnen waarnemen door de volgende veranderingen:

1°. de hoef heeft een anderen vorm verkregen;

2°. de kroonrand is gezwollen a/h. wandgedeelte, de hoorn van hoornzoom en hoornige ballen zit gespannen om vleeschzoom en vleezige ballen en toont een glad, iet. glimmend aanzier;

3°. in den verzenwand zijn ondiepe ringen;

4°. bij het bekloppen of het knippen met de visiteertang op den straal en de verzenwanden „waarschuwt” het paard.

Het kan zijn dat zoo'n paard bij deze hoefverandering ook lijdt aan voetkatrolontsteking. Ik wijs hierop omdat, wanneer een smid zoo'n paard in de smederij krijgt, hij moet weten wat te doen.

Een onervaren smid zal zeggen: de kraakbeenderen zijn goed, de hoef is ingetrokken, dus ik leg een balkijzer onder of kies een ander middel om den hoef te doen uitzetten, terwijl juist nooit of te nimmer een balkijzer of ander beslag, wat tegendruk op den straal geeft, gebruikt mag worden bij de volgende hoefziekten: verbeening der hoefkraakbeenderen; hoefkatrolontsteking en hoefgewrichtsontsteking; nageltred in den straal; straalkanker en verballing.

Wat moeten wij nu in zulke gevallen doen? Den eigenaar raden een veearts te raadplegen, en niet zelf gaar knoeien of middeltjes aan de hand doen!

* * *

Over het beslaan van hoeven met verb. h. kr. b. loopen de meeningen nog al uiteen.

Daar wij veel zware Belgische paarden beslaan en hierbij deze ziekte veel voorkomt, heb ik uit ondervinding geleerd, dat het beslag met verbreedten buitentak en lederen rand of zool het doelmatigst is.

De lederen zool heb ik liever dan den lederen rand (mit: wij het gedeelte, waar de *straal* ligt, *uitsnijden*) en wel daarom, omdat wij dan de zool met teer en werk(jute) kunnen opvullen, wat den hoef verzacht en den stoot breekt.

Om het paard zoo lang mogelijk bruikbaar te houden moet geen moeite worden gespaard.

Het besnijden van den hoef moet met zorg geschieden en wel zoo, dat de hoef zoo vlak mogelijk wordt neergezet.

Wij laten den buitenwand vooral niet te hoog en liefhebbers van straalen steunsels-besnijden kunnen nu hun hart ophalen, want hierdoor wordt het hoefmechanisme zeer belemmerd, wat juist bij deze ziekte wenschelijk

is. Het ijzer moeten wij zoo maken, dat het paard bij het loopen den hoof vlak mogelijk neerzet, zonder te kantelen. Want juist het overkantelen en het scheeve optreden kan kwetsuren veroorzaken, vooral doordat de buitenverzenwand sterk is ingetrokken.

Nu maak ik het ijzer zoo : De buitentak flink breed en bodemwijd, de nagelgaten vóór het midden; de binnentak bodemnauw en vanaf het mid-dentoongedeelte, dus ongeveer waar de toonlip zit, geleidelijk iets hooger gesmeed, naarmate het paard scheef loopt, nagelgaten tot over het midden plaatsen.

Een flinke opzet wordt aan het ijzer gemaakt, ter plaatse waar de hoof het eerst den bodem raakt (bij bodemnauwen stand zet het paard eerst den buitenkant neer, ongeveer van af het midden-toongedeelte tot aan den buitenzijwand), zoodat het er gemakkelijk overheen rolt en zoo gauw mogelijk de binnen-hoefhelpt tot steun krijgt.

Een paard met bodemnauwen stand is eerst dan goed beslagen, wanneer de hoefijzers gelijk afslijten.

De buitentak moet zoo breed en wijd gericht zijn, dat een uit den buitenkroonrand neergelaten loodlijn den buitenrand van het ijzer raakt.

De nagelgaten moeten vooral aan den buitentak vóór het midden blijven, omdat:

1°. wanneer wij achter het midden, waar de wand ingetrokken is, nagelen, de nagels òf te laag moeten worden aangebracht, waardoor ze niet houden, òf te hoog en dan groote kans op vernageling geven, en

2°. moeten wij zorgen dat de buitenwand niet nauwer wordt.

En waarom ?

Het straal- of vetkussen, dat de grootste verandering ondergaat bij het hoofmechanisme, hebben we zooveel mogelijk buiten werking gesteld, door geen tegendruk op den straal te geven.

Wanneer de hoof *belast* wordt, zet het straalkussen zich uit en drukt tegen de verharde kraakbeenderen aan, wat pijn veroorzaakt.

Dus het straalkussen hebben we nu geholpen, maar moeten wij de wandlederhuid niet helpen ? Deze zit beklemd tusschen den buitenrand van de kraakbeenderen en den hoornwand van den hoof. Dit kunnen we mijns inziens gemakkelijk doen, door daar ter plaatse den wand te verdunnen en den hoof zacht te houden.

Juist door het te sterk inkrimpen van den wand ontstaan wandsteengallen. Verder is er nog een reden, dat de verzenwand niet te veel mag inkrimpen. Door te nauw worden van den hoof aan het verzengedeelte ontstaat overbelasting aan den kroonrand, en juist door overbelasting ontstaan veel hoornscheuren. Zelfs kleine fouten aan het beslag kunnen bij verbeende hoofbraakbeenderen tot hevige kreupelheid leiden. De laatste jaren heb ik opgemerkt dat deze hoofziekte niet zoo veel meer voorkomt als vroeger, hetgeen een gevolg kan zijn van het meer en meer bezigen van vlak beslag, een betere opleiding der hoefsmiden en het uitsluiten van paarden, lijdende aan dit overerfelijk gebrek, van de fokkerij.

Amsterdam.

Fr. Falkenhagen,
Hoefsmid.

INGEZONDEN STUKKEN.

NOG EENS HET MACHINALE HOEFIJZER.

In de Februari-aflevering schrijft de heer M. te 's-Hage over het gebruik van machinale hoefijzers. Het komt mij voor, dat schr. niet veel met dit soort ijzers gewerkt heeft en er zoodoende weinig of geen kijk op heeft. De heer M. wijst er op dat gelet moet worden op stand en gang van 't paard en dat daarna de hoeven beoordeeld moeten worden of het hoorn geschikt is voor beslag met machinale ijzers; verder dat bij lage en ondergeschoven verzenen en bij afwijkingen aan binnen- en buitenhoefhelft enz. beter geen machinale ijzers worden gebruikt. Deze opvatting van schr. is niet juist; met fabrieksijzers heeft dit alles niets uit te staan. Immers kan men het machinale ijzer even goed in alle vormen zetten als eigen gemaakte ijzers, terwijl lage of ondergeschoven verzenen ook geen bezwaar zijn omdat het hierbij hoofdzakelijk aankomt op de lengte en de breedte van het ijzer (als het noodig is legt men een balkijzer onder). Wat de nagelgaten betreft, zegt de heer M., dat deze te schuin staan. Ik heb dit nog nimmer kunnen opmerken.

De fouten, welke aan het machinale ijzer kleven, zijn:

1°. is de buitenrand van het ijzer niet voldoende bodemnauw afgesmeed, zoodat het strijken in de hand wordt gewerkt;

2°. zijn de nagelgaten niet ingestampt naar de richting van den wand, doch veel te recht en te schraal, waardoor brokkelhoeven worden veroorzaakt,

3°. zijn de machinale ijzers over 't geheel te smal, zoodat zij niet den draagrands en een gedeelte van de steunsels, plus 3 à 4 m.M. van de zool bedekken en hierdoor wordt het hoefmechanisme belemmerd, vooral bij groote „tailles.”

Deze bezwaren maken het machinale ijzer, zooals het daar ligt, ongeschikt voor het doel waaraan beantwoord moet worden. Waren deze fouten op te heffen, dan zou het machinale ijzer goede diensten kunnen bewijzen; zoo lang dit niet het geval is, blijft het eigen gemaakte ijzer voor de praktijk het beste.

Ik hoop dat de heer M. door bovenstaande een juister kijk krijgt op het machinale hoefijzer en dat hij de theorie van de hoefkunde en het machinale ijzer niet met elkaar zal verwarren.

Het komt mij ook voor, dat de heer M. het burger-smidsbedrijf onjuist beoordeelt. Een militaire hoefsmid of een smid aan het Koninklijk Staldepartement, die 2 à 3 paarden per dag beslaan, hebben tijd om b.v. eens 1 uur of langer aan een beslag te werken, maar zulks kan niet in een druk beklante smederij. Hierin moet het hoofd van de zaak goed onderlegd zijn, en is dit het geval, dan zal het werk in zijn zaak toch steeds goed worden afgeleverd zonder schade voor paard of paardenhouder.

de Bill, Maart 1921.

W. J. C. v. Angeren Jr.

Geachte Redactie!

In uw laatste aflevering berekent de heer Kruyt in zijn artikel „De hoefsmid en zijn belooning” twee uur voor ijzers maken en beslag van een paard, met hulp.

Het is misschien voor een burgerhoefsmid niet onaardig te hooren dat men

in het leger ijzers maken, 12 gaten boren en draadsnijden, het maken van 4 plaatijzeren zolen en het beslaan, zonder hulp, in 2½ uur moet kennen.

Een militair hoefsmid.

Geachte Redactie,

In „De Hoefsmid” van 15 November '20 deed de heer Smit een vraag, naar aanleiding van hetgeen is behandeld in een gehouden vergadering van R.O.H. Een vraag, die, alhoewel wij niet weten wat op die vergadering dien-aangaande is behandeld, volgens mijn inzicht, op zichzelf logisch is te noemen.

Niettemin heeft deze vraag veel stof doen opwaaien. Men zie o.a. de ingezonden stukken, vermeld in de afleveringen van 15 December '20, van 15 Januari en van 15 Februari '21, waarin vakcollega's elkanders bekwaamheden trachten te verkleinen.

Ik meen daarin veel ongemotiveerde argumenten aan te treffen, waarom ook ik mijn meening wil kenbaar maken.

Als wij een blik slaan in het eerste gedeelte van het ingezonden stuk van den heer v. W. (blad van 15 December '20), dan zou men haast zeggen, het is broodnijd, dit spreekt m.i. duidelijk uit den zin: „En daar destijds sommen „gelds besteed en lesser gegeven werden door *niet*-onderwijzers, zoo verwekte „dit ten slotte wel eenige verbittering bij R.O.H. en op een vergadering be- „sloten zij dan ook te trachten gedaan te krijgen, dat alléén degenen die in „het bezit waren van het Diploma R.O.H., de bevoegdheid verkregen tot het „geven van lessen aan de hoefsmidscursussen.”

Dit recht heeft men blijkbaar van Regeeringswege gekregen, waarvoor ik genoemde vereeniging gaarne mijne gelukwenschen wil aanbieden.

Verschillende argumenten brengen vorenbedoelde inzenders naar voren, o. a. de verminderde capaciteiten der Militaire Hoefsmiden, tegenover de gediplomeerde R.O.H. Ook heet het, dat de militaire Onderwijzers practische lessen geven met goed verzorgde legerpaarden, enz.

Of men is niet goed op de hoogte met de werkzaamheden der militaire hoefsmiden óf men schrijft, tegen beter weten in, er maar op los.

Neem aan dat 80 % der militaire hoefsmiden Meester-werkman zijn, een titel die niet zoo gemakkelijk wordt verkregen, althans niet dan door be-toonde vakbekwaamheid. Dus vraag ik in gemeede, wat is een Meester-hoef-smid anders dan R.O.H. ? Ook in het leger zijn een paar hoefsmiden met di-ploma R. O. H., doch vraagt men nu, werken die vaklieden theoretisch of practisch zooveel beter dan voorheen, dan moet men zeggen neen, want in de 13 dagen, die dat examen voorafgaan, kan men zich toch niet zoodanig bekwamen, dat de militaire hoefsmiden, welke eenige jaren een cursus hebben gevolgd, bij hen vergeleken als het ware in het niet zouden verzinken. Dit ziet men trouwens ook dagelijks in de burgermaatschappij, want eerlijk gezegd, het beslag van zéér veel paarden laat nog zeer veel te wenschen over.

Dat de militaire hoefsmiden over 't algemeen net werk afleveren is zeer begrijpelijk, zij allen hebben hun vakopleiding aan de Rijks-Hoefsmidschool te Amersfoort genoten, een cursus van minstens 2 jaar. Eerst na met goed gevolg afgelegd examen worden zij, wanneer althans een vacature bestaat, bij een of ander korps als zoodanig aangesteld. Van dien tijd af zijn zij zelf-

standig hoefsmid, doch werken dan steeds onder strenge controle van de paardenartsen en van de troepenofficieren, een toezicht dat nog wordt uitgebreid en aangedikt door tucht-maatregelen. Ook al is men Meester-hoefsmid, toch blijft men die controle op hem toepassen.

Bovendien doet de Militaire hoefsmid niets anders dan paarden beslaan.

Aangezien men zich den tijd kan veroorloven om zonder overhaasting de paarden te beslaan, wordt dit alles als vanzelfsprekend geroutineerde vakbekwaamheid, d.w.z. voor hen die zich dat willen aanmatigen.

Ook wordt als argument gebruikt het feit, dat Militaire hoefsmiden nooit afwijkend beslag zouden mogen gebruiken bij ziekelijke hoeven, m.a.w. kwam het soms voor, dan zouden zij niet het gewenschte werk kunnen leveren. Ik meen echter den raad te mogen geven: schrijf toch dergelijke onwaarheden niet in een vakblad, als men zich ten minste tegenover zijn militaire collega's niet belachelijk wil maken.

Wijders moge worden opgemerkt, dat, waar men zegt dat in 1911 de eerste diploma's R.O.H. zijn verstrekt en sedert elk jaar met 7 zijn vermeerderd (een gelukkige aanwinst voor ons vak!) en men nu, volgens de Vereeniging R.O.H. mocht meenen dat de militaire hoefsmiden-onderwijzers hebben afgedaan, dat wij tot nu toe toch niet veel van die meerdere vakkunde hebben kunnen bespeuren. De slechte indruk, die daaromtrent tijdens de mobilisatie is gemaakt doordat vele gediplomeerde-burger-hoefsmiden tijdelijk werden belast met het beslag van de groote infanterie-munitietreinen, heeft in dit opzicht veel kwaad gesticht. Van velen was het werk slecht te noemen, terwijl het toch immers koek van eigen deeg was, want het waren alle inlandsche paarden.

Wij kunnen ons best indenken, dat als men „Gediplomeerd R.O.H.” bij de firma-naam kan melden, dat dit een aardig reclamemiddel is voor de affaire, en zulks vooral op dorpen meer klanten zal brengen dan couranten vol advertentiën, doch in werkelijkheid is de naam R.O.H. eenvoudig dezelfde als Meester-Hoefsmid. Waar het hier in hoofdzaak gaat om het door de Vereeniging R.O.H. verkregen monopolie tot het geven van onderwijs aan hoefsmidscursussen, dit zal die Vereeniging wel niet door de militaire collega's misgund worden.

Echter moet hierbij worden gezegd, dat deze Regeeringsmaatregel niet te roemen is, want dat is niet alleen een miskennis van de militaire hoefsmiden, doch ook wordt op die manier aan de Militaire Hoefsmidsschool te kort gedaan, want ieder weldenkend vakman zal moeten bekennen, dat men tijdens een cursus van twee jaar aan de Militaire Hoefsmidsschool meer zal leeren dan in plm. 52 dagen te Utrecht het geval zal kunnen zijn.

Het is zeer gemakkelijk elkander een vermeende waarheid te zeggen in een vakblad, zooals die voorkomen in vorengenoemde afleveringen, doch vooral in ons vak, waarin men zooveel burgerlijke en militaire waanwijze leken aantreft, zulke menschen nemen vooral goede nota van dergelijke kleine strijdmiddeltjes.

Wij wenschen de R.O.H. zéér véél succes bij hun pogingen welke hun vak en hun positie ten goede komen, in de hoop, dat zij voortaan niet te veel afgunst de Militaire Hoefsmiden zullen oordeelen.

den Haag, 10 April 1921.

W. G. F. v. d. Lelie,
Mr. Hoefsmid, Cavalerie.

KORTE MEDEDELINGEN.

Wedstrijd Hoefbeslag Zeeland: Hoefsmeden, welke aan dezen wedstrijd ter gelegenheid der a.s. Zeeuwsche Landbouwtentoonstelling wenschen deel te nemen moeten zich daartoe uiterlijk 30 April opgeven bij den secretaris der afdeeling Hoefbeslag, den heer L. W. de Waardt, dierenarts te Middelburg. Inschrijvingsbiljetten zijn op franco aanvraag kosteloos te verkrijgen bij genoemden secretaris aan het Landbouwhuis te Goes en bij de secretarissen der kringen van de Zeeuwsche Landb. Maatschappij. Slechts gediplomeerde smeden in Zeeland komen voor mededinging in aanmerking.

— De redactie van „De Hoefsmid” spoort hierbij alle betreffende hoefsmeden aan deel te nemen aan dezen wedstrijd, welke zoowel voor de deelnemers als voor de paardenfokkers van groot nut is te achten.

— **Rectificatie.** In een mededeeling in de vorige aflevering over „Resultaat van een goede hoefverzorging” komt voor: om de 4 weken werd van de beide binnenhoefwanden telkens ongeveer 25 m.M. afgenomen, enz. In plaats van 25 m.M. had daar moeten staan: 4 à 5 m.M.

PERSOVERZICHT.

— 24 Maart heeft de *afdeeling 'sGravenhage van de Hollandsche Maatschappij van Landbouw* haar voorjaarsvergadering gehouden, onder voorzitterschap van den heer Th. J. Mansholt. De rekening en verantwoording van den penningmeester werden goedgekeurd. Uit het jaarverslag van den secretaris bleek, dat de afdeeling 238 leden telt. De cursus in hoefkunde en hoefbeslag, ondergebracht bij de 's-Gravenhaagsche Ambachtsschool, telt 14 leerlingen, die in April aan het examen voor hoefsmid te Utrecht zullen deelnemen.

(u. „N. R. C.”)

— De voor het binnenland geldende *ijzerprijzen in Duitschland* worden voorloopig gehandhaafd. Tengevolge van de toenemende concurrentie der ijzerindustrie in Frankrijk, België en Luxemburg zijn de Deutsche export prijzen verder belangrijk achteruitgegaan. De Deutsche fabrieken boden het artikel staafijzer in Nederland in Februari j.l. voor f 115 en minder per 1000 K.G. aan, nadat de prijs einde Januari nog pl.m. f 130 per 1000 K.G. was.

(u. *Handelsberichten*).

— *Werktijd smeden en wagenmakers.* Het Bestuur van het Koninklijk Nederlandsch Landbouw-Comité zond onder dagteekening van 18 Maart 1921 het volgende schrijven aan den Minister van Arbeid:

„De smeden en wagenmakers ten plattelande werken uitsluitend voor het landbouwbedrijf. Zij maken de drukke en de minder drukke tijden van het jaar in het landbouwbedrijf mede. Zij verrichten dus feitelijk seizoenarbeid. Een arbeidsbeperking van deze categorie van ambachtslieden zal dan ook het landbouwbedrijf zeer schaden, aangezien de noodige reparaties en werkzaamheden dikwijls achterwege moeten blijven.

Het landbouwbedrijf zal dan ook van dezen verkorten arbeidstijd zeer nadeelige gevolgen ondervinden, vooral in het voorjaar, wanneer de lande-

rijen zaaklaar gemaakt moeten worden, gedurende den hooi- en graanoogst en in het najaar, wanneer aardappelen en suikerbieten worden geoogst, indien de herstelling behoevende werktuigen, machines, wagens enz. niet direct, dus ook buiten den voorgeschreven arbeidstijd van smeden en wagenmakers gerepareerd kunnen worden.

Ook in tijden, waarin tengevolge van voorafgaande ongunstige weersomstandigheden de werkzaamheden zijn opgehoopt, is het voor een goed en vlug verrichten van den noodigen landarbeid, waarvan de resultaten van het landbouwbedrijf zoozeer afhangen, beslist noodzakelijk, dat kleine en grootere herstellingen aan werktuigen en machinerieën enz. ook na afloop van den thans voorgeschreven arbeidstijd worden uitgevoerd.

Wij hebben o.m. op het oog het niet altijd tijdig kunnen binnenhalen van tal van producten, die aan bederf onderhevig zijn, door het niet ter beschikking hebben van wagens en karren, die de wagenmaker niet tijdig heeft kunnen herstellen, het niet tijdig kunnen beslaan van de paarden, hetgeen in den regel des avonds geschiedt. Fz.

De smids- en wagenmakerspatroons op het platteland zijn in de genoemde perioden in den regel overladen met werk en het is hun dan ook niet mogelijk de noodzakelijke werkzaamheden te verrichten, indien zij gebonden zijn aan den achturigen arbeidsdag.

In verband met het bovenstaande verzoekt ons Bestuur Uwe Excellentie met aandrang wel te willen bevorderen, dat aan de plattelandssmeden en wagenmakers zooveel mogelijk vergunning tot overwerk wordt verleend."

— Onlangs zijn in Duitschland weer enkele gevallen aan het licht gekomen waarbij door zelfstandig werkende ambachtlieden leerlingen werden opgeleid, terwijl zij daarvoor geen bevoegdheid bezaten. Het heette natuurlijk bij nader onderzoek eerst dat bedoelde leerlingen „in dienst" waren, — de kamer van arbeid te Dresden behandelde de overtredingen en bereikte door hare bemoeiingen dat zich de „leeraren" spoedig aanmeldden tot aflegging van den „meester-proef". (Der Hufschm.)

— Een paardeneigenaar vraagt aan de redactie van „Der Hufschmied": „mijn paard heeft rotstraal en kreupelt daaraan; mijn smid is van plan een balkijzer aan te wenden. Zou dit goed zijn? De redactie antwoordt zeer terecht: „bij rotstraal is een balkijzer niet op zijn plaats en in dit geval zeker niet omdat de balk bij druk nog meer pijn veroorzaken zal. Laat uw paard beslaan met een gewoon vlak ijzer (kreupelheid als gevolg van rotstraal kan voorkomen, indien h t rottingsproces zich in de diepte tot op den vleeschstraal voortzet, doch behoort tot de uitzonderingen. Red. Hoefsm.)

Op een vraag aan welk adres de schroefjes te verkrijgen zijn, welke samen met „plaatjes" worden aangewend bij de behandeling van hoornscheuren, antwoordt de redactie dat gewone houten schroefjes hiervoor dienen, maar adviseert om een „drukverband" te gebruiken als zijnde veel doelmatiger.

— In den laatsten tijd heeft de uitvoering van het hoefbeslag aan de hoefsmidschool te Dresden een wezenlijke verandering ondergaan. De gedurende den oorlog met de beslagmethode *Stark-Guther* opgedane ervaringen hebben daartoe aanleiding gegeven. Deze methode wijkt af van

de gewoonlijk toegepaste in: de voorbereiding van den hoof, het ijzer en de ligging hiervan.

Wat betreft het ijzer, vóór den oorlog was dit aan de bovenvlakte meest van een matig diepe afhelling voorzien, terwijl het grootste gedeelte der bovenvlakte tegen den hoof sloot. Ook werden dikwijls hoefijzers gebruikt, welke een afhelling hadden aan de ondervlakte in plaats van aan de bovenvlakte. Vooral bij luxe-paarden vonden deze zoogenaamde concaaf-ijzers toepassing. Reeds hierdoor is bewezen, dat een afhelling aan de bovenvlakte van het ijzer niet absoluut noodzakelijk is en dat men gerust het ijzer over zijn geheele breedte tegen de zaakkundig in orde gebrachte hoefzool kan aanleggen. Het is weliswaar voorgekomen, dat na het beslag weer een (voor-)ijzer moest worden afgenomen, omdat het paard bij het opdraven kreupelde. Gewoonlijk kon dan bij het ingestelde hoefonderzoek een verhoogde gevoeligheid van de zool achter het toongedeelte van het ijzer worden vastgesteld, waaruit bleek dat niet elk paard zoo'n ijzer zonder afhelling verdroeg. De pijnlijkheid en dus ook de kreupelheid verdwenen spoedig wanneer door licht afraspen van het bedoelde zoolgedeelte dit werd vrijgelegd. Aangemoedigd door de ervaringen van Stark en Guther zijn ook zware werkpaarden met ijzers zonder afhelling (aan de bovenvlakte) beslagen en de proeven hebben uitgemaakt, dat ook hierbij geen nadeelige gevolgen optreden als een krachtige zool voorhanden is. Dit alles heeft er toe geleid, dat ten slotte hoe langer hoe minder van „de afhelling” werd gebruik gemaakt en tegenwoordig op de Hoefsmidschool algemeen, enkele gevallen uitgezonderd, „ijzers zonder afhelling” worden aangewend. Het moet ook worden toegegeven, dat de afhelling niet alleen overbodig is, maar zelfs schadelijk kan werken. Wanneer toch de afhelling met den ronden hamer wordt ingeslagen heeft er een verschuiving in het warme ijzer plaats en wordt dit het dikst op den overgang van afhelling en draagvlakte. Dit gedeelte zal gemakkelijk gaan drukken op het voorste zoolgedeelte van den hoof, als men er bij het smeden niet voor zorgt, dat de draagvlakte van buiten naar binnen iets afloopt, dus iets wordt uitgesmeed.

Zooals boven is aangegeven, moet echter bij het besnijden van den hoof de hoornzool krachtig worden gelaten, vooral in het gedeelte dat op het ijzer draagt. Terwijl vroeger het besnijden van den hoof begon met de verwijdering van de losse zoolhoorn, wordt nu eerst de wand onder handen genomen. Deze wordt zooveel ingekort, dat er een breede draagrand ontstaat en daarna volgt het wegnemen van de losse zoolhoorn, met dien verstande, dat men nog wat doode hoorn laat zitten om de zekerheid te hebben, dat de zool niet wordt verzwakt. Begint men met het besnijden der zool, dan komt men licht met de houwkling te dicht bij de witte lijn en wordt het onmogelijk een voldoende breed draagrand over te houden.

Ook in het achterste hoefgedeelte is een goed breed aanleggen van het ijzer tegen verzenwand, zool- of steunselhoek en steunsel (achterste gedeelte) van veel belang. Deze deelen moeten ook krachtig worden gehouden, waardoor het optreden van steengallen grootendeels voorkomen wordt. Op de Hoefsmidschool komen steengallen in den steunselhoek dan ook zelden voor.

Zooals gezegd, de zool moet gespaard worden en het schaadt zelfs niet om alle doode hoorn te laten zitten. Dit is evenwel geen mooi gezicht en in strijd met de natuur, die voortdurend de buitenste zoolhoorn brokkelig doet worden, waardoor deze gemakkelijk loslaat. Van uit dit standpunt

bezien moet de losse zool worden weggenomen met inachtneming van hetgeen boven werd gezegd.

Moet nu bij een ijzer zonder afhelling de breede draagvlakte horizontaal (waterpas) verlopen of is het beter, dat zij, ongeveer van af de nagelgaten naar binnen iets afloopt? Als de draagvlakte *werkelijk* horizontaal is, zal dit als regel niet schaden. Maar gewoonlijk kan men zien, dat de binnenrand van een ijzer iets hooger ligt dan de buitenrand en wel tengevolge van het ombuigen bij het smeden. Vooral in het toongedeelte, waar de ombuiging het grootst is, treedt dit dikteverschil op en op die plaats kan de zool het minste weerstand bieden en is ze het gevoeligst. Vandaar dat op deze wijze beslagen paarden nu en dan door drukking van den binnenrand kreupel worden en om dit te voorkomen moet de draagvlakte van af de nagelgaten ongeveer 1 m.M. naar binnen afloopen. Bij den opgenomen beslagen hoef kan men dan tusschen zool en binnenrand van het ijzer juist even doorkijken. Deze maatregel geldt alleen voor de voorhoeven en blijkt goed te voldoen.

Het verdere besnijden van den hoef vindt evenzoo plaats als bij gewoon beslag, in verband met de grootte van het paard, beenstand, voetas en vorm van den hoef.

Stark en Guther geven verder nog aan om het ijzer even breed en lang te maken als de hoef aan de ondervlakte breed en lang is, doch hiermee is prof. Lungwitz — de schrijver van dit artikel — het niet eens. In verband met het hoefmechanisme moet het ijzer langer zijn en in het achterste gedeelte ook breeder. Dit laatste mag niet overdreven worden. In verschillende streken van Duitschland geschiedt zulks.

— Dr. M. D a u m, dierenarts, heeft een proefschrift geschreven over vormveranderingen van het hoefbeen tengevolge van hoefbevangenheid. Wanneer dit lijden langeren tijd bestaat, gaat het zoolgedeelte van het hoefbeen aan de punt naar boven ombuigen, terwijl de punt zelf min of meer schrompelt. Bovendien treedt er — ook na langen tijd — een doorbuiging op in het middendeel van het hoefbeen, waardoor de zoolvlakte bol gaat staan en de voorvlakte van het hoefbeen hol wordt. (Deze veranderingen kan men ook waarnemen aan den hoef zelf, die in zulke gevallen een doorgebogen zool vertoont en aan de wand schuitvormig is ingebogen. R e f.)

ADVERTENTIËN.

Handelsvennootschap
Hoffman & Moermans.

KANTOOR:

Javastraat 90, 's-Gravenhage.

Tel. 4902-3330.

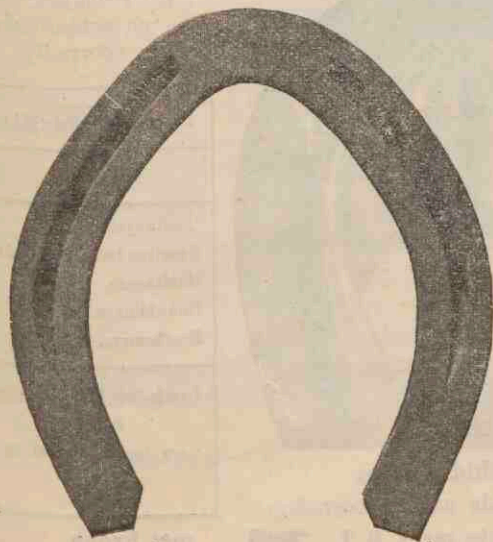
**SPECIAAL ADRES VOOR
HOEFIJZERS**

in alle maten en modellen.

Uit voorraad leverbaar.

Uiterst concurrerende
prijzen.

Verzuimt niet ons aan te vragen

S. C. M. BAX. - GLASHAVEN 9 en 36 - ROTTERDAM.

Specialiteit in Artikelen voor **HOEFBESLAG.**

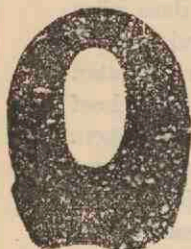
Telegram-Adres
BAX Glashaven
Rotterdam.

Meest uitgebreide sortering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

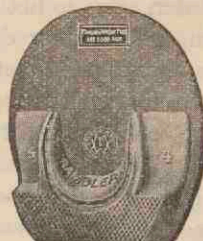
voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met flink hielstuk.

Merk „Pacific”,
met zwaar hielstuk.

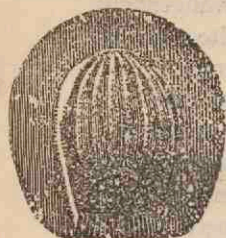

Merk „Rambler”,
in witte en grijze
Caoutchouc,
op leder opgenaaid
met flink hielstuk,
voorrading van 4½
tot 6½ Eng. dm.

Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor zware paar-
den, voorradig van
7½ tot 7¾ Eng. dm.
uiterste breedte, buitenkant ijzers gem.

Open zolen uit één stuk kunnen dus onmogelijk loslaten, bijzonder aanbevelenswaardig, prijzen zeer billijk, voorradig in 11 maten van 4½ tot 6½ Eng. dm., uiterste breedte buitenkant ijzers gemeten.

Dichte Luchtdrukzolen, in 10 maten, voor- en achterijzers, voorradig.

Strijkringen
met riempje

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

Hoef-
randen.

Open Caoutchouc
zool, merk B. V
in 7 maten, voor-
en achterijzers
voorrading.

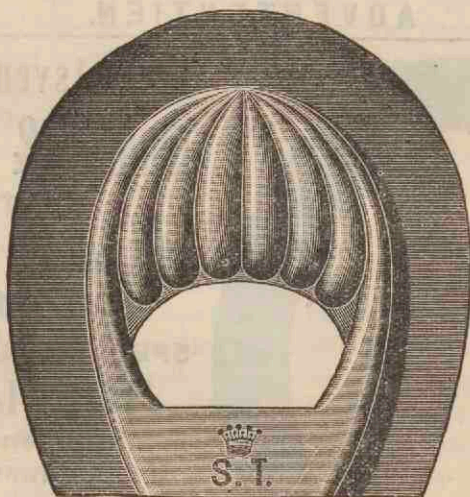
Gemaakte Hoefijzers,
Rits- en Stampmodel,
uitsluitend beste
kwaliteit ijzer;
in 9 maten voorradig.

Ijs- of Scherpnagels
in 12 soorten.

Opruimers voor
Schroefgaten.

Schroeven en Stiften
in alle modellen;
tijdige bestelling
gewenscht.

Touwijzers in
verschillende maten.

Open Luchtdrukzool
in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.

Kunsthorn.

Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoef raspen.
Houw klingen.
Hoef hamers.

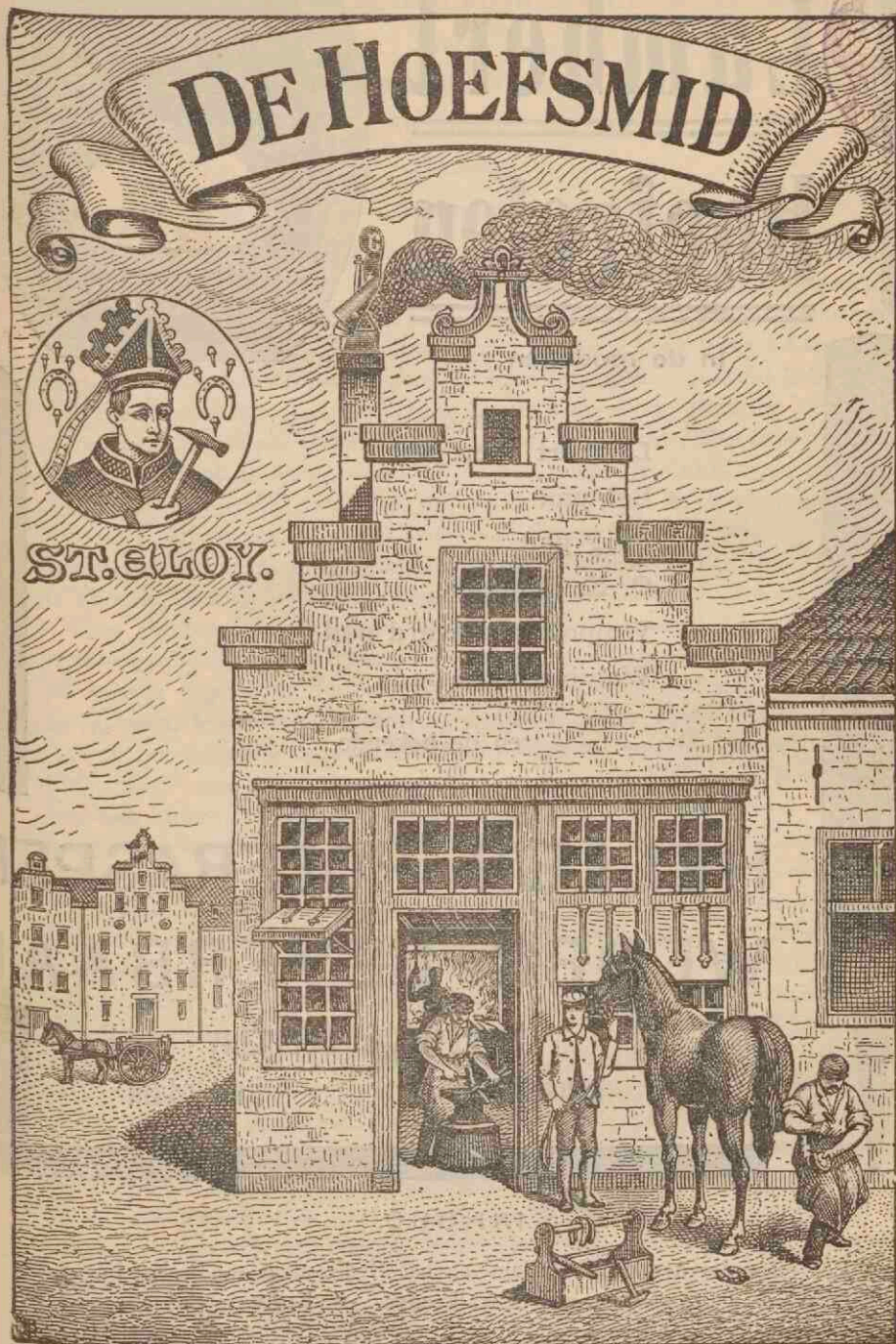
Lasch- of Welbladen en
Poeder
om ijzer en staal te
wellen.

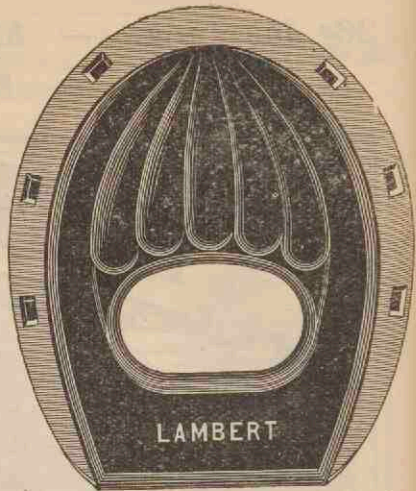
Men lette op het echte merk S T

met kroon.

Lambert Hoefzolen

in de modellen

Lambert open pad
Bar pad
Frog pad
O. K. Star pad
Walpole boulevard pad
Walpole truss pad

en de bekende
Amerikaansche

HELLER HOEFRASPEN WEDER LEVERBAAR

Lambert & Company
Leuehaven 66 :: Rotterdam

INHOUD.

Een en ander over Zuid-Holland en het Hoefbeslag. — Beslag bij brokkelhoeven. — De strijd tegen de kalkoenen. — Korte mededeelingen. — Persoverzicht. — Advertentiën.

EEN EN ANDER OVER ZUIDHOLLAND EN HET HOEFBESLAG,

DOOR

Dr. GALLANDAT HUET.

Kapitein-paardenarts te Amersfoort.

(*Vervolg*).

Rotterdam.

Rotterdam was van ouds de eerste in rang der kleine steden van Holland en de zevende van de Hollandsche stemmende steden. De stad ligt aan de Maas en aan de Rotte, ruim twee uur gaans van Delft, een uur van Schiedam en vier uur van Gouda. Vroeger bracht men den oorsprong terug tot het jaar 89 en beweerde dat Rother, koning der Franken, de stad gesticht had, doch later neemt men algemeen aan, dat de plaatsnaam en de stichting beide in verband staan met een waterkeering, een dam in de Rotte. Men is ook geheel onzeker omtrent de eerste stichting, daar in officiële stukken pas in 1328 van Rotterdam wordt gesproken, n.l. als Graaf Willem de Goede rechten en vrijheden aan de plaats geeft. Reeds van den aanvang af schijnt de stad zich toegelegd te hebben op den handel en bloeide deze op toen Graaf Willem de IVde in 1340 de vaart tussehen Rotterdam en Overschie liet graven.

Voor rampen en oorlogswee bleef zij ook niet bespaard; zoo had o.a. in 1438 een geweldig oproer onder de burgerij plaats, tengevolge van de duurte der granen. Tijdens de Hoeksche en Kabeljauwsche twisten hield zij de partij der laatsten; de stad werd in 1488 ingenomen door Jhr. Frans van Brederode, maar in het volgende jaar, na een lange belegering, waarbij Brederode sneuvelde, weer door de Kabeljauwschen heroverd. In 1563 werd Rotterdam door een brand grootendeels verwoest; meer dan 300 huizen en 60 schepen gingen toen in vlammen op. In 1572 werd de stad bij verrassing ingenomen door de Spanjaarden, doch na drie maanden heroverde Lumey ze weer voor de Staatschen. In het begin der 17e eeuw vierden de geschillen tussehen Remonstranten en contra-remonstranten hoogtij, totdat in 1618 Prins Maurits zelf in de stad kwam en de Regeering omzette; van dien tijd af verliep de zaak der Remonstranten geheel en al. De uitbreiding der stad en de welvaart namen sterk toe en zoo telde de stad in 1732 reeds 7000 huizen en 56000 inwoners. Zeer vroeg had men groote gebouwen, zooals de Beurs en het Stadhuis, die zoowel van buiten als inwendig zeer bezienswaardig waren. In 1549 werd een standbeeld opgericht voor den stadgenoot Desiderius Erasmus, een Europeesche geleerde van grooten naam; nadat dit standbeeld in 1572 door de Spanjaarden omvergehaald was, werd in 1622 een zeer mooi nieuw standbeeld, meer dan levensgroot en van koper, opgericht. Naast andere oude en zeer mooie gebouwen, heeft Rotterdam vele mooie kerken, waarin graftomben van zeer beroemde Nederlanders te vinden zijn, o. a. van Witte Korneliszoon de Wit, die als Vice-Admiraal in 1658 sneuvelde in den slag in de Zond.

Thans is Rotterdam de 2e stad van Nederland, heeft een wereldhandel

en wordt hierin begunstigd door de prachtige ligging ten opzichte van de Noordzee en de groote rivieren, die haar met het achterland verbinden.

Beschouwen we nu Rotterdam uit een oogpunt van hoefbeslag, dan kunnen we dadelijk opmerken, dat zij als zoodanig van zeer groot belang is. Zij is wel de stad van ons land waar de meeste paarden gehouden worden, terwijl het hier domineerende ras het koudbloed is, dat als sleeperspaard bij den havenarbeid dienst doet. Rotterdam met haar transitohandel, met haar groote havenwerken voor buitenlandsche scheepvaart, met haar rivieren, hare havens voor binnenscheepvaart, met haar groote industriebedrijven, reederijen, hellingen en scheepswerven, heeft een groote behoefte aan tractie en is door den aard van de stad en hare ligging, voor het zware verkeer veel aangegeven op paardentraction. De voorname plaats die de stad inneemt en de bloei van deze havenstad, welke steeds toeneemt, wettigen ook de overtuiging dat het paard hier steeds een voorname rol zal blijven spelen, en dat het zware koudbloed-werkpaard hier steeds een groot afzetgebied zal vinden, ongehinderd alle motor- en electriche drijfkracht.

Is door het uitbreiden van de havens en het daardoor vermeerderen van cargadoors- en sleepersbedrijven, het contingent zware werkpaarden in de laatste tientallen van jaren sterk vermeerderd, zoo is door het invoeren van electriche trams en het steeds toenemende gebruik van auto's en taxi's ook weer een groote categorie van paarden verdwenen, althans sterk verminderd. Waren vroeger in Rotterdam groote stalhouderijen en groote handelsstallen met maandpaarden, waarbij ook veel luxe voorkwam, zoo is dit alles veelal verdwenen en teruggebracht tot een beperkte hoeveelheid paarden, welke voor trouw- en begrafenisplechtigheden dienst doet, terwijl het aantal stalhouderspaarden ook niet groot meer is. Luxe is er nog wel en zoo wordt door verscheidenen, naast de onmisbare auto's, toch ook nog équipage aangehouden, terwijl ook de rijnsport talrijke beoefenaars vindt en een bloeiende manège hieraan leiding geeft. Merken we vervolgens op, dat de gemeentebedrijven en vooral de reiniging over een groot aantal paarden beschikt, dat de politie bereden is en dat buiten de genoemde bedrijven natuurlijk talrijke paarden en hitten gebruikt worden door neringdoenden als anderszins, dan zal het hieruit duidelijk zijn, dat voor dit alles een groot aantal hoefsmeden in de stad zal gevestigd moeten zijn. Afgezien van de Gemeentebedrijven zijn er zeven particuliere ondernemingen, als bierbrouwerijen, petroleummaatschappijen en vervoermaatschappijen, die over eigen smederijen en eigen personeel beschikken. Het overige hoefbeslag wordt uitgeoefend in ruim 20 smederijen, waaronder verscheidene zeer belangrijke waar het hoefbeslag of uitsluitend of naast wagensmederij dan toch als de hoofdzaak van het bedrijf is te beschouwen. De patroons van deze bedrijven zijn de volgende heeren: J. J. de Graaf, Ooievaarsstraat 66, J. H. Klein, Goudsche singel 2, J. Pley, Goudsche singel 114, Hoogdonk, Jan van Loonlaan 14, H. Bolk, Tuindersstraat 18a, C. F. W. Bliedwedel, Crispijnlaan 54, N. V. de Vollharding, Galerij 6, B. v. d. Ploeg, v.d. Hildedwardsstraat 7, Feisman, v. Meekerenstraat, P. Smits, Slachthuisstraat, E. A. Pley, Willemstraat 36, J. Uitmar, Baan 121, P. van Wijk, Jufferstraat 18, Bosman, Dordsche straatweg, Klein, Korte

kade, Goederen, Oude Dijk, Baar, Gouvernestraat, J. Compaine, Willigestraat, Kraan, Kleiweg, Sonne, Hilligersberg, V. Zante, Veilekappersstraat, Jekelaar, Schoonoordstraat. In deze smederijen worden hoofdzakelijk paarden uit de stad beslagen en slechts weinige krijgen ook paarden van de buitengemeenten, zooals uit Hilligersberg, Bergschenhoek, Capelle, Nieuwerkerk, Overschie en Schiedam. De hoofdschotel voor het hoefbeslag vormen wel de sleeperspaarden, welke in groote bedrijven vereenigd zijn; zoo zijn er van 100 en meer paarden, die echter over verschillende stallen in de stad verdeeld zijn. Een der grootste paardenbedrijven is wel dat van de heeren Schuyt, waar behalve meer dan 100 sleeperspaarden o.a. ook nog een stal harddra-verspaarden aan verbonden is.

Het sleepersbeslag in Rotterdam heeft iets karakteristieks en men kan het gerust als het Rotterdamsche beslag aanduiden. Het is een beslag van groote ijzers met grooten stoot en dito kalkoenen; het geheel heeft iets kolossals en dit geldt vooral voor het achterijzer, waar de stoot nooit aan ontbreekt. Wij noemen dit beslag karakteristiek, omdat het als het ware bij de stad behoort en uit een practisch oogpunt niet gemist schijnt te kunnen worden. De aard der kaden, welke meest in schuine richting verlopen, de gesteldheid der bestrating, welke hobbelig is, de vele bruggen met vaak steile hellingen, dan het uitsluitend stapvoets werk, hetwelk deze paarden verrichten, dit alles wettigt het gebruik van stoot en kalkoenen en vooral de stoot zal het uitglijden tegengaan en zal bij het aanzetten dienst doen doordat het steun geeft door het aandrukken tusschen de keien. Is dit beslag eenerzijds noodig voor het verrichten van het gevraagde werk, aan den anderen kant kunnen wij ook de nadeelen verwachten, welke het noodzakelijkerwijze mede zal brengen. Men ziet deze dan ook optreden en niet zelden tot onbruikbaarheid voeren. Zoo is mij bekend dat verzekeringsmaatschappijen elk jaar in Rotterdam verscheidene paarden moeten overnemen, welke onbruikbaar zijn geworden door het verbeenen der hoefkraakbeenderen. Dit is nu wel een hoefgebrek dat hoofdzakelijk optreedt bij het zware koudbloedpaard, doch het voortdurende gebruik van ijzers met stoot en kalkoenen zal het ontstaan en zich verder ontwikkelen van dit gebrek zeer zeker in de hand werken. Door het gebruik van stoot en kalkoenen toch zal de straal van den bodem worden verwijderd en bij belasting van den hoef dus niet met den bodem in aanraking kunnen komen; er zal dus geen tegendruk ontstaan en het hoefmechanisme zal er door worden belemmerd. Naast een goede voeding van den hoef, die door een geregelde bloedstroom in den hoef wordt gewaarborgd, en deze geregelde aanvoer van versch bloed en afvoer van afgewerkt bloed wordt toch in de eerste plaats door een goed werkend hoefmechanisme in stand gehouden, zal ook de schokbreking bij dit beslag zeer veel te wenschen overlaten. Het is nu juist het voortdurende blootstaan aan schokker, waarbij dan nog het zware lichaamsgewicht van deze paarden mede in het nadeel komt, dat verbeeningen van de hoefkraakbeenderen, dus van een der meest elastische deelen van den hoef, op gaan treden, afgescheiden nog van andere hoefziekten, als losse wand, holle wand, hoornscheuren, brokkelhoeven e.d., welke er ook vaak een noodzakelijk gevolg van zijn. Zoo zien wij dan ook veelal voor elk speciaal beslag, hetwelk afwijkingen van het normale mede-

brengt, nadeelen ontstaan; in dergelijke gevallen wordt het echter door de praktijk als noodzakelijk voorgeschreven. Bij renpaarden en in mindere mate bij jachtpaarden, waar wij de ijzers moeten onderleggen ten koste van den draagrand van den hoef en waar wij veelal moeten nagelen tot aan de verzenen toe, ook daar zien wij ten koste van dit beslag nadeelen voor den hoef optreden en alleen in dergelijke speciale gevallen is men dan ook m.i. slechts gerechtigd om van het hoefbeslag te spreken als van een noodzakelijk kwaad, daar de eisch, die men aan het beslag in deze gevallen stelt, per sé nadeelen in zich zal sluiten.

Het hoefbeslag wordt te Rotterdam goed betaald en wel als volgt: voor een hit vierkant beslag f 5; stalhouderspaard f 5.50; sleeperspaard f 7 en ook wel f 7.50, al naar gelang de grootte. Voor twee voorijzers wordt dan n.l. f 3 berekend en voor twee achterijzers met stoot en kalkoenen f 4 wanneer het ijzer $1 \times \frac{5}{8}$ is en f 4.50 wanneer er $1\frac{1}{8} \times \frac{5}{8}$ ijzer voor gebruikt wordt.

De werktijden zijn meest allen berekend op den 48-urigen werkweek; zij zijn van 7—8 $\frac{1}{2}$ van 9—12, en van $1\frac{1}{2}$ —5 $\frac{1}{2}$, terwijl des Zaterdags van 7—8 $\frac{1}{2}$ en van 9—1 uur gewerkt wordt. De loonen voor de knechts worden of per uur of per week berekend; per uur wordt aan volwassen knechts 0.90 en 0.95 uitbetaald en aan een halfwas 0.40; als weekloonen gelden f 40, 45 en f 50, terwijl aan jongens en aankomende krachten van f 8—f 15 wordt gegeven. Vrijwel alle smederijen beschikken over één of meer noodstallen, daar de sleeperspaarden alle, althans wat de achterhoeven betreffen, in de travaille worden beslagen. Zoo treft men dan ook in die hoefsmederijen, waar de clientèle hoofdzakelijk uit sleeperspaarden bestaat, als regel drie en meer noodstallen aan. Gewone paarden en hitten worden alle uit de hand beslagen. Als regel komen de paarden in de smederij voor het beslag; door sommige hoefsmeden wordt echter ook nog wel op stal, dus „koud”, beslagen; zelfs zijn er enkele patroons die afzonderlijk personeel in dienst hebben voor dit stalbeslag, dus knechts die uitsluitend koud beslaan. Als winterbeslag wordt gebruik gemaakt van schroeven en van stiften: aan de eerste wordt door velen de voorkeur gegeven bij de zware paarden, daar zij meer weerstandsvermogen hebben. Andere echter gebruiken bij voorkeur stiften en boren de gaten op 9 m.M. als de stift 10 m.M. dik is. Zij slaan dan het gat conisch op met een daartoe vervaardigden stalen conischen stempel. De stift past dan zuiver en laat in geen geval los, terwijl daarentegen schroeven los kunnen werken en de draad door het loslaten van de schroef plat wordt geslagen. De gaten worden hierdoor wijder en dus passen de schroeven niet meer, terwijl stiften altijd vaster aanwerken en bovendien het inzetten en uitslaan van stiften aanmerkelijk minder tijd kost dan dezelfde handeling bij schroeven. Aan handgesmede ijzers wordt algemeen de voorkeur gegeven, hoewel toch ook nog al machinale ijzers in gebruik zijn; verschillende patroons waren o.a. zeer tevreden over de Hippos-ijzers, waarvan zij vooral de rits prezen. Als afwijkende hoefijzers wordt nog al eens gebruik gemaakt van balkijzers, terwijl ook zoolbeslag nog al veel wordt onderlegd en vooral bij luxe paarden veel wordt gebruikt. Hoewel in het algemeen de zuinigheid meer betracht wordt dan vroeger, zoo komen toch als regel de paarden wel op tijd in de smederij. Er zijn echter ook stallen waar men zeer slordig op het

beslag is en de paarden eerst komen wanneer de ijzers stuk zijn. Het spreekt van zelf dat de hoeven hier veel onder lijden en meerdere smeden klaagden hier dan ook over.

Alhoewel het te uitvoerig zou worden om alle smederijen aan eene beschrijving te onderwerpen, zoo willen we toch van enkele iets mededeelen. De heer Smits in de Slachthuisstraat is gedurende de laatste 7 jaar patroon; deze tijd werd echter onderbroken door een diensttijd van $1\frac{1}{2}$ jaar bij den landstorm. Hij begon zijn zaak in een leeg pakhuis, dat dus nooit voor smederij was gebruikt en heeft nu vier vuren aaneengebouwd en elektrisch gedreven, benevens twee travailles. De zaak is in hoofdzaak hoof- en wagensmederij en de patroon werkt met een groote knecht, een halfwas en twee jongens. Daar stalbeslag te veel tijd kost, wordt uitsluitend aan de smederij beslagen; de cliëntèle bestaat uit sleepers-, boeren- en rijtuigpaarden; een aanmerkelijk aantal van deze laatste komt van buiten de stad. Er komen vrij veel paarden in beslag met slechte voeten en balkijzers en ijzers met verbreedde takken worden veel onderlegd, alsook strijkijzers bij lichte paarden. Alle paarden worden uit de hand beslagen; alleen van de sleeperspaarden de achterhoeven in de travaille. Als luxe beslag wordt het meest gebruik gemaakt van luchtdrukzolen, doch ook nog wel van Barpadzolen met halve ijzers. Tenslotte zij nog vermeld dat uitsluitend gewerkt wordt met handgesmede ijzers.

De zaak van den heer Van de Graaf, in de Ooievaarsstraat, bestaat gedurende 17 jaar en is hoofdzakelijk hoefsmederij. De patroon werkt met twee volwassen knechts en twee halfwas; slechts enkele paarden worden op stal beslagen, verreweg de meeste aan de smederij. De paarden en hitten worden meest alle met vlak beslag beslagen en er komen vrij veel paarden uit de buitengemeenten op beslag. De patroon heeft ook nog wel eens te kampen met slechte hoeven en deelde mij o.a. mede veel succes te hebben gezien van zoolijzers van Stark bij doorgezakt hoefbeen. Hij vult de ruimte tusschen zool en hoef op met kunsthoorn en zegt dat na drie à vier platen versleten te hebben, het paard weer geschikt is voor gewoon beslag. Balkijzers worden ook vaak ondergelegd en voor knolhoeven worden zware gladde ijzers gebruikt. De sleeperspaarden worden in de travaille beslagen, de overige alle uit de hand. Zolen worden nog al toegepast, doch luxe beslag komt weinig voor. De smederij heeft één travaille en twee vuren.

De smederij van den heer Uitman, Baan 121, wordt gedurende 17 jaar door dezen patroon beheerd en was vóór dien in handen van den heer J. Spaapen. Hoef- en wagensmederij zijn gelijk in belangrijkheid, terwijl de laatste 5 jaren tevens auto-plaatwerken en auto-spatschermen worden vervaardigd. De patroon heeft vier volslagen knechts aan het werk, waarvan één uitsluitend voor stalbeslag. Paarden van buiten komen nooit op beslag, alleen uit de stad zelf; het zijn dan ook hoofdzakelijk sleepers- en rijtuigpaarden. De eerste worden met stoot en kalkoenen, de laatste vlak beslagen. De hoeven zijn goed en er komen weinig afwijkingen voor; slechts enkele balkijzers en hoefzolen worden gebruikt. De smederij heeft vier vuren en vier travailles, welke laatste alleen voor de zware paarden gebruikt worden. Luxe beslag komt voor en ook zolen worden nog al gebruikt. Het gebruik van machinale hoefijzers, en dan alleen voor rijtuigpaarden, hangt nauw samen

met de drukte in het bedrijf; deze ijzers worden betrokken uit de fabriek van Hippos en men is hier wel tevreden over. Onder de knechts is één gediplomeerde, welke niet uitblinkt boven de andere.

Vermelden we tenslotte nog de electrische grof-, hoof-, wagen- en auto-smederij van den heer J. H. Klein, Goudsche singel 2a. Deze zaak bestaat sinds 1850 en werd voorheen gedreven door den vader en grootvader van den huidige patroon. Het is hoofdzakelijk hoof- en wagensmederij, waarin, met der patroon, drie volwassen knechts en twee halfwas aan de paarden werken. Slechts enkele paarden worden op stal beslagen en slechts bij uitzondering komen paarden van buiten op beslag. De cliëntèle bestaat hoofdzakelijk uit sleeperspaarden en verder uit enkele rijtuigpaarden. De eerste krijgen alle zwaar beslag met stoot en kalkoenen aan de achterijzers en alleen kalkoenen aan de voorijzers. Over de hoeven valt niet te klagen en er is groote verbetering waar te nemen met eenige jaren terug. De smederij bevat drie vuren en twee travailles. Ook hier worden machinale ijzers gebruikt en wel Hippos-ijzers, die goed bevallen en waarvan vooral de rits zeer goed wordt bevonden. De patroon deelde nog mede, dat z.i. de hoeven zooveel te lijden hebben van het te warme passen van het ijzer en dat hij slechts goed hand-warm laat passen; ook het stalbeslag keurt hij ten eenenmale af, daar men dan den hoof naar het ijzer maakt en men dan het kostbaarste van der hoof, n.l. den hoornwand, te veel afraspt.

Volstaan wij met deze enkele, hierboven genoemde mededeelingen van afzonderlijke zaken, zoo rest nog één opmerking. In Rotterdam, waar het hoef-smidsvak een zeer voorname plaats inneemt, waar het paardermateriaal zeer kostbaar is en ook naar den aard der bedrijven in quantiteit niet noemenswaard aan schommelingen onderhevig is, daar komen onder de hoef-smeden, zoowel wat patroons als knechts betreft, zeer weinige voor, die als hoefsmid een examen hebben afgelegd en dus een geregelde vakopleiding hebben genoten. Ik wil hier volstrekt niet mede zeggen dat die hoefsmeden geen goede vaklui zijn en zal allerminst beweren, dat aan het diploma de handigheid en wetenschap vastzit. Wel is het echter sterk opvallend, dat tegenover het platteland, waar als het ware geen enkele niet gediplomeerde hoefsmid zich durft te vestigen, de belangrijkste stad van ons land staat, waar, onder eene groote categorie van hoefsmeden, één gediplomeerde slechts als uitzondering voorkomt. Het publiek, noch de patroon, hechten hier eenige waarde aan het diploma en voor een knecht biedt het dus geen voordeel zich de moeite van een cursus-opleiding te getroosten; hij ziet hier geen *financiëel* voordeel in. Het paardenhoudend publiek, en dit in tegenstelling met het platteland, eischt het niet. Ik betreur dit, daar ik verneen, dat een degelijke vakopleiding niet alleen ten goede kan komen aan patroon, publiek en paarden, doch ook omdat een meerdere ontwikkeling meer appreciatie geeft, meer liefde voor het vak en meer waardeering voor eigen arbeid. Ik ben het dan ook volstrekt niet eens met die patroons, die hier volkomen lauw tegenover staan en allerminst met dengene, die op mijne vraag of hij gediplomeerde knechts aan het werk had en hieraan de voorkeur gaf boven niet gediplomeerde, mij antwoordde: „ik ben zelf niet gediplomeerd en heb geen gediplomeerde knechts in dienst, ik zie er geen voordeel in, omreden de

examens niet zwaar genoeg zijn." Dit is een uitspraak, welke ik allerminst verwacht had en ik veronderstel, dat deze patroon ook niet op de hoogte is van de examens voor het Rijksdiploma te Utrecht en de eischen die daar gesteld worden. Het aantal geslaagden bij die examens bedraagt ongeveer 60 %, hetgeen nu juist niet doet denken dat het afleggen van het examen daar als een uitgangetje naar Utrecht moet worden beschouwd. Ik zou dan ook den Bond van Smedenpatroons te Rotterdam willen vragen: Gaat eens naar Utrecht tijdens de examens en ziet wat daar gevraagd wordt en welke eischen aan het Rijksdiploma gesteld worden. Dat zal waardeering voor het diploma kunnen geven en zou er toe kunnen leiden, dat deze Bond van Smedenpatroons zelf de wenschelijkheid van een vakopleiding zou inzien en zou bewerkstelligen, dat te Rotterdam een vaste cursus in hoefbeslag zou worden gevestigd, die daar zeker reden van bestaan zou hebben en veel practisch nut zou afwerpen.

Rotterdam is een stad, die in het teeken staat van leven en welvaart, laat dan ook dit deel van de practische ambachten goed verzorgd worden en geen uitzondering maken op den geest van vooruitgang en onderneming, die hier overigens triumpheert.

BESLAG BIJ BROKKELHOEVEN.

Bij paarden met zwakke hoeven, vooral bij slechte kwaliteit van den hoornwand, als de verbinding van de hoornpijpjes onderling niet voldoende sterk is en er geregeld weer schilvers afbreken, zoodat herhaaldelijk de ijzers losgaan of verloren geraken, slaakt menig hoefsmid de stille verzuhting: „Hoe houd ik daar nu de ijzers onder.”

Het beslaan van zulke hoeven geeft den smid dikwijls heel wat moeite. Heeft hij dan nog maar de volle medewerking en waardeering van den eigenaar, dan zal hij het nog niet zoo spoedig opgeven. Maar hoe is het nog bij tal van eigenaren gesteld? Alle raadgevingen van den smid, hoe goed ook bedoeld, zijn voor het meerendeel „boter aan de galg gesmeerd.” Ik kan mij dan ook best voorstellen, dat heel veel smeden zulke paarden liever zien gaan dan komen.

Toch is het voor den smid beter, al is het niet direct dan toch indirect, dat hij, niettegenstaande de weinige waardeering van den eigenaar, tracht onder zulke brokkelhoeven de ijzers zoo goed en lang mogelijk onder te houden. Gaat een klant naar een concurrent, die dit wel kan bereiken, dan verliest hij in den regel niet alleen het paard met brokkelhoeven, doch ook het andere werk. In het oog van de meeste paardenhouders is immers hij de beste smid, die de ijzers er onder kan houden (liefst 4 à 5 maanden).

Hoewel deze zienswijze niet in het belang van den smid is, absoluut nadeelig voor het paard en dus op den duur ook voor den eigenaar, verdient het toch aanbeveling om bij brokkelhoeven het beslag zoo in te richten, dat het minstens 7 à 8 weken kan blijven zitten. Intusschen is dit bij sterk slijten moeilijk te bereiken. Ook is het beter bij weinig slijten de ijzers niet te ver-

leggen, doch bij elk beslag nieuwe ijzers te gebruiken; de nagels zitten immers bij nieuwe ijzers veel vaster in de rits dan bij half versleten ijzers.

Afhankelijk van den dienst en den bodem waarop het paard zijn werk moet verrichten, het inzicht van den betrokken eigenaar en smid, worden bij brokkelhoeven verschillende beslagen onder gelegd.

Een zoolbeslag is uit theoretisch oogpunt juist, daar het hoefméchanisme er beter door werkt en het den hoorn groei bevordert, doch is bij zeer slechte hoeven heel moeilijk onder te houden. Het heeft bovendien de eigenschap van duur te zijn en is dus niet voor iedere beurs geschikt. In de steden kan het heel nuttig werken, doch is voor het landbouwpaard van weinig betekenis.

Balkijzers kunnen, vooral als tevens zwakke verzenen aanwezig zijn, veel verbetering brengen, omdat een gedeelte van den lichaamslast wordt overgebracht op den straal. Alle brokkelhoeven zijn echter niet geschikt om met balkijzers beslagen te worden. Denk slechts aan steile en nauwe achterhoeven, of wanneer rotstraal aanwezig is. Veelal is ook voor den zwakken wand een balkijzer te zwaar. Nog een schaduwzijde is, dat bij eventueelen verkoop van het paard de eigenaar geen balkijzers wenscht.

Het beslaan van brokkelhoeven met kunsthoorn gaat heel goed en is zeer zeker op zijn plaats, wanneer de voet tevens te kort is en om een paard met slechte hoeven markt klaar te maken.

* * *

Wat is nu het beste beslag bij brokkelhoeven? De praktijk antwoordt hierop: een beslag dat door een middelmatig vakman nog met succes kan toegepast worden, niet veel extra werk mee brengt, niet onnoodig duur is en waarbij losse ijzers en verloren gaan der ijzers tot een minimum wordt beperkt.

Hoe is dat te bereiken?

Door mij is vaak en steeds met succes de volgende methode toegepast:

Bij het besnijden worden alle losse stukken en schilvers van den wand afgenomen. Hierbij voorop stellend, dat wat eenmaal los zit toch nooit meer kan vastgroeien en het niet wegnemen alleen aanleiding geeft, dat de in de nieuwe beslagperiode afgescheiden hoorn ook los gaat zitten en er dan geen verbetering kan komen.

Van de verzenwanden en steunsels zoo mogelijk zóó veel afnemen, dat zij in één vlak komen met de zooltakken. Bij sommige hoeven krijgt men dan wel een naar achteren gebroken voetas, doch m.i. is het beter tijdelijk een naar achteren gebroken voetas dan steeds door slechte hoeven, met alle daaraan verbonden nadeelen. Is voor den gang van het paard, zooals bij het aanwezig zijn van spatten of verkorting der buigpezen, niet mogelijk de verzenwanden zóó te besnijden dan kan men immers de takeinden der ijzers wat dikker maken.

Van de zool moet niet meer afgenomen worden dan strikt noodzakelijk is om een goede draagvlakte te krijgen.

Bij brokkelhoeven moet, om verbetering te krijgen, de zool gedeeltelijk de functie van den zwakken wand overnemen.

De ijzers maakt men zeer breed, doch niet dik, daar zij anders te zwaar

worden. De nagelgaten worden tegenover de beste wandgedeelten aangebracht. Is na het wegnemen van alle losse hoorn in toon- of zijgedeelte van den wand geen voldoende hoorn aanwezig om daar zonder gevaar voor vernagelen te nagelen, dan plaatst men de gaten als tijdelijke maatregel heel ver naar achteren. Meestal is het aanbrengen van groote en hooge zijlippen noodzakelijk en doet men verstandig direct bij het vervaardigen der ijzers hiermede rekening te houden, door op de plaats der lip het ijzer niet in te kanten, daar anders de rits te veel weggetrokken zal worden.

Tegenover de weggeraspte losse wandgedeelten past men het ijzer niet ruim, doch maakt men het ijzer iets bodemwijd; de mest blijft er dan niet op zitten, het ondersteuningsvlak wordt niet kleiner en het gevaar voor aftrappen minder. Verder geeft men niet veel garnituur en maakt men de ijzers ook niet langer dan noodig is.

Een normaal ijzer met een goede afhelling onder een brokkelhoef gelegd is m.i. foutief. De zool kan dan doorzakken en komt al gauw in de afhelling te staan, de zwakke wand wordt weggeperst, de nagels scheuren uit en ten slotte gaat het ijzer verloren.

Meer praktisch is een breed ijzer zonder afhelling; de zool kan dan meedragen, de zwakke wand heeft lang niet zooveel te lijden en men krijgt na eenige maanden weer een gaven en sterken draagrand. Bij een vlakke, dunne zool dient men er echter voor te zorgen, dat het ijzer, 't welk door het ombuigen aan den binnenrand steeds iets dikker wordt dan den buitenrand, aan de binnen bovenzijde weer eenigszins dunner gesmeed wordt, daar anders een te sterken druk op de zool kan plaats hebben. Tevens laat men het ijzer overal gelijkmatig tegen de zool sluiten, want bij plaatselijken druk ontstaat heel licht kreupelheid.

Neemt men deze voorzorgen in acht, dan kan men niet alleen steile, doch ook platte brokkelhoeven zonder gevaar voor kreupelheid volgens deze methode beslaan.

Utrecht.

H. Vossers.

DE STRIJD TEGEN DE KALKOENEN.

Algemeen wordt aangenomen, dat de strijd tegen de kalkoenen reeds lang beslist is en wel in het voordeel van het vlak beslag.

Dit nu moet tegengesproken worden, daar er nog streken zijn in ons land, waar van beslag met kalkoenen nog ruim gebruik gemaakt wordt, vooral in het Zuiden des lands en in steden met hellende straten.

Waar in dezen tijd er naar gestreefd wordt het hoefbeslag op het hoogste peil te brengen en zoo te doen zijn, dat èn paard èn eigenaar èn hoefsmid er mee gebaat zijn, kan beslag met kalkoenen niet gebillijkt worden, daar door ondervinding bewezen is, dat het voordeel van dit beslag niet opweegt tegen de nadeelen daarvan. Natuurlijk zijn er uitzonderingen, waarbij kalkoenen gewenscht, ja zelfs noodzakelijk zijn, maar in die streken, waar

de kalkoen nog heerscher is, wordt daarmee geen rekening gehouden, zoodat bij sommigen precies 't omgekeerde het geval is en slechts bij uitzondering vlak beslag gebezigd wordt.

Immers wanneer in die streken een paard op beslag gebracht wordt, is het bijna steeds een stilzwijgende conditie, dat er ijzers met „krammen” onder moeten, ongeacht of zulks noodig is of niet. Wanneer de eigenaar van het paard oordeelt of maar heeft hooren zeggen dat kalkoenen noodig zijn en den hoefsmid toepassing daarvan opdraagt, dan berust deze in de meeste gevallen gewillig daarin en berlaat met kalkoenen, zonder daarover ook maar eenigszins met den eigenaar van gedachten gewisseld te hebben, de voor- en nadeelen besproken en het zooveel betere „vlak beslag” verdedigd te hebben.

Als reden „waarom kalkoenen” wordt gewoonlijk opgegeven: het uitglijden der paarden, wanneer deze met zware vrachten hellende straten moeten passeeren, ook wel dat de pezen bij afdalen van hellende straten en wegen te veel te lijden zouden hebben bij vlak beslag. Wat het uitglijden betreft, dit wordt eenigszins opgegeven bij beslag met kalkoenen, maar wanneer de kalkoenen versleten zijn, doet het paard met hetzelfde beslag nog minstens even lang dienst, in de meeste gevallen zelfs langer en kan zulk beslag natuurlijk, na het versleten zijn der kalkoenen, toch beschouwd worden als vlak beslag, zoodat men feitelijk het doel, hetwelk men bij de toepassing op 't oog had, geheel misloopt.

Zoodoende bezorgt men dan het paard in ééne periode van beslag twee verschillende standen, — de eerste met een hoogen stand in de verzenen, de tweede met een lagen verzenstand, totdat de ijzers, na geheel versleten te zijn, weer door nieuwen met kalkoenen vervangen worden en zodoende de verzenen weer ineens een flink stuk omhoog brengen.

Deze afwijkingen in den stand zijn ongetwijfeld voor de beenderen, gewrichten, pezen en banden van zeer nadeeligen invloed. Immers op den duur moeten dezen daaronder lijden en kan het niet uitblijven, dat gebreken of ziekten in genoemde deelen het gevolg zijn. Wanneer dan een paard later afgeschapt wordt wegens „versleten in de beenen”, wordt als oorzaak daarvan aangemerkt het zware werk, dat het dier heeft moeten verrichten, terwijl in werkelijkheid het beslag daarvan de grootste oorzaak was.

Verder doen zich bij kalkoenbeslag vele hoefgebreken voor, welke men bij vlak beslag niet zou aantreffen; het hoefméchanisme, hetwelk toch zooveel mogelijk dient bevorderd te worden, wordt bij beslag met kalkoenen vrijwel geheel opgegeven en hoefziekten, als gevolg van belemmering van het hoefméchanisme, in de hand gewerkt. Immers een der grootste bezwaren van genoemd beslag is, dat de straal, een der voornaamste deelen ten dienste van de schokbreking, de uitzetting van den hoef en bijgevolg onmisbaar voor een goeden hoerngroei, geheel buiten werking gesteld wordt, indroogt, verschrompelt er in vele gevallen tot rotstraal overgaat. De hoerngroei wordt beperkt door de verminderde uitzetting van den hoef; droge, harde en brokkelhoeven zijn aan de orde van den dag. Natuurlijk speelt de bodem in deze een groote rol en moet toegegeven worden, dat paarden, dienst doende op zachten bodem, niet zooveel zullen te lijden hebben van de na-

deelige gevolgen van kalkoebenbeslag dan paarden, werkende op harden bodem. Opgemerkt dient hier te worden, dat de eersten evengoed de kalkoenen konden missen, daar op zachten bodem de redenen „waarom kalkoenen” geheel vervallen.

Wat betreft de paarden, die in steden en op harden bodem dienst doen, kan bij voldoende ontwikkelden straal evengoed vlak beslag gebezigd worden; immers bij bestijgen van een helling werkt het paard hoofdzakelijk met het toongedeelte, terwijl bij het afdalen, het uitglijden meer voorkomen wordt door den vcerkrachtigen, zich op den bodem vastzettenden straal, dan door kalkoenen, welke, na eenigszins versleten te zijn, maar gedeeltelijk meer aan het doel beantwoorden. Wanneer evenwel geen voldoende ontwikkelde straal aanwezig is, en zulks kan aangemerkt worden als gevolg van het steeds toegepaste kalkoebenbeslag, kan men in het eerste begin geen goed resultaat verwachten, maar na verloop van eenigen tijd zal, wanneer de straal weer in goeden vorm is, deze terdege den dienst der kalkoenen overnemen. Nu zal men opmerken, dat in vele gevallen op uitdrukkelijk bevel van den eigenaar, kalkoebenbeslag wordt toegepast, maar m.i. ligt de schuld ook wel eenigszins bij den hoefsmid zelve, daar deze te spoedig berust in dat bevel.

Wanneer toch een eigenaar voldoende gewezen wordt op de nadeelen die hij zich zelve berokkent en door den hoefsmid met overtuiging de voordeelen van vlak beslag bepleit worden, zal eerstgenoemde toch wel inzien, dat zijn paard in goede handen is en wat betreft het beslag, hij dit best aan zijn hoefsmid kan overlaten.

Maastricht.

H. J. H. Vossen.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— Het 22ste Jaarverslag van de Vereeniging ter Veredeling van het Ambacht, uitgebracht in de algemeene vergadering op 2 April l.l., is in brochurevorm verschenen.

— Over 1920 werd de Rijkssubsidie verhoogd tot f 10.000. Te Amsterdam, 's-Gravenhage, Utrecht en Zwolle vond de proefaflegging plaats als „meester” en „gezel” in de verschillende takken van ambachten. In de commissie voor het smeden-examen hadden zitting H. F. Winthouwer, J. J. Meyer Jr. te Amsterdam en B. Bakker te Assen. Voor den meestergraad toonden alle vier candidaten goede bekwaamheid, zoodat zij slaagden; hun namen zijn: J. van Gilst te Almelo, B. Th. Hendriks te Heerlen, R. de Jong en S. Kingma, beide te Hilversum. Het gezellen-examen stelde teleur: 11 opgegeven, 5 niet opgekomen en 5 tusschentijds teruggetrokken.

— Het examen van Gediplomeerde Meesters in het Ambacht, ter verkrijging van het diploma van Onderwijzer in de praktijk van het Ambachtsonderwijs, werd door vier smeden met goed gevolg afgelegd, n.l. J. van Gilst te Almelo, B. H. J. Heydemann te Leiden en R. de Jong en S. Kingma v.n.

— De paardenarts Dr. Malze beschrijft in een Duitsche diergeneeskundig tijdschrift een geval van **hoefbeenbreuk** veroorzaakt door een sabelsteek. Het betreffende cavalerie-paard sloeg bij een charge achteruit en zoo drong de sabel van den ruiter, die er vlak achterreed, ongelukkigerwijze in de zool van den rechter achterhoef, vlak naast de punt van den straal. De sabel moest, door dat ze ingeklemd zat, er als 't ware uit gewrongen worden. Bij de operatie die na enkele dagen werd verricht bleek het hoefbeen gedeeltelijk versplinterd. Na verwijdering der beensplinters en doelmatige behandeling trad volledig herstel in.

PERSOVERZICHT.

— *Werktijd smeden en wagenmakers.* In de vorige aflevering is opgenomen wat het Bestuur van het Kon. Nederl. Landb. Comité hieromtrent aan den Minister van Arbeid heeft verzocht.

De Minister voornoemd heeft hierop geantwoord:

„ . . . dat inzake het verleenen van overwerkvergunning aan plattelandsmeden en wagenmakers een algemeene regeling is getroffen. Op individueele aanvraag van de betrokkenen kan door het districtshoofd der Arbeidsinspectie, naar plaatselijke behoeften, worden toegestaan om gedurende de maanden Maart tot en met October of gedurende een deel van dat tijdvak door arbeiders van 16 jaar en ouder 10 uren per dag en 55 uur per week arbeid te doen verrichten.

— In de vragenrubriek van „*Der Hufschmied*” dd 1 Mei komt het volgende voor: — Sinds 1898, aldus de inzender van de vraag, heb ik geleerd en in praktijk gebracht dat de smid zoomin mogelijk, bij het besnijden, van de zool mag wegnemen — alleen het loszittende, brokkelige hoorn. Ook aan mijn leerlingen heb ik dit steeds onderwezen. Toen echter een mijner leerlingen deze stelling op het examen verdedigde, werd hem verkondigd dat ze onjuist was en dat „zool en straal krachtig besneden moesten worden” omdat anders de eigenaar binnen 14 dagen een kreupel paard zou hebben. De bedoelde leerling had echter zijn meening gehandhaafd en gezegd hierdoor nog geen kreupele paarden te hebben gehad.

— De redactie antwoordt den inzender dat zijn opvatting de juiste is; het te sterk besnijden van de zool kan niet genoeg worden bestreden, hetgeen toch ook van zelf spreekt waar de zool de last moet dragen van het betreffende lichaamsgedeelte. Het verheugt de redactie dat de meer genoemde leerling zich door de blijkbaar niet-deskundige examen-commissie niet van z'n stuk liet praten.

— In de wekelijks door het Ministerie van Landbouw, Nijverheid en Handel uitgegeven „Handelsberichten” lezen we, dat de *ijzer- en staalhandel* in Liverpool (Engeland) en omgeving gedurende het vierde kwartaal 1920 in een

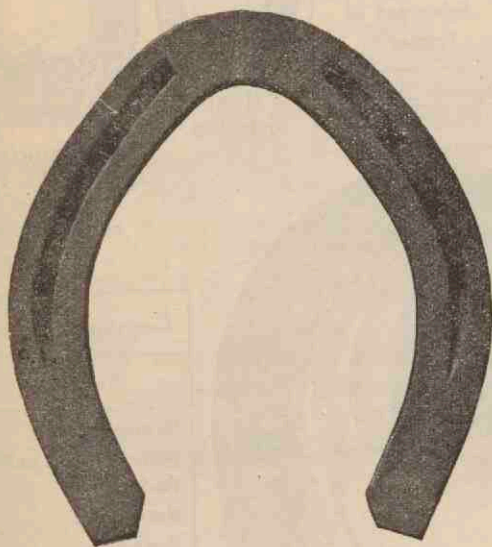
hachelijke positie verkeerde. Wegens de zware concurrentie van het vasteland en weinig inkomende orders moesten veel fabrieken worden stopgezet. Er heeft echter een belangrijke prijsverlaging van grondstoffen plaatsgevonden en dientengevolge zullen de huidige noieeringen herzien moeten worden.

Niet voordat het vertrouwen in de juistheid en bestendigheid der prijzen is gevestigd, is een opleving der werkzaamheid waarschijnlijk.

— Wat betreft de *ijzerprijzen* in Duitschland wordt in hetzelfde blad het volgende vermeld: De algemeene onkosten bij de productie en de prijzen voor grondstoffen zijn onveranderd gebleven, terwijl de loonen bleven stijgen. Tot nu toe zijn alleen de prijzen voor ruwijzer verminderd. Men mag niet uit het oog verliezen, dat de vraag over het algemeen geweldig is afgenomen en de concurrentie van de zijde van Amerika, Frankrijk, België en Luxemburg scherper werd. België biedt b.v. staafijzer tegen 600 fr. f. o. b. Antwerpen aan. De exportprijs voor Duitsch staafijzer naar Nederland werd in den laatsten tijd zeer verminderd en bedraagt thans gemiddeld f 130 per 1000 K. G. De industrieelen meenen dat een eventueele verdere prijsvermindering ten koste der loonen zou moeten gaan, terwijl anderzijds van loonsvermindering voorloopig geen sprake kan zijn.

De prijkswestie zal nader worden onderzocht door vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers, van handelaren en gebruikers; de beoordeeling van vraag en aanbod zal hierbij de hoofdrol hebben te spelen.

ADVERTENTIËN.

**Handelsvennootschap
Hoffman & Moermans.**

KANTOOR:

Javastraat 90, 's-Gravenhage.

Tel. 4902-3330.

**SPECIAAL ADRES VOOR
HOEFIJZERS**

in alle maten en modellen.

Uit voorraad leverbaar.

**Uiterst concurreerende
prijzen.**

Verzuimt niet ons aan te vragen

S. C. M. BAX. - GLASHAVEN 9 en 36 - ROTTERDAM.

Specialiteit in Artikelen voor **HOEFBESLAG.**

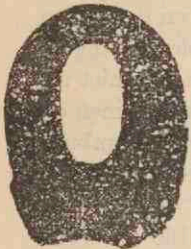
Telegram-Adres
BAX Glashaven
Rotterdam.

Meest uitgebreide sortering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

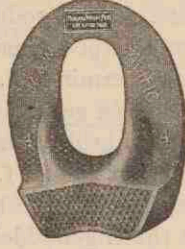
Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

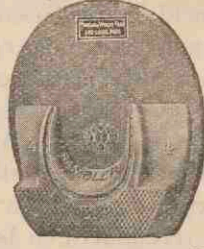
voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met flink hielstuk.

Merk „Pacific”,
met zwaar hielstuk.

Merk „Rambler”,
in witte en grijze
Caoutchouc,
op leder opgenaaid
met flink hielstuk,
voorradig van 4½
tot 6¾ Eng. dm.

Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor zware paar-
den, voorradig van
7½ tot 7¾ Eng. dm.
uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Open zolen uit één stuk kunnen
dus onmogelijk loslaten, bijzonder aan-
bevelenswaardig, prijzen zeer billijk,
voorradig in 11 maten, van 4½ tot 6¾
Eng. dm., uiterste breedte buitenkant
ijzers gemeten.

uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

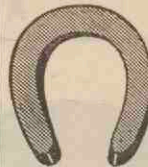
Dichte Luchtdruk-
zolen, in 10 maten,
voor- en achterijzers,
voorradig.

Strijkkringen
met riempje

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

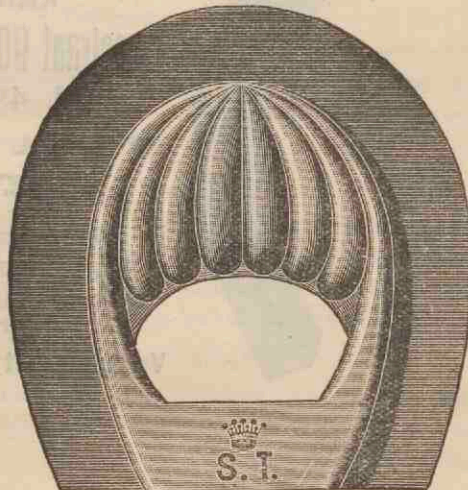

Hoef-
randen.

Open Caoutchouc
zool, merk B. V
in 7 maten, voor-
en achterijzers
voorradig.

Gemaakte Hoefijzers, Rits- en Stampmodel, uitsluitend beste kwaliteit ijzer; in 9 maten voorradig.
Ijs- of Scherpnagels in 12 soorten.
Opruimers voor Schroefgaten.
Schroeven en Stiften in alle modellen; tijdige bestelling gewenscht.
Touwijzers in verschillende maten.

Open Luchtdrukzool

in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.
Kunsthooorn.
Hoef tangen. Renetten (rechts en links). Hoefraspen. Houwklingen. Hoefhamers.
Lasch- of Welbladen en Poeder om ijzer en staal te wellen.

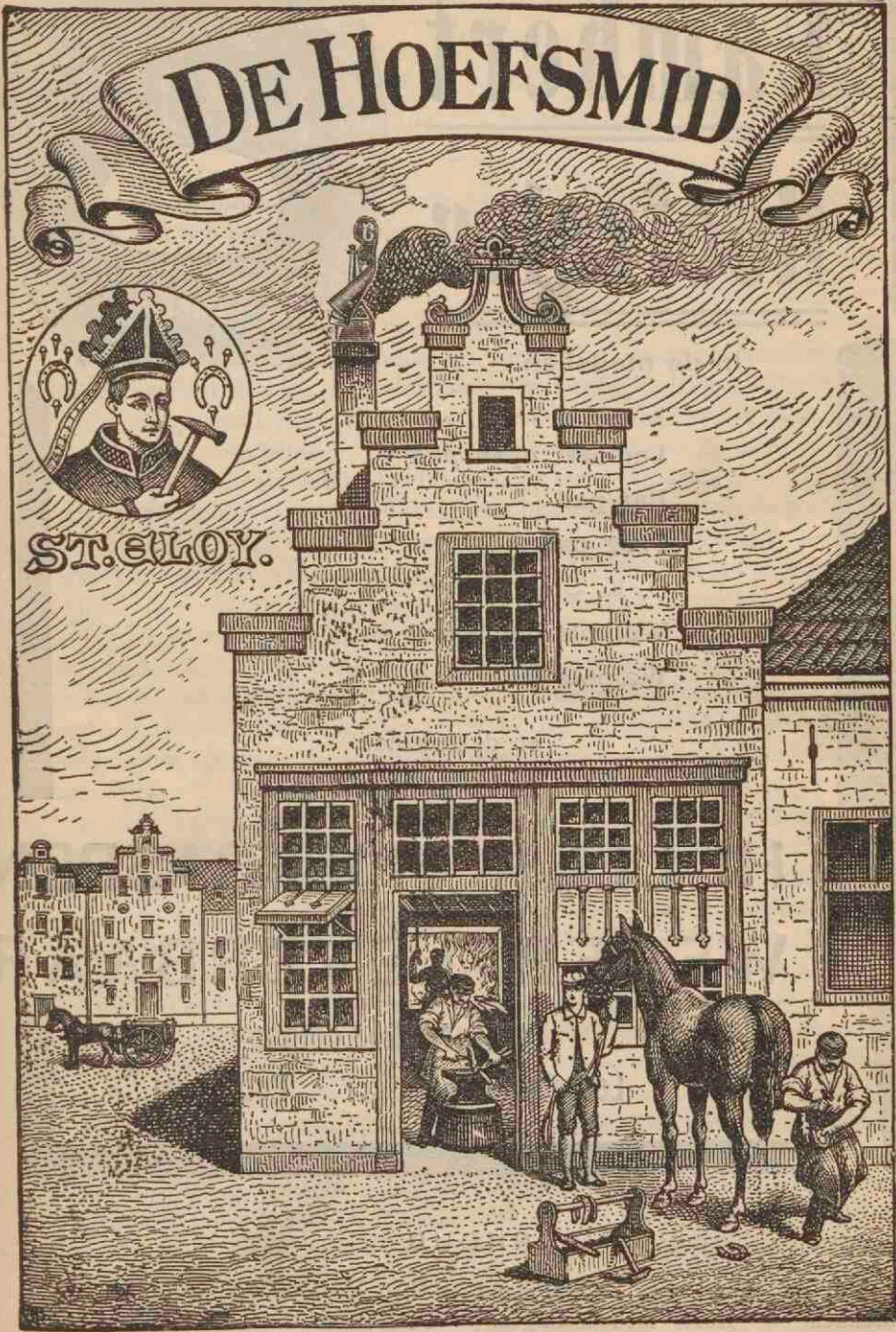

Men lette op het echte merk S T

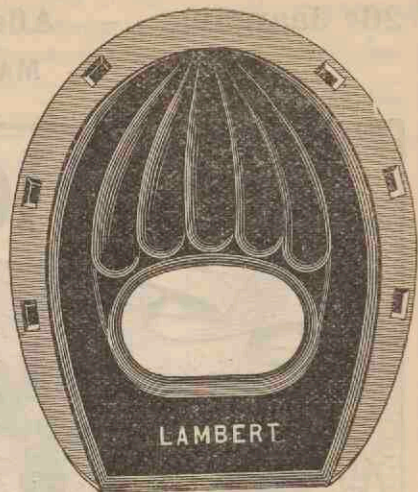

met kroon.

a 397

Lambert Hoefzolen

in de modellen

Lambert open pad
Bar pad
Frog pad
O. K. Star pad
Walpolé boulevard pad
Walpole truss pad

en de bekende
Amerikaansche

HELLER HOEFRASPEN WEDER LEVERBAAR

Lambert & Company

Leuvehaven 66 :: Rotterdam

INHOUD.

Een en ander over Zuid-Holland en het Hoefbeslag. — Ingezonden stukken. — Korte mededeelingen. — Persoverzicht. — Advertentiën.

EEN EN ANDER OVER ZUIDHOLLAND EN HET HOEFBESLAG,

DOOR

Dr. GALLANDATHUET,

Kapitein-paardenarts te Amersfoort.

(*Vervolg*).

Rotterdam (rectificatie). Bij de hoefsmederijen te Rotterdam is niet genoemd de zaak van den heer A. B o s m a n Jzn., Zuidhoek 165 te Charlois; in deze zaak werken o.a. twee rijksgediplomeerde hoefsmeden en één met een diploma Amersfoort.

Leiden.

Gedurende langen tijd zijn Leiden en Amsterdam de grootste steden van Holland geweest en zeker is het dat Leiden de oudste der Hollandsche steden is. In oude geschriften wordt de stad Lugdun genoemd, 't welk Luik Duin of „door de Duinen beloken” moet beteekenen. In het jaar 70 moet er reeds een burcht van de Romeinen ter plaatse zijn geweest; later, in de negende eeuw, werd tijdens bisschop Odilbald, een lijst opgemaakt van de goederen der Utrechtsche kerk en hierbij werd van een 1e, een 2e en een 3e Leithen gesproken, waaruit men op mag maken, dat Leiden toen uit drie wijken bestond. In de latere geschiedenis wordt herhaaldelijk gewag gemaakt van Leiden en vooral bij de Hoeksche-Kabeljauwsche twisten speelde de stad een groote rol. In 1419 werd een verbond gesloten met de Utrechtschen en werden tal van adellijke sloten der Kabeljauwschen in de omgeving der stad verwoest. Hertog Jan trok toen tegen Leiden op; hij nam eerst het slot Poelgeest en belegerde daarna zeven weken lang de stad, welke in 1420 werd ingenomen.

In 1445 waren er weer geweldige Hoeksche en Kabeljauwsche twisten en later in 1481 werd Leiden hier nogmaals door geteisterd. In 1491 werd een aanval afgeslagen van het Kaas- en Broodvolk en in 1535 van de Munstersche Wederdoopers, wier koning Jan Boekholtz uit Leiden geboortig was. In 1565 had de beeldenstorm plaats en in 1572 koos de stad de zijde der Staatschen. Na het beleg van Haarlem en van Alkmaar kwam Leiden aan de beurt en op 31 October 1573 begon Franciscus Balder de belegering. Op 21 Maart 1574 werd het beleg opgebroken doch op 26 Mei kwamen de Spanjaarden weer terug en nu was de stad niet meer goed voorzien van levensmiddelen, zoodat bittere ellende werd geleden. De stad werd aan alle zijden afgesloten en rondom waren 62 schansen opgeworpen. Vele ontrouw geworden burgers liepen naar de Spanjaarden over; zij werden Glippers genoemd en poogden op allerlei wijze de Leidenaars tot het opgeven der stad te bewegen. Deze beantwoordden echter al hunne brieven met mooie aanbiedingen, met deze zeven woorden: *fistula dulce canit volucrum dum decipit auceps*, d.w.z. „de Vogelaar fluit zoet, om 't vogeltje te vangen.”

De ellende in de vesting, uit voedselgebrek en ziekten (de pest), werd echter zeer groot en zoo stierven er in enkele weken 6000 menschen. Een groot gedeelte der burgerij wilde de stad overgeven en betoogde voor den burge-

meester; deze, Pieter Adriaanszoon van der Werf, sprak toen het volk aldus toe: „Ik heb, mannen, der stad trouw gezworen, dien eed hoop ik met Godshulp te houden; zijt gij met mijn dood geholpen, ziet daar mijn lichaam, snijdt het aan stukken en deelt het zoo ver 't strekken mag, ik ben des getroost.”

Hierop besloot men het verzet vol te houden. Men had reeds geruimen tijd geleden de dijken doorgestoken en wachtte slechts op een gunstigen wind die het water zou doen wassen. Op 1 October geschiedde dit en op 3 October trokken de belegeraars weg, hierdoor genoodzaakt door het wassende water. Dezen dag wordt sindsdien elk jaar herdacht, en dan eet elk goed geaard Leidenaar hutspot, als zijnde dit het eerste voedsel dat men in de verlaten schansen der Spanjaarden vond. Nadien had de stad nog te lijden van kerkelijke verwickelingen, zoo zelfs dat prins Maurits in 1618 een nieuwe stadsregering kwam instellen. Ook de pest woedde hevig in volgende jaren en maakte vele slachtoffers; zoo stierven o.a. in 1635 in minder dan zeven maanden ongeveer 11000 menschen aan deze ziekte. De stad bleef echter gespaard voor verdere krijgstooneelen en ontwikkelde zich destijds tot de machtigste stad van Holland. In 1294 had de eerste uitbreiding en vergrooting plaats, hetwelk zich tot 1659 nog zesmaal herhaalde; telkenmale werden de stadsmuren uitgelegd. In 1640 bedroeg het aantal inwoners meer dan 100.000.

Veel is er nog in Leiden dat aan oude vervlogen tijden doet denken; vele oude gebouwen en instellingen herinneren nog aan een groot tijdperk van bloei. Tot dezen bloei werkte hoofdzakelijk mede de laken-industrie, welke reeds in het begin der 14e eeuw bestond, en sindsdien enorm toenam, zoodat er zelfs jaren waren waarin 47.000 stukken laken gemaakt werden. Vermelden wij hier nog de Zijlpoort welke dateert van 1666, de Marsch- of Galgpoort anno 1669 en de St. Jorispoort van 1644. Verder het raadhuis hetwelk men in 1350 is begonnen te bouwen en dat herhaaldelijk gedeeltelijk verwoest is; na het beleg bracht men de 80 Meter breede gevel met toren en monumentale trap aan. De Lakenhal, welke nu als stedelijk museum dienst doet, werd gesticht in 1640. Ook op zeer oude kerken kan Leiden bogen, zoo o.a. de Hooglandsche of St. Pankraskerk welke gebouwd werd van 1280 tot 1315 en de Pieterskerk, welke gewijd werd in 1121. Van oudsten datum is wel den Burght, welke onder de Romijnen in \pm 100 moet gebouwd zijn. Verder heeft de stad talrijke gedenkstenen en twee standbeelden, n.l. van burgemeester van der Werff en van den wereldberoemden geneeskundige Boerhave.

De Hoogeschool werd gesticht den 6en Januari 1575, als belooning voor de roemrijk doorgestane belegering van het vorige jaar; in het octrooi van de stichting beloofde men nergens anders in Holland een Hoogeschool te zullen oprichten.

De inkomsten van vele kerkelijke goederen werden voor de Hoogeschool bestemd en eenige kloosters werden als gebouwen ter beschikking gesteld. In 1600 werd de beroemde tuin, de Hortus Botanicus, aangelegd, die evenals de universiteit een wereldvermaardheid mocht gaan genieten. Tenslotte zij vermeld dat het wapen van Leiden is een wit veld, waarop twee roode sleutels gekruisd over elkander gelegd. Dit wapen werd gegeven door Koning

Willem, Graaf van Holland, en staat in verband met de oudste kerk van Leiden, de St. Pieter, die als portier des Hemels met twee sleutels wordt afgebeeld. In de oude zegels van de stad ziet men met de sleutels ook de kerk afgebeeld; later zijn alleen de sleutels blijven bestaan en heeft Leiden hier dan ook den naam van sleutelstad aan te danken. Tot de naaste omgeving van de stad behooren Oegstgeest, Poelgeest, Leiderdorp, Zoeterwoude, Stompwijk, Wilsveen, Leidschendam, Tedingerbroek en de Vennip.

Uit een oogpunt van hoefbeslag zouden wij, gezien de belangrijkheid der stad Leiden, ook veel verwachten, doch hierin zal men zich misschien teleurgesteld zien. Bij een aantal inwoners, dat de 60.000 aanzienlijk overtreft, komen nauwelijks een 300 paarden voor, uitgezonderd natuurlijk de militaire paarden welke zijn ingedeeld bij de Afdeling Veld Artillerie en welke behooren tot de dépôts der Artillerie. Vroeger was het aantal paarden in Leiden zeer veel grooter en de electricatie van trams en van vele bedrijven, alsmede het gebruik gaan maken van veel motortractie, heeft dan ook een ware opruiming gehouden en heeft het er voor de hoefsmeden niet beter op gemaakt. Trof men voor eenigen tijd nog stalhouders aan met 40 en meer paarden, zoo zijn al deze groote bedrijven thans opgelost of al zeer sterk ingekrompen en komen als grootste stallen nog voor: van Gend en Loos met 18 paarden, de stalhouderij van de Wed. Diel eveneens met 18 paarden, van Kooreman met 14, van Vliet met 12, de Petroleum Maatschappij met 10, de manege met ongeveer een gelijk aantal en verder de sleepers Nieuwkerk en 's-Gravendijk, Chedron, Brand en van de Bijl, ieder met 6—10 paarden. Het overige contingent paarden wordt geleverd door kleine bedrijven en neringdoenden, terwijl ook vrij veel hitten voor groentenwagens en melkkarren dienst doen. Had Leiden vroeger nog al veel luxe, thans is deze nagenoeg geheel verdwenen en is nog slechts één equipage overgebleven. In de omgeving, zoo o.a. in Warmond, komt echter nog al luxe voor. De stad Leiden heeft zeer drukke markten, en op Vrijdag en Zaterdag komen dan ook heel veel boeren in de stad, met het gevolg dat veel paarden van buiten door de hoefsmeden in de stad worden beslagen. Zoo noemde men mij dat o.a. vaste klanten komen uit de volgende plaatsen: Woerden, Warmond, Zoeterwoude, Noordwijkerhout, Voorhout, Hillegom, Lisse, Hazerswoude. Wassenaar, Bodegraven, en Voorschoten en verzekerde men, dat er wel een even groot quantum paarden als de stad oplevert uit de omgeving op beslag komt. Het gebeurt dan ook wel, zooals de heer Gybels mij mededeelde, dat op zulke marktdagen tot 23 paarden toe zich voor vernieuwing van beslag in zijn bedrijf aanmelden. Aangenaam was het te vernemen, dat men in Leiden en omgeving niet achterlijk is met het beslag en dat men als regel op tijd het beslag doet vernieuwen, hoewel er natuurlijk ook wel klanten zijn, die door de dure beslagprijzen het zoo lang mogelijk uitstellen. Daar staat echter weer tegenover, dat sommige gebruikspaarden zeer sleets kunnen zijn en zoo zag ik o.a. een paard in een der smederijen, hetwelk als regel elke tien dagen van nieuwe voorijzers moest worden voorzien. Over de hoedanigheid der hoeven werd niet geklaagd, hetgeen wel opviel, daar toch zeer veel paarden met kalkoenen worden beslagen, en dit m.i. in vele gevallen

geheel onnoodig is. Een beslag met kalkoenen kan toch nooit in het belang van den hoef zijn en moet alleen worden ondergelegd wanneer de dienst het vergt of wanneer de stand er om bepaalde redenen door verbeterd kan worden. Men verkrijgt er toch een gebroken voet-as door, een ongelijkmatige belasting en bij een gebruik op harde wegen een verminderd hoefmechanisme; voegt men hier nog aan toe dat de ijzers meer bewerkelijk zijn en zwaarder aan materiaal, terwijl er tevens aan vele wegen groote schade door wordt toegebracht, dan zijn dit vele nadeelen, waartegen geen noemenswaardige voordeelen zijn te stellen. Het zal dan ook de taak van den hoefsmid moeten zijn om zijn klanten op deze punten te wijzen en hen te overreden een proef met gladde ijzers te nemen; zijn zij dan niet bevooroordeeld, dan zal de proef wel gunstig uitvallen. Aldus is het al in een groot gedeelte van het land gegaan en hoe meer vertrouwen de hoefsmid geniet, welk vertrouwen hij natuurlijk alleen door goed werk te leveren kan verwerven, des te gemakkelijker zal het hem vallen om deze ouderwetsche beslagmethode te doen plaats maken voor de nieuwerwetsche, welke het uitvloeisel is en welke gebaseerd is op meer theoretische kennis van het hoefbeslag. Ik geloof echter dat er weinig ambachten zijn waarvan het belanghebbende publiek meer verstand denkt te hebben dan van het hoefbeslag. Het is ook wel aardig eens na te gaan hoe een ieder verstand meent te hebben van paarden en zoo zal de eerste de beste kruidenier, die nooit met paarden heeft omgegaan, doch voor zijn zaak een paard heeft aangeschaft, zich onmiddellijk zien ontpoppen als een paardenkenner. Zoo iemand heeft dan ook meestal dadelijk verstand van hoefbeslag en zal den smid wel eens vertellen welke ijzers zijn paard onder moet hebben. In zulke gevallen zal een smid, vaak om een klant te krijgen of te houden, passief blijven en de eigenaar beseft niet, dat hij met zijn betweterij al een heel gek figuur slaat. Het hoefbeslag is toch waarlijk een te moeilijk vak, om een niet ter zake kundige het recht van meepraten te geven en een hoefsmid met een meer onafhankelijk bestaan en met gevoel van eigenwaarde, zal dan ook elk hem aangeboden paard beslaan, zooals het hem goeddunkt en hiermede zullen *en* het paard *en* de eigenaar in den regel het beste af zijn.—In de stad zijn zes hoefsmiden die allen een gemengd bedrijf uitoefenen; van enkele is echter het hoefbeslag de voornaamste bron van inkomsten, van andere is het weer een zeer bijkomend onderdeel van het bedrijf. Het zijn de heeren: H. M. Gybels, Nieuwe Beestenmarkt 22, A. E. v. d. Voet, Morschweg 21, J. L. A. Meys, Doezastraat 33, A. J. Van Bergen Henegouwen, Hoogewoerd 69, B. Pley, Haven 54, P. Geertsma Jr., Varkensmarkt 3.

Eenige van deze patroons zijn gediplomeerd; het zijn alle flinke zaken, waarbij de patroons door een of meer knechts worden bijgestaan.

De beslagprijzen zijn uniform en bedragen voor een hit f 5, voor een gewoon paard f 5.50 en voor sleepersbeslag f 6. Opgemerkt wordt hierbij, dat vrij veel met kalkoenen wordt beslagen; niet alleen kan men zich hiervan op straat overtuigen, doch ook ziet men dit bij het aanmaken en bij de in voorraad zijnde ijzers in de smederijen; toch worden ook voor glad beslag dezelfde prijzen berekend. Duurdere beslagen komen ook wel voor en zoo worden o.a. eenige harddraverspaarden beslagen tegen f 8. Het winterbeslag

wordt uitgevoerd met stiften en met schroeven; worden beide tegelijk toegepast, dan wordt f 7.50 berekend, terwijl bij het beslag alleen met stiften, het tarief f 7 is. Een bijzonderheid, die mij te Leiden ook getroffen heeft, is dat veel stampijzers gebruikt worden. Naar men mij mededeelde gebruiken de heeren Bakker en Pley uitsluitend ritsijzer, terwijl enkele van de overige hoefsmeden grootendeels stampijzers aanmaken. De heer Gybels, die nooit anders dan deze ijzers maakt, geeft als voordeel hiervan op het veel vluiggere afwerken en dus een groote tijdsbesparing. Behalve in Zeeland, waar veel machinale ijzers worden gebruikt, welke betrokken worden uit de fabriek te Stoppelsdijk en welke ijzers geen rits bevatten, is het mij op andere plaatsen niet opgevallen dat ook voor lichtere paarden als regel stampijzers werden gebruikt. De hoefsmeden, welke een cursusopleiding hebben doorloopen en daar hebben leeren ritsen, zullen deze methode in den regel later blijven toepassen; men ziet dan ook bij de handgesmede ijzers betrekkelijk weinig stampijzers meer. Een ijzer met stampgaten kan natuurlijk zeer bruikbaar zijn doch het eischt ook groote zorgen wat plaatsing en richting der nagelgaten betreft en het meer algemeen gebruik van ritsijzers is dan ook niet alleen een modekwestie of een meegaan met den tijd, doch wel degelijk een aanwijzing dat de praktijk hier meerdere voordeelen in heeft gezien.

Het beslag geschiedt te Leiden alleen uit de hand en de noodstallen zijn alle verdwenen; alleen bij den heer v.d. Voet is er nog een aanwezig, welke echter slechts aangehouden is ten gerieve van een veearts ter plaats. Met machinale ijzers wordt niet veel meer gewerkt; alleen gebruikt men ze nog bij groote drukte en dus uit nood. Er is in de mobilisatiejaren echter wel veel mede gewerkt en zoo gaf o.a. de heer Gybels de voorkeur aan de Helpmanijzers, hetgeen wel te begrijpen is, daar hij ook afgekeurde militaire ijzers had (Hippos) en ook ijzers welke voor het Duitsche leger waren aangemaakt. Wat wij zoo hier en daar van deze laatste soort hebben te zien gekregen, gaf nu niet bepaald een hoog idee van smeedkunst, maar deed vaak de vraag opkomen of het niet beter zou zijn om deze maar weer in de smeltkroes te doen terugkeeren. In Leiden is de 8-urige werkdag ingevoerd, zeer ten ongerieve van de patroons daar het niet gemakkelijk is om de klanten op voor hen geriefelijke tijden te helpen en toch een gemengd bedrijf te doen doorgaan. Zoo zijn de uren bij allen ook niet gelijk, doch wordt vaak gewerkt van 8—12 en van 2—6. De knechts worden per uur betaald, de loonen bedragen 40 cent en hooger, naar bekwaamheid.

De oudste smederij is die van den heer Gybels, welke zaak dit jaar 82 jaar bestaat en steeds van vader op zoon is overgegaan. De tegenwoordige patroon, die de zaak voor zijn moeder drijft, was als milicien in Amersfoort in opleiding doch kon door omstandigheden, die hij nu nog betreurt, de opleiding niet voleindigen. Hij ziet nl. de waarde van een goede vakopleiding terdege in en heeft in de mobilisatie ook het voordeel gemist, dat hij, als niet gediplomeerde, geen rijkspaarden in onderhoud heeft gehad. Hij heeft een zeer drukke hoefsmederij, die nu 12 jaar lang op de Nieuwe Beestenmarkt wordt uitgeoefend en voorheen in een nog veel grooter pand was gevestigd, hetwelk echter door de gemeente, ten behoeve van de uitbreiding der markt, is ont-eigend. Zijn smederij bevat twee vuren en hij werkt als regel met twee knechts

die paarden beslaan. Dat het hoefbeslag hoofdzaak is, bewijst wel het aantal van 60—80 paarden dat wekelijks beslagen wordt. In tijden dat de kolen goedkoper zijn, wordt veel gebraden en worden vooral des winters veel ijzers aangemaakt. Ook in de andere zaken wordt dit wel gedaan en zoo heeft o.a. de heer Meys een electrisch gedreven voorhamer welke bij het opbraden goede diensten kan verrichten. Het opbraden bepaalt zich in den regel tot het aanmaken van achterijzers. De smederij van Bakker, voorheen A. Gestman, is ook een gemengd bedrijf, de patroon is gediplomeerd en werkt met een knecht aan de paarden. Een zeer groot bedrijf is de constructie-werkplaats en fabriek van den heer Meys, waar tevens hoefbeslag wordt uitgeoefend. Vroeger was dit een zeer groote en drukkeklante hoefsmederij; in de mobilisatie maakte de patroon nog met ongeveer 16 man hoefijzers aan voor het Deutsche leger; het gevolg was dat deze werkzaamheden alle tijd in beslag namen en daarom vele paarden bij andere patroons op beslag kwamen. Nadien is de constructie-werkplaats de hoofdzaak van het bedrijf geworden en werken hierin ongeveer 12 knechts, terwijl de patroon zelf, die een zeer bekwaam hoefsmid is, met een knecht het hoefbeslag blijft verzorgen. In de zaak van den heer v. d. Voet werken ook verscheidene knechts; de patroon zelf is gediplomeerd. Deze zaak, alsook die van de heeren Pley en van Bergen Henegouwen zijn wel van belang wat het hoefbeslag betreft; in de smederij van Geertsma worden echter het minst aantal paarden beslagen. Hoewel het aantal paarden in Leiden wel belangrijk is afgenomen, blijkt toch nog uit een en ander, dat het hoefbeslag aan verscheidene zaken nog wel een goed bestaan oplevert. Wanneer men dus nog van goed renderende zaken kan spreken en waar verwacht mag worden dat deze toestand zich wel zal blijven bestendigen, daar toch het aantal gebruikspaarden wel stationnair zal blijven en vele paarden van buiten wel in de stad op beslag zullen blijven komen, daar moest toch dunkt mij in die zaken meer aan de opleiding van de hoefsmiden gedaan worden. Ik wil hiermede zeggen dat de patroons, indien zij zelf hiervoor niet meer in aanmerking komen of willen komen, dan toch hun knechts moeten aanmoedigen om een vakopleiding, in deze een cursus in hoefbeslag, te volgen. Waar nu Leiden ligt te midden van den Haag en Haarlem, in welke plaatsen doorlopend cursussen worden gegeven, zoo lijkt het mij toch aangewezen nu de knechts over zooveelvrijen tijd beschikken, gezien n.l. de huidige arbeidsuren en daarbij de vrije Zaterdagmiddagen, dat hiervan meer geprofiteerd wordt en zoo deze cursussen door plaatselijke aanvragen reeds voltallig mochten zijn, dat belanghebbenden zich dan wenden tot de Hollandsche maatschappij van landbouw, om, in overleg met den bond van smedenpatroons, ook in Leiden een cursus in hoefbeslag te doen houden. Er is van deze plaats al meer op gewezen, dat niet alleen de plattelandssmid een diploma moet verwerven omdat de landbouwer-paardenfokker dit nu tegenwoordig eischt, doch dat ook de hoefsmiden in de steden zich meer moeten interesseeren voor hun vak en wel niet alleen voor zichzelf maar ook speciaal wat hun personeel betreft. Waar het hoefbeslag duur is en waar de paarden duur blijven, daar eischt het belang van den paarden-eigenaar een goeden hoefsmid en is hij niet geholpen met een bord boven de smederij, vermeldende dat de eigenaar eens een

diploma heeft behaald; neen hij moet ook kunnen eischen dat al het personeel, dat de paarden beslaat, ter zake kundig is en hij zal niet moeten rusten alvorens het zoover is gekomen, dat slechts dat personeel aan de paarden mag werken, hetwelk door het behalen van het Rijksdiploma als hoefsmid heeft bewezen ter zake kundig te zijn. De eigenaars van paarden moeten dit als een recht gaan eischen, zij zullen hierbij winnen wat hunne paarden betreft en het hoefsmidsvak zal hierdoor tevens in een veel hooger aanzien komen.

INGEZONDEN STUKKEN.

Geachte Redactie.

Naar aanleiding van een ingezonden stukje van „Een militair hoefsmid,” voorkomende in het maandblad van 15 April j.l., zij het mij vergund, hier nog iets ter verduidelijking aan toe te voegen.

Wat bovengenoemde inzender schreef is een berekening van een hoofdofficier en niet van een hoefsmid, want deze weten wel beter. Ik meen dan ook te mogen aannemen, dat genoemde militaire hoefsmid niet in ernst, doch in een sarcastische luim zijn stukje schreef, wat ook niet te verwonderen is, als een burger-vakman als de heer Kruit een berekening voorlegt over het beslaan van een paard met hulp in 2 uur, waar niet zooveel bijwerk bijkomt als in het leger en waar ook niet zooveel contrôle op staat.

Bedoelde hoofdofficier berekende dan $2\frac{1}{2}$ uur voor het beslaan van een paard waarbij alles inbegrepen, zooals 4 ijzers maken, het aanbrengen van 12 schroefgaten, 4 plaatijzeren zolen, enz., zoodat men voor het aanmaken van ijzers en het beslaan van 3 paarden met $7\frac{1}{2}$ uur kan volstaan.

Neem aan dat het mogelijk ware in $2\frac{1}{2}$ uur een paard te beslaan op winterbeslag zonder hulp, dan zal men toch zijn collega moeten vragen om te helpen ijzers te maken, maar dan moet men dit ook wederkeerig doen, dus komt men al over de 8 uur.

Onder den staltijd of vóór het uitrukken van den troep behoort de smid na te gaan of de paarden losse of afgeslagen ijzers hebben, enz. Ook moet men dikwijls behulpzaam zijn bij het ziekenrapport van paarden, bij reparatiën aan stal-halsterkettingen, behoudens nog andere karweitjes waar men geen cent voor krijgt.

Als men dit alles beschouwt als het dagelijksch werk van een militairen hoefsmid, om nog het beslaan van jacht- of renpaarden en ander afwijkend beslag niet in aanmerking te brengen, kan men den werktijd van een militairen hoefsmid berekenen op 10 à 11 uur.

Buiten al het vorenaangehaalde moet men, vooral bij de cavalerie, nog dikwijls met de oefening mede rijden; dan bestaat er ook nog inspectie maken, karabijn schieten, enz. waarmede men al heel spoedig een ochtend zoek maakt.

Als men dit alles in aanmerking neemt, kan men zich wel indenken, hoe oppervlakkig een berekening als van bedoelden hoofdofficier is opgesteld.

Wil men dus een vakman beoordeelen en berekenen naar werk en tijd, is het m.i. zeer aan te bevelen om daartoe ook een vakman te raadplegen.

Mei, 1921.

Een militair hoefsmid.

ROTTERDAM EN ZIJN HOEFBESLAG.

Met belangstelling las ik ook nu weer het stuk geschreven door Dr. Gallandat Huet, thans over Rotterdam en zijn hoefbeslag en wil naar aanleiding daarvan een kleine beschouwing geven, n.l. waarom in de steden naar mijn meening niet die aandacht aan het hoefbeslag wordt geschonken als op het platteland.

Het sleepers- en rijtuigpaard wat volgens genoemd stuk de hoofdschotel van het Rotterdamsch hoefbeslag is, wordt gebruikt om winst mee te behalen en in de meeste gevallen doet zoo'n paard niet langer dienst dan 4 à 6 jaar.

De paarden-eigenaar zal dus gaarne een beslag zien dat lang ligt, dus niet duur wordt en let hierbij niet genoeg op de waarde-vermindering van het paard door verkeerd beslag.

Hij gaat uit van het standpunt: houdt het paard het maar een jaar of 5 à 6 uit, dan heb ik er wel zooveel mee verdiend, dat ik weer een ander kan aanschaffen.

Hij, die zoo zijn zaken drijft en zoo over zijn paarden denkt zoekt niet naar een hoefsmid die door het hoefbeslag het paard in waarde vermeerderd, of is er nog niet genoeg van doordrongen, dat dit door goed beslag inderdaad geschieden kan.

Maar nu op het platteland. Over het algemeen wordt daar gefokt of een paard gekocht als veulen b.v., om het daarna op 4- à 5-jarigen leeftijd weer om te zetten (d.w.z. verkoopt het en koopt een jonge weer) zoo als men dat noemt. En in dien tusschentijd heeft het paard met kalm werk den kost verdiend. Hier heeft de paardenhouder het paard dus met het doel dit in waarde te doen toenemen en hiervoor is in de eerste plaats een goed beslag, in den ruimsten zin, noodig.

Bijgevolg zoekt hij dadelijk naar een goeden hoefsmid: iemand met kennis, die het hem kan vertellen, waarom dit of dat zoo is en geeft hij daarbij dadelijk de voorkeur aan een gediplomeerde.

Daar op het platteland door de echte fokkers alles wordt gedaan om paarden te hebben en te fokken met goede gezonde hoeven en goeden gang en stand, zoo zal dus hier veel meer dan in de groote steden naar bekwaame hoefsmiden uitgezien worden en zal hier ook de lust om een diploma te behalen grooter zijn. Nu wil ik hiermee volstrekt niet zeggen, dat in de groote steden geen goede hoefsmiden zijn, ik heb alleen maar willen doen uitkomen waarom het platteland wel gediplomeerden eischt, en men in de stad tevreden is met een smid die een zwaar en sterk beslag, dat „lang zit,” kan aanbrengen.

Lochem.

J. W. Koerselman.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— **Friesland.** Op de gehouden vergadering van het Friesch P. S. deelde de heer Plet de resultaten mede van een door hem namens de vereeniging en de Friesche Maatschappij van Landbouw ingestelde inspectie omtrent het hoefbeslag bij een zestiental paarden van eigenaars in de gemeenten Baarde-radeel en Wonseradeel uit een 15-tal afdeelingen der F. M. De respectieve

smeden waren uitgenoodigd met de eigenaars bij de inspectie tegenwoordig te zijn. Verschillende opmerkingen werden gemaakt. Over 't geheel waren de betrokkenen met de uitspraak zeer tevreden. Met de gemaakte opmerkingen zal in het vervolg rekening kunnen worden gehouden bij het voor hoefsmid af te leggen examen. Waar dit tegenwoordig nogal duur is, mag goed werk worden gevraagd. De heer Plet wakte de aanwezigen op, ook in hun afdeelingen een dergelijke contrôle te houden.

— **Zeeland.** Ter gelegenheid van de landbouw-tentoonstelling in September te Middelburg zal er een wedstrijd in hoefbeslag worden gehouden, waaraan door gediplomeerde hoefsmeden in Zeeland kan worden deelgenomen. (De aangifte sluit heden 15 Juni bij L. W. de Waardt te Middelburg.).

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** De leerling *J a n d e B o e r* van Drachten heeft 30 April de inrichting verlaten. Zijn plaats is 20 Mei ingenomen door *H. S m i t* van Friescheloo, gem. Termunten, terwijl op 6 Juni is toegelaten de leerling *H. V i s w a t* te Westerlee.

— **Tentoonstelling te Hengelo, 1—4 Sept.** Het programma voor deze tentoonstelling bevat het volgende:

Rubriek Hoefbeslag: De commissie voor deze afdeeling bestaat uit de heeren: *B. T. ter Weer*, Hengelo, Voorzitter, *G. J. Rolink*, Enschede, *E. J. Dommerhold*, Hengelo, *G. van der Most*, Dierenarts, Hengelo, Secretaris, *H. D. Altena*, algemeen Secretaris, Deldenerstr. 388, Hengelo.

Deze afdeeling heeft ten doel een overzicht te geven van de materialen en gereedschappen, voor de vervaardiging van het hoefbeslag benodigd.

Gevraagd worden: 1. Handgesmede hoefijzers voor normaal beslag zware paarden. 2. Idem voor lichte paarden. 3. Idem voor abnormaal beslag. 4. Fabriekmatig vervaardigde hoefijzers. 5. Gereedschappen en materiaal, waarbij in aanmerking genomen wordt de kwaliteit en tevens de volledigheid.

B. Materiaal en hulpmiddelen ten behoeve van het onderwijs.

Een paar medailles en diploma's kunnen worden beschikbaar gesteld.

Voor inzendingen vallende onder 4 en 5 dezer afd. is een plaatsgeld van f 2.50 per M². overdekte ruimte verschuldigd.

Aangiften moeten portvrij worden ingezonden bij den Algemeenen Secretaris vóór 1 Juli 1921. Inschrijvingsformulieren, voor elke inzending één, zijn daar eveneens kosteloos verkrijgbaar. Het verschuldigde plaatsgeld (in 4 en 5) moet tegelijkertijd worden ingezonden.

— Op 23 Aug. zal ter gelegenheid van de landbouw-tentoonstelling te Assen een wedstrijd in het hoefsmeden worden gehouden, waaraan kan worden deelgenomen door in Drenthe wonende en werkzame hoefsmeden. Aangifte moet geschieden vóór 15 Juli a/h. Landbouwhuis te Assen.

— Voorjaarsexamen ter verkrijging van een Rijksdiploma als hoefsmid te Utrecht, gehouden Febr., Mrt., Apr. en Mei 1921. Namen der geslaagden:

1. J. F. Roovers te Beek.
2. G. W. Grievink te Lochem (met lof).
3. J. W. Lammers te Veurne, Dinxperlo.
4. A. P. A. Vermey te W. bij Duurstede.
5. M. Harto te Stedum (met lof).
6. E. G. Verbeek te Blesse.
7. A. van Peenen te Oud-Beierland.
8. G. J. Verlinde te Terneuzen.
9. G. Poppe te Waspijk.
10. P. van der Meer te Oudega.
11. B. Jansen te Hengelo.
12. J. A. Lipman te Wateringen.
13. J. Zuiderhof te Sloten.
14. J. R. Smeets te Maasbrecht.
15. Jac. Handgraaf te Spaarndam.
16. Aale Huizinga te Grijpskerk.
17. J. H. H. Klerecx te Maasbracht.
18. M. Jansen te Posterholt.
19. A. Wilschut Pzn. te H. I. Ambacht (met lof).
20. M. Sipkema te Joure (met lof).
21. Fr. Falkenhagen te Amst. (met lof).
22. J. J. G. Huyskens te Groenlo.
23. Y. Postumus te Heerenveen.
24. J. de Bruin te Gouderak.
25. D. Tj. Bekius te Dronrijp.
26. L. N. J. Mulder te Nijkerk.
27. R. van der Vegt te Meerkerk (m. lof).
28. C. Zijp te Akersloot.
29. G. van der Mheen te Barneveld.
30. A. M. Th. Mulder te Nijkerk.
31. W. Balk te Breukelen.
32. G. Homburg te Driebergen.
33. A. A. Lokhorst te Löenen.
34. W. Niessen te Vleuten.
35. C. ten Brink te Baambrugge.
36. J. Rutten te Stevensweert.
37. P. Rutten te Beesel.
38. J. Kiggen te Leveroy-Nederhorst (met lof).
39. M. Kiggen te Leveroy-Nederweert.
40. J. B. Weeink te Eibergen.
41. J. H. ter Mars te Lonneker.
42. J. C. v. d. Weyenburg te Vlijmen.
43. J. A. van Erp te Heesch bij Oss.
44. F. H. van Woerkom te Geldrop.
45. J. A. v. d. Pitte te Velddriël.
46. Th. B. v. Wasbeek te Standd. buiten.
47. C. A. Vergouwen te Etten Leur.
48. J. Vlaswinkel te Brummen.
49. W. Breur te Sommeldijk.
50. A. Witvliet Bzn te Middelharnis.
51. J. M. Okker te Ooltgensplaat.
52. C. J. Hendrikse te Stad a/h. Haringvl.
53. W. A. Nieuwland te Middelharnis.
54. J. H. Deys te Middelharnis.
55. M. C. Kroon te Abbenes.
56. C. Oprins te Gilsen.
57. A. Oosterhold te Haaksbergen.
58. J. A. Greutink te Neede.
59. J. Sachse te Boekelo.
60. P. C. Boone te Colijnsplaat.
61. J. W. Siemerink te Oldenzeel.
62. L. D. v. d. Linde te Kortgene.
63. H. Tinselboer te Zenderen.
64. J. H. M. Ramaekers te Wessem.
65. Y. Koldijk te Jelsum.
66. A. Herrema te Tzum.
67. H. Jorna te Boornbergum.
68. J. de Jong te Heerenveen.
69. G. Willems te Sittard.
70. J. W. Geurts te Kraaiwinkel-Gelcen.
71. M. Simons te Roggel.
72. H. Schouten te Hilversum (met lof).
73. N. P. Adriaanse te Goes.
74. J. G. Hollestelle te Goes.
75. J. Mol te 's Heer Arendskerke.
76. F. F. Depondt te Hoedekenskerke.
77. J. Meeuwse te Oudelande.
78. L. Cyvat te Schore.
79. G. Hundersmarck te Biezelinghe.
80. J. J. Mathijsen te Herveld.
81. A. Dimmedal te Kedichem.
82. H. A. Lemmen te Weurt bij Nijmegen.
83. Th. Veenhuis te Huissen.
84. F. H. Seesing te Vijfhuizen, H. meer.
85. H. E. Beusink te Aalten.
86. H. S. v. d. Heyden te Maurik.

<p>87. J. Veldhuis te Holten.
 88. P. Verhoeven te Bergen op Zoom.
 89. G. Renes te Nijkerk (met lof).
 90. J. P. A. Slijp te Maassluis.
 91. G. van Dijk te Veenendaal.
 92. J. Govers te 's-Hertogenbosch.
 93. Herm. Engberts te Zweelo.
 94. Alb. Kroeze te Grollo, Rolde.
 95. B. Masselink te Zweelo.
 96. Jac. Pieterse te Noorden (Z.H.)
 97. J. Dubbelman te 's-Gravenhage.
 98. F. L. Wils te Rotterdam.
 99. W. H. J. Becks te Swalmen.
 100. Jan Blancke te Schoonebeek.
 101. Jans Oldewarries te Oosterhesselen.
 102. Alb. Smand te Nieuweroord.
 103. J. M. Verstrepren te Breda.
 104. Harm. J. Bolwijn te Roswinkel.
 105. C. B. Blancke te Schoonebeek.
 106. Arend Drenthe te Hooghalen.
 107. J. Venema te Hoogeveen.
 108. L. Blom te Haaften (met lof).
 109. M. Heimens te Tiel (met lof).
 110. G. J. v. Eck te Wadenoijen (m. lof).
 111. G. Reinders te Tiel.
 112. A. H. Kochen te Alphen a/d. M.</p> | <p>113. A. A. Bagerman te Erichem.
 114. A. van Roon te Strijen.
 115. J. Smit te Blokzijl.
 116. F. A. Rademaker te Zegwaard.
 117. A. Morée te Simonshaven.
 118. L. S. van der Meer te Geervliet.
 119. A. van Santen te Rozenburg.
 120. C. Timmer te Woubrugge.
 121. G. C. Timmer te Woubrugge.
 122. J. Hengeveld te Zoetermeer.
 123. Arie Boot te Zuid Beijerland.
 124. A. Duyster te Strijen.
 125. L. Bijl Azn. te Klaaswaal.
 126. A. H. Diphoorn te Numansdorp.
 127. G. Vermeer te Hoogvliet.
 128. E. Tuk te Klaaswaal.
 129. M. Wilschut Bz. te Rijsoord.
 130. A. P. Hernie te Sint Kruis (Z.).
 131. H. J. van Hulzen te 's-Heerenbroek
 132. H. Blok te Hattemerbroek.
 133. E. W. van Nee te Windesheim.
 134. J. G. ten Winkel te Tubbergen.
 135. A. Eyhusen te Zwolle.
 136. J. Meulenbelt te Vriezenveen.
 137. Th. A. Poppe te Zwolle.</p> |
|---|--|

PERSOVERZICHT.

-- De April-aflevering van het Zwitsersche maandblad, „Schweizer Hufschmied," bevat een artikel over het *stootijzer en zijn vervaardiging*, waaraan het volgende is ontleend. De schrijver, Prof. Dr. Schwendimann te Bern, merkt op, dat de oudste ijzers die bekend zijn, de z.g. „Keltische hoefijzers", welke reeds voor onze jaartelling naar alle waarschijnlijkheid bij de Gallische volkeren gebruikt werden, wel van kalkoenen maar niet van een stoot waren voorzien. Daarentegen komen aan de ijzers van de Franken, Bourgondiërs en Germanen, in het tijdvak van 50 j. voor Christus tot 476 na Chr. algemeen zoowel stooten als kalkoenen voor, terwijl de zware hoefijzers uit de middeleeuwen opvallen door zeer sterke stooten en hooge kalkoenen, zooals we deze ook nog in onze dagen terugvinden.

In Zwitserland is (evenals in Nederland, Ref.) deze beslagmethode gelukkig meer en meer aan het verdwijnen. Vooral in steden wordt in den zomertijd bijna geen stootijzerbeslag meer gebruikt; in bergachtige streken daarentegen vindt het noodzakelijkerwijze wel toepassing.

Door in de vakbladen bij herhaling op de nadeelen van dit soort beslag te wijzen, maar ook doordat de paardengebruikers zelf in de praktijk hebben waargenomen, is de gunstige wending van tegenwoordig verkregen. Hiertoe hebben ook bijgedragen de waarnemingen van de bij de bereden wapens dienstdoende paardengebruikers, boerenzoons e.d., wien het niet ontging dat van de legerpaarden met hun vlak beslag veel meer arbeid geëischt werd dan bij hen thuis en dat deze arbeid evengoed werd verricht. Bovendien is de paardengebruiker, die zijn paarden nauwkeurig nagaat in het gebruik,

tot de waarheid gekomen, dat de paarden met sterk afgesleten stoot en kalkoenen zich even vast over den weg verplaatsten dan daarvoor met nieuwe.

Dit alles, aldus schr., neemt niet weg, dat er gevallen zijn waarin wel degelijk stoot- en kalkoenen aanbevelenswaardig zijn; vooral in het herfst- en winterseizoen en zoo mogelijk alleen aan de achterijzers, omdat zij aan de achterbeenen zelf minder schade doen en omdat de kracht van het paard van de achterhand uitgaat en door een stevig neer kunnen planten van het been op den grond zoo productief mogelijk kan worden aangewend.

Zooals met alles, heeft het kalkoenen- en stootbeslag ook een paar voordeeltjes. Zoo kan het er langer onder blijven door mindere ijzerafslijting, waardoor de eigenaar minder kosten en minder tijdverlies heeft. Ook wordt daardoor de hoef eenigszins gespaard.

Maar tegenover deze z.g. „voordeeltjes” dan staan zóóveel groote nadeelige factoren, dat de eersten in het niet verzinken en men gerust kan beweren: *gebruik geen stoot- en kalkoenen, dan alleen in bijzondere, slechts nu en dan voorkomende gevallen.* Het is de zaak alweer om elk geval apart te beoordeelen, hier dus grootendeels naar het gebruik van het dier, doch de smid moet den eigenaar wel degelijk op de bezwaren van het kalkoenenbeslag wijzen, vooral indien dit bij voortduring zal worden gebruikt. Op den langen duur toch zullen de nadeelige gevolgen niet kunnen uitblijven, welke zich uiten in hoefziekten, in ontstekingen door rekking en kneuzing van de pezen, banden of geledingen van den ondervoet. Dit is toch ook duidelijk.

Het wilde paard doet het zonder ijzer en de natuurlijke afslijting, uitzetting enz. van den hoef op den bodem maakt dezen gezond en sterk.

Ons paard als huisdier heeft in het gebruik op harde wegen behoefte aan een beschutting van den hoef, ten einde de anders te groote en nadeelige afslijting tegen te gaan. Vandaar, na vele andere minder doelmatig gebleken kunstmiddelen te hebben aangewend, het hoefijzer van tegenwoordig. Dit is dus eigenlijk op zich zelf een kwaad, omdat het het hoefmechanisme, voor de gezondheid van den hoef, eenigszins belemmert. Doch 't is een kwaad, dat noodzakelijk is en bij de toepassing waarvan getracht moet worden zooveel mogelijk de natuur nabij te komen. Begrijpelijk dus, dat een beslag met stoot en kalkoenen geheel tegen-natuurlijk is en nadeelig. Hier toch wordt het hoefmechanisme zoo goed als geheel buiten werking gesteld. De zool en de straal komen niet met den bodem in aanraking en vervullen hunne bij het tot stand komen van het hoefmechanisme noodzakelijke functie onvoldoende. Daarentegen wordt de wand overmatig belast en hierdoor nadeelig gerekt. Het stootijzer is verder zwaar en vordert van den smid zeer veel arbeid; door het herhaalde aaneenwellen wordt het ijzer verzwakt en moeten de toonagelgaten vaak tot hun schade worden vernieuwd. De steunvlakke van den hoef wordt verkleind en deze zal dan ook gemakkelijker omkantelen met als kans van gevolg een rekking of kneuzing der hoeflederhuid, gewrichten, pezen of banden. Stooten geven aanleiding tot struikelen, tot blijven haken achter keisteenen, vastraken in tramrails of hout, waardoor, nog afgezien van krcupelheid, het ijzer verschuift, los gaat zitten enz. Ook op stallen met houten vloeren zijn ze nadeelig. Vooral de diepe buigpees die, langs den achterkant van het onderbeen loopende, zich aan de ondervlakte van het hoefbeen vasthecht, heeft te lijden door meerdere krachtinspanning.

Het spreekt van zelf, dat bovengenoemde nadeelen des te grooter zijn, indien het stootijzer ook nog niet goed is gesmeed. Nog in meerdere mate dan

bij een gewoon vlak ijzer dient voor goede vervaardiging en goed onderleggen te worden gezorgd. Vaak ziet men echter het tegendeel.

De stooten zijn van staal, speciaal daartoe vervaardigd in staafvorm en worden over afstanden van 3—4 c.M. hiervan afgesneden, bij goede verwarming. Het ijzer wordt aan het teengedeelte verwarmd en ter plaatse lichtjes aangeklopt, zoodat de boog in den toon iets minder ruim wordt, daarna slaat men in het midden hiervan over de goede breedte een passende groeve en past den stoot hierin. Vervolgens gaat het ijzer met den stoot naar boven gericht in het vuur en na sterke verwarming wordt de stoot op het aanbeeld krachtig in het ijzer gedreven na goed gericht te zijn en de naast de gleuf uitpuilende gedeelten worden na nogmaals sterke verhitting met het toongedeelte van het ijzer aaneengesmeed. Daarna kan de ijzerlip, welke sterk moet zijn, worden aangebracht. Bij goed werk moeten stoot, ijzer en lip glad in elkaar overgaan. De stoot moet steeds 3—5 m.M. lager zijn dan de kalkoenen. Verder zorgdragen voor goed staal.

Stoot en kalkoenen worden nu en dan gescherpt, afhankelijk van weers- en bodemgesteldheid. Bij stootijzers, welke speciaal als winterbeslag zullen dienst doen, moeten stoot en kalkoenen niet te hoog zijn, omdat ze bij het scherpen anders te lang worden. Bij paarden, die strijken of onvast stappen, kan men twee kleine stootjes aanbrengen. Bij het scherpen der kalkoenen moet men den rand van den binnen kalkoen aan den buitenhoek afronden om verwonding te voorkomen. Om te spoedige afslijting van de kalkoenen tegen te gaan kan men ook deze harden. Ook gebruikt men wel een overlansche stoot in den ijzertak, vooral bij trekpaarden met bodemnauwen stap, waardoor de kans op uitglijden wordt verminderd.

Des te zorgvuldiger het wellen van den stoot met het ijzer is geschied en des te minder de kalkoenen zijn afgesleten, des te beter gelukt het aanscherpen.

Men moet de ijzers steeds lang maken om de kalkoenen te kunnen „opsmeden,” als dit noodig is.

ADVERTENTIËN.

**Handelsvennootschap
Hoffman & Moermans.**

KANTOOR:

Javastraat 90, 's-Gravenhage.

Tel. 4902-3330.

**SPECIAAL ADRES VOOR
HOEFIJZERS**

in alle maten en modellen.

Uit voorraad leverbaar.

**Uiterst concurrerende
prijzen.**

Verzuimt niet ons aan te vragen

S. C. M. BAX. - GLASHAVEN 9 en 36 - ROTTERDAM.

Specialiteit in Artikelen voor HOEFBESLAG.

Telegram-Adres
BAX Glashaven
Rotterdam.

Meest uitgebreide sorteering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunuaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

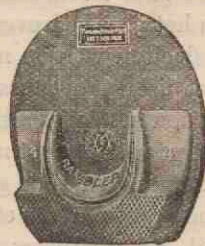
voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met flink hielstuk.

Merk „Pacific”,
met zwaar hielstuk.

Merk „Rambler”,
in witte en grijze
Caoutchouc,
op leder opgenaaid
met flink hielstuk,
voorradig van 4½
tot 6½ Eng. dm.

Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor zware paar-
den, voorradig van
7½ tot 7¾ Eng. dm.

Open zolen uit één stuk kunnen
dus onmogelijk loslaten, bijzonder aan-
bevelenswaardig, prijzen zeer billijk,
voorradig in 11 maten van 4½ tot 6½
Eng. dm., uiterste breedte buitenkant
ijzers gemeten.

uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Dichte Luchtdruk-
zolen, in 10 maten,
voor- en achterijzers,
voorradig.

Strijkringen
met riempje

Gewone
Engelsche Hoefzolen

op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

Hoef-
randen.

Open Caoutchouc
zool, merk B. V
in 7 maten, voor-
en achterijzers
voorradig.

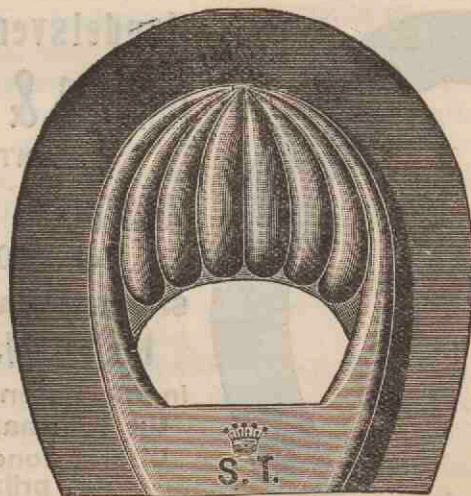
Gemaakte Hoefijzers,
Rits- en Stampmodel,
uitsluitend beste
kwaliteit ijzer;
in 9 maten voorradig.

Ijs- of Scherpnagels
in 12 soorten.

Opruimers voor
Schroefgaten.

Schroeven en Stiften
in alle modellen;
tijdige bestelling
gewenst.

Touwijzers in
verschillende maten.

Open Luchtdrukzool
in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.

Kunsthooen.

Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoef raspen.
Houw klingen.
Hoef hamers.

Lasch- of Welbladen en
Poeder
om ijzer en staal te
wellen.

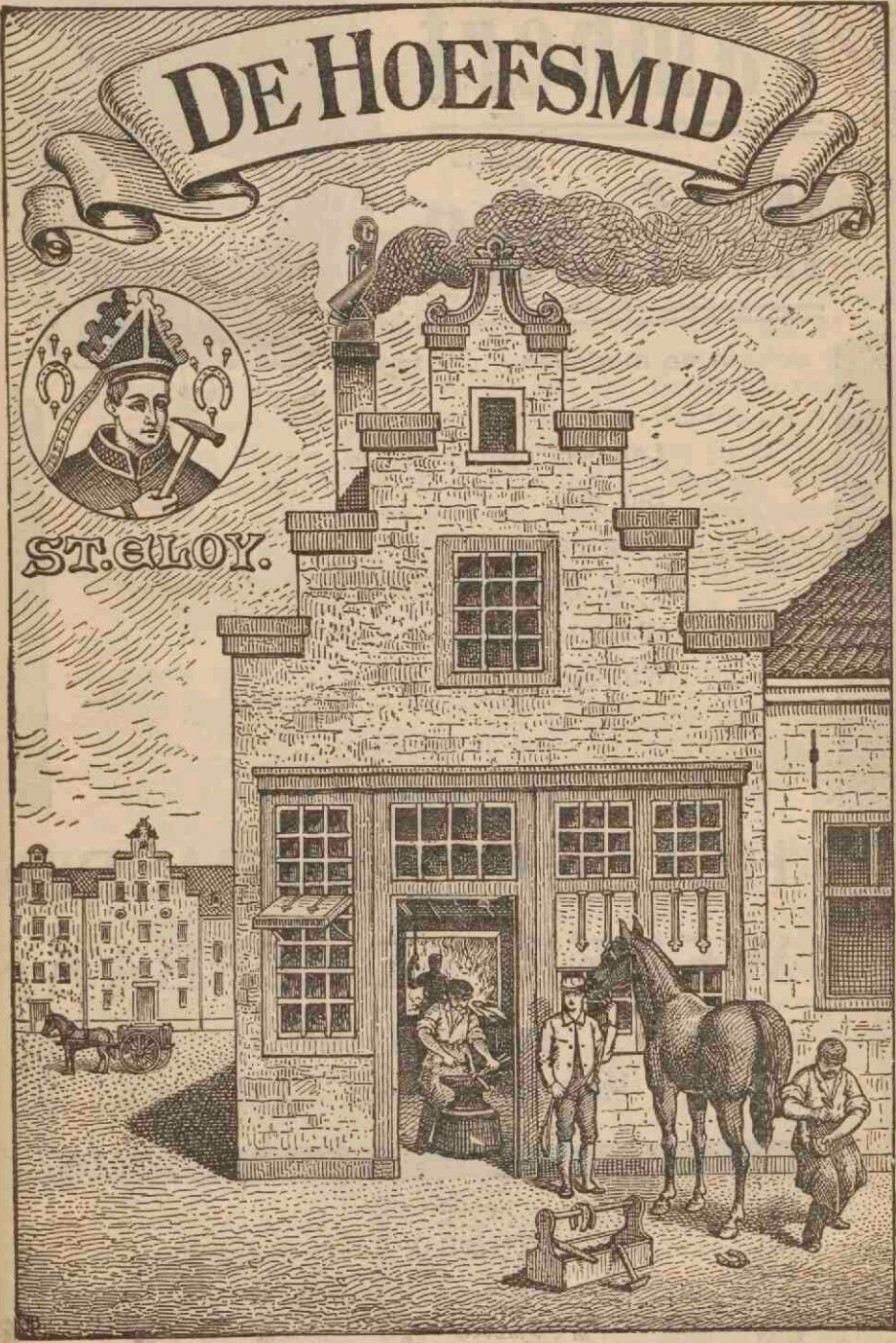

Men lette op het echte merk S T

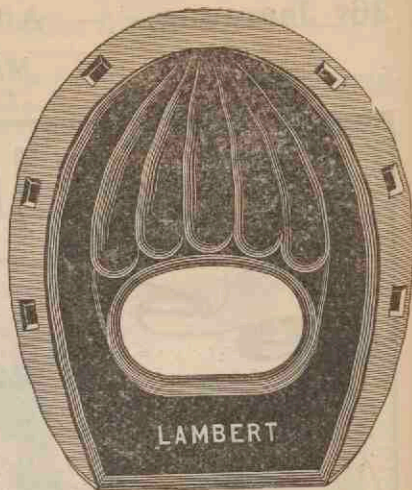

met kroon.

2.397.

Lambert Hoefzolen

in de modellen

Lambert open pad
Bar pad
Frog pad
O. K. Star pad
Walpole boulevard pad
Walpole truss pad

en de bekende
Amerikaansche

HELLER HOEFRASPEN WEDER LEVERBAAR

Lambert & Company

Leuehaven 66 :: Rotterdam

INHOUD.

Een en ander over Zuid-Holland en het Hoefbeslag. — De eerste groote tentoonstelling van Nederlandsche trekpaarden. — Ingezonden stukken. — Korte mededeelingen. — Persoverzicht. — Advertentiën.

EEN EN ANDER OVER ZUIDHOLLAND EN HET HOEFBESLAG,

DOOR

Dr. GALLANDAT HUET,
Kapitein-paardenarts te Amersfoort.

(Vervolg).

Gouda.

Gouda wordt ook wel Tergouw genoemd en dankt zijn naam waarschijnlijk aan de vaart „de Gouwe”, welke midden door de stad heenloopt. Vroeger was het een onbemuurd vlek, gelegen in een gedeelte van den Bloemendaalschen polder; het was tevens een Heerlijkheid en een van de Hollandsche edelen uit den tijd van Floris de Ve was o. a. een Diderik van der Goude. Eerst in 1272 werd het bemuurd en wel door Ridder Nicolaas van Kats, terwijl het in 1294 verviel aan de Domijnen der Graaflijkheid van Holland. In 1306 schonk Graaf Willem de Goede, Gouda, Schoonhoven en Thoolen aan Jan van Henegouwen, doch bij het uitsterven van dit geslacht in 1397, verviel de stad aan Hertog Albrecht van Beieren, Graaf van Holland. Van dezen tijd af is Gouda onder de groote steden van Holland opgenomen en onderging het mede de wisselvalligheden, welke in de opvolgende eeuwen oorlog en twisten over deze steden brachten. In 1375 en 1438 woedden er hevige branden, welke de stad op enkele huizen na geheel in de asch legden. In 1488 had zij een verraderlijken aanval van de Stichtenaren te doorstaan, welke echter tijdig ontdekt en verijdeld is kunnen worden. Nadat in 1566 de beeldenstorm door het wijs beleid van den Slotvoogd, Kornelis van der Myle, was voorkomen, werd de stad op 21 Juni 1572 door 70 mannen onder bevel van Adriaan van Zwieten, voor den Prins gewonnen en kwam dus aan de Staatsche partij. Lumey, Graaf van der Mark, die zich aan groote wreedheden aan geestelijken had schuldig gemaakt, werd op het slot ter Gouwe gevangen gezet doch trok later het land uit. In 1574 ontdekte men een plan uitgaande van Jan Hein uit Utrecht, om de stad te overrompelen voor de Spaanschen; dit plan mislukte en alle medeplichtigen werden onthoofd. Op 31 October 1618 kwam Prins Maurits persoonlijk veranderingen in de Vroedschap brengen, hetwelk hij in December 1619 op groote schaal kwam herhalen. In 1658 werd de trekvaart tusschen Gouda en Amsterdam voleindigd en in gebruik genomen. De laatste troebelen, welke de stad doormaakte, kwamen in 1672 voor, toen, na de inneming van Oudewater door de Franschen, Gouda het bevel kreeg om de sluizen te openen en het land rondom onder water te zetten. De boeren uit de omgeving trokken toen op, vermeesterden een der poorten en bezetten het stadhuis waar de Regeering vergaderd was. Het grauw plunderde het huis van den Burgemeester en eerst nadat de burgerij gewapend was, en men den Prins van Oranje in de stad ontvangen had en tot Stadhouder had erkend, keerde de rust weer.

De stad Gouda kan bogen op zeer oude gebouwen, zoo o.a. het Raadhuis dat in 1449 gebouwd werd, doch waarvan echter eerst in 1603 de trappen

ter weerszijden werden aangebracht. Tegen den achtergevel stond een steenen strafplaats of schavot, dat later dienst deed als korenbeurs. Mede op de markt staat de Waag, gebouwd in 1668 door den beroemden bouwmeester Pieter Post. Dat deze waag druk gebruikt werd, blijkt o.a. uit een aanteekening dat in het jaar 1697, behalve andere waarden, 3.406.964 ponden kaas gewogen werden. Een van de merkwaardigste gebouwen is verder de hoofdkerk, welke oorspronkelijk toegewijd was aan Johannes den Dooper en eertijds gelegen was buiten de stad in den Bloemendaalschen polder; de plaats is nu nog als het oude kerkhof bekend. Herhaaldelijk branden kerk en toren af, doch beiden werden steeds mooier herbouwd, het laatste nadat in 1552 door hemelvuur nagenoeg alles in de asch gelegd was. Men vindt in de tegenwoordige kerk, bezuiden het koor, de z.g. ijzeren kapel, welke in 1417 gesticht is door Jan, Heer van Treslong en thans de grafstede bevat van Hieronimus van Beverling, overleden in 1690. Vele voorname personen liggen in deze kerk begraven, o.a. de zeehelden Sitter, de Haan, Verveen, de Meyer, Vlaeg, van der Zaan en de in 1590 overleden bekende groote voorstander van de vrijheid van Godsdienst, Dirk Volkaartsz, Koornhert. Voorts trekt de kerk vele bezoekers om haar beroemde geschilderde glazen van de hand van Crabeth, welke kerkelijke en geschiedkundige tafereelen te zien geven.

Gouda heeft verscheidene beroemde mannen voortgebracht, zoo o.a. Kornelis en Willem Hermansz. van der Goude, die tot de grootste geleerden uit de 15e en 16e eeuw worden gerekend, verder den geschiedschrijver Reinier Snoy en zelfs wordt beweerd dat Erasmus zich zelve een inboorling van de stad Gouda noemde; noemen we tenslotte nog Kornelis en Frederic Houtman, de eerste ondernemers der vaart op Indië, ook zij waren geboren Gouwenaars.

De handel van Gouda bestond voorheen hoofdzakelijk uit bier en zoo moeten er eertijds wel 350 brouwerijen geweest zijn; in 1580 waren hiervan nog 126 in werking. Later kwamen er groote lakenweverijen, doch ook deze verdwenen en maakten plaats voor een andere industrie en wel voor de beroemde pijpen- en kaarsenfabrieken. De handel in kaas is ook heden ten dage nog zeer groot, als zijnde de stad het centrum van een veerijke en kaasmakende streek. Vele privilegiën had de oude stad; zoo o.a. verkreeg het in 1428 van Vrouwe Jacoba van Beieren het recht om landpoorters te mogen maken van de ingezetenen uit de dorpen Moordrecht, Nieuwerkerk, Kapelle, Zevenhuizen, Waddingsveen, Boskoop, Sluyswijk, Reewijk, Zwammerdam, Bodegraven, Haastrecht, Stolwijk en Berg Ambacht. Het wapen van Gouda is een zilveren baar, met aan weerszijden drie gouden sterren op een rood veld, omringd door een doornenkranen, waarop de spreuk: „per ardua ad astra”, hetgeen zeggen wil: „Door zwaarigheden ten Hemel.” Men zegt dat Jacoba, ten tijde van haar grootsten tegenspoed te Gouda vertoevende, den doornen kranen aan het wapen der stad toevoegde. Momenteel is Gouda een stad van ruim 25000 inwoners en heeft het een kleine 300 paarden; gaan wij het nu na uit een oogpunt van hoefbeslag.

Als industriestad en tevens centrum van een landbouwende bevolking, is Gouda verre van onbelangrijk voor het hoefbeslag. Toch zijn in de stad zelf heel wat paarden verdwenen en vooral wat luxe betreft hebben deze

geleidelijk moeten plaats maken voor auto's; ook zijn er veel minder stalhouderspaarden dan vroeger en is laatstelijk de paardentram naar Bodegraven omgezet in een autobus. Tegen deze verliezen staat echter de aanwinst van groote bedrijven, welke met paardentractie werken; zoo houdt o.a. de kaarsenfabriek 9 paarden, Goudsch Goederenvervoer heeft 10 paarden en de gemeentebedrijven werken met 12 paarden; verder zijn er verscheidene sleepers elk met 14, 9 en 6 paarden, terwijl er talrijke kaaskoopers en bleekers zijn die één en meer paarden voor hun bedrijf houden. Toch zou het totale aantal paarden uit de gemeente niet toereikend zijn om de drie bestaande drukke hoefsmederijen van voldoende werk te voorzien en komt dan ook een groot gedeelte van de klandizie van buiten af en wel uit Berg Ambacht, Waddingsveen, Reewijk, Moorsche polder, Nieuwerkerk, Gouderak, Haastrecht en den Bloemendaalschen polder. Men kan zich hiervan op Donderdag overtuigen, dan komen de smeden handen te kort en gebeurt het vaak, dat ze vele boeren terug moeten sturen uit overgroote drukte.

De hoefsmeden te Gouda ressorteeren onder de afdeeling Gouda van den Bond van Smedenpatroons in Nederland en deze afdeeling omvat de volgende hoefsmeden: A. Brussen te Schoonhoven, J. de Bruin te Gouderak, B. van den Berg te Stolwijk, A. van Duin te Gouda, A. J. Huisman te Stolwijk, J. Jongerius te Gouda, W. Krouwel te Ouderkerk a/d. IJssel, D. L. Schakel te Stolwijkersluis, P. Schakel te Moordrecht, A. J. Slangen te Gouda, H. J. Scholten te Ammerstol, W. Stijnis te Haastrecht, Wed. Stinis te Krimpen a/d. Lek, A. Vis te Ouderkerk a/d. IJssel, W. J. Vis te Moordrecht, T. van Zoest te Berg-Ambacht en J. van Zuilen te Haastrecht. Met ingang van 1 April l.l. zijn de volgende minimum-prijzen in zake het hoefbeslag door deze leden vastgesteld en als bindend aangenomen: Een beslag met 4 nieuwe ijzers $1 \times \frac{5}{8}$ f 5.20; een beslag $1 \times \frac{1}{2}$ f 4.80 en een beslag $1 \times \frac{7}{16}$ f 4.50; het verleggen van 4 ijzers f 2.50 en het beslag voor hitten met 4 nieuwe ijzers f 4.—. De meeste paarden zijn van het gewone soort werkpaard en weinig zware paarden komen hierbij voor; van een fokrichting in de omgeving kan moeilijk gesproken worden, daar de boeren alle koeboeren zijn en slechts gebruikspaarden houden, waarmede niet of weinig gefokt wordt.

Bespreken wij de drie groote smederijen te Gouda, die, hoewel een gemengd bedrijf uitoefenende, toch in hoofdzaak hunne beteekenis aan het hoefbeslag danken. In de eerste plaats noemen wij de zaak van den heer Jongerius op het Raam. Deze patroon is hier nu sinds 15 jaar in gevestigd en daar het voorheen geen hoefsmederij was, heeft hij deze zaak zelf geheel en al opgewerkt en in den loop der jaren tot grooten bloei gebracht. Hij werkte vroeger onder den heer van Eeden Petersman te Benthuisen, volgde een cursus onder kapitein Quadekker te Haarlem en verwierf een diploma van de Noord-Hollandsche Mij. van Landbouw. Het is een rasechte hoefsmid, waarmee ik zeggen wil, dat hij een zeer bekwaam vakman is en een groote liefde voor zijn vak toont. Hij is dan ook de vraagbaak voor velen, die met hoefbeslag sukkelen en heeft o.a. een groote gerenommeerdheid voor het onderleggen van afwijkend beslag bij hoefziekten en kreupelheden. In den regel werkt hij met drie of vier knechts; deze

worden op uurloon betaald en wel à 70 cents bij een achturigen werkdag. De werkuren zijn van 's morgens 7 tot 's avonds 6, waarbij dan de schafturen zijn inbegrepen, terwijl op Zaterdag om 1 uur wordt geëindigd. Het beslag wordt als regel van voren vlak uitgevoerd en achter van kalkoenen voorzien; dit geldt zoowel voor sleeperspaarden als voor boerenpaarden. De boeren zijn hier aan gewend en wenschen dit zoo; hun kortzichtigheid gaat verder dan hun wijsheid en zij beseffen blijkbaar niet, dat een ijzer met kalkoenen, op zachten bodem gebruikt, als zoodanig doelloos is en dus het meerdere ijzer dat er voor benoodigd is en den meer vereischten arbeid niet wettigt. Er wordt in deze stad bitter geklaagd over de boeren, n.l. dat zij niet dan in de uiterste noodzakelijkheid bij den hoefsmid komen, en zoo komt het dan ook zeer vaak voor, dat gedurende den geheelen winterstaltijd niet naar de hoeven der paarden wordt omgezien, zoodat bij het voorjaarsbeslag de hoeven tot boven de nieten kunnen worden bekapst. Een schandelijke verwaarloozing dus die er aan doet denken, dat het paard des winters als het ware als een stuk meubel wordt beschouwd en opgeborgen en waarvan de eigenaar blijkbaar nooit gehoord heeft van hygiëne, waartoe een geregelde hoefverpleging ook behoort. De hoefsmiden moesten zulke klanten naar waarde laten betalen en minstens dubbel tarief rekenen voor het meerdere werk dat zulk een verwaarloosd beslag medebrengt. Daartegenover staat, dat vele gebruikspaarden te Gouda, en wel degene die op Rotterdam heen en weer dienst doen, zóó sleetsch zijn, dat ze haast elke week ter vernieuwing van het beslag terugkomen. De zware diensten maken deze paarden moe en een vermoeide gang is slepend en doet de ijzers sterk slijten. Het winterbeslag wordt uitgevoerd met vier stiften in elk ijzer; hiervoor wordt per 16 gaten f 1.— berekend, terwijl de stiften zelf 8 cts. per stuk kosten. Gemiddeld worden door Jongerius 50 paarden per week beslagen; dit getal variëert van 40 tot 70, hoewel het dan niet bij allemaal vierkant vernieuwd wordt. Donderdag is als regel de drukste dag, doch tijdens den hooibouw, wanneer de boeren niet naar de stad komen, geldt dit niet. Zooals reeds boven gezegd, doet de patroon veel aan afwijkend beslag en krijgt veel afwijkingen als platvoeten, klemhoeven, verbeende hoefkraakbeenderen e. a. ter behandeling. Het spreekt vanzelf dat dit afzonderlijk wordt berekend en zoo kosten b.v. 2 balkijzers f 1.25 extra. Bij plathoeven bevindt hij zich het best om de zool flink mee te laten dragen en niet een weinig, zooals wel gedaan wordt. Hetzelfde wordt wel bereikt door de zool geheel met kunsthoorn op te vullen en dan een zoodanig breed ijzer onder te leggen, dat alleen de straal vrij ligt, a.b.w. een groot ketelijzer waaraan dan echter de afhelling ontbreekt. Bij klemhoeven bevindt hij zich het beste met het onderleggen van pantoffelijzers, waarbij echter geen lippen aan den binnenkant worden aangebracht; toch kunnen deze zeer gunstig werken en verdienen dan ook in vele gevallen aanbeveling. Bij het voorkomen van steengallen legt hij een geheel straalbalkijzer onder, waarbij dus de dracht op de heele straal overgebracht wordt; de verzenwand en steunsel worden hierbij dan vrij van dracht gelegd, terwijl het ijzer daar ter plaatse kan worden weggehakt (afgebroken balkijzer).

Verbeende hoefkraakbeenderen worden beslagen met een verbreedend tak

en hierbij komt het er op neer om dezen tak zoo breed als maar eenigszins mogelijk is onder te leggen; in dit geval verkrijgt men met het oog op den gang van het paard de beste resultaten. Ook gevallen van straal-kanker behandelt Jongerius, waarbij hij zeer terecht opmerkt, dat na het wegnemen van de zieke hoornige en vleezige deelen, alléén een flink drukverband genezing kan brengen. Dit drukverband legt hij aan door een plaatijzer, dat, na zoo sterk mogelijk opvullen met jute en Egyptische zalf, onder groote drukkracht wordt ondergeschroefd. Voor paarden met gevoelige voeten, die veel op de steenen moeten werken, wordt veel gebruik gemaakt van luchtdruk-zoolbeslag. De patroon gebruikt uitsluitend handgesmede ijzers, van den staf vervaardigd, en beslaat voornamelijk in de travaille, een werkwijze die ik ook bij enkele van de overige hoefsmeden zag toepassen, hoewel toch zware paarden hier slechts bij uitzondering voorkomen. De smederij zelf is ruim en heeft drie electrisch gedreven vuren, waarvan thans twee in gebruik zijn.

De smederij van den heer A. J. Slangen wordt door dezen ruim 11 jaar gedreven, nadat hij op 21-jarigen leeftijd zijn vader opvolgde en zelf patroon werd. Voorheen werd deze zaak gedreven door Leene en zij bestaat reeds meer dan 100 jaar en is de oudste hoefsmederij van Gouda. De tegenwoordige eigenaar kreeg zijn opleiding in den Haag en werd ook aldaar gediplomeerd; ook volgde hij een halfjaarijkschen cursus aan de Veeartsenijschool te Utrecht onder den toenmaligen leeraar Schimmel en onderbaas van Horssen. Hij werkt nu met drie volslagen knechts en één halfwas; per week worden ongeveer 75 paarden beslagen en elken Donderdag komen er van 25 tot 35 paarden, waarvan er geregeld moeten worden weggezonden. De heer Slangen werkt zeer veel met machinale ijzers en betreft deze uit de beide fabrieken te Groningen en te Dordrecht; de ijzers uit de laatste fabriek roemt hij om de zeer mooie modellen. In tegenstelling met Jongerius beslaat Slangen alles uit de hand, hoewel ook in zijn beslagloods wel een travaille aanwezig is. Hij heeft ongeveer evenveel paarden uit de stad, waaronder ook de paarden van de gemeente zelf, als van buiten in beslag en legt hoofdzakelijk vlakke ijzers onder. De achterijzers krijgen wel eens kalkoentjes, doch aan de vóórijzers brengt hij deze nooit aan; wel legt hij ijzers onder met verdikte takken, wanneer de stand van het paard en de hoefvorm dit vorderen. Tot op heden had hij steeds de paarden in beslag van Mevr. Le Fèvre de Montigny te Haastrecht en deze 5 luxe paarden liepen alle op luchtdrukzolen; in den loop van dit jaar is deze luxestal echter opgeruimd.

De derde groote hoefsmederij te Gouda is die van den heer van Duin, mede een gediplomeerd hoefsmid en wonende op den Kleiweg. Hij volgde zijn vader in de zaak op en deze genoot indertijd zijn opleiding te Utrecht onder van Horssen en aan de Groningsche hoefsmidsschool van Wiersum en Heidema. Thans werkt de patroon met één knecht en beslaat volgens zijne mededeeling ongeveer 70 paarden in de week. Daar hij alleen handgesmede ijzers gebruikt, lijkt dit wel een reusachtige prestatie, gezien het feit dat hij nog een gemengd bedrijf uitoefent bovendien.

Even buiten Gouda, te Stolkersluis, is gevestigd de hoefsmid Schakel;

deze beslaat echter geen paarden meer uit de stad. In de stad zelf komen nog voor H. W. B. Michgelsen op het Groenendaal en Klinkenberg op de Nieuwe Markt. Daar deze bedrijven, wat hoefbeslag betreft, nog zeer onbeduidend zijn, kunnen ze onbesproken blijven.

Resumeerende zien we dus dat het hoefbeslag in Gouda in handen is van drie hoefsmeden, alle drie flinke bazen, die een groot en bloeiend bedrijf beheeren. De klacht welke ik herhaaldelijk hoorde is de moeilijkheid om aan goed personeel te komen en — er is reeds meermalen van deze plaats op gewezen — de oorzaak hiervan is meestal gelegen in het feit, dat men in fabrieken op gemakkelijker wijze meer geld kan verdienen. Het verloop van knechts is en blijft dus groot. Om dit nu tegen te gaan moeten in de eerste plaats voor de knechts de bestaansvoorwaarden goed geregeld worden en zoo noodig opgevoerd worden, doch vooral ook, en dit is niet te onderschatten, moet men van een knecht een flink vakman trachten te maken. Niet dat een knecht van een flinken patroon van dezen niet heel veel zal kunnen leeren, niets is minder waar dan dat, doch wanneer een knecht zich hiernevens en tegelijkertijd de moeite getroost en de kosten offert om een cursusopleiding te volgen, om daarna zijn brevet als rijks gediplomeerd hoefsmid te kunnen halen, dan zal hij hierdoor meer het gevoel krijgen om bij het hoefsmidsvak te blijven behooren, dan is er gegronde hoop dat hij meer in zijn vak zal opgaan, er bevrediging in zal vinden en dus niet zoo spoedig veranderen en varieeren zal als nu geschiedt. Het is dan ook in het directe belang van de patroons om dit aan te moedigen en om te trachten uitbreiding aan het aantal cursussen in hoefbeslag te geven, waarbij dan zeer zeker het oog wel in de eerste plaats mag vallen op Gouda, een plaats waarvan ik zeer zeker geloof, dat wel voldoende animo zal gevonden worden om een permanenten cursus in hoefbeslag te doen houden.

Delft.

Delft is het middelpunt van een welvarende streek, welke zoowel vruchtbaar bouw- als weiland bevat; het is ruim een uur gaans van 's-Gravenhage gelegen, twee uur van Rotterdam en vier uur van Gouda. De stad ontleent haar naam aan het „delven” van een gracht of vaart en men verkeert in het onzekere welke gracht dit is geweest, hoewel vele de meening zijn toegedaan dat het de gracht van Korbulo is geweest, welke een verbinding vormde tusschen Rijn en Maas. Delft is een der oudste steden van Holland en bestond reeds in de 9e eeuw, terwijl het in 1072 door Hertog Govert van Lotharingen, bijgenaamd de Bult, van muren voorzien werd. Deze stichtte er ook een kasteel, doch werd hier in 1075, terwijl hij op „'t heimelijk gemak” zat, omgebracht. In 1205 bestond reeds een adelijk stamhuis van Delft en in 1246 werden aan de stad door Willem II, Roomsche koning en Graaf van Holland, vele voorrechten geschonken. In 1304 werden de Vlamingen, onder Jan den IJen uit Holland en dus ook uit Delft verdreven; dit ging gepaard met een bloedige slachting, waaraan de naam Vlamingstraat en Bloedbrug nog herinneren. De stad lag vaak overhoop met den Stadhouders van Holland en zoo werd deze, Walfert van der Veer,

op 1 Augustus 1299 in Delft binnengebracht en uit een venster van een huis in de Koorstraat naar beneden geworpen en door het volk omgebracht. Ook verzette Delft zich tegen het uitroepen van Hertog Albrecht tot Ruwaard van Holland en deze belegerde in 1359 de stad, welke, door tweespalt van binnen, zich na tien weken overgaf. De vesting werd ontmanteld en een boete van 40.000 oude schilden opgelegd. In 1396 hielpen de Delftenaren den Hertog om de Friezen te verslaan en de door deze gevangen genomen Engelschen te ontzetten; als belooning hiervoor werden de muren der stad weer opgebouwd. In 1536 brandde Delft op 300 huizen na, geheel af, en de overlevering wil, dat een ooeivaar, die zijn jongen niet kon redden, na veel omvliegen en geklapwiek, met uitgespreide vlerken op het brandend nest viel en zich met zijn kroost, door de vlammen liet verteren. Op 26 Juli 1572 ging Delft naar de Staatschen over en trok Lumey, Graaf van der Mark, er binnen. Deze beging geweldige wreedheden, waarom hij op 5 Jan. 1573 werd gevangen genomen en afgezet. In ditzelfde jaar trokken de Delftenaren op om Haarlem te ontzetten; onder hen was o.a. Johan van Oldenbarneveld, de latere advocaat van Holland; zij werden echter met groote verliezen teruggeslagen en lieten 76 dooden achter. Op 10 Juli 1584 werd Willem de Ie, Prins van Oranje, op het oude Prinsenhof te Delft doodgeschoten en nog heden ten dage vertoont men daar de teekens van twee kogels in den muur. Een groote ramp had plaats den 12en October 1654 toen de kruidtoren met meer dan 80.000 pond buskruit in de lucht vloog; behalve 400 dooden waren er vele afschuwelijk verminkten en werden meer dan 200 huizen totaal verwoest. De slag was zoo hevig, dat men die tot op de Noord-Hollandsche eilanden duidelijk waarnam. In 1672 braken er onlusten uit over de verheffing van Willem de IIIe, Prins van Oranje; op 30 Juni trokken visschers en boeren op de stad aan, bemachtigden een der poorten en dwongen op het stadhuis van de wetgevende vergadering een schriftelijke verklaring af, dat zij den Prins tot stadhouder zouden benoemen. In Augustus ontstond een nieuw oproer, met het gevolg, dat in September door den Prins nieuwe regenten werden aangesteld. Nadien maakt de geschiedenis geen gewag van eenigerlei bijzonderheden de stad betreffende.

Wat de gebouwen betreft, zoo bezit Delft een der mooiste stadhuizen van Holland. Na den brand van het oude stadhuis op 4 Februari 1618, werd op de groote markt in 1620 een nieuw gebouwd en werd dit in 1662 en 1721 verbeterd en verfraaid. Behalve schilderijen, wapens enz., vindt men er o.a. nog een „houten huik”, dat is een werktuig gelijkende op een klok met een gat er boven, en met hetwelk men misdadigers door de stad leidde. Dit toestel werd in 1722 nog toegepast op iemand die bloedschande had begaan en in 1725 op iemand diè overspel had gepleegd. Het Prinsenhof, dat oudtijds een deel uitmaakte van het St. Aagtenklooster, was vroeger een der ruimste gebouwen van Delft en sinds 1575 was het Hof van Holland hiernaar overgebracht, terwijl ook de Staatsvergaderingen er vaak gehouden werden. Na den moord op Prins Willem I werd de hofstoet naar den Haag overgebracht en werden de gebouwen voor andere doeleinden gebruikt. Delft was ook sinds lang het oorlogsnagazijn van Holland en groote ge-

bouwen stonden hiervoor op de punt van de Geer bij de Rotterdamsche en Schiedamsche poorten, waar de Schie zich in tweeën splitst. Tot op heden is Delft de stapelplaats gebleven voor de Artillerie en bevat verder uitgebreide Constructie-werkplaatsen. Daar de stad zeer oud is, kan ze ook bogen op herinneringen aan zeer oude kerken. De oudste kerk werd gesticht in 1240 door Bartholomeus van der Made en werd eerst aan dezen, en later aan St. Hippolitus gewijd. In deze kerk waren o.m. het graf van den Zeeheld Pieter Pietersz. Hein, met zijn in wit marmer uitgevoerde beeltenis, verder de graftombe van Admiraal Maarten Harpertzoon Tromp in volle wapenrusting, met een stuk geschut en een scheepsroer, alles van wit marmer. In 1739 werd er een gedenksteen in opgericht voor Anthony van Leeuwenhoek, den grootsten natuurvorscher van zijn tijd. De z.g. nieuwe kerk was toegewijd aan St. Ursula en werd in 1381 van hout opgetrokken, doch spoedig daarop van steen gebouwd. In 1609 werd hierin opgericht een grafmonument van Prins Willem I van Oranje, een sieraad waaraan geen kosten zijn gespaard. Delft bloeide indertijd en wel van af de 13e eeuw door de vele brouwerijen en wolweverijen; de fijne lakens, bekend als Delfts puik, waren zeer vermaard. Later in de 17e eeuw, maakten de brouwerijen plaats voor een andere industrie en wel de Porcelain- of Platteelbakkerijen, waarvan het getal zelfs tot 30 klom en waarvan de roem tot heden ten dage nog ver over de grenzen gaat. Ook thans is Delft een zeer nijvere stad en vindt men er naast vele groote fabrieken ook de Technische Hoogeschool, waar ver over de 1000 studenten hunne opleiding in de ingenieurs wetenschappen en in de scheikunde ontvangen. Het wapen van de stad is een zwarte paal op een wit schild, waarbij men aanneemt, dat de paal eigenlijk een loopend water moet voorstellen en wel de oude Delft of eenige andere gegraven vaart.

(Wordt vervolgd).

DE EERSTE GROOTE TENTOONSTELLING VAN NEDERLANDSCHE TREKPAARDEN.

Hoewel het uitstekende terrein en het prachtige weer zeer zeker mede gewerkt hebben tot het welslagen dezer tentoonstelling is toch in de eerste plaats het grootste succes te danken aan de opkomst van uitstekende hengsten en merriën in grooten getale. Wij hebben nu kunnen zien welke groote vorderingen Nederland gemaakt heeft op het gebied der trekpaarden fokkerij!

Ons interesseerden speciaal het hoëfbeslag en de hoëfverpleging. Door samenwerking van eigenaar en hoëfsmid is het beslag geworden wat het nu is, en kan geconstateerd worden dat hoëven, standen en gangen buitengewoon veel verbeterd zijn bij vroeger. Waar ik hier in 't algemeen spreek, kan ik toch niet nalaten in 't bijzonder de provincie Zeeland te vermelden.

Het is mij n.l. opgevallen dat de Zeeuwsche paarden met buitengewoon veel zorg waren beslagen, — dat de hoëfverpleging in die provincie uit-

stekend is aangepakt en de andere provincies goed zullen doen daar op te letten. Het overdreven Belgisch beslag (hooge verzenen, dikke ijzertakken) zagen wij niet zoo veel meer.

Vele Zeeuwsche paarden waren beslagen met machinale ijzers, afkomstig uit de fabriek van H. Kerkhaert te Stoppeldijk. Deze ijzers waren uitstekend, wat vorm, nagelgaten, breedte en zwaarte betreft.

Het eenige nadeel is dat de jongere smeden niet meer zelf een goed ijzer kunnen maken wanneer dat noodig blijkt, doch beter een machinaal ijzer wat goed is, dan een slecht eigen gemaakt.

Wij herhalen, de kwaliteit der hoeven van ons trekpaard is reusachtig vooruitgegaan, zeker voor een niet gering gedeelte dank zij goed hoefbeslag onder samenwerking van eigenaar en hoefsmid.

Utrecht, 9 Juli 1921.

S. van Angeren.

INGEZONDEN STUKKEN.

Geachte Redactie,

In het artikel over Rotterdam en het hoefbeslag, aflevering 5 van „De Hoefsmid”, door Dr. Gallandat Huet, maakt schr. melding van hetgeen een der smedenpatroons hem antwoordde op de vraag of hij gediplomeerde knechts aan het werk had en hieraan de voorkeur gaf boven niet gediplomeerde, n.l. luidende: „ik ben zelf niet gediplomeerd en heb geen gediplomeerde knechts in dienst; ik zie er geen voordeel in, omreden de examens niet zwaar genoeg zijn.” — Ik ben het, in tegenstelling met Dr. G. H., met dit antwoord wel eenigermate eens. Want de practijk leert dat verscheidene met het Rijks-diploma gediplomeerden er nochtans niet in slagen het vertrouwen der klanten te winnen en hierom gaat het. Indien de eischen voor het behalen van het diploma hooger waren, dan zou er m.i. grooter waarborg zijn voor het leveren van goed werk. Nu kan men het tegendeel vaststellen, de goeden natuurlijk niet te na gesproken. Het getal geslaagden van 60 % is naar mijn meening dan ook veel te groot. Er wordt veel geklaagd over de „klanten”, maar wanneer een smid goed werk levert en daardoor het vertrouwen heeft, volgen de paardeneigenaren in het algemeen zijn raad en voorlichting gaarne op. Zoo zijn aan onze smederij (die ik een paar jaar geleden van mijn vader heb overgenomen) de kalkoenen al een 15-tal jaren „uit de mode.” Komt er een paard aan de smederij, die naar mijn overtuiging met andere dan gewone ijzers behoort te worden beslagen, dan gaan de eigenaars, na toelichting mijnerzijds, daarmede geregeld accoord. Van de zijde der smeden dient er natuurlijk ook voor te worden gezorgd, dat het beslaan op zoodanige wijze wordt uitgevoerd, dat het niet in strijd komt met . . . dierenbescherming.

Om nog even terug te komen op de examens, zoo kan niet worden ontkend dat er sommigen enkel om het „diploma” naar Utrecht gaan en daarna blijven werken als te voren en de leerboeken weer voorgoed opbergen. Men ziet dan nog wel de bewerking zóó, dat 14 dagen na het beslaan de hoorn

over de zijwanden komt en de nieten er dan als vanzelf al boven uitsteken. Meermalen heb ik dan ook tegen collega's gezegd, dat wanneer een ijzer goed is ondergelegd, ze zoo moet blijven liggen zonder dat de nieten naar boven komen en de zijwanden over het ijzer heensteken of naar binnen of naar buiten schuiven. — Zelden wordt door mij gebruik gemaakt van zijlippen, zelfs niet bij scheeve hoeven.

Naar aanleiding van het slagen in Utrecht van eenige smeden, wiens werk ik ken, meen ik ook te mogen constateeren, dat de examens inderdaad niet te zwaar zijn en dat het geen afbreuk zal doen wanneer door het verzwaren van het examen het percentage geslaagden belangrijk kleiner wordt.

Een onderwijzer in
practisch hoefbeslag.

Naar aanleiding van het lezenswaardige artikel van Dr. G. H. in de aflevering van De Hoefsmid d.d. 15 Juni j.l. wilden we gaarna een en ander onder de aandacht der lezers brengen.

Zowel de patroons als de knechts moeten voor hun zwaren arbeid billijk worden beloond. Vooral de onderkruipers-concurrentie der patroons moet geheel verdwijnen; deze toch haalt het vak omlaag. Iedere patroon moet zich, ook wat de tarieven betreft, scharen onder het banier van één grooten patroons-hoefsmedenbond en diens reglementen stipt nakomen.

Dr. G. H. noemt als een der grootste smederijen te Leiden die van den heer Gijbels. Gemiddeld beslaat deze 70 paarden per week met twee knechts. Als men het beslaggeld door elkaar stelt op f 5.50, dan is de bruto-ontvangst f 385. Het Ministerie van Oorlog berekend — geldende voor het 2e kwartaal — voor geleverd materiaal voor het beslag van een Iersch paard of dubbele hit f 0.88 en voor een inlandsch- of werkpaard f 0.99. Gemiddeld willen we dit nu eens op f 0.90 stellen en dan kosten die 70 paarden aan materiaal f 63.00. Volgens Dr. G. H. wordt in Leiden 40 cent per uur betaald en meer — al naar bekwaamheid — voor de knechts; de 70 paarden kosten dan f 18.00 (leerling ad. 40 ct.) plus f 27.00 (bekwame knecht ad. 60 ct.), samen dus f 45.00. Neemt men voor de bedrijfskosten de gegevens van den heer Kruit, die per paard f 2.13⁵ berekent, dan wordt dit voor 70 paarden f 149.45. Bij elkaar geteld bedragen de uitgaven dus f 257.45, zoodat als netto verdiensten voor het beslag van 70 paarden overblijft f 127.55. Dit is o.i. een behoorlijke winst en zonder schade kan zoo'n patroon zijn knechts voor zijn rekening in de gelegenheid stellen een degelijken Vakcursus te volgen.

Tenslotte zijn wij van meening dat de nieuwe Arbeidswet een heilzame instelling is, waaraan van patroonszijde niet mag worden getornd, door op verlenging van den 8-uren dag aan te dringen.

Den Haag, 10 Juli 1921.

W. en v. d. L.

Van Redactiewege ingekort.

KORTE MEDEDEELINGEN.

— Voorjaars-examen ter verkrijging van een Rijksdiploma als hoefsmid. In de vorige aflevering zijn de namen der geslaagden genoemd. Men meldt ons dat de op die lijst voorkomende heer C. Zijp te Akersloot „met lof” slaagde, hetgeen abusievelijk verzuimd was ons op te geven.

PERSOVERZICHT.

— De Juli-aflevering van „Der Hufschmied” bevat onder meer een mededeeling van Dr. U. Fisher over den *veulen-bokhoef*. Schr. zegt dat deze vrij veel voorkomt, maar dikwijls voorkómen kan worden. Indien het veulen van zich zelf eenigszins steil gekoot is en in de weide wordt gebracht, dan zal door te groote afslijting aan het toongedeelte van den hoef deze ook steiler gaan staan en op den duur wordt dit zoo erg, dat een bokhoef het gevolg is. Vooral op hooge en drooge weiden ligt een dergelijk veulen er voor bloot. Wanneer de eigenaar voldoende aandacht schenkt aan z'n jonge dieren, dan zal hij tijdig een behandeling doen instellen en bij doelmatig beslag zal de in ontwikkeling zijnde bokhoef geen voortgang nemen, maar integendeel weder tot den normalen hoefvorm kunnen worden teruggebracht. — Vaak laat de eigenaar z'n veulens maar loopen en pas als er een bokhoef in optima forma is opgetreden roept hij de hulp in van dierenarts en smid.

Een dergelijk geval bespreekt Dr. Fisher, waarbij echter de ter elfder ure ingeroepen hulp van den smid ook nog fout werd verstrekt, zoodat het er op leek alsof het zeven-maandsche veulen niet meer te redden viel. Door een goede behandeling werd evenwel toch nog een goed resultaat bereikt. Beide voorbenen waren aan de kwaal onderhevig, rechts echter erger dan links. De behandeling was op drie punten gebaseerd:

1e. het vergrooten van de steunvlakte van den hoef aan het voorste deel, door het onderleggen van een ijzer met breed, ruim naar voren uitstekend, toongedeelte.

2e. Een ijzer, aan den toon flink opgebogen, teneinde te bewerkstelligen dat de steil geplaatste ondervoet bij het overrollen van het been voldoende wordt belast. Voor elk geval moet de graad van opbuiging (de opzet) in het ijzertongedeelte nader worden bepaald; hiervoor geldt dus geen vaste maatstaf. In bovenbedoeld geval bedroeg de hoek van het ijzer rechts 35° en links 22.5°, terwijl bij normale voorijzers de hoek van den opzet 4 tot 8° bedraagt. Men neemt een ijzer met een zeer breed toongedeelte en dan maakt men het zóó, dat de opzet het voorste twee derde gedeelte beslaat.

3e. Moet men de bij bokhoef naar voren gebroken voetas opheffen, zoodat het kootbeen naar voren wordt gericht en de verzenen komen te zakken en ook meer achterwaarts worden geplaatst. — Dit kan slechts langzamerhand worden bereikt.

Naar achteren wordt het breed gesmeede ijzer smaller; aan elke tak worden vier nagelgaten geslagen waarvan de laatsten aan het achtereinde zitten teneinde het losgeraken bij het overrollen te voorkomen. De ijzers bedekken niet den geheelen hoefrand, ze reiken tot het midden van den zijwand; het achtereinde van den draagrand ligt vrij.

In het onderhavige geval kwam langzaam, doch regelmatig herstel. De behandeling duurde enkele maanden.

Van meer beteekenis nog dan de behandeling van den bokhoef, aldus besluit schr., is het voorkómen, hetgeen bij zorgvuldige verpleging en goed toezicht der veulens tijdig kan geschieden.

In de vragenrubriek van „Der Hufschmied” komt de volgende vraag voor: — bij een 1-j. veulen met sterk bodemwijden stand zijn de binnenzijden der beide voorhoeven door nalatige hoefverzorging zeer afgesleten, zoodat de voetas sterk naar binnen is gebroken. Ik meende nu door de buitenhelften dienovereenkomstig in te korten deze gebroken voetas te kunnen herstellen, doch het is me niet gelukt. Wat te doen?

— Antwoord: Maak voor elke binnenhoefhelft een goed passend half-ijzer, dat den binnendraagrand nauwkeurig bedekt en dat aan den buitendraagrand geleidelijk uitgesmeed hierin overloopt. Het halve ijzer moet zóó dik zijn, dat het verschil in wandhoogte tusschen binnen- en buitenwand wordt opgeheven. Het moet verder van af het achterste nagelgat zóó wijd gepast worden, dat de binnen-kroonrand loodrecht ondersteund wordt. Naar achteren moet het ijzer iets uitsteken, ook voor steun. Het zal niet in één keer in orde komen, doch na meerdere malen hernieuwd beslag zal de voetas weder goed gesteld worden.

— Dr. H. Schwyter te Bern wijst op het gevaar van het in vele leerboeken meegedeelde, als zou steeds de hoogte der verzenwand de helft moeten bedragen van die aan den toon; althans gaat dit niet op voor de voorhoeven. Schr. meent dat bij de meeste normaal gevormde voorhoeven, welke dus een hoek van 45° met den bodem vormen, deze verhouding niet op $\frac{1}{2}$ doch op $\frac{1}{3}$ moet worden gerekend. — Indien echter koot-, kroon- en hoefbeen in de juiste richting geplaatst staan, is het verder vrijwel bijzaak of de verhouding van verzenhoogte tot toonhoogte nu wel precies klopt. Men mag in zoo'n geval niet aan den hoef gaan besnijden, ten koste van de voetas. Want een gebroken voetas brengt mee een ongelijkmatige verdeling van den lichaamlast, een te veel belasten van voorste of achterste hoefhelft, waardoor gewrichten, peezen en banden te lijden hebben.

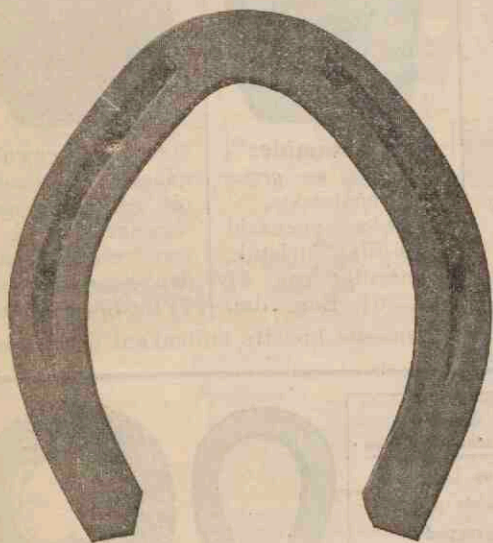
Algemeene regels zijn ook in deze niet vol te houden; de smid moet kunnen beoordeelen hoe in elk geval te handelen met het besnijden van den voet.

— Dr. Ritzenthaler, een Zwitsersch paardenarts, heeft proeven genomen met verschillende ijzers tegen klemhoef. Hij bezigde het in 1885 door Lavallard en Poret uitgedachte z.g. Poret-ijzer en het halvemaanvormige ijzer. Het eerste had oorspronkelijk half zoo dikke en half zoo breede takken als een

gewoon ijzer, terwijl in lateren tijd de takken weer even breed zijn gemaakt. Lichte gevallen van klemhoef behandelde Schr. met het Poret-ijzer en zware met het halfmaanvormige.

Zijn conclusies zijn dat halfmaanvormige ijzers — althans bij rijpaarden — absoluut niet aan te bevelen zijn als remedie tegen klemhoef; het verzen-deel van den hoef slijt te veel, de draagrand brokkelt daar af, de toon wordt te lang, de gang daardoor moeilijk en kreupelheden waren het gevolg. — Het Poret-ijzer is dan nog beter.

ADVERTENTIËN.

Handelsvennootschap
Hoffman & Moermans.

KANTOOR:

Javastraat 90, 's-Gravenhage.

Tel. 4902-3330.

**SPECIAAL ADRES VOOR
HOEFIJZERS**

in alle maten en modellen.

Uit voorraad leverbaar.

Uiterst concurrerende
prijzen.

Verzuimt niet ons aan te vragen

„HET PAARD”.

GEÏLLUSTREERD WEEKBLAD,

gewijd aan Paardenfokkerij, Paardenkennis, Rijkunst, Gezondheidsleer, Draf-
en Rensport, Hoefbeslag, Tuigenkennis.

Abonnement per jaar: voor Nederland fr. p. p. f 7.50.

Hoofdredacteur-Uitgever: A. W. HEIDEMA.

Huygensplein 5 — Den Haag.

S. C. M. BAX. - GLASHAVEN 9 en 36 - ROTTERDAM.

Specialiteit in Artikelen voor **HOEFBESLAG.**

Telegram-Adres
BAX Glashaven
Rotterdam.

Meest uitgebreide sorteering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

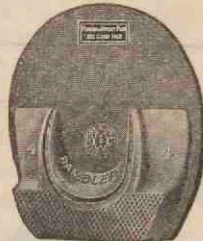
voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met flink hielstuk.

Merk „Pacific”,
met zwaar hielstuk.

Merk „Rambler”,
in witte en grijze
Caoutchouc,
op leder opgenaaid
met flink hielstuk,
voorradij van 4 $\frac{1}{8}$

Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor zware paar-
den, voorradig van
tot 6 $\frac{7}{8}$ Eng. dm.

Open zolen uit één stuk kunnen
dus onmogelijk loslaten, bijzonder aan-
bevelenswaardig, prijzen zeer billijk,
voorradij in 11 maten van 4 $\frac{1}{8}$ tot 6 $\frac{7}{8}$
Eng. dm., uiterste breedte buitenkant
ijzers gemeten.

7 $\frac{1}{8}$ tot 7 $\frac{3}{8}$ Eng. dm.
uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Dichte Luchtdruk-
zolen, in 10 maten,
voor- en achterijzers,
voorradij.

Strijkringen
met riempje

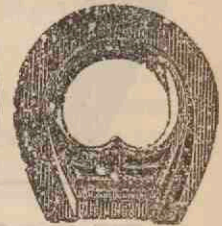
Gewone
Engelsche Hoefzolen

op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

Hoef-
randen.

Open Caoutchouc
zool, merk B. V
in 7 maten, voor-
en achterijzers
voorradij.

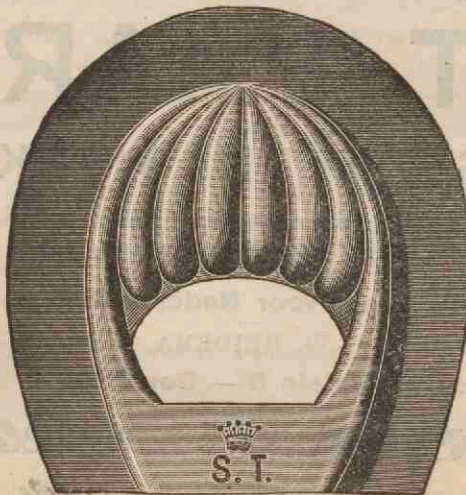
Gemaakte Hoefijzers,
Rits- en Stampmodel,
uitsluitend beste
kwaliteit ijzer;
in 9 maten voorradig.

Ijs- of Scherpnagels
in 12 soorten.

Opruimers voor
Schroefgaten.

Schroeven en Stiften
in alle modellen;
tijdige bestelling
gewenscht.

Touwijzers in
verschillende maten.

Open Luchtdrukzool

in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.

Kunsthorn.

Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoefraspen.
Houwklingen.
Hoefhamers.

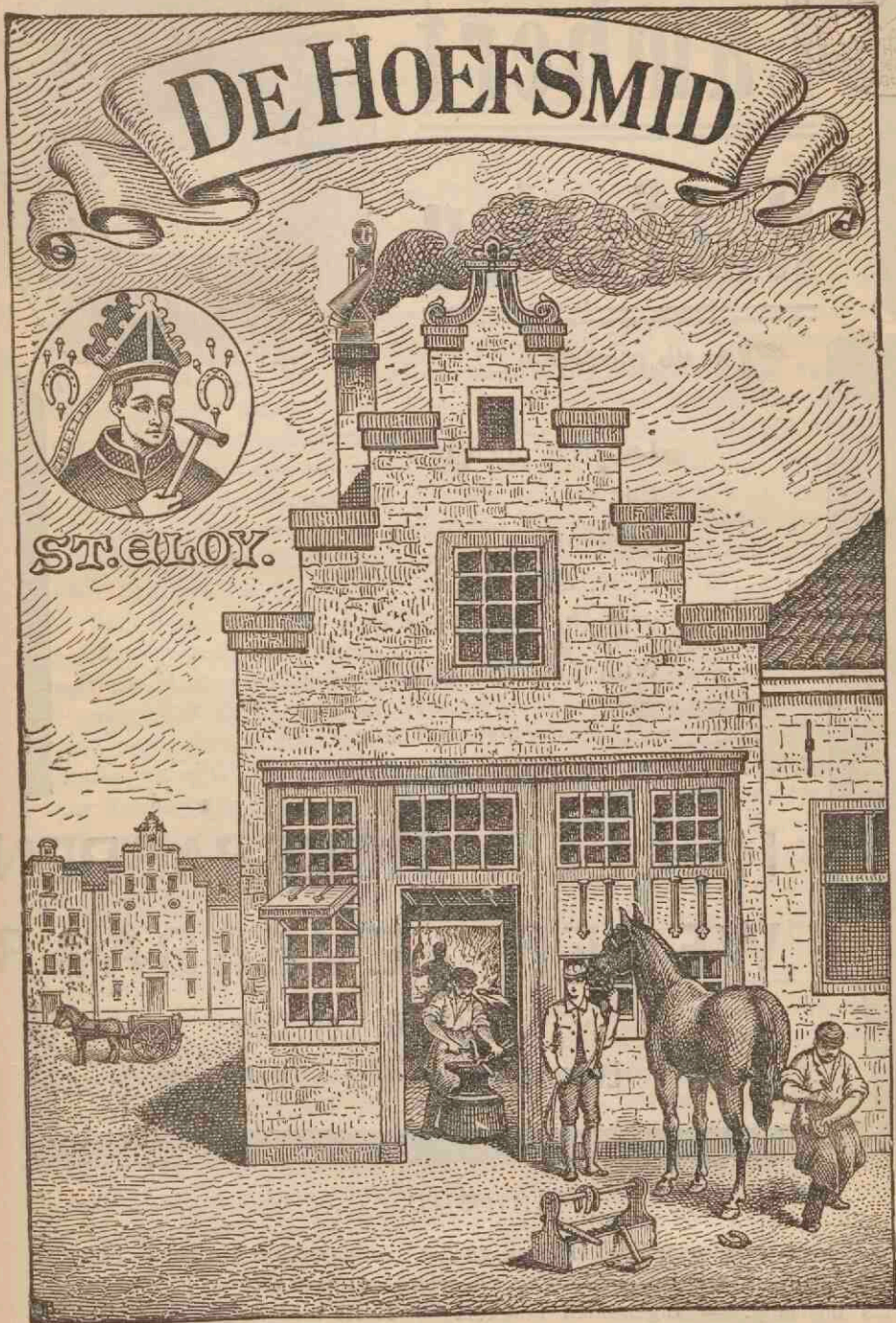
Lasch- of Welbladen en
Poeder
om ijzer en staal te
wellen.

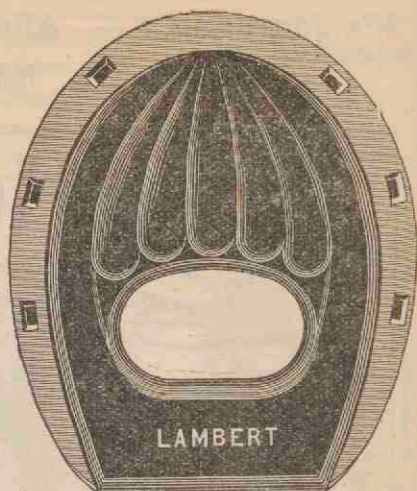
Men lette op het echte merk S T

met kroon.

Lambert Hoefzolen

in de modellen

Lambert open pad
Bar pad
Frog pad
O. K. Star pad
Walpole boulevard pad
Walpole truss pad

en de bekende
Amerikaansche

HELLER HOEFRASPEN WEDER LEVERBAAR

Lambert & Company

Leuvehaven 66 :: Rotterdam

INHOUD.

Een en ander over Zuid-Holland en het Hoefbeslag. — Hoeven en beslag van koudbloedpaarden. — Verslag v/h. vierde examen voor het Rijksdiploma als hoefsmid. — Ingezonden stukken. — Korte mededeelingen. — Pers-overzicht. — Advertentiën.

EEN EN ANDER OVER ZUIDHOLLAND EN HET HOEFBESLAG,

DOOR

Dr. GALLANDAT HUET,

Kapitein-paardenarts te Amersfoort.

Delft (*Vervolg*).

Bezien we nu deze oude, mooie Prinsenstad, de stad van Hugo Grotius, uit een voor dit blad zakelijk oogpunt, dan heeft ook zij het lot gedeeld van alle andere steden, n.l. dat de belangrijkheid van het hoefbeslag er sterk is achteruitgegaan door inkrimping van het paardenmateriaal. Waren er vroeger alhier stalhouders met respectievelijk 30 à 40 paarden, nu zijn deze bedrijven teruggebracht tot 3 met respectievelijk 7, 9 en 12 paarden. Ook de groote fabrieken, o. a. de spiritusfabriek, die transporten reed op Rotterdam en den Haag, heeft, door gebruik te maken van autotractie, het paardenmaterieel sterk ingekrompen en heeft nu nog maar 6 paarden. Flinker sleepersbedrijven zijn er echter nog verscheidene en wel 6 in getal met ongeveer 15 paarden elk; de grootste van hen, van Buuren, houdt zelfs 18 paarden. Deze en Verheul verrichten hun werk uitsluitend in de stad; andere, waaronder Vermeulen, heeft veel transporten en verhuizingen en haalt o. a. vee van de markt te Rotterdam en brengt dit naar het abattoir in den Haag. Voorwaar heele reizen, doch ook hier zal vermoedelijk het paard wel spoedig hebben afgedaan, daar reeds een kolenhandelaar van hier met een 4 tons vrachtauto begonnen is met het vervoer van bevroren vleesch uit Hoek van Holland. Vroeger kwamen ook zeer veel jagerspaarden voor, welke de schuiten trokken naar Rotterdam en den Haag; zij zijn nu echter zoo goed als allemaal vervangen door motorkracht. Vermelden wij nog de petroleummaatschappij en de 2 melkinrichtingen met eenige paarden elk, verder de stadsmanege, vroeger beheerd door den heer Hiemstra, nu door de Zuid-Hollandsche manege uit den Haag, en welke ongeveer 14 paarden sterk is; dan de gemeentepaarden, 4 in getal (deze zijn n.l. bij de eerst kort geleden voltrokken annexatie van Hof van Delft en Vrijenban bij de gemeente Delft uit de eerstgenoemde gemeente meegekomen), dan maken deze, met de talrijke kleinere bedrijven van 1 of 2 paarden een totaal aantal paarden uit voor de geheele gemeente Delft van 499 stuks. Het aantal inwoners bedraagt 47.000; dit getal bedroeg vóór de genoemde annexatie 35.000. Het ontbreken van gemeentepaarden in de oude stad zelf is gelegen in den eigenaardigen bouw van de stad, welke aan alle kanten doorkruist wordt met grachten, zoodat het vervoer van de reiniging, waaronder het tonnenstelsel dat alhier nog hoogtij viert, alleen per schuit en niet per as plaats vindt. Luxe is vrijwel verdwenen, hoewel nog voor enkele jaren de mooie luxe stal van den heer Leeuwenburg, die als regel 10 en meer paarden hield, waaronder vele jacht- en springpaarden, nog bestond. Nu is deze stal verplaatst naar Voorburg, doch is, wegens het niet meer deelnemen aan concoursen, zeer sterk ingekrompen.

Het hoefbeslag te Delft wordt uitgeoefend door 8 hoefsmiden, n.l. door

de heeren P. van Etten op het Oosteinde, Gebr. Brocks op de Geer, C. van Wijk op het Zuideinde, Naaktgeboren op de Buitenwatersloot, J. Bovenlander op het Noordeinde, A. Brouwer in de Begijnenhofsteeg, J. Verburg op het Kruis en van Oosten op de Verversdijk. Het zijn alle gemengde bedrijven, doch inzake hoefbeslag zijn verreweg de voornaamste die van de heeren van Etten, van Wijk en Bovenlander. Op de patroons van Oosten en Verburg na, zijn alle lid van de Delftsche Afdeeling van den Smedenpatroonsbond en houden zij zich dan ook aan de volgende minimum tarieven: vierkant beslag voor een zwaar paard f 6, voor een gewoon paard f 5.50, voor een hit f 5. Deze prijzen slaan op het zomerbeslag, terwijl bij het winterbeslag, dat bijna uitsluitend met stiften wordt uitgevoerd, en waarbij slechts weinig paarden met schroeven worden scherp gezet, 5 cts per gat en 10 cts per stift extra wordt berekend. Zware paarden komen weinig voor, alleen enkele expediteurs hebben z.g. Zeeuwen. Het spreekt van zelf dat al deze hoefsmeden geen voldoende werk zouden vinden aan de paarden uitsluitend uit de gemeente; er komen dan ook heel wat paarden van buiten op beslag en wel voornamelijk uit de omliggende dorpen Leidschendam, Nootdorp, Pijnacker, Zoetermeer, Kethel, Vlaardingerambacht, Schipluiden en Rijswijk. Des Donderdags wordt de veemarkt gehouden en des Zaterdag de kaasmarkt; vooral op eerstgenoemden dag is het dan zeer druk en vertelde o.a. de heer van Etten mij, dat dan als regel 18—20 paarden uit de omgeving bij hem op beslag komen.

De gesteldheid van de stad zelf stelt hooge eischen aan de uitvoering van het beslag, n.l. over de zeer vele grachten treft men een haast ontelbaar aantal bruggen aan, elk met min of meer steile op- en afgangen en scherpe wendingen. Een en ander maakt het zeer noodzakelijk, dat de paarden stevig op de ijzers staan en dus het beslag met zorg en zaakkennis wordt uitgevoerd; voeg daarbij nog dat de kaden of straten langs de grachten alle zacht hellen en dat het plaveisel meestal abominabel is, dan worden onze viervoeters en hunne schoenmakers hier wel op een moeilijke proef gesteld. In den laatsten tijd is het gemeentebestuur hieraan tegemoet gekomen en heeft vele der op- en afgangen van de bruggen over een lengte van ongeveer 50 Meter met doelmatige steentjes laten bestraten, terwijl ook enkele straten van voor de paarden minder ongemakkelijke keien zijn voorzien. Toch zag ik nog boven op enkele, aldus verbeterde bruggen, zeer gladde steenen, welke waarschijnlijk, en dan als een zeer ondoelmatige verfraaiing, waren aangebracht. Het beslag wordt, met het oog op deze straten en bruggen, nagenoeg uitsluitend en dan vierkant uitgevoerd met kalkoenen, hetwelk natuurlijk niet in het voordeel van de paarden kan zijn. Nadat deze dan ook een jaar of 5 aldus in de stad hebben dienst gedaan, ziet men de gevolgen hiervan en komen vele gebreken te voorschijn, welke zich uiten in uitgedroogde hoeven, al of niet gepaard gaande met steengallen, zoolkneuzingen, losse wanden, verbeende hoefkraakbeenderen als anderszins. Het trof mij dat hier zoo weinig gebruik gemaakt wordt van zoolbeslag, doch de praktijk schijnt hier uitspraak te doen voor het gebruik van kalkoenen en misschien is ook de hooge prijs van de zolen hiervoor wel mede een beletsel. Bij studentenfesteen en optochten is het zelfs gewoonte om

ook des zomers te beslaan met ijsnagels, waarbij dan echter slechts kleine kopjes uitsteken; men tracht aldus den gang en den stand der paarden voldoende te verzekeren en uitglijden en vallen te voorkomen. De gemeentepolitie, die niet over een bereiden afdeeling beschikt, wordt dan tijdelijk met manegepaarden geremonteerd. Alle patroons, waarvan verschillende gediplomeerd zijn, werken met één of meer knechts; deze laatste werken op uurloon en zoo kan een volslagen knecht opklimmen tot 80 cts. per uur, terwijl minder geoeffenden 60 en 70 cts. krijgen. Hoewel voor de fabrieken de 8-urige werkdag is ingevoerd, kunnen de hoefsmeden vergunning krijgen om tot 10 uur daags te werken, echter met een maximum van 50 werkuren per week. Deze vergunning is toegestaan omdat de verschillende bedrijven noodzakelijk lijden zullen onder een korteren werktijd van de hoefsmeden. Verliest b.v. een paard van een sleeper een ijzer en kan dit door verkorten arbeidstijd van den hoefsmid denzelfden dag niet meer worden verholpen, dan zouden noodzakelijk paard en geleider een gedeelte van den volgende dag moeten missen, hetgeen op een schadepost voor het bedrijf zou neerkomen. De werkuren zijn van 8—12 en van 1.30—5 of 6 uur. Des Zaterdag wordt tot 12 uur gewerkt; de knechts eindigen dan n.l. doch de patroon of diens zoons zijn dan nog niet altijd klaar en zoo zag ik o.a. een der laatsten nog tot 4 uur toe met eigen krachten paarden beslaan. Het beslag geschiedt bijna uitsluitend uit de hand en wordt o.a. bij den heer Van Etten al ongeveer 30 jaar aldus uitgevoerd; wel heeft deze nog een travaille, doch deze is meer ten dienste van den dierenarts ter plaatse. Ook in andere zaken vindt men nog wel travailles en door sommige van de hoefsmeden wordt hier ook nog wel gebruik van gemaakt. Naast het gebruik van handgesmede ijzers worden ook veel machinale hoefijzers gebruikt en wel hoofdzakelijk uit een oeconomisch oogpunt. Zoo biedt een hoefijzerfabriek nabij Hilversum ijzers aan tegen *f* 24 per 100 K.G., en zag ik te Delft o. a. ook Fransche machinale hoefijzers, geïmporteerd door de firma Reeser uit Zutphen, welke slechts *f* 28.50 de 100 K.G. kosten en welke ijzers lang niet slecht waren. Deze ijzers worden afgeleverd in 7 modellen, zoowel wat vóór- als achterijzers betreft. Rekent men hier tegenover dat een volslagen knecht en een hulp te samen 4 paar ijzers kunnen maken in één uur tijds, en dat deze daarvoor alleen aan loon reeds kosten resp. 80 cts. plus 25 cts., te samen *f* 1.05, waarbij dan nog niet gerekend is op zegels, op ziekte wet, ongevallen wet enz.; vervolgens moeten de voor het smeden benooidigde kolen in rekening worden gebracht, dan het ijzer zelf, dat voor 8 ijzers wel op gemiddeld 7 K.G. gerekend mag worden en dat tegen 12 cts. per K.G. 84 cts. bedraagt; men ziet hieruit dan ook heel duidelijk, dat uit de hand gesmede ijzers veel duurder komen dan machinaal gekochte, en de verleiding tot het gebruik maken van deze laatste is dan ook wel heel groot. Wel wijst niet dit geheele prijsverschil winst aan, want ook de machinale ijzers moeten in den regel nog een wijziging ondergaan, welke kolen en arbeidsloon kost, doch zelfs die hoefsmeden, welke er vroeger niet aan dachten om ze te gebruiken, zijn er nu vaak toe genoodzaakt door het gebrek aan personeel en door de hooge loonen en de weinige werkuren. De paarden, die in de stad dienst doen, kunnen er echter bezwaarlijk mede beslagen worden, en

wel door de veelal uitgedroogde hoeven en ook doordat het gebruik van kalkoenen de bewerkelijkheid er van verhoogt; het gebruik van die ijzers blijft dan ook grootendeels beperkt tot de paarden die van buiten af in de stad op beslag komen. Nog zij inzake het beslag vermeld, dat in den winter als regel stampijzers worden gebruikt, hetgeen men geriefelijker vindt bij het aanmaken van stiftgaten voor het winterbeslag.

Zooals boven gezegd, bloeien hoofdzakelijk drie smederijen wat het hoefbeslag betreft en hiervan is wel de oudste die van den heer van Etten. Deze zelf is reeds 30 jaar patroon, terwijl vóór hem, de heer Zegveld gedurende 63 jaar dezelfde zaak heeft gedreven. In deze groote, geheel electrisch gedreven smederij, die, behalve hoefbeslag veel wagen- en autowerk aflevert, werken 7 knechts, waarvan 3 uitsluitend voor het hoefbeslag; van deze laatste zijn er 2 gediplomeerd. De heer van Etten had drie zoons welke oorspronkelijk alle in de zaak waren; één hiervan is gestorven, en een 2e is als meesterknecht in een andere zaak gegaan, zoodat nog slechts één zoon den patroon ter zijde staat. De heer Leo van Etten, die helaas zoo jong is heengegaan, beloofde zeer veel voor de toekomst, daar hij met hart en ziel zich aan het hoefbeslag wijdde. Hij volgde een cursus onder den bekwamen van Horssen aan 'sRijks Veeartsenijschool te Utrecht en besteedde daarna al zijn tijd en werkkraft om zich zelve verder op hoefbeslaggebied te ontwikkelen. Een mooie verzameling modelijzers en vele kunstvoorwerpen, gemaakt van hoeven en ijzers, en waarmede hij bij tentoonstellingen roem inoogstte, worden ter zijner nagedachtenis nog door zijn vader in een vitrine van de beslagloods bewaard. Met hem is zeker een toekomstig coryphee op hoefbeslaggebied heengegaan. De smederij op het Oosteinde beschikt over twee vuren, terwijl in de ruime beslagloods gelegenheid bestaat om een paard in de broek te hangen; tevens zij hier vermeld dat de heer van Etten bij lastige paarden veel gebruik maakt van de hippo-lasso, een toestel waardoor het slaan wordt belet en dus de veiligheid van den hoefsmid wordt verzekerd. Achter de smederij bevindt zich nog een werkplaats met één vuur en een noodstal; hier werden o.a. gedurende den mobilisatietijd rijkspaarden beslagen.

De heer C. van Wijk werkt met twee zoons en twee knechts; één van deze zoons is te Tiel, aan de voormalige hoefsmidschool aldaar, opgeleid. De heer Bovenlander werkt momenteel met een knecht en eenige aankomende krachten. Vermelden wij nog, dat in deze groote zaken van 40 tot 60 paarden per week beslagen worden, welk getal echter, bij vroeger vergeleken, eene vermindering gaat aanwijzen.

Evenals voor Gouda, geldt ook voor Delft de klacht, dat het zeer lastig is om aan goed personeel te komen. De werklust is er uit en vooral de lust om zwaar werk te doen; men verbindt zich liever aan de fabrieken; aldaar verdient men ook tot 80 cts per uur en doorgaans op een veel gemakkelijker wijze. Het gebeurt dan ook maar al te vaak, dat knechts op ruim 20-jarigen leeftijd zeggen: „ik wil met die paarden niets meer te maken hebben”; en men moet het hulppersoneel dan ook meestal van het platteland zien te krijgen.

Wij kunnen tenslotte herhalen den ook in vorige artikels uitgesproken

wensch om meer werk te maken van de opleiding, om aldus meer lust en liefde voor het hoefbeslag aan te kweeken, als zijnde één van de middelen om goed geschoold personeel te krijgen en te behouden. Men moet in dit opzicht niet bekrompen zijn en b. v. niet redeneeren: „er bestaat een opleiding in Den Haag en daarom is er te Delft geen noodig.” De opleidingen toch bevatten een zeer beperkt aantal leerlingen en hoe kleiner dit getal gehouden wordt, des te beter komt het geleerde tot zijn recht. Ik zou zelfs geen enkelen cursus grooter willen zien dan 8 leerlingen, daar een grooter aantal nooit de voortdurende aandacht van den leermeester kan trekken. Waar nu in Delft sinds een viertal jaren een ambachtsschool bestaat en aan die school als leeraar in het smeden de heer Visser is opgetreden, die voorheen hoefsmid was in N.-Holland en o.a. in Utrecht zijn sporen op dit terrein verdiend heeft, daar lijkt het mij toch van veel belang dat de Bond van Smedenpatroons in Delft, en van die leerinrichting en van die leerkracht tracht te profiteeren en aldaar een opleidingscursus voor hoefsmeden ziet te vestigen. De enkele honderde guldens die zulk een cursus kosten zal, zijn toch zeker nooit weggegooid en voor een te groot aantal cursussen, in welke provincie ook, behoeft men heusch voorloopig niet bang te zijn.

—

Nadat 's-Gravenhage, Rotterdam, Leiden, Gouda en Delft aan een bespreking inzake het hoefbeslag waren onderworpen, verzocht de voorzitter van de Afdeeling Zoetermeer van den B. S. P. N., om de streek, gelegen tusschen deze steden, te komen bezoeken en hieromtrent een en ander in „De Hoefsmid” mede te deelen. Mede met het oog op de in September te Zoetermeer-Zegwaard te houden groote landbouwtentoonstelling en de daaraan te verbinden wedstrijd in hoefbeslag, leek het ons van belang vóór dien een overzicht hieromtrent te geven.

* * *

Het **ressort Zoetermeer** is in zake het hoefbeslag van zeer groot belang; het is een uiterst welvarende streek op landbouwgebied en daar, naast weiland en tuinbouw, hier zeer veel bouwland voorkomt, bloeit ook hier de paardenfokkerij en is het aantal gebruiksparden zeer belangrijk.

De afdeeling bevat alle dorpen tusschen de bovengenoemde steden gelegen en de hierna te noemen smeden zijn allen lid van den bond en beoefenen alle het hoefbeslag. Geen dezer bedrijven is uitsluitend hoefsmederij, doch van zeer vele levert het toch de hoofdschotel van het bestaan op. De afdeeling werd opgericht op 24 Februari 1906 op initiatief van den heer J. van Eeden Petersman te Benthuisen, die van af de oprichting het voorzittersambt heeft bekleed en als zijnde hoefsmid in hart en nieren, steeds heeft getracht de hoefsmeden vooruit te brengen; hij spoorde hen aan om cursussen in hoefbeslag te volgen en om zichzelf verder te ontwikkelen en stond hen hierbij steeds met raad en daad bij. Men kan hem dan ook beschouwen als de hartader op hoefslaggebied in zijn ressort.

Noemen wij nu eerst de namen der hoefsmeden en hunne woonplaatsen

om daarna eenige groote bedrijven nader te bespreken. Het zijn de heeren: W. Verbakel en P. Spa te Boskoop (22)*), As. Vis, E. Visser en A. Dijkman te Nieuwerkerk a. d. IJssel (210), Gebr. F. en W. van Zutphen, J. G. van Wijk en P. Boer te Berkel en Rodenrijs (293), D. van Es en G. Jongorius te Zoetermeer (390), J. van Eeden Petersman te Benthuizen (236), P. Hey, P. Visser, H. Vente en L. Bijl te Zevenhuizen (611), Gebr. de Rooy, Gebr. Verhoeff, G. Vis en H. Glasbeek Jr. te Waddingsveen (480), G. A. Havelaar en C. van Duuren te Moercapele (230), P. Bakker en F. Brewe te Bleiswijk (451), L. Elderhorst en B. J. van der Poel te Nootdorp (105), H. Franx en Joh. Verbakel te Pijnacker (269), P. den Toom en A. G. Rademakers te Zegwaard (465), L. Ton te Hillegersberg (253), C. Verhoef te Capelle a. d. IJssel (168), Wed. D. Franken en C. M. Natziyl te Hazerswoude (331). Al deze hoefsmeden zijn lid van den bond; helaas zijn er ook nog eenige die zich niet aangesloten hebben, hetgeen vooral met de prijsberekening tot moeielijkheden leidt; hierop zal nader worden teruggekomen.

Bijna al de genoemde hoefsmeden hebben een cursus-opleiding genoten, de meeste wel in 's-Gravenhage en deze zijn dan ook van daaruit gediplomeerd, terwijl er ook alreeds verscheidene na dien het Rijksdiploma te Utrecht behaald hebben.

Benthuizen. — De gemeente Benthuizen ligt vrijwel te midden van het ressort; de gemeente zelf is klein, doch zeer welvarend. Groote bouwbedrijven komen hier voor; zoo noemen wij o. a. dat van den heer van den Berg, waar dit jaar 100 H.A. tarwe en 55 H.A. suikerbieten worden verbouwd. Het is een centrum van akkerbouw met zeer groote boerderijen en waar de paardenfokkerij zeer belangrijk is. De boerenzoons volgen meest alle een cursus in paardenkennis en de gevolgen hiervan uiten zich in een goede opvoeding en verzorging der paarden, waarbij ook terdege de aandacht wordt geschonken aan het op tijd doen besnijden der hoeven van de jonge paarden.

In het bovengenoemde bedrijf van den heer v. d. Berg worden van 30 tot 40 paarden gebruikt en de meeste boeren in deze omgeving hebben van 10 tot 15 werkpaarden. De fokkerij wordt zoowel met koudbloed- als met warmbloedhengsten gedreven.

De heer van Eeden Petersman, die hier de grootste hoefsmederij heeft, vestigde zich 37 jaar geleden te Benthuizen in een niet bestaande smederij. Bij toeval kreeg hij in zijn dienst een uit het leger wegens wangedrag ontslagen hoefsmid; dit bleek een zeer goed werkman te zijn, waarvan de patroon heel veel leerde en waardoor hem tevens de oogen geopend werden voor al hetgeen hij nog in zijn zaak aan kennis te kort schoot. In dien tijd was het echter zeer moeilijk om een vakopleiding te krijgen daar de gelegenheid hiertoe uiterst beperkt was. Hij slaagde er echter in een plaats te veroveren op den cursus, die in 1893 te Haarlem gegeven werd door den paardenarts Rijnbergen en den militairen hoefsmid Larmonné en hij mocht de voldoening

*) De tusschen haakjes geplaatste getallen geven het aantal paarden in de gemeente aan.

smaken met lof zijn diploma aldaar te behalen. Zoover bekend was de heer v. E. P. de eerste hoefsmid in Zuid-Holland, die een cursusopleiding had gevolgd. Reeds in 1895 deed hij weer van zich spreken; hij behaalde n.l. in Duitschland een tweeden prijs met harddravers- en renbeslag. Nadien is hij steeds de vraagbaak en leidsman op hoefbeslag-gebied geweest voor zijne omgeving en spoorde hij steeds zijne collega's aan tot het bezoeken van cursussen en het zich verder bekwamen in hun vak; zoo had hij o.a. een verzameling aangelegd van 64 modelijzers en leende hij deze voortdurend uit aan hoefsmiden uit den omtrek, welke cursussen volgden. Zijn reputatie als hoefsmid bezorgde hem een zeer groote praktijk en van uren uit den omtrek kwamen paarden met afwijkende standen en hoefvormen bij hem op beslag; vele harddraversstallen werden door hem bediend en hengsten en merriën voor keuringen werden hem steeds ter beslag aangeboden. Hier bleek zoo duidelijk wat kennis vermag en de eersten, die hem navolgden, waren de gebroeders Jongerius, die beiden in Haarlem gingen werken om aldus in staat te zijn den cursus aldaar te volgen, daar in Zuid-Holland hiervoor nog geen gelegenheid bestond. Nadat zij hun opleiding te Haarlem voltooid hadden, vestigden beiden zich weer in Zuid-Holland. Ook nu heeft de heer v. E. P. nog een zeer drukke zaak en beslaat behalve uit Benthuizen, nog paarden uit Zoeterwoude, Hazerswoude, Waddingsveen, Boscoop, Moercapele, Bleiswijk, Zegwaard, ja soms uit Leiden en Delft. De zaak is voor $\frac{2}{3}$ hoefbeslag en des zomers in den bietentijd wordt den heelen dag door beslagen. Dan komen van 50 tot 70 paarden wekelijks op beslag, hoewel niet alle vierkant op nieuw beslag komen daar bij landbouwpaarden ook veel gebruikte ijzers weer worden ondergelegd. 's Winters is het getal beslagen paarden veel geringer en daalt soms wel tot op de helft. De patroon werkt met twee zoons en een halfwas knecht; als regel worden de ijzers alle uit de hand aangemaakt; alleen in gevallen van buitengewone drukte neemt men zijn toevlucht tot machinale ijzers uit de fabriek van Helpman. Voor paarden met afwijkingen worden de ijzers gemaakt tijdens deze in de smederij zijn en aan de ijzerrekken is heel duidelijk te zien dat heel wat afwijkende hoefijzers worden ondergelegd. Een uitvinding van hem voor paarden met platvoeten, welke op keislag-wegen moeten dienst doen, is het leggen van een gegalvaniseerde plaat tusschen hoef en ijzer. Het is een vervanging van de veel gebruikte leeren zool, welke in dit geval sterker en goedkooper is.

De prijzen voor het beslag zijn in de afdeling uniform aangenomen als f 5 voor een nieuw vierkant beslag van 1 bij $\frac{7}{16}$; zwaardere ijzers en alle afwijkend beslag wordt extra berekend. Door concurrentie van niet bondsleden is het voor vele hoefsmiden bezwaarlijk om dezen prijs vol te houden en zijn dan ook enkele afwijkingen toegestaan. De heer v. E. P. heeft echter steeds zijn prijzen gehandhaafd, zelfs toen in 1918 een plaatselijke collega met ijzers à 4 KG. voor f 3 besloeg! Landbouwpaarden worden als regel in de travaille beslagen; overigens wordt het beslag ook veel uit de hand uitgevoerd en vooral voor markten en keuringen wordt dit steeds gedaan. Dat dit marktbeslag belangrijk kan zijn, bewijst wel dat voor de laatste Juli-markt te Voorschoten, alleen van den heer v. d. Berg, 19 drie- en vier-

jarige paarden door v. E. P. zijn beslagen. Het beslag wordt bijna steeds vlak uitgevoerd, 's zomers als regel, doch 's winters veel met kalkoentjes aan de achterijzers. Het winterbeslag wordt met schroeven en stiften toegepast; de laatste worden het meest gebruikt en berekent men à 10 cts. per stiftgat en à 8 cts per stift. Als stift geeft men de voorkeur aan de H-stift en ook des zomers, bij groote gladheid, zooals dit jaar bij lang aanhoudende droogte wel voorkomt, wordt er ook vrij veel gebruik van gemaakt.

Zoetermeer-Zegwaard. — Deze gemeente bestaat uit twee aaneengebouwde, zeer welvarende dorpen. Akkerbouw, warmoezerijen en veeteelt worden in de omgeving bij afwisseling uitgeoefend, terwijl er ook veel transport is naar de omliggende groote steden en de gemeente aldus een grooten paardenstapel rijk is. De twee groote fabrieken voor melkproducten Nutricia en de Centrale, hadden ieder van 30 tot 40 paarden voor hun bedrijf, doch dit getal is door het in gebruik nemen van vrachtauto's ingekrompen en bedraagt momenteel ongeveer de helft; verder zijn er in deze gemeente meer dan 100 paarden van boterboeren die hun waren naar de stad brengen. Door een en ander en ook door de duurte van het beslag, is in de laatste jaren een achteruitgang te bespeuren in het aantal paarden dat aan de smederijen komt, hoewel dit laatste jaar weer een toename is vastgesteld. Het hoefbeslag wordt uitgeoefend in 5 bedrijven, n.l. van de heeren Jongerius en Kool te Zoetermeer en den Toom, Rademaker en Moers te Zegwaard; hiervan zijn de patroons Jongerius, Moers en Rademaker gediplomeerd, de laatste bezit een rijksdiploma; in al deze zaken wordt een gemengd bedrijf uitgeoefend. Het drukste, wat het hoefbeslag betreft, is de smederij van den heer Jongerius; hij werd te Haarlem opgeleid en vestigde zich nadien alhier. Hij werkt met twee knechts en een jongen; een dezer knechts, Hengeveld genaamd, behaalde dit voorjaar, als leerling van den Haagschen cursus, zijn Rijksdiploma te Utrecht. De claudisatie wordt gevormd door fabriekspaarden en boerenpaarden, terwijl ook de harddravers van den heer Lammens, soms tot 12 in getal, door Jongerius worden beslagen, zoomede de in de buurt gestationeerde dekhengsten. In den zomer worden van 60 tot 70 paarden per week beslagen, meest alle met handgesmede ijzers; alleen bij zeer groote drukte gebruikt men uit nood Helpman-ijzers. Het beslag is vlak en wordt in den noodstal of uit de hand ondergelegd. Er wordt hier in deze streek veel gekruist met koudbloedhengsten en als regel worden de veulens op 1½-jarigen leeftijd verkocht; men ziet in deze streek dan ook in alle smederijen *travaillés* en uit een oogpunt van fysieke kracht-besparing wordt er veel gebruik van gemaakt, vooral wat de achterbeenen betreft. Het winterbeslag wordt *en vlak en* met kalkoenen ondergelegd, terwijl hierbij tevens ronde stiften in de maten van 9 en 10 mM. worden gebruikt. De prijs van het beslag is te dezer plaatse verlaagd van f 5 tot f 4.50, nadat in 1920 de heer Moers zich hier als hoefsmid gevestigd heeft en deze, als niet lid van den bond, tegen veel lager prijs werkte, en ten koste van de andere hoefsmiden hierdoor veel paarden kreeg. Een verlaagde prijs, f 4, wordt ook genomen voor het beslag van hitten of ketten, die hier in groot getal gebruikt worden voor melktransport en voor boter- en eierenhandel op de groote steden. Nog

zij vermeld als een staaltje van bezuiniging (?) bij de Centrale Melkfabriek dat deze bij het duurder worden van de hoefbeslagprijzen, duizenden K.G. minderwaardige Hippos-ijzers heeft opgekocht, welke door drie der plaatse-lijke hoefsmeden voor een bepaalden prijs bij de paarden van dit bedrijf worden ondergelegd. De hoefsmeden krijgen deze ijzers van de fabriek mee in de betreffende maten en hiermede wordt bij hen het paard beslagen. Zeer zeker niet ten genoegen van den vakman en waarschijnlijk ook wel niet ten voordeele van de betrokken paarden.

De heer Jongerius heeft 4 hengsten in beslag; deze worden berekend à f 7 doch voor het keuringsbeslag wordt dit bedrag hooger gesteld. Over het algemeen genomen wordt niet geklaagd over de hoeven van de paarden; wel komen nog al eens platvoeten voor en ook wel klemhoeven, vooral bij hitten. Vele transportpaarden op den Haag zijn erg sleetsch en komen soms na een week weer op beslag. Er is dan niets aan de voeten te bekappen en 't lijkt wel of die voeten niet groeien, zoo sterk is de slijtage. Ook de muil-dieren, welke hier nogal gebruikt worden, zijn zeer sleetsch; op half duims ijzer met staal loopen ze nog geen 14 dagen. De knechts zijn in den kost bij den patroon en verdienen bovendien f 25 per week. Door deze goede bezoldiging is het den heer Jongerius altijd gelukt om goede knechts te houden, die ten volle voor het beslag bekwaam zijn. Zij werken hier, als ook op de meeste andere plaatsen, met bijzondere toestemming, 55 uur per week. Van de zaken te Zoetermeer is die van Jongerius niet alleen de grootste, maar ook de oudste; zij bestaat als hoefsmederij reeds meer dan 100 jaar en is altijd druk beklant geweest, doch de groote vlucht is gekomen nadat de oude Jongerius zijn beide zoons naar Haarlem had gestuurd en deze aldaar opgeleid waren.

Zegwaard. Veel wat van de smederij van Jongerius gezegd is, geldt ook voor de overige bedrijven uit deze gemeenten; in Zegwaard behoort het drukste hoefsmidsbedrijf aan den heer P. den Toom. Deze is slechts één jaar in deze smederij gevestigd, doch voorheen werd de zaak gedreven door den heer Bos. Het is een gemengd bedrijf waarbij het hoefbeslag het voor-naamste deel uitmaakt. De patroon heeft nog drie knechts in dienst, doch hij zelf en één knecht verzorgen als regel het hoefbeslag. De knechts werken van 'smorgens 7 tot 's avonds half 7 met schafttijden, en ook hier is de 55-urige werkweek toegestaan. Al het beslag wordt uit de hand uitgevoerd, hoewel er een travaille aanwezig is. De patroon gebruikt ook zoo goed als uitsluitend handgesmede ijzers; hij zegt een hater te zijn van machinale ijzers en niet dan uit grooten nood deze te gebruiken. Hij betreft ze in dit geval van Helpman, doch vindt de gaten van deze ijzers wat te schraal. Het beslag is meest vlak en des winters gebruikt hij stiften; deze past hij ook in den zomer toe bij hitten die met droog weer veel op de steenen moeten loopen, dus tegen de zomer-gladheid. De hoeven zijn goed; weinig plat-hoeven komen voor en ook weinig andere hoefgebreken. Ook hier is de prijs f 4.50 voor een normaal vierkant beslag en f 2.40 voor het rondom verleggen van de ijzers. Het gemiddelde aantal paarden, dat den Toom per week beslaat, bedraagt 20.

Pijnacker. — De omgeving van dit dorp geeft weinig akkerbouw te zien, doch veel warmoezerijen met groote groentenveilingen en verder veel vee-teelt. De gemeente is zeer uitgestrekt en vier hoefsmeden vinden hier een goed bestaan, n.l. de heeren Franx, Verbakel, Materke en Verbakel. Het zijn alle gemengde bedrijven, doch Franx heeft van hen wel de meeste paarden op beslag. De heeren Verbakel en Materke zijn gediplomeerd van de Zuid-Hollandsche Mij. van Landbouw; zij werken beide met één knecht.

De zaak van den heer H. Franx is hoofdzakelijk hoefbeslag, hetgeen wel hieruit blijkt dat gemiddeld 50 tot 55 paarden per week beslagen worden. In den zomer komen wel weken voor van 86 paarden en van 28 per dag, doch dan betreft het bij velen het verleggen van ijzers. Vóór den oorlog was het nog veel drukker daar nu vele boeren hunne paarden zonder ijzers in de weide laten loopen, enkel uit vrees voor de hooge beslagprijzen. Men fokt hier koudbloedpaarden aan voor het landbouwbedrijf en warmbloed voor den dienst op den weg. De ploegpaarden zijn beter van zwaarder slag en voor het vervoer per as, van boter en kaas naar Leiden en Gouda, alsmede van vee voor de markten te Rotterdam en den Haag en voor het melktransport heeft men liever warmbloeds. De afstanden naar deze laatste plaatsen zijn 17 en 20 K.M., hetgeen er wel op wijst dat een goed hoefbeslag noodzakelijk is en dat vaak vernieuwing noodig zal zijn. Veulens komen nooit in behandeling voor hoefbesnijding, hoewel afwijkende standen, vooral de toontredersstand bij de koudbloeds, hier veel voorkomen. De fokkerij is gebaseerd op den verkoop van 1½-jarige veulens.

De patroon werkt met een zoon en twee knechts, hij beslaat steeds uit de hand en verklaart dat men op deze wijze geen lastige paarden krijgt. In hoofdzak worden fabrieksijzers gebruikt en deze worden meer van Helpman dan van Hippos betrokken, daar de opinie is dat de gaten van deze laatste ijzers te recht gestampt worden; het machinale voorijzer wordt over het algemeen beter bruikbaar geacht dan het achterijzer. Wanneer een paard zich strijkt, worden geen machinale ijzers ondergelegd, daar het beter is in dat geval een nieuw ijzer te maken dan een ander te vermaken. Franx gaat van het denkbeeld uit dat een onbeslagen paard zich niet strijkt; de fout moet dus liggen in het besnijden of in het beslag; hij legt nu bij het strijken van een hem verder vreemd paard, een heel licht ijzer onder en bevindt zich daar veel beter bij dan met het toepassen van verschillende modellen van strikijzers. In het algemeen zijn de hoeven goed te noemen doch in den winter wordt het beslag door de eigenaars veelal grof verwaarloosd en komt zeer veel rotstraal voor. De oorzaak hiervan ligt in de wijze van opstallen. De boeren maken in den winter broeimest voor den tuinbouw en geven de paarden 1 × 's weeks een baal stroo in het vak, hetgeen door het paard moet worden vastgestampt en tot mest gemaakt; juist zooals bij potstallen waarin het vee van de zandboeren voor de benoedigde mest moet zorgen. Franx deelde mij mede, des winters veel van deze gevallen van rotstraal in behandeling te krijgen en met aegyptische zalf hierbij veel succes te hebben.

Het zomerbeslag is vlak; 's winters krijgen de achterijzers kalkoenen en verder worden voor winterbeslag stiftgaten aangebracht. Bij de melkrijders

worden 's winters aan de voorijzers ook kalkoenen aangebracht en deze krijgen twee stiften aan elk vóór- en 2 aan elk achterijzer, terwijl de overige paarden, die alleen aan de achterijzers kalkoenen hebben, twee stiften vóór en 4 achter krijgen.

De meeste paarden komen op beslag uit Berkel en Pijnacker, slechts enkele uit Benthuizen, Zoetermeer, Waddingsveen en Delfgauw. De prijs van f 5 wordt hier gehandhaafd, hoewel in Moercapef f 4.80 en in Berkel f 4 wordt gerekend. Vóór den oorlog kostte het onderleggen van 2 ijzers 70 cts.; er werd toen geld op toegelegd en mij dunkt het is dit schrille contrast n.l. van het vroegere werken tegen te lage prijzen en met verlies en het tegenwoordige tarief waarbij op een goed uurloon gerekend wordt, en waaraan de werkgever zich nog maar niet gemakkelijk schijnt te kunnen aanpassen. Toch heeft men reeds op de prijzen laten vallen, daar verleden jaar alhier f 5.50 werd gerekend, doch de groote afslag van het ijzer brengt hiervan de billijkheid mee. Franx beslaat de transportpaarden met $\frac{9}{8}$ bij $\frac{1}{2}$ en staal aan den buitenkant en toch komen ze elke 10 dagen opnieuw op beslag. Als gebrek aan de hoeven komt nog al eens voor de klemhoef bij wijden hoef en Franx beslaat deze met kurkkit-inlagen en een ijzer met lippen aan den binnenkant. De patroon is nu 25 jaar als zoodanig werkzaam; voorheen werkte hij als knecht in Noord-Holland en leerde daar nog om de zool, steunsels en straal tot bloedens toe te besnijden. Toen hij in Zuid-Holland kwam, heeft hij veel geleerd van den heer van Eeden Petersman, met wien hij meeging om de hengsten in zijn eigen dorp te beslaan en wien hij steeds zoo mogelijk behulpzaam was; hij heeft hem dan ook, door goed opletten en afkijken, met succes nagevolgd.

Zijn smederij wordt geheel electrisch gedreven en is, evenals de overige smederijen in deze streek, goed ingericht wat smidse en beslagloods betreft.

Waddingsveen. — Van de hoefsmiden in deze gemeente noemen wij de heeren Verhoef en de Rooy, beiden gediplomeerd, de laatste van uit Haarlem. De hoefsmederij van den heer de Rooy werd vroeger door drie gebroeders gedreven, die alle het hoefbeslag zelf uitoefenden; nu is de tegenwoordige patroon alleen nog over en beheert reeds 40 jaar lang de zaak. Het is steeds een zeer drukke hoefsmederij geweest en dat het bedrijf ook heden van belang is, bewijst wel dat in 1920 nog 1174 paarden werden beslagen. De patroon zelf werkt niet meer mee doch heeft twee goede knechts, waarvan één gediplomeerd is. Ook hier wordt de beslagprijs van f 5 gehandhaafd, hoewel te Gouda f 4.50 en te Woerden f 4 wordt genomen. Er wordt geregeld overgewerkt en wel zijn de daguren van 6—7, met schafttijden, tot een gezamenlijk getal van 57 weekuren.

De loonen der knechts bedragen f 43 's weeks. Er worden uitsluitend handgesmede ijzers gebruikt en als regel wordt vlak beslag ondergelegd.

De zeer ruime werkplaats bevat twee travailles; annex de hoefsmederij is een zeer groote rijwielzaak en een handel in huishoudelijke artikelen met een groote monsterkamer voorzien van stofvrije étalages.

Zevenhuizen. — Alhier bestaat een zeer druk beklante hoefsmederij, n.l.

van den heer Heij; een oude zaak waar de vader van den tegenwoordigen patroon van kindsbeen af in is geweest en er 73 jaar in geworden. De patroon werkt met twee knechts en beslaat wekelijks ongeveer 50 à 60 paarden. Het is een groot bedrijf dat electrisch wordt gedreven; de beslagloods bevat twee travailles, daar alhier veel koudbloedpaarden op beslag komen; althans hier staan twee koudbloed- en 2 warmbloedhengsten ter dekking. De knechts werken ook hier met bijzondere vergunning 55 uur 's weeks. Alle ijzers worden uit de hand aangemaakt en als bijzonderheid zij vermeld dat geen afhelling aan de ijzers wordt aangebracht en dat dit tot geen nadeel schijnt te lijden.

Daar het te veel tijd zou kosten alle smederijen in het ressort Zoetermeer te bezoeken, moest zoo hier en daar een greep worden gedaan om een algemeen indruk te kunnen vormen. Deze indruk is dat in deze streek zeer flinke bedrijven voorkomen met energieke patroons en dat het hoefbeslag hier, voor zoover nagegaan, in zeer goede handen is.

Daar waar men in de steden zoo vaak een achteruitgang waarneemt, als noodzakelijk gevolg van den verminderden paardenstapel, daar ziet men met vreugde dat op het platteland hiervan niet alleen weinig sprake is, doch dat door een ontwikkelden boerenstand een goed hoefbeslag ter dege geapprecieerd wordt. Goed onderlegde hoefsmeden zullen hier dan ook een goed bestaan vinden en het is alleen te betreuren, wanneer door concurrentie een nadeelige winstberekening mocht ontstaan; het is ten slotte voor iederen smid een zaak van eigenbelang, wanneer zij zich schaaft onder de vanen van den bond. Niet alleen dat hij zich dan moet houden aan de besluiten van den bond in zake tarieven enz., doch ook zal hij in de gelegenheid zijn door het bijwonen van vergaderingen zijne collega's te ontmoeten, van gedachten te wisselen, onderwerpen te bespreken, kortom een gemeenschapsleven op te doen, dat hem ook in zijn zaak weer te pas komt.

Als slot zeg ik gaarne dank aan den voorzitter der afdeling Zoetermeer, den heer van Eeden Petersman, voor de zoo aangename wijze waarop hij mij bij de verschillende hoefsmeden heeft geïntroduceerd en voor de inlichtingen welke hij mij alom heeft verstrekt.

HOEVEN EN BESLAG VAN KOUDBLOEDPAARDEN.

Gaarne wil ik een en ander opmerken over de hoeven en het beslag van koudbloedpaarden. Nog al eens vaak worden keuringen en tentoonstellingen van deze paarden door mij bezocht en daarbij valt het me dikwijls op dat de keurmeesters den eigenaar attent maken op de hoeven en het beslag. Dit is inderdaad ook soms wel noodig; smid en eigenaar hebben hieraan schuld, maar laatstgenoemde wel in het meerendeel der gevallen waarbij hoeven en beslag onvoldoende zijn. Er zijn toch eigenaren die hun paarden weken, ja soms maanden in de wei laten loopen zonder ijzers en in dien langen tijd zelfs nog niet eens de hoeven behoorlijk laten bijwerken, zoodat

zulke hoeven dan vaak totaal zijn stuk geloopt. En dan moet de smid dit alles maar weer in één keer kunnen opknappen, als er een keuring of tentoonstelling aanstaande is. Iedereen zal toch begrijpen, dat dit niet gaat. Bij meerdere samenwerking tusschen eigenaar en smid zullen deze er beide wel bij varen en wordt de paardenfokkerij bevorderd.

Wat de hoeven betreft van koudbloedpaarden meen ik te mogen opmerken dat sommige keurmeesters hierover geen juist oordeel hebben. Mij is een hengst bekend met goed gevormde hoeven, zeer sterken hoornwand, goed ontwikkelden straal, behoorlijk holle zool en normale wandhoogte (vóór 1 op 3; achter 1 op $1\frac{1}{2}$). Toch werd den eigenaar op de keuring medegedeeld dat de hoeven niet beter waren geworden en dat de verzenen te laag waren. Hiermede ben ik het lang niet eens: ik ben een tegenstander van hooge hoeven en vooral van hooge verzenen, omdat zij nadeelig werken in verschillend opzicht. Zoo wordt de straal er door van den bodem verwijderd en het lichaamsgewicht te veel in het hoeftoongedeelte gebracht, waardoor het hoefmechanisme belemmerd wordt en dus ook de hoorngroei. Gevolg hiervan is weer het ontstaan van hoefgebreken; verder lijden banden, pezen en gewrichten door de onnatuurlijke belasting en ook de hoefkraakbeenderen, omdat de schokken onvoldoende worden opgevangen. Nauwe hoef, klemhoef, steengallen, rotstralen, hoornscheuren kunnen alle het gevolg zijn van dit „hooge” beslag.

Onlangs kreeg ik een hengst op beslag met een paar bokhoeven; ik liet hem eens opstappen, maar hij strompelde over zijn hooge hoeven, waaronder nog $\frac{7}{8}$ ijzers. Van draven was geen sprake. Bij opnemen van den stand in den voet en het nader bekijken van de dikke ijzers kwam ik tot de ontdekking dat het geen bokhoeven waren, maar dat men er bokhoeven van had gemaakt. De $\frac{7}{8}$ ijzers hadden bovendien nog verdikte takken. Bij het onderuitnemen van de ijzers bleek de straal diep te liggen en ingeklemd te zijn. Ik liet de hoeven $3\frac{1}{2}$ à 4 c.M. zakken, hetgeen met de 2 c.M. dikke ijzers samen dus $5\frac{1}{2}$ à 6 c.M. werd en toen kwam de straal weer ongeveer in één vlak te liggen met den onderrand van den wand, welke goed werd bijgerond. De hengst kreeg weidegang zonder ijzers en kwam om de maand bij mij terug ter controle. Na driemaal de hoeven te hebben bijgewerkt zijn deze al $1\frac{1}{2}$ à 2 c.M. verwijld en de gang is reeds heel wat beter geworden. Tengevolge der hooge hoeven waren ook reeds steengallen aanwezig.

Laten de heeren keurmeesters niet te veel letten op hooge voeten en vooral niet op hooge verzenen. Dit geldt hoofdzakelijk voor de voorhoeven, die minder sterk zijn dan de achterhoeven en meer belast worden.

Ten slotte worden keuringen en tentoonstellingen nog steeds te weinig door Rijks-onderwijzers in Practisch Hoefbeslag bezocht.

Hoogachtend,
J. A. Tangelder.

Duiven.

VERSLAG van het vierde examen ter verkrijging van een Rijksdiploma als hoefsmid, afgenomen te Utrecht in de maanden Maart, April en Mei van het jaar 1921 *).

Dit examen heeft plaats gehad ten overstaan van dezelfde examencommissie, welke ook het in de maanden November en December 1920 gehouden derde examen ter verkrijging van een Rijksdiploma als hoefsmid heeft afgenomen.

Nadat op enkele data in Februari in de verschillende vakbladen eene oproeping voor het bovengenoemde examen was geplaatst, hielden de voorzitter en de secretaris op 1 Maart eene voorbereidende vergadering en had op 2 Maart de vergadering van de geheele examencommissie plaats. Hierbij werd onder meer de rooster van het examen vastgesteld, welke voor de 216 opgegeven kandidaten op 36 dagen moest worden gesteld. De examendagen werden als volgt bepaald: Maart 9, 10, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 23, 24, April 11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 25, 26, 27 en 28, Mei 2, 3, 9, 10, 11, 12, 18, 19, 23, 24, 25, 26, 30 en 31, terwijl de eindvergadering van voorzitter en secretaris op 1 Juni werd gesteld.

De ondervinding heeft geleerd, dat de regeling van vorige examens goed was, zoodat deze regeling weder geheel kon worden gevolgd, terwijl tevens besloten werd, naar aanleiding van een schrijven van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, dat aan kandidaten bij niet slagen slechts in het geheel tweemaal vergoeding voor reiskosten zou worden voorgesteld. Van de vaste leden der examencommissie waren de heeren Plet, de Vries, Staal en Ritsema nu en dan verhinderd de zittingen bij te wonen en werden zij vervangen door de waarnemende leden: van der Plank, van Kempen, Frederikse, Kroes, Bongaarts en Hagen.

Van de 216 opgegeven kandidaten waren 11 wegens ziekte als anderszins verhinderd aan het examen deel te nemen; van de 205 kandidaten, die het examen aflegden, waren er 45, welke reeds een diploma als hoefsmid hadden behaald, de 160 overigen waren van cursussen afkomstig en wel van Amersfoort, Heerenveen, Utrecht, Enschedé, 's Hertogenbosch, Breda, Middelharnis, Kortgene, Roermond, Harlingen, Goes, Arnhem, Haarlem, Hoogeveen, Tiel, 's Gravenhage, Zwolle, Groningen en Oud-Beijerland. In het geheel slaagden er 137, waarvan 32 reeds gediplomeerde hoefsmeden en 105 leerlingen van cursussen. Aan 4 van de eersten, en aan 8 van de tweeden werd medegedeeld, dat hun examen loffelijk was geweest.

Van de 205 kandidaten welke het examen aflegden, waren er 171 voor de 1ste maal, 32 voor de 2de maal, 3 voor de 3de maal en 1 voor den 4den keer. Van hen slaagden respectievelijk 109, 25, 2 en 1.

Gedurende het examen werd door vele leiders van cursussen en door vele onderwijzers in practisch hoefbeslag het examen bijgewoond, waarbij door de examinatoren het werk der kandidaten met hen werd besproken, om aldus te bevorderen, dat het peil der cursussen gebracht wordt op de hoogte,

*) Dit verslag is door de examen-commissie uitgebracht aan den heer Inspecteur van het Landbouwwonderwijs te 's Gravenhage en is opgenomen in de Nederl. St.ct. v. 5 Juli 1921. Het bevat ook de namen der geslaagden, die reeds in „De Hoefsmid” zijn gepubliceerd. R e d.

welke de examencommissie eischt voor het toekennen van het diploma. Reeds nu was een groote verbetering op te merken aan het werk, dat door vele leerlingen van cursussen geleverd werd en de centralisatie van de cursusexamens is dan ook gebleken in het belang te zijn van het hoefbeslag in het algemeen.

INGEZONDEN STUKKEN.

Geachte Redactie!

Het zij mij vergund met een enkel woord te antwoorden op het ingezonden stuk van „een onderwijzer in practisch hoefbeslag” in de aflevering van 15 Juli l.l. De geachte inzender betoogt dat de examens voor het rijksdiploma „te licht” worden afgenomen, dat de eischen „niet zwaar genoeg” gesteld worden en dat het getal geslaagden ad 60% „veel te groot” is. — Behoudens enkele miswijzigingen, die bij geen enkel examen zijn te ondervangen, n.l. van candidaten die zulke dagen boven hun „norm” werken en andere die „een zeer slechten dag” hebben, kan men toch aannemen dat de geslaagden voldoen aan de voor het examen vastgestelde eischen. Deze eischen moeten het resultaat zijn van het in een tweejaarlijkschen cursus voor hoefbeslag geleerde en practisch inhouden: het maken van goede hoefijzers, het degelijk beslaan van een paard, het maken van een afwijkend hoefijzer en het beslag van een afwijkenden hoef, benevens een voldoende theoretische kennis. Voldoen de candidaten hierin, dan reikt de commissie hun een diploma uit en de voorzitter der examencommissie heeft van af het eerste examen, aan alle geslaagde candidaten bij het ter hand stellen van de diploma's er uitdrukkelijk op gewezen dat zij dit diploma hoog moeten houden door in den vervolge goed werk te laten zien en niet terug te vallen in een sleur en slordigheid, die een Rijks gediplomeerd hoefsmid niet alleen onwaardig is, doch ten slotte op eigen nadeel uitloopt. De kracht van het diploma zit in het werk en niet in het papier. M.i. kan men dan ook niet de fout zoeken in te lage exameneischen, wanneer men rijksgediplomeerde hoefsmiden slecht werk ziet leveren, doch uitsluitend in te weinig energie, in te groote gemakzucht of onverschilligheid. — Wat het percentage der geslaagden betreft, zoo zou dit volgens mij als regel veel grooter moeten zijn en zal dit ook wel geleidelijk stijgen, n.l. wanneer de cursussen zich geheel hebben aangepast aan de examen-eischen. Gaat men de uitslagen na van de examens die vroeger na afloop van elken cursus plaatselijk werden gehouden, dan is het percentage dier geslaagden oneindig hooger dan nu het examen centraal wordt afgenomen.

Behoudens de genoemde uitzonderingen moet men hieruit dus afleiden dat de examen-eischen nu hooger zijn dan vroeger en dat de cursussen zich dus moeten opwerken om hieraan te voldoen. Het moet dan ook de regel worden dat cursianen, die door heeren leeraren voor het examen worden voorgedragen, slagen en niet voor de helft „te licht” bevonden worden. Men blijve echter billijk in zijn beoordeeling van een „gediplomeerde” en vergeet niet dat dit jongs menschen zijn die zich zelve verder moeten ontwikkelen,

handigheid en vlugheid, kortom routine, moeten verkrijgen door de praktijk en men bedenke dat in elk vak de ondervinding de beste leermeesteres is.

Voor hen, die volgens den geachten inzender „enkel om het *diploma* naar Utrecht gaan en daarna blijven werken als te voren en de leerboeken weer voorgoed opbergen”, met deze *dwazen* kan men geen rekening houden wat de examen-eischen betreft en zij zullen alleen zichzelf benadeelen. Het ware echter te wenschen dat landbouworganisaties in deze gevallen een waarschuwing aan zulk een hoefsmid stuurden en bij niet verbeteren hunne leden voor te stellen zulk een hoefsmid verder te boycotten.

G. H.

Geachte Redactie!

In „De Hoefsmid” van 15 April werd door mij in het kort medegedeeld dat een militair hoefsmid een paard moet beslaan, dat is vier nieuwe ijzers aanmaken, 12 schroefgaten met tapdraad, 4 plaatijzeren zolen pas maken, enz., zonder hulp, in $2\frac{1}{2}$ uur.

Naar aanleiding van dat schrijven zegt een ander militair inzender in het maandblad van 15 Juni o.a.: „bedoelde Mil. hoefsmid heeft dat zeker in een sarcastische luim geschreven”, en verder: „dat het maar een berekening van een Hoofd-Officier is en niet van een smid want deze weet wel beter.”

Ik ben het dan ook met het schrijven van dien inzender volkomen eens; een dergelijke berekening, als van dien Officier, brengt vele smeden — daar de nawerking te ernstig is — tot sarcasme, want ook genoemde inzender ziet geen kans om volgens die berekening te werken, en volgens zijn ondervinding is voor dat werk $3\frac{1}{2}$ uur benodigd.

Dergelijke inmengingen hebben in het leger steeds een schaduwzijde, zoo ook deze. De veel genoemde berekening is als circulaire langs alle Artillerie-Bureaux geweest en zoo het steeds gaat en ook moet (disciplinair) wordt er stipt de hand aan gehouden, zeer ten nadeele van den mil. smid, aan zulk een onderdeel verbonden.

Als ik nu nog enkele gegevens herhaal van den inzender, o.a. beslag nazien, inspectiën, revolvergeschieten enz. — al komt het niet alle dagen voor, toch wel veelvuldig — dan is het begrijpelijk, dat eerstens de zoo gewenschte 8-urige arbeidsdag verre in het verschiet ligt, ten tweede dat wij zoodoende nog niet behoorlijk kunnen gebruik maken van de door den M. v. O. gegeven vacantie.

Ik zou dan gaarne den Hoofd-Officieren willen verzoeken om, na gedane informatie bij vakkundigen, een circulaire te willen doen rondzenden, waarin de werkelijke aard der arbeidstijden van den militairen hoefsmid wordt uiteengezet, ook met inachtneming van bovengenoemde bij-diensten, zoodat wel degelijk zal uitkomen, dat vele smeden, vooral bij de Artillerie met een aantal van \pm 70 paarden in het wintertijdperk, hulp noodig hebben, want zoo men elkander helpt ijzers maken, beteekent dit voor 140 paarden.

Ook een militair hoefsmid heeft op tijd behoorlijke rust noodig.

Met dank voor de plaatsruimte,

Een Militair hoefsmid.

KORTE MEDEDELINGEN.

— **Wedstrijd in hoefbeslag te Assen, 23 en 24 Aug.** Wij ontleenen hieromtrent aan het Drentsch Landb.bl. het volgende:

Door de groote deelname (23) is het noodzakelijk dat een voorwedstrijd wordt gehouden op Maandag 22 Augustus, waarvoor het gebruik is gevraagd van de smederij aan de Ambachtsschool van 11 uur voormiddags tot 5 uur namiddags. Op dien voorwedstrijd krijgt ieder smid een balkijzer te maken voor een ter plaatse aanwezigen plathoef. De Commissie kan vragen stellen aan den vervaardiger. Staafijzer is aanwezig; ieder smid kan daarvan de lengte afkappen, die hij meent noodig te hebben. Overigens wordt aan de deelnemers geheel overgelaten, hoe zij het ijzer wenschen te maken. Voor het vervaardigen wordt den tijd van ten hoogste een uur toegestaan.

In de smederij is alles aanwezig wat voor vervaardiging noodzakelijk is. De deelnemers moeten echter hun eigen hand-gereedschap (hieronder wordt verstaan: hamer, tang, ritsbeitel, doorslag, nijptang, houwkling, renetten, rasp, enz.) medebrengen. Zij mogen zich niet anders laten bijstaan dan voor het voorslaan. De beoordeeling der vervaardigde hoefijzers geschiedt volgens onderstaande puntenschaal: vorm 30, draagvlakte 7, afhelling 10, bodemvlakte 5, rits 6, buitenrand 5, binnenrand 1, balk 14, lip 5, nagelgaten 15, is totaal 100.

De op den voorwedstrijd vervaardigde hoefijzers worden met de daarbij behorende keuringslijsten tentoongesteld.

Uit de smeden, die aan den voorwedstrijd hebben deelgenomen, worden hoogstens 12 met het hoogste aantal punten gekozen die aan den wedstrijd op het terrein mogen deelnemen.

Bij den wedstrijd op het Tentoonstellingsterrein krijgt ieder opgeroepene bij een paard hoogstens een hoef te beslaan en hiervoor een ijzer te maken.

Bij den wedstrijd op het terrein worden beoordeeld: a. het afnemen van het oude ijzer en het besnijden van den hoef; b. het vervaardigen en afwerken van een daarvoor bestemd hoefijzer; c. het passen en onderleggen van het hoefijzer; d. de beantwoording van mogelijk door de keurmeesters te stellen vragen in verband met den verrichten arbeid; e. de benoodigde tijd voor het beslag, welke hoogstens anderhalf uur mag bedragen.

Voor de verschillende onderdeelen en de bewerking van het geheel worden cijfers toegekend volgens een nader op te geven lijst, en aan hen, die de meeste punten behaalden, de prijzen toegekend.

De op den voorwedstrijd behaalde punten komen daarbij niet in aanmerking.

Voor nadere inlichtingen, schriftelijk of mondeling kan men zich wenden tot Dr. J. Staal, Dierenarts, Parallelweg Assen.

* * *

Voor inzendingen van collectie's hoefijzers op de groote Landbouw-Tentoonstelling te Assen kunnen diploma's al dan niet met geldprijzen of medailles worden gegeven voor collectie's van 10 hoefijzers door den inzender vervaardigd, uit de hand gesmeed, niet gevijld op de vlakke en niet zwart gemaakt; waarvan 4 ijzers (2 voor en 2 achter) zonder, 4 ijzers (voor en

achter) met kalkoenen, en 2 ijzers met stooten en kalkoenen, terwijl een zilveren medaille wordt beschikbaar gesteld voor de beste inzending van 2 handgesmede niet gevijlde balkijzers voor plathoeven.

— Bepalingen voor den wedstrijd in hoefbeslag te Hengelo op 2 September :

Art. 1. Aan dezen wedstrijd kunnen alleen gedipl. hoefsmeden deelnemen tegen een inleg van f 2.50, te voldoen bij de aangifte.

Art. 2. Aangifte moet schriftelijk geschieden vóór 20 Aug. a.s. bij den heer G. J. Rolink, onderwijzer-hoefsmid te Enschede, met nauwkeurige vermelding van naam, voornamen, woonplaats, ouderdom en opleiding.

Art. 3. De wedstrijd heeft plaats op Vrijdag 2 Sept. a.s. 's morgens te 9 uur.

Art. 4. Ieder mededinger zal een hoef van een hem door het lot aangewezen paard hebben te beslaan, waarvoor een werktijd van 40 min. wordt toegestaan.

Art. 5. De beoordeeling geschiedt volgens een puntenstelsel naar : *a.* afnemen v/h. oude ijzer en besnijden v/d. hoef ; *b.* maken v/h. daarvoor bestemde ijzer ; *c.* passen en onderleggen v/h. ijzer ; *d.* korte mondelinge vragen over bouw en verrichtingen v/d. hoef en de eischen waaraan een goed beslag moet voldoen. Voordat tot beslag wordt overgegaan moet de deelnemer stand, gang en hoefvorm mondeling beoordeelen.

Art. 6. Ieder mededinger is verplicht tot meebrengen en gebruiken van eigen werktuigen (handhamer, tang, ritsijzer, voorslag, rasp, renet, houw-
kling, hoefnagels).

Art. 8. Jury is benoemd door Ov. L. Mij.

Art. 9. De te behalen prijzen zijn : 1. verguld zilveren medaille, 2. zilveren medaille, 3. bronzen medaille.

Art. 10. Uitslag en prijsuitreiking na afloop van wedstrijd.

Art. 11. Bij event. geschillen beslist steeds de jury.

M.

— Cursussen in hoefbeslag in Noord- en Zuid-Holland. Het Hoofdbestuur der Holl. Maatschappij van Landbouw vestigt er in het Nederl. Landb. Weekbl. de aandacht op, dat de Afdelingen, die in den winter 1921—1922 een cursus in hoefbeslag wenschen te houden en daarvoor een Rijkssubsidie wenschen te ontvangen, haar aanvragen daartoe vóór 1 Sept. aan het Hoofdbestuur moeten inzenden.

— Ter gelegenheid van de landbouw-tentoonstelling te Zoetermeer-Zegwaard op 13, 14 en 15 en 16 Sept. zal een wedstrijd in hoefbeslag worden gehouden, waarvoor de deelnemers zich moeten aanmelden bij den heer J. Fanis, algemeen secretaris te Zegwaard. Voor dezen wedstrijd worden prijzen in geld en medailles beschikbaar gesteld, evenals voor de rubriek „inzending hoefbeslag”.

Aan de deelnemers zal worden bericht, welken dag zij aanwezig moeten zijn. — Vroegtijdige aangifte is zeer gewenscht.

PERSOVERZICHT.

— Een zeldzaam geval van *veulen-steltvoet* beschrijft Dr. U. Fisher in de Augustus-aflevering van „Der Hufschmied”. Het betrof een veulen, dat volgens nadere inlichtingen bij de geboorte iets steil gekoot en van een moeder afkomstig was met bokhoeven aan beide voorbenen. Op den leeftijd van ongeveer drie maanden begon het veulen vóór overkoot te gaan. De buigpezen waren slap. De eigenaar meende, zooals maar al te vaak het geval is, dat het overkoot gaan wel weer zou over gaan. Echter verergerde het, vooral rechts voor. Alle pogingen om te trachten door verbanden en leeren of ijzeren pijpen daarenboven de voeten in de normale richting terug te brengen, mislukten. De smid besneed de hoeven, ook zonder succes. De behandelende dierenarts opereerde het veulen door beide buigpezen door te snijden. Oogenschijnlijk hielp dit, echter slechts tijdelijk. Het werd al erger en daar genezing niet meer mogelijk werd geacht, besloot de eigenaar het veulen te dooden.

De beide onderbenen werden ter nader onderzoek aan de hoëfsmidschool opgezonden. Reeds bij eersten oogopslag bleek hier een buitengewoon sterk geval van steltvoet aanwezig te zijn. De hoëfrand aan het toongedeelte kwam over zijn geheele lengte met den bodem in aanraking, de zoolvlakte was daardoor geheel naar achteren gericht. Halverwege de pijp waren sterke verdikkingen aan de buigpezen te zien. Natuurlijk waren de toonwanden door het loopen er op sterk afgesleten en voelde het hoorn, vooral in de omgeving van den draagrand, ruw aan. De toon — en ook gedeeltelijk de zijwand waren aan den draagrand sterk omgebogen naar binnen, zoodat tusschen de punt van den straal en de rand slechts $\frac{1}{2}$ c.M. vrije ruimte was, een gevolg alweer van de wijze van loopen. De hoeven waren breeder dan normaal en minder lang. Links voor bedroeg de breedte aan den toonwand $4\frac{1}{2}$ c.M., aan den zijwand $7\frac{1}{2}$ c.M. en aan de verzenen $8\frac{1}{2}$ c.M., terwijl deze maten rechts respectievelijk waren $4\frac{1}{2}$, $7\frac{1}{2}$ en 8. Aan het verzenegedeelte was de wand zeer krachtig ontwikkeld; de buitensporige breedte der hoeven was een gevolg van den overmatigen druk van het lichaamsgewicht in het toongedeelte en een verplaatsing hiervan naar achteren op de weeke deelen, waardoor de hoëf werd verwijd. Ook bij het loopen werden deze weeke deelen als het ware telkens uitgezet, terwijl de bodemdruk natuurlijk hetzelfde in de hand werkte. Terwijl dus de achterste hoëfhelft heelemaal niet met den bodem in aanraking kwam, was er toch een zeer breede hoëf met breede zijdelingsche en middelste straalgroeven en zeer goed ontwikkelden straal.

Het hoëfbeen was ook aan het toongedeelte omgebogen en bovendien plat gedrukt door de voortdurende belasting. Aan de voorzijde van koot- en kroonbeen hadden zich knobbelachtige verdikkingen gevormd, tengevolge van een chronische ontsteking door overmatige rekking der strekpezen.

Dr. U. Fisher is geneigd dit bijzondere geval van steltvoet in verband te brengen met een aangeboren aanleg. Bij de geboorte was het veulen reeds steil gekoot.

Schr. heeft in de litteratuur nog slechts één ander en soortgelijk geval kunnen vinden; daarbij betrof het een 5-j. merrie, die een hoefgewrichtsontsteking had en na 7 maanden behandeling niet meer herstellen kon. Het hoefgewricht was vergroeid en de merrie liep gelijk het veulen op den toonrand met de zool onbelast naar achteren gericht.

* * *

— In dezelfde aflevering komt nog voor een artikel van Louis Dammann, hoefsmid te Bisbek in de provincie Oldenburg, ook over steltvoet van het veulen. Hieraan zij het volgende ontleend. De schrijver wijst er op, dat men bij veulens, welke in den herfst of winter geboren worden, zoo goed als nooit steltvoet ziet optreden, in tegenstelling met 'szomers. Dit komt op rekening van den weidegang. Bijna altijd worden de met mooi zomerweer geboren veulentjes zoo gauw mogelijk in de weide gedaan en dit is volgens schr. met het oog op het ontstaan van steltvoet verkeerd. Gewrichten, pezen en banden zijn nog te slap om zonder schade het vele draven en rennen te doorstaan, vooral wanneer door de droogte, zooals nu, de grond hard is. Natuurlijk staat het eene veulen er in meerdere mate aan bloot dan het andere; veulens die den erfelijken aanleg hebben voor steil gekoot staan zullen gemakkelijker een steltvoet krijgen. Dammann zegt krachtens groote ervaring dat het rust geven door op te stallen het beste middel is tegen opgetreden steilen kootstand en tegen steltvoet. Volgens hem is het verkeerd een halve-maanvormig ijzer onder te leggen en de verzenen in te korten, want de opgetrokken pezen en banden laten zich niet door geweld rekken. Wel heeft schr. deze methode aangewend op verzoek van den eigenaar, maar dan tevens rust voorgeschreven en spr. acht dat alleen dit laatste de genezing brengt. Het aanbrengen van een halve-maanvormig ijzer heeft wel het voordeel, dat de teen van den hoof niet verder kan afslijten, zoodat men na de rustperiode den stand van het onderbeen door besnijden weer in orde kan brengen. Schr. stelt ten slotte de vraag of de bodemgesteldheid, b.v. door kalkarm of kalkrijker te zijn, ook nog van invloed zou kunnen wezen op het ontstaan van steltvoet.

* * *

— Dr. U. Fisher is het met het voorgaand betoog niet geheel eens. Wel over het ontstaan en 't in ieder geval in de hand werken van steltvoet door weidegang, doch niet over de door Dammann zoo zeer geprezen behandeling van enkel rust. Hij gaat hierin volgens Dr. F. te ver. Meestal krijgt de smid gevallen van steltvoet te behandelen welke reeds vergevorderd zijn en verwaarloosd. Met het besnijden van den hoof alleen komt men er dan niet en dan moet men z'n toevlucht nemen tot doelmatig beslag daarenboven, soms zelfs met peessnede gepaard. Rust alleen helpt in deze gevallen beslist niet en bovendien heeft de ervaring geleerd dat matige beweging niet schaadt. Dat pezen en banden zich niet plotseling door geweld laten rekken, is juist, maar door het besnijden en het beslag zal wel geleidelijk aan een rekking worden verkregen en dikwijls spoediger dan men verwachtte. De dierenarts Linöcker heeft groote ervaring in deze kwestie verworven en deelt mede in 90 % der door hem behandelde stelvoet-gevallen genezing te

hebben verkregen met beslag. Hij bracht een ijzer aan dat 2 c.M. voor den toon uitstak; het veulen moest dus doortreden. Rust, aldus Dr. F., kan wel een pas onstane of in wording zijnde steltvoet ten goede komen, echter z.i. dar nog niet zoo snel als Dammann aangeeft.

ADVERTENTIËN.

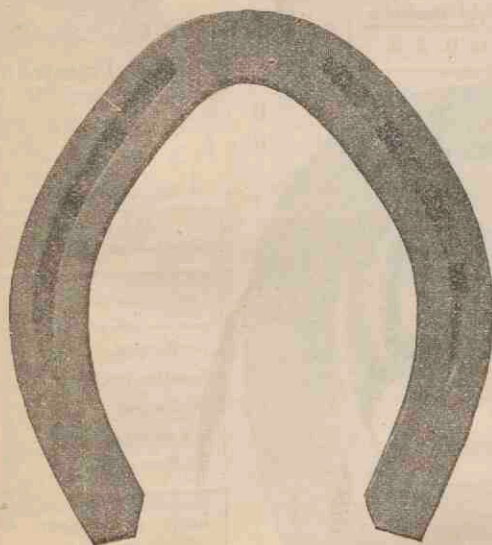
Wedstrijd Hoefbeslag voor gediplomeerde hoefsmeden op Vrijdag 2 September a.s., 9 uur v.m., te Hengelo (O.) ter gelegenheid der groote Land- en Tuinbouwtentoonstelling.

Opgave tot deelname voor 20 Aug. a.s. schriftelijk bij G. J. ROLINK, Onderwijzer Hoefsmid te Enschede, onder toezending van f 2.50 inleg en met nauwkeurige inlichtingen (namen, woonplaats, leeftijd, opleiding).

Ambachtsschool te 's-Gravenhage.

Cursus in Hoefkunde en Hoefbeslag.

Zij, die wenschen deel te nemen aan een cursus in Hoefkunde en Hoefbeslag aan de Ambachtsschool te 's-Gravenhage, Nieuwe Haven 95, worden uitgenoodigd zich vóór den 10en September a.s. schriftelijk aan te melden bij den Directeur der school, onder overlegging van een bewijs, dat zij den 19-jarigen leeftijd hebben bereikt, de lagere school met vrucht hebben gevolgd en ten minste 3 jaren in het smidsvak werkzaam zijn geweest.

Handelsvennootschap Hoffman & Moermans.

KANTOOR:

Javastraat 90, 's-Gravenhage.

Tel. 4902-3330.

SPECIALAAL ADRES VOOR

HOEFIJZERS

in alle maten en modellen.

Uit voorraad leverbaar.

**Uiterst concurreerende
prijzen.**

Verzuimt niet ons aan te vragen

S. C. M. BAX. - GLASHAVEN 9 en 36 - ROTTERDAM.

Specialiteit in Artikelen voor HOEFBESLAG.

Telegram-Adres
BAX Glashaven
Rotterdam.

Meest uitgebreide sortering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

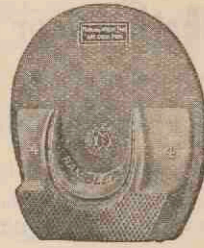
voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met *flink* hielstuk.

Merk „Pacific”,
met *zwaar* hielstuk.

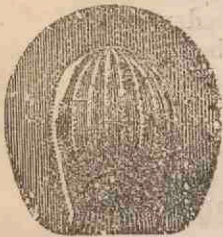
Merk „Rambler”,
in *witte* en *grijze*
Caoutchouc,
op *leder* opgenaaid
met *flink* hielstuk,
voorradij van 4½
tot 6½ Eng. dm.

Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor *zware* paar-
den, voorradij van
7½ tot 7¾ Eng. dm.

Open zolen uit één stuk kunnen dus onmogelijk loslaten, bijzonder aanbevelenswaardig, prijzen zeer billijk, voorradij in 11 maten van 4½ tot 6½ Eng. dm., uiterste breedte buitenkant ijzers gemeten.

uiterste breedte, buitenkant ijzers gem.

Dichte Luchtdruk-
zolen, in 10 maten,
voor- en achterijzers,
voorradij.

Strijkringen
met riempje

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

Hoef-
randen.

Open Caoutchouc
zool, merk B. V
in 7 maten, voor-
en achterijzers
voorradij.

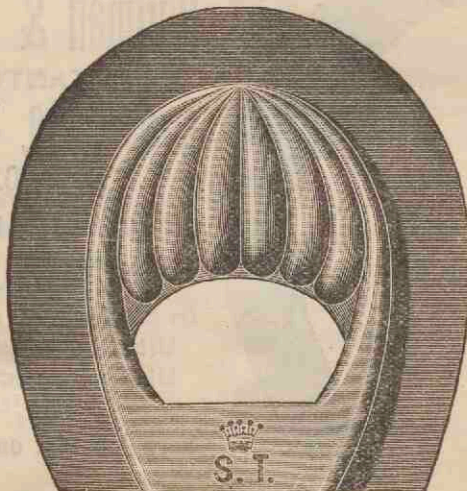
Gemaakte Hoefijzers,
Rits- en Stampmodel,
uitsluitend beste
kwaliteit ijzer;
in 9 maten voorradij.

Ijs- of Scherpnagels
in 12 soorten.

Opruimers voor
Schroefgaten.

Schroeven en Stiften
in alle modellen;
tijdige bestelling
gewenscht.

Touwijzers in
verschillende maten.

Open Luchtdrukzool
in 8 verschillende maten voorradij.

Caoutchouc Hielstukken.

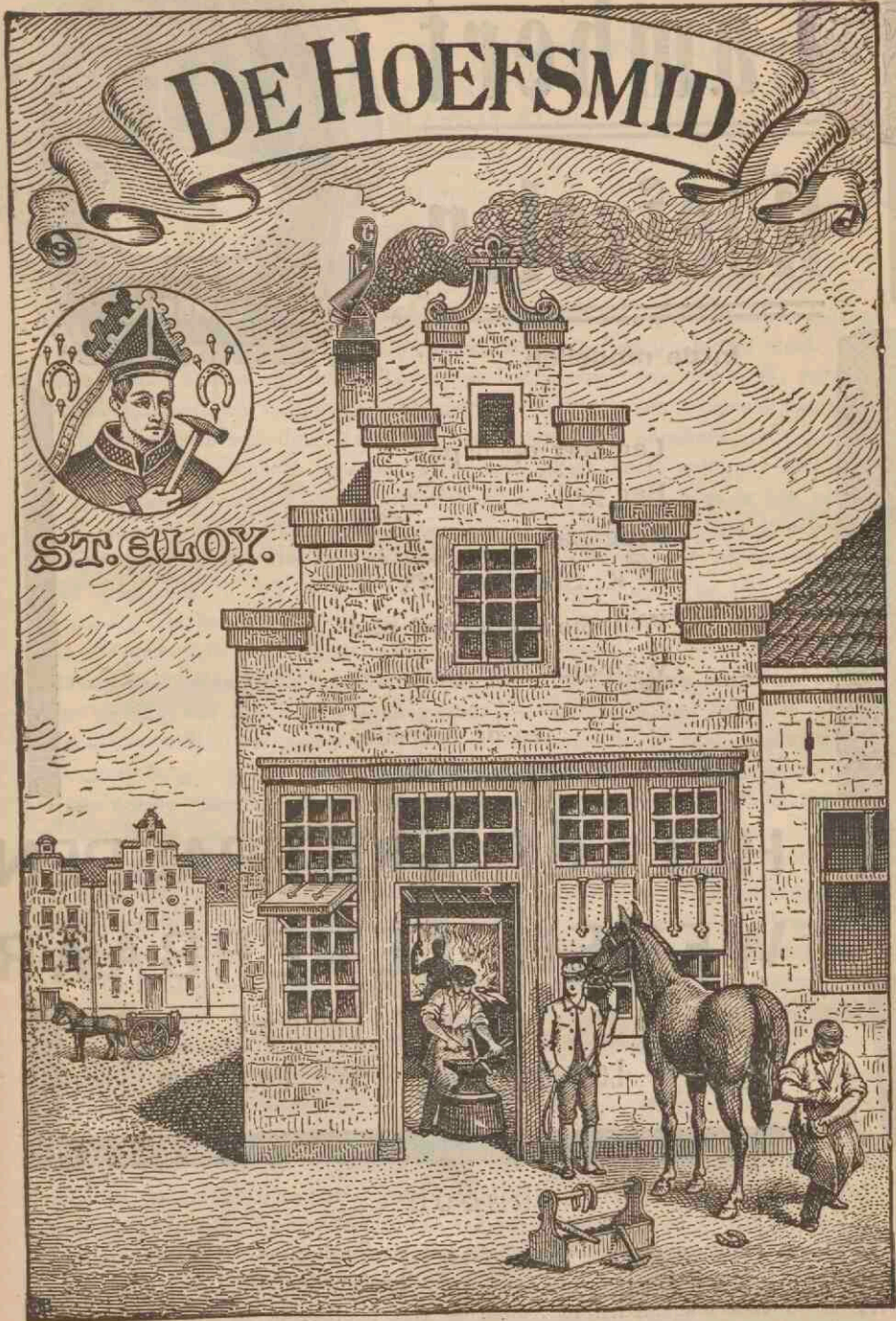
Kunsthoorn.

Hoeftangen.
Renetten (rechts en links).
Hoefraspen.
Houwklingen.
Hoefhamers.

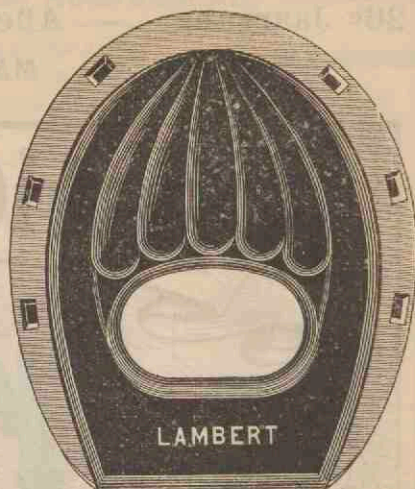
Lasch- of Welbladen en
Poeder
om ijzer en staal te
wellen.

Men lette op het echte merk S T

met kroon.

Lambert Hoefzolen

in de modellen

Lambert open pad
Bar pad
Frog pad
O. K. Star pad
Walpole boulevard pad
Walpole truss pad

en de bekende
Amerikaansche

HELLER HOEFRASPEN WEDER LEVERBAAR

Lambert & Company

Leuvehaven 66 :: Rotterdam

INHOUD.

Een en ander over Zuidholland en het hoefbeslag. — Prijsberekening voor het hoefbeslag. — Wedstrijd voor hoefsmiden te Doetinchem. — Wedstrijd voor hoefsmiden te Assen. — Het hoefbeslag op de Hengelosche tentoonstelling. — Korte mededeelingen. — Persoverzicht. — Advertentiën.

EEN EN ANDER OVER ZUIDHOLLAND EN HET HOEFBESLAG,

DOOR

Dr. GALLANDAT HUET,
Kapitein-paardenarts te Amersfoort.

(*Vervolg*).

Gorinchem.

De stad Gorinchem of kortweg Gorkum, was eertijds de achtste der stemmende steden van Holland en is gelegen aan de Merwede ter plaatse waar de rivier de Linge, welke dwars door de stad loopt, hierin stort. De beide naaste steden zijn Schoonhoven en Dordrecht, resp. ten N.W. en ten W. gelegen, elk op vier uur gaans afstand. Omtrent den oorsprong der stad en de beteekenis van den naam, tast men nog in het onzekere; men neemt aan dat de Romeinsche legerplaats Grinnes aldaar heeft gelegen, doch het eerste officiële bescheid van de stad dateert pas van 1287. Het is een handvest, waarbij Graaf Floris de Vijfde de poorters van Gorinchem tolvrij verklaarde voor geheel Brabant en Holland. De lijsten van de schepenen der stad beginnen in het jaar 1315 en uit handvesten uit dien tijd kan men opmaken, dat het toen reeds een geruimen tijd een bloeiende stad was. De naam Gorinchem is hoogstwaarschijnlijk het beste af te leiden uit „Goor” dat een moerassige plaats beteekende en „Heim” dat woning aanduidt, aldus een woning aan een moerassigen grond. De stad is in den loop der tijden veelal een twistappel geweest bij binnenlandsche oorlogen en de geschiedenis der stad boogt op heel wat krijgsbedrijven. Reeds in 1388 werd zij betrokken in een oorlog tusschen de Heeren van Arkel en Vianen; in 1403 doorstond zij een beleg, in 1408 eveneens en toen werd de stad ingenomen door hertog Willem van Beieren, doch bij verrassing hernomen door Willem van Arkel. In 1412 eindigde de oorlog tusschen de Gelderschen en Hollanders en werd Gorinchem met Woudrichem en het land van Arkel aan den Graaf van Holland afgestaan. In de 15e eeuw leed de stad veel onder de Hoeksche en Kabeljauwsche twisten, totdat het aan Jacoba van Beieren gelukte de Kabeljauwschen te verslaan en aldus te zegevieren. Nog duidt een gevelsteen in de Revetsteeg de plaats aan, waar bij dit gevecht in 1417 Jonkheer Willem van Arkel sneuvelde. In 1454 waren er heftige geschillen tusschen Gorinchem en den Heer van Altena en werden vele burgers omgebracht; in 1479 wederom oorlog met de Gelderschen waarbij Vuuren en Aalst werden platgebrand, doch het volgende jaar werd wraak genomen en de stad door de Gelderschen in brand geschoten. In Juni 1572 eischten 16 schepenen der Watergeuzen onder Lumey, Graaf van der Mark, de stad op en bemachtigden stad en kasteel. Lumey beging hierop groote wreedheden, o.a. door 19 geestelijken, na pijniging, te Brielle op te hangen; deze historie der Gorinchemsche martelaren is door Estius te boek gesteld. Later, in 1672, ondernamen de Franschen verscheidene aanslagen op de stad doch werden steeds

teruggeslagen; ook met list mocht het hun niet gelukken de stad in handen te krijgen. De gunstige ligging aan de rivieren heeft het steeds tot een sterk bolwerk gemaakt en ook heden ten dage is het nog in het vestingstelsel opgenomen. Dat Gorkum van ouden datum is, merken wij nog in de stad aan eenige gevelsteenen en gebouwen. Zoo o.a. een gedenksteen in het Brughuis „in den blowen hoet” anno 1640, verder een oude gevel in de Burgstraat met opschrift „’t coemt al van God” dateerend van 1563. Het „Huis Bethlehem”, dat dienst doet als museum, werd gebouwd in 1566 en de zeer fraai bewerkte gevel voert het opschrift „Vreest den Heer, Doet Hem Eer, Want den dagh van Sterven haest Hem seer.” De mooie en zeer oude St. Janstoren werd in 1230 gebouwd, doch de hierbij behoorende St. Janskerk werd wegens bouwvalligheid in 1845 afgebroken; mede zeer oud is het Gasthuis of Kanselpoortje waarop het jaartal 1391. Tot de verdere historische merkwaardigheden behoort het Hugo de Groot-poortje, dat het overblijfsel is van het huis van Daetselaar, van waaruit de Groot, na zijn ontsnapping uit Loevestein in metselaarskleeren ontkwam. Nauw verbonden aan den naam Gorkum is het slot Loevestein, door Tollens aldus bezongen:

Waar Maas en Waal te samen spoelt
 En Gorkum rijst van ver,
 Daar heft zich op den linkerzoom,
 En spiegelt in den breedten stroom
 Een slot van eeuwen her.

Waarschijnlijk gesticht door de Noormannen, is het vroeger veel grooter geweest, dan het nu aantoonst; het werd, na den Brittenburch bij Katwijk, reeds in 1417 tot Staatsgevangenis gemaakt en heeft sindsdien vele militairen en staatslieden binnen zijne muren vastgehouden. Wij noemen slechts Meester Gozewijn de Wilde, in 1445 Stadhouder van Holland, Zeeland en Friesland, welke er in 1449 ter dood werd gebracht; Jacob de Wit, burgemeester van Dordrecht, in 1650 gevangen gezet; Jan de Waal, burgemeester van Haarlem, Jan Duyst van Voorhout, idem van Delft, Albert Ruyl, Nanning Keyser en Nikolaas Stellingwerp, pensionarissen van Haarlem, Hoorn en Medemblik; Abraham van Wicquefort, minister-resident van Polen, welke er van 1675 tot 1679 werd gevangen gehouden; verder Simon van Halewijn, die in 1696 na drie jaar gevangenschap ontvluchtte, nadat hij onder zijn ledikant een gat geboord had met een mes dat hij bij het breien van vischnetten gebruikte. Behalve politieke gevangenen werden o.a. in 1621 ook negen remonstrantsch gezinde predikanten voor levenslang te Loevestein gekerkerd; van de militaire gevangenen noemen wij Pieter de la Rocque, Luit.-Generaal en Alexander Graaf van Bylandt, beide resp. wegens overgave van Hulst en Breda aan de Franschen, in 1749 en 1793 tot levenslange opsluiting veroordeeld en George Askue, Engelsch Admiraal, welke in den vierdaagschen zeeslag in 1666 krijgsgevangen werd gemaakt. Nemen wij afscheid van deze historische plek met het geestige gedichtje van Westerbeaen, gewijd aan het ontkomen van Hugo de Groot in de bekende boekenkist en waarbij hij zoo handig geholpen werd door zijn vrouw en zijn dienstbode:

Vrouw Reigersbergh' zei tot den kastelein,
 Den slotvoogd van het sterke Loevestein:
 „Wat hebt gij toch dus over mij te klagen,
 Dat ik mijn man heb uit dit fort doen dragen,
 Dank mij veeleer dan dat ge mij beticht . . .
 Gij hadt den Huigh, en dien heb ik gelicht.”

De stad zelve heeft ruim 200 paarden, voor het meerendeel van neringdoenden, die in den regel elk één of twee paarden houden. Toch zijn er ook nog enkele groote paardenbedrijven, zoo o.a. de eenige overgeblevene van de drie vroeger bestaande stalhouderijen, welke 14 paarden houdt; verder de firma Knijf, sleeper, met 8 paarden, de Petroleum Maatschappij met 6 paarden en de gemeente zelf eveneens met 6 paarden. Van deze paarden in de stad zelf, zijn er van 30 tot 40 van het zware slag, de overige zijn gewone gebruikspaarden of hitten, terwijl er bij een der sleepers nog drie muil dieren dienst doen. Bij de hoefsmeden in de gemeente komen, zooals dat bij alle provinciesteden gebruikelijk is, op marktdagen vele paarden op beslag uit de omliggende dorpen en daar Gorinchem het centrum is van een welvarende streek, zijn de marktdagen dan ook zeer druk bezocht. De omgeving is een weidestreek en men vindt er weinig of geen bouwland; zware paarden worden er ook niet gefokt en een eigenlijke paardenfokstreek is het dan ook niet. Toch houden de weiboeren allen één of twee paarden, noodig voor eigen gebruik in de boerderij en om melk te rijden; zij fokken echter geregeld een veulen bij en wel van het type landbouwtuigpaard. De markt wordt des Maandags gehouden en hier komen boeren uit Schelluinen, Nieuwkerk, Boven- en Neder-Hardinxveld, de Bout, Noord- en Zuid-Bleskengraaf, Goudriaan, Ottoland, Laagblokland, Spijk, Arkel, Rietveld en Ameide, terwijl ook nog wel paarden uit verder gelegen plaatsen, zooals b.v. Leerdam, nu en dan te Gorkum op beslag komen. Luxe is hier ook vrijwel verdrongen door de auto's; waren voor eenigen tijd in Gorinchem nog 21 équipages, thans zijn er nog twee over, welke beiden van maandpaarden uit Zeist voorzien worden. — Het is te verwachten dat in een stad als centrum van een plattelandsbevolking, waar bovendien slechts één spoorweg is en geen tramverbindingen zijn, en dus veel vervoer per as en paard moet plaats hebben, dat daar belangrijke hoefsmederijen zullen worden aangetroffen. Er zijn in de stad zelve vier hoefsmederijen, n.l. van den heer Luyten in de Westwagenstraat, de Gebr. Bergman in de Korenbrugstraat, den heer Piekhard in de Kwekelstraat en den heer Lamoen in de Westwagenstraat. Het zijn alle gemengde zaken, waarbij echter het hoefbeslag van veel beteekenis is.

De heer Luyten Sr. is voorzitter van de afdeling Gorinchem van den Bond van Smedenpatroons, de heer P. M. Piekhard is penningmeester; de overige genoemde twee patroons ter plaatse zijn geen lid van den bond. Uit de omgeving der stad zijn de volgende hoefsmeden lid: B. Dukels te Giessendam, Firma Gaikhorst & Jacobi te Arkel, Geurts te Heukelom, W. Jongbloed te Dalem, B. Kieviet te Hoornaar, A. Tong te Herwijnen, W. Keizer te Sliedrecht, J. v. Gessel te Kedichem, H. IJzerman te Brand-

wijk, van Slijpen te Sliedrecht, van Vliet te Hardinxveld en Harrewijn te Giessen-Nieuwkerk.

De beslagprijzen, door den bond vastgesteld, zijn f 4.80 voor het vierkant beslag van een gewoon paard en f 4.20 voor een hit. Voor zware paarden en ook voor alle afwijkingen aan het beslag, wordt meer berekend, terwijl dekhengsten à f 7.50 en f 10.— worden beslagen. Het winterbeslag wordt hier met stiften en schroeven gecombineerd uitgevoerd en wel in elk ijzer komen twee schroeven in de takeinden en twee stiften in het toongedeelte.

Voor elk gat en voor elke stift of schroef wordt 10 cent berekend. Over het algemeen wordt in de stad vlak beslagen hoewel aan de achterijzers nog al eens kalkoenen worden aangebracht; vreemd doet het dan ook aan wanneer men verneemt dat in de plattelandsgemeenten uit de omgeving nog zooveel met kalkoenen wordt beslagen, daar het hier toch waarschijnlijk nog minder noodzakelijk zal zijn dan in de stad zelve. Behalve platvoeten, welke hier nog al veel aangetroffen worden, klaagt men niet veel over hoefgebreken en ook is men over het algemeen niet ontevreden over de zorg van de eigenaren der paarden, die vrijwel geregeld op tijd het beslag laten vernieuwen, althans laten verleggen.

Van de genoemde hoefsmederijen is wel de drukste zaak die van den heer D. G. Luyten. De patroon volgde in 1900 een cursus ter plaatse en behaalde aldaar een diploma, terwijl de zoon, de heer G. Luyten, zijn opleiding ontving aan de Hoefsmidschool te Tiel, alwaar hij op 3 Januari 1911 met goed gevolg het eindexamen aflegde. Spoedig daarop slaagde hij voor toelating tot den onderwijzerscursus te Utrecht en reeds het volgend jaar mocht hij ook hiervan het brevet behalen. Tijdens zijn leertijd te Tiel bezocht hij vele handelsstallen en ging o. a. veel naar buiten met den toenmaligen directeur der school, wijlen den heer van Lent, met wien hij geregeld de stallen van den heer Heuf Cellendonk te Kerk Avezaath bezocht en aldus zijn blik op paarden- en hoefbeslaggebied sterk verruimde. De zaak van den heer Luyten is de oudste in Gorkum en bestaat ruim 60 jaar; sinds 30 jaar wordt de smederij reeds met een motor gedreven, terwijl sedert kort een elektrische installatie is aangebracht. Niet alleen dat de vuren, draaibank, slijpinrichting e. a. electrisch gedreven worden, doch ook is met zeer veel moeite en enorme kosten een stoomhamer opgesteld, welke o. a. gebruikt wordt om te wellen en hoefijzers „te braden”. De oude hoefijzers werden dan ook als regel, aldus weer verwerkt en vóór de invoering van de arbeidswet, met de kortere werkuren, werden dan ook nooit machinale hoefijzers gebruikt. De laatste jaren moest men deze echter gaan gebruiken en betrok men ze uit de fabriek van Helpman te Groningen; men vindt deze ijzers echter te scherp en niet bodemnauw gesmeed. In den laatsten tijd worden weer meer handgesmede ijzers aangemaakt en hoopt men dit weer geregeld te kunnen volhouden.

De heer Luyten heeft veel moeite gedaan om ijzers te betrekken uit de fabriek van Kerckhaert te Stoppeldijk, daar deze ijzers heel mooi van vorm en model zijn, doch de capaciteit van deze fabriek is niet groot genoeg om in Zuidholland te kunnen leveren en alleen naar Zeeland, Noordbrabant en een gedeelte van Limburg worden door den heer Kerckhaert

ijzers geëxpedieerd. Het gebruik van machinale hoefijzers is in deze streek wel zeer groot en ook in vele der buitengemeenten is het regel; zoo b.v. in Herwijnen, waar bovendien de zuinigheid der boeren zoo ver gaat, dat zij niet willen dat er een lip aan het ijzer getrokken wordt, daar het door deze bewerking ter plaatse dunner wordt en dus spoediger verslijt. In de zaak van den heer Luyten worden 5 à 6000 nieuwe ijzers per jaar ondergelegd, terwijl van ongeveer een derde van alle paarden, die op beslag komen, de ijzers worden verlegd; men kan hieruit wel nagaan, dat het hoefbeslag hier lang geen bijzaak is. Op marktdagen komen dan ook wel 10 à 14 paarden van buiten op beslag, terwijl ook door de week nog veel paarden van buiten komen, zoo o. a. uit Werkendam, hetgeen wel op moet vallen daar door de eigenaars van paarden die uit deze gemeente te Gorkum komen, boven het beslaggeld, nog tweemaal een hoog veergeld moet worden betaald. Behalve de heeren Luyten, vader en zoon, werken in deze zaak nog twee knechts en twee jongens; het personeel bedraagt ook wel eens 9 man doch het is moeilijk dit voltallig te houden. Gorinchem wordt gerekend in de derde klasse van den loonstandaard en de uurloonen voor de knechts bedragen van 55 tot 65 cents, terwijl jongens van 18 jaar 45 cents per uur verdienen. De werktijden zijn van acht tot twaalf en van half twee tot half zes. De heer Luyten Jr. gaat heel veel buiten de gemeente paarden beslaan en wel voornamelijk in den Biesbosch, waardoor hij dan ook dagen aaneen van huis is. In den Biesbosch treft men mede het koudbloedpaard aan en hier, alsook in Almkerk en Werkendam, heeft men groote paardenbedrijven; zoo beslaat de heer Luyten alleen van den heer Groeneveld in den Biesbosch 30 bedrijfspaarden; de meeste hiervan worden alleen vóór beslagen. Dit buitenwerk geschiedt uitsluitend met handgesmede ijzers; het heet „koud beslag” te zijn, echter in dier voege dat in den regel toch de gelegenheid bestaat om de ijzers in het vuur te leggen; men maakt dan n. l. gebruik van de schaftvuren der arbeiders, die in den Biesbosch voor de geheele week komen werken en gemeenschappelijk in eigen menage voorzien. De noodstal wordt bij het beslag zeer veel gebruikt en in den regel bij het koudbloedpaard om lichaamskracht uit te sparen; de andere paarden beslaat men vaak uit de hand, doch men plaatst ze ook veel in den noodstal en wel om in de smederij plaats te winnen. In de overige smederijen wordt vrijwel op dezelfde wijze beslagen. Vermelden we nog dat de heer Piekhard, welke ook in 1900 te Gorinchem een diploma behaalde, werkt met één zoon, een knecht en een jongen. De Gebr. Bergman werken te samen, zij zijn niet gediplomeerd en ook niet aangesloten bij den bond; het is zeer jammer dat zij zich in hun vak zoo afzijdig houden, want het is zeker dat hier goed smidsbloed inzit; hun vader stond n. l. indertijd gelijk met van Horsen op de voordracht voor smidsbaas aan de Veeartsenijsschool.

Tenslotte vermelden we den heer Lamoen, die met twee zoons werkt benevens een paar halfwas knechten; een der zoons behaalde een diploma te Gorinchem in 1911, terwijl de andere bovendien het brevet van onderwijzer in hoefbeslag te Utrecht verkreeg. Deze laatste is niet aangesloten bij den bond van onderwijzers, terwijl de heer Lamoen Sr. ook niet aangesloten is bij den bond van smedenpatroons. Dat Gorinchem als middelpunt

van zoo vele hoefsmeden gunstig gelegen is als opleidingsplaats en het, ter voorziening van al deze patroons van goed onderlegde werkrachten, zeer nuttig is om hier cursussen te geven, zag men reeds bij het begin van deze eeuw in. Sindsdien zijn hier echter de cursussen met horten en stooten gehouden, en zoo heeft in 1911 de laatste cursus plaats gevonden. Het is dan ook een zeer verblijdend verschijnsel, dat dezen winter een nieuwe tweejaarlijksche cursus zal worden gehouden. Aan dezen cursus zijn verbonden de heeren Holst als veearts en Luyten als onderwijzer hoefsmid; het getal leerlingen zal niet meer dan tien mogen bedragen, aan wie des Zaterdags in de ambachtsschool les zal worden gegeven. Wij hopen dat deze cursus geheel aan het doel zal beantwoorden en dat zij weer de eerste mag zijn van een nu verder onafgebroken reeks; de streek zal hierbij ten zeerste gebaat zijn, het hoefbeslag zal geheel in rationeele banen worden geleid en de hoefsmid, de paardeneigenaar en het paard zelf, zullen van dit onderwijs zeer zeker alle de voordeelen gaan genieten.

(Wordt vervolgd).

PRIJSBEREKENING VOOR HET HOEFBESLAG.

Er zijn geen werkzaamheden in de smederij waarover in de laatste jaren meer is geschreven en gesproken dan het hoefbeslag, en wel in het bijzonder over den prijs. Voor den oorlog werd het hoefbeslag bepaald heel slecht betaald en hadden de smeden toen eens een berekening gemaakt, dan waren ze tot de slotsom gekomen dat er, bij een prijs van plm. f 1.50, geld bij moest. Tijdens den oorlog, toen het materiaal en uurloon verbazend in prijs omhoog gingen, zijn de smeden eindelijk begonnen te rekenen. Er werden onkosten- en uitschotrekeningen opgemaakt, en tezamen met een zekere winst op materiaal en het uurloon enz. werd de prijs vastgesteld.

Verschil bij het opmaken van zulk een totaal-berekening komt altijd voor, omdat niet overal het uurloon even hoog is en het aantal uren niet gelijk voor het maken van hoefijzers en voor het beslaan van het paard.

Bijna altijd werden de prijzen berekend en vastgesteld op den grondslag van handgesmede hoefijzers, en juist dit is het waar ik even de aandacht op wil vestigen, naar aanleiding van pogingen die hier en daar worden aangewend, om den prijs van 't hoefbeslag *alleen* vast te stellen op de basis van machinale hoefijzers, omdat tegenwoordig vele machinale ijzers worden gebruikt en de prijs van deze ook lager gesteld kan worden. Op deze wijze zouden wij door de paardenhouders genoodzaakt kunnen worden om alleen machinale hoefijzers te gebruiken. Dit zijn toch gevolgen die te wachten zijn. Deze moeten in de eerste plaats door de onderwijzers in practisch hoefbeslag voorkómen worden, doordat ieder in zijn omgeving zoo veel mogelijk de smeden onder het oog brengt, dat het vervaardigen van hoefijzers, vooral voor de jonge generatie, niet mag verdwijnen:

1e. omdat bij opleiding van hoefsmeden alleen niet voldoende is dat de leerling op cursus of school hoefijzers maakt, maar dat hij zich voortdurend

oefent in de smederij, want juist hierdoor leert hij niet alleen vlug en goed ijzers maken, maar krijgt tevens handigheid in het richten;

2e. wil men het hoefbeslag goed uitvoeren, dan diene men niet geheel van machinale ijzers afhankelijk te wezen, maar dan moeten verschillende modellen ijzers in de smederij aanwezig zijn, als balk-, strijk-, klapijzers, ijzers met verdikte en breede takken enz., terwijl men maar één model machinaal ijzer kan verkrijgen;

3e. willen de hoefsmeden een Rijksdiploma behalen als hoefsmid, dan dienen ze wel degelijk een goed hoefijzer te kunnen maken, en van verschillende vormen.

Uit bovenstaande blijkt m.i. voldoende, dat het vervaardigen van hoefijzers in de smederij moet blijven bestaan en dus ook de prijs moet worden geregeld naar handgesmede ijzers.

Langs dezen weg wil ik in de eerste plaats de leden van de Vereeniging van Rijks gedipl. onderwijzers in pr.-hoefbeslag op het hart drukken een wakend oog te houden op het vaststellen van de prijzen, maar ook zij die geen lid zijn van de Vereeniging behooren een oog in 't zeil te houden, want het gaat hier om de techniek van het hoefbeslag.

M. Ritsema,

Appingedam, Augustus '21.

Voorz. v/d. Vereeniging van Rijks
gedipl. onderwijzers in pr.-hoefbeslag.

WEDSTRIJD VOOR HOEFSMEDEN TE DOETINCHEM.

Zoo is dan weer achter den rug de dag van spanning voor de hoefsmeden, die aan den wedstrijd 16 en 17 Aug. j.l. te Doetinchem hebben deelgenomen.

Voor de meeste smeden is het immers een dag van inspanning om aan een wedstrijd deel te nemen. Zij weten dat dan hun werk gecontroleerd wordt, — dat onder de toeschouwers op het terrein niet alleen vrienden, die hun van harte zullen gelukwenschen wanneer zij voor een prijs in aanmerking komen, doch ook afgangstige collega's aanwezig zijn, die liever zien dat hun concurrent een flater maakt dan zelf mee te werken.

Respecteeren moet men dan ook de durf van hen, die er niet voor terugschrikken om hun werk ten aanschouwe van iedereen te demonstreeren. Zij geven blijk voldoende ambitie en zelfvertrouwen te bezitten.

Naar ik van bevoegde zijde vernam werd oorspronkelijk door het Bestuur wel eenigszins getwijfeld aan het nut en het welslagen van den wedstrijd. Zij hebben zich echter van het tegendeel kunnen overtuigen, gezien de belangstelling van het publiek en de deelname der smeden. Er hadden zich 23 aangemeld, 18 hebben deelgenomen.

Volgens het programma moesten alle deelnemers zich aan een vóór-wedstrijd onderwerpen (het maken van een ijzer voor verbeend hoefkraakbeen, tijd 20 min.).

De vervaardigers der 12 beste ijzers konden aan den eigenlijken wedstrijd deelnemen. Deze bestond in het besnijden van een hoef, het maken van een daarvoor geschikt ijzer en het onderleggen ervan.

Als juryleden fungeerden de heeren E. Schreur, dierenarts te Doetinchem, H. Ph. Huitink, onderwijzer hoefsmid te Ruurlo, en H. Vossers, onderwijzer-hoefsmid te Utrecht, laatstgenoemde als plaatsvervanger voor den heer J. C. M. Gurck, dierenarts te Doesburg.

* * *

De vóór-wedstrijd had plaats op het tentoonstellingsterrein in den voor-middag van 16 Aug.

Doordat de 4 aanwezige veldsmidsen niet alle in even goeden staat verkeerden, moest met de tijdopname hiermede wel degelijk rekening worden gehouden.

Door drie smeden werd het ijzer binnen den tijd van 20 min. ingeleverd en bij de beoordeeling bleek, dat de korte tijd (17 en 18 min.) aan de hoedanigheid van deze ijzers geen afbreuk had gedaan, bij één zelfs uitmuntend genoemd kon worden.

Bij verdere vergelijking bleek dat aan een zeker aantal ijzers evenveel waarde moest toegekend worden en gaf dan de kortste tijd weer den doorslag.

Over het geheel kan opgemerkt worden dat schijnbaar door de meesten het doel van den verbreedten tak niet voldoende begrepen wordt. Voor het meerendeel waren de buitentakken te wijd gericht.

De verbreedte tak moet immers dienst doen om den vernauwden en ingetrokken buitenwand een grooter ondersteuningsvlak te geven. Is deze nu te wijd gericht, dan kan de zooltak niet bedekt worden en draagt de buiten-verzenwand van den hoef op den binnenrand der draagvlakte van het ijzer, waardoor kreupelheid kan ontstaan.

Hoogstwaarschijnlijk is de oorzaak van het te wijd richten der buitentakken gelegen in het feit dat de meeste deelnemers als regel landbouwpaarden beslaan, waarbij de wand niet zooveel intrekt als bij paarden die voortdurend op de straatsteen dienst doen. Oog en hand oefenen zich naar het te verwerken materiaal.

Nadat bekend was gemaakt, welke 12 smeden aan den eigenlijken wedstrijd konden deelnemen, werd eenige tijd gepauzeerd.

* * *

De wedstrijd begon te ongeveer half twee. Eerst werd door loting een hoef toegewezen; daarna hebben de paarden gestapt en gedraafd. Evenals op de meeste wedstrijden ontbrak een harde bodem.

De bedoeling was eerst in drie ploegen van 4 te werken. Doordat een eigenaar van de voor den wedstrijd uitgezochte paarden, met zijn paard niet kwam opdagen en een der veldsmidsen wegens een defect buiten dienst gesteld werd, kon dit niet doorgaan. De eerste drie deelnemers begonnen toen met het besnijden, terwijl in den tijd dat de eerste groep de ijzers maakte, de tweede ploeg met besnijden kon beginnen en zoo vervolgens. Een juiste tijdopname kan op deze wijze niet plaats hebben, omreden als er 4 smeden aan een paard werken de een nog al eens op den ander moet wachten.

Over het geheel werd vlug gewerkt. De kwaliteit van het werk was, op een enkele uitzondering na, niet datgene wat in den regel de Geldersche hoefsmiden te zien geven.

Van een paar zeer goed bekend staande werkers moest geconstateerd worden, dat zij geheel de kluts kwijt waren.

De 1e prijs, zilver med., werd toegekend aan G. W. Grievink te Lochem, 2e prijs, zilver med., aan J. Otten te Azewijn, 3e prijs, kl. zilver med., aan F. Stokkers te Holten, een getuigschrift aan J. Otters te Wehl en J. M. Overbeek te Azewijn.

* * *

Het aantal inzendingen voor klasse B, collecties modelijzers, was beneden verwachting. Slechts 3 waren aanwezig. Vermoedelijk is de reden hiervan dat er geen prijzen voor beschikbaar waren gesteld. Wel kon aan iedere inzending, welke er voor in aanmerking kwam, een eervolle vermelding worden toegekend.

Den heer J. Tangelder, onderwijzer-hoefsmid te Duiven, welke een zeer mooie collectie had ingezonden, kwam in de eerste plaats een eervolle vermelding toe, terwijl D. J. Vossers te Doesburg eveneens een eervolle vermelding verwierf.

H. V.

WEDSTRIJD VOOR HOEFMEDEN TE ASSEN, gehouden 23 en 24 Augustus.

Zooals men in de vorige afl. van „De Hoefsmid” heeft kunnen lezen stond de deelneming aan dezen wedstrijd tijdens de landbouwtentoonstelling open voor hoefsmeden in de prov. Drenthe woonachtig. Er hadden zich 26 aangegeven, waarvan 23 hebben deelgenomen.

De jury bestond uit de heeren: Prof. Dr. H. M. Kroon te Utrecht, Joh. Plet, inspecteur van het Friesch P. S. en dierenarts te Heerenveen, en S. van Angeren, chef der hoefsmederij aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool te Utrecht.

Het Drentsche Landbouwblad gaf van dezen wedstrijd het volgende verslag:

„In de laatste jaren is in steeds toenemende mate getracht verbetering aan te brengen in het hoefbeslag onzer paarden, waartoe vooral cursussen voor hoefsmeden in 't leven werden geroepen en het is dus goed gezien, dat men een wedstrijd in hoefbeslag tot een punt van het programma proclameerde. De aangifte voor dezen wedstrijd was zoo groot, dat men besloot Maandag reeds een vóór-wedstrijd te houden, waarbij als overwinnaars uit het strijdperk traden de heeren A. Wold en A. Drenthe te Hooghalen; J. Folkerts, Veenhuizen; J. Ferwerda, Assen; J. Palthe, Peize; B. Kamps, Eext; A. Kroeze, Grolloo; P. R. Been, Norg; B. Masselink, Zweeloo; J. Venema, Hoogeveen; J. Tolner, Zeijen en H. Wilke, Roswinkel. De oude smedengeslachten in Drenthe: Kamps, Kroeze en Wold, dus nog onder de voormannen! zij doen hun voorgeslacht toch maar eer aan.

Dit dozijn mannen van 't gilde trad heden opnieuw in 't krijt, doch het ging in het circus van veldsmidsen recht vreedzaam en gezellig toe, al vielen er natuurlijk veel klappen. Het publiek toonde veel belangstelling in een en ander en moedigde aan of glimlachte al naar 't geval er aanleiding toe gaf.

Na gedaan werk kende de jury den 1en prijs toe aan: B. Kamps, Eext; 2e pr. A. Kroeze, Grolloo; 3e pr. J. Ferwerda, Assen; 4e pr. J. Palthe, Peize; 5e pr. B. Masseling, Zweekoo.

Eerv. vermelding: J. Venema, Hoogeveen; J. Volkerts, Veenhuizen; A. Drenthe, Hooghalen en P. R. Been, Norg."

* * *

De vóór-wedstrijd vond plaats in de Ambachtsschool, waarvoor den Directeur dezer Inrichting gaarne ook hier een woord van dank wordt gebracht. Ieder deelnemer had een balkijzer te maken voor een bepaalden plathoef. Er werd over het geheel goed gewerkt, zoodat het voor de jury niet zoo eenvoudig was om aan te wijzen welke tot de beste twaalf en welke tot de minder goede elf behoorden.

De prijzen bestonden uit: gouden med. en f 15, gouden med. en f 10, gr. zilveren med. en f 10, gr. zilveren med. en f 7.50, en gr. zilv. med.

De wedstrijd is uitstekend geslaagd, waartoe de smedenpatroons door hunne goede medewerking niet weinig hebben bijgedragen, terwijl Dr. J. Staal, dierenarts te Assen, voor de goede regeling en verschillende particulieren en landbouwvereenigingen voor het beschikbaar stellen van medailles alle hulde verdienen.

* * *

Er waren ook „inzendingen hoefbeslag” gevraagd:

1°. tien hoefijzers uit de hand gesmeed en waaraan niet gevijld: 1e pr. verg. zilv. med. G. J. Naber te Emmen; 2e pr. zilv. med. A. Kroeze te Grolloo; eerv. verm. H. Scholten te Wachtum en E. Suichies te Rolde;

2°. twee handgesmede, niet gevijlde balkijzers: 1e pr. zilv. med. B. Kamps te Eext; 2e pr. br. med. W. Kamps te Eext; eerv. verm. A. Kroeze te Grolloo en J. Ferwerda te Assen;

3°. ter opluistering ingezonden collecties: eerv. verm. aan die van B. Kamps, W. Kamps en H. Scholten, alle drie voornoemd; extra-prijs aan de inzending van J. Reitsma, leeraar a/d. Ambachtsschool te Hoogeveen. v. A.

HET HOEFBESLAG OP DE HENGELOSCHE TENTOONSTELLING.

Op de groote Land- en Tuinbouwtentoonstelling, ter gelegenheid van het 50-jarig feest der Overijsselsche Landbouwmaatschappij te Hengelo gehouden, was ook de noodige aandacht besteed aan de afdeling „Hoefbeslag”, die van zoo groote beteekenis is, al wordt deze nog veel te weinig door de paardenhouders ingezien.

In de reclame-tent waren te zien drie inzendingen van hoefijzers, die allen zeer goed te noemen waren, keurig, kant en best werk. De heer Tangelder te Duiven bij Zevenaar kreeg de verguld zilveren medaille, vooral daar zijn inzending de meest volledige was; allerlei soorten gummi-zolen en buffers waren aangewend (bij de andere inzendingen waren deze wel los bijgevoegd, maar niet zoo verwerkt), terwijl ook de ijzerverzameling de meest volledige was. De beide andere inzendingen, van de heeren Brunnekeef te Hengelo en Vossers te Doesburg, ook goed werk, kregen beide een zilveren medaille.

Daarnaast was tentoongesteld de keurige collectie leermiddelen voor cursussen in hoefbeslag van den onderwijzer in hoefbeslag Rolink te Enschede, „ter opluistering” ingezonden, maar waaraan achterna door de hoofdcommissie der tentoonstelling nog een extra-medaille-plaquette is toegekend. Hier was veel te leeren.

Den tweeden dag werd een wedstrijd in hoefbeslag gehouden, waaraan 23 gediplomeerde hoefsmeden uit Overijssel en Gelderland deelnamen. Het geleverde werk was in doorsnee zeer goed te noemen.

De beoordeeling geschiedde aan de hand van een puntenstelsel naar: *a.* afnemen van het oude ijzer en besnijden van den hoef; *b.* maken van het daarvoor bestemde ijzer; *c.* passen en onderleggen van het ijzer; *d.* een kort mondeling examen over bouw en verrichtingen van den voet en de eischen waaraan goed beslag moet voldoen.

Voor theorie werd geen onvoldoende behaald, al was uit den aard der zaak de uitslag van dit mondeling onderzoek zeer uiteenlopend; maar waar meer gelet werd op een goed begrip van de werking en eigenschappen van voet en ijzer, dan op het kennen van allerlei mooie namen, kon de uitslag als goed worden gerekend. Op de punten *a.* en *c.* zijn enkele deelnemers gestruikeld; *b.* leverde de minste bezwaren op.

Beoordeelaars waren, evenals voor de tentoonstellingsafdeeling, de heer Dommerhold, dierenarts en rijksveeteeltconsulent voor Overijssel, met de heeren onderwijzers-hoefsmeden Rolink te Enschede en Velthuis te Holten.

Den geheelen dag trok de wedstrijd zeer veel belangstelling van het publiek. Er waren dan ook goede vakmensen aan het werk te zien, met het bezit waarvan de paardenhouders geluk te wenschen zijn.

Oorspronkelijk waren er drie medailles uitgelooft, maar gezien het groot aantal deelnemers voegde het hoofdcomité er nog drie bij. Toch moesten er nog veel afvallen, en daar waren ook nog meerdere zeer goede smeden bij. Een half puntje meer of minder bij de optelling kon beslissend zijn. Wie afviel verloor hier met eere.

De eerste prijs, verguld zilveren medaille, werd behaald door den heer H. Tinselboer te Zenderen, gem. Borne, die met den tweeden prijswinner (zilveren medaille) J. Schuitemaker te Rijssen, die hem heel dicht op de hielen zat over de geheele lijn, zoowel voor *a, b, c,* als *d* de hoogst behaalde punten had.

Bronzen medailles werden toegekend aan de heeren: J. W. J. Siemerink te Oldenzaal, F. Stokkers te Holten, E. W. van Nee te Windesheim en G. J. Lenderink te Zelhem, terwijl nog drie eervolle vermeldingen ten deel vielen aan de heeren: G. W. Grievink te Lochem, G. H. Klein Nibbelink te Breedevoort en J. J. Mathijssen te Herveld. Quercus.

KORTE MEDEDELINGEN.

— Militaire Hoefsmidschool te Amersfoort. Te rekenen met ingang van 1 Augustus l. l. zijn aan de leerlingen, zoowel miliciens als vrijwilligers, bij gebleken aanleg en bij voldoende ijver, de volgende dag-toelagen toegekend:

de eerste zes maanden van het verblijf aan de school / 0.50;

de volgende zes maanden f 0.75, na 1 jaar verblijf f 1.—.

Vrijwilligers, welke geëxamineerd zijn, doch wegens gebrek aan een vacature nog niet zijn aangesteld, genieten een dagtoelage van f 1.50 en na 1 jaar f 1.75.

G. H.

— Vanwege de Over. Landb. Maatschappij wordt dezen winter weder een tweejaarlijksche cursus in hoefbeslag begonnen te Enschede. Voor dezen cursus kunnen zich nog eenige deelnemers aanmelden (liefst spoedig) bij den heer J. Eshuis, leider van den cursus, of bij den heer G. J. Rolink, Onderwijzer-hoefsmid.

Bij genoegzame aangifte van reeds gediplomeerde hoefsmeden zal tevens een herhalingscursus worden gegeven, ter opleiding voor het Rijks-diploma. Aanmelding als boven.

— Cursussen. De deelneming voor den cursus te 's-Gravenhage schijnt, in afwijking van vroeger jaren, zeer gering te worden. Tot nu toe was het regel dat er meer aangiften waren dan plaatsen. De aangifte is nu verlengd tot 25 September, zoodat belanghebbenden zich alsnog kunnen wenden tot den Directeur der Ambachtsschool te 's-Gravenhage. Laat ieder, die lust heeft om deel te nemen, zich spoedig aangeven!

Wat kan de oorzaak zijn, dat zich thans voor dezen cursus zoo weinig hebben aangegeven? De meening is geopperd dat het examen te Utrecht te hooge eischen zou stellen. Dit is niet juist. Die eischen zijn inderdaad matig, al voldoen ook lang niet alle cursianen aan die matige eischen. De verplichting om zich aan het examen te onderwerpen, alvorens het diploma wordt uitgereikt, kan natuurlijk wel een bezwaar voor deelneming opleveren.

PERSOVERZICHT.

— *Vereeniging tot veredeling van het ambacht.* Deze Vereeniging, waarvan dr. H. F. Hubrecht te Amsterdam president en de heer Joh. Schmidt te 's-Gravenhage algemeen secretaris is, bestaat reeds vijf en twintig jaar. Niettemin schijnt het, dat haar bestaan, haar doel en haar werkzaamheid nog niet genoeg bekend zijn. Immers is het totaal bedrag der bijdragen, door particulieren aan de nuttige vereeniging geschonken, betrekkelijk gering en zou zij niet kunnen rondkomen, zoo niet de regeering een subsidie verleende, dat kort geleden tot f 10.000 verhoogd is.

De vereeniging stelt zich ten doel den ambachtsman een zoo volledig mogelijke kennis van zijn vak te verschaffen en tevens liefde voor het ambacht in hem op te wekken. Het is een vaak vernomen klacht, dat de liefde en de eerbied voor den arbeid van den handswerkman, welke in den tijd van de gilden bestonden, langzamerhand teloor zijn gegaan. De Vereeniging tot veredeling van het ambacht streeft er nu naar, deze terug te winnen; zij wil in zekeren zin het gildewezen herscheppen, niet geheel in den vorm als men het vroeger gekend heeft, maar aangepast aan de behoeften van onzen tijd.

Elk jaar stelt de vereeniging de gelegenheid open, om door het afleggen

van een examen, als houtbewerker, schilder, metselaar, smid of meubelmaker het diploma van gezel, of dat van meester te verwerven.

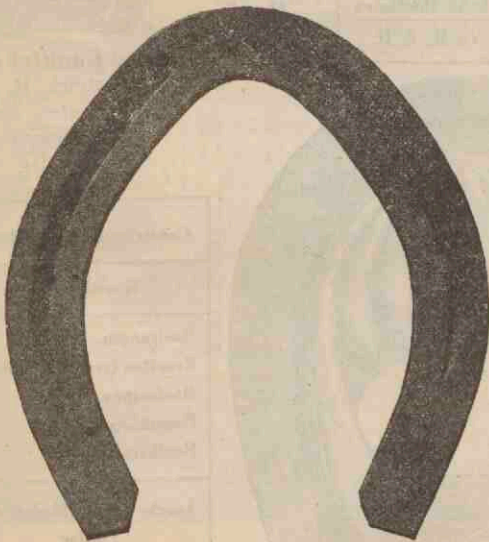
Wat heeft de werkman aan zoo'n diploma? vraagt iemand wellicht. Deze tijd is de tijd der uniforme loontarieven; men bepaalt en onderscheidt de loonen slechts naar de leeftijden der werknemers, niet naar hun kennis of vaardigheid. En of een werkman nu wat meer of minder bekwaam is, of hij fijn of grof werk verricht, iedereen moet eten, allen hebben naar hun rang of stand dezelfde behoeften en ieder komt dus zijn loon toe.

Die uniformiteit, zeggen de bestuurders van de Vereeniging tot veredeling van het ambacht, is nu juist een der oorzaken van het bederf van het ambacht. Zij heeft den prikkel weggenomen, welke den werkman drong om zich in te spannen, zich met al zijn toewijding te geven aan zijn vak. Een enkele, die er nog idealen op nahoudt, zal zich misschien uit louter lust in zijn ambacht zooveel mogelijk bekwamen, doch zulke idealisten zijn schaarsch, al schaarscher geworden en die nog bestaan, zien zich dan nog dikwijls gedwarsboemd door arbeidssystemen als het Taylor-stelsel en dergelijke.

Dies is het gewenscht, dat de werkman, die zich voor gezel of meester wil bekwamen, daar ook eenig stoffelijk voordeel van kan verwachten. Om dit te bereiken, heeft de vereeniging eenigen tijd geleden een circulaire gericht tot zes en twintig gemeenten, met het verzoek aan gemeentewerklieden, die gezel of meester zijn, een bijslag te verleenen boven het door het werkliedenreglement vastgestelde loon. Eenige van die gemeenten, o.a. Maastricht, Arnhem, Alkmaar, Harderwijk, hebben reeds aan dat verzoek voldaan.

(u. N. R. C.)

ADVERTENTIËN.

**Handelsvennootschap
Hoffman & Moermans.**

KANTOOR:

Javastraat 90, 's-Gravenhage.

Tel. 4902-3330.

SPECIALAAL ADRES VOOR

HOEFIJZERS

in alle maten en modellen.

Uit voorraad leverbaar.

**Uiterst concurrerende
prijzen.**

Verzuimt niet ons aan te vragen

Telegram-Adres
BAX Glashaven
Rotterdam.

Meest uitgebreide sorteering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met flink hielstuk.

Merk „Pacifc”,
met zwaar hielstuk.

Merk „Rambler”,
in witte en grijze
Caoutchouc,
op leder opgenaaid
met flink hielstuk,
voorradi g van 4½
tot 6½ Eng. dm.

Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor zware paar-
den, voorradig van
7½ tot 7¾ Eng. dm.

Open zolen uit één stuk kunnen
dus onmogelijk loslaten, bijzonder aan-
bevelenswaardig, prijzen zeer billijk,
voorradi g in 11 maten van 4½ tot 6½
Eng. dm., uiterste breedte buitenkant
ijzers gemeten.

uiterste breedte, buitenkant ijzers gem.

Dichte Luchtdruk-
zolen, in 10 maten,
voor- en achterijzers,
voorradi g.

Strijkringen
met riempje

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

Hoef-
randen.

Open Caoutchouc
zool, merk B. V
in 7 maten, voor-
en achterijzers
voorradi g.

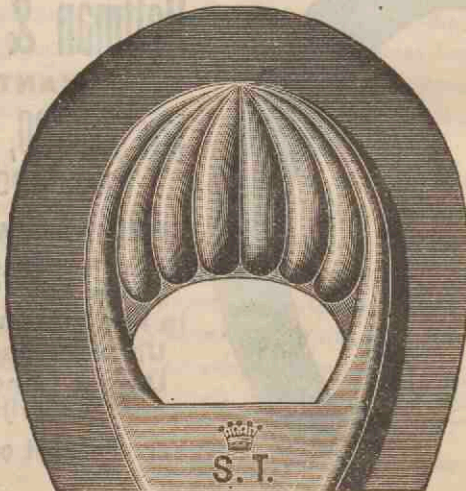
Gemaakte Hoefijzers,
Rits- en Stampmodel,
uitsluitend beste
kwaliteit ijzer;
in 9 maten voorradig.

Ijs- of Scherpnagels
in 12 soorten.

Opruimers voor
Schroefgaten.

Schroeven en Stiften
in alle modellen;
tijdige bestelling
gewenscht.

Touwijzers in
verschillende maten.

Open Luchtdrukzool
in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.

Kunsthoo rn.

Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoef raspen.
Houw klingen.
Hoef hamers.

Lasch- of Welbladen en
Poeder
om ijzer en staal te
wellen.

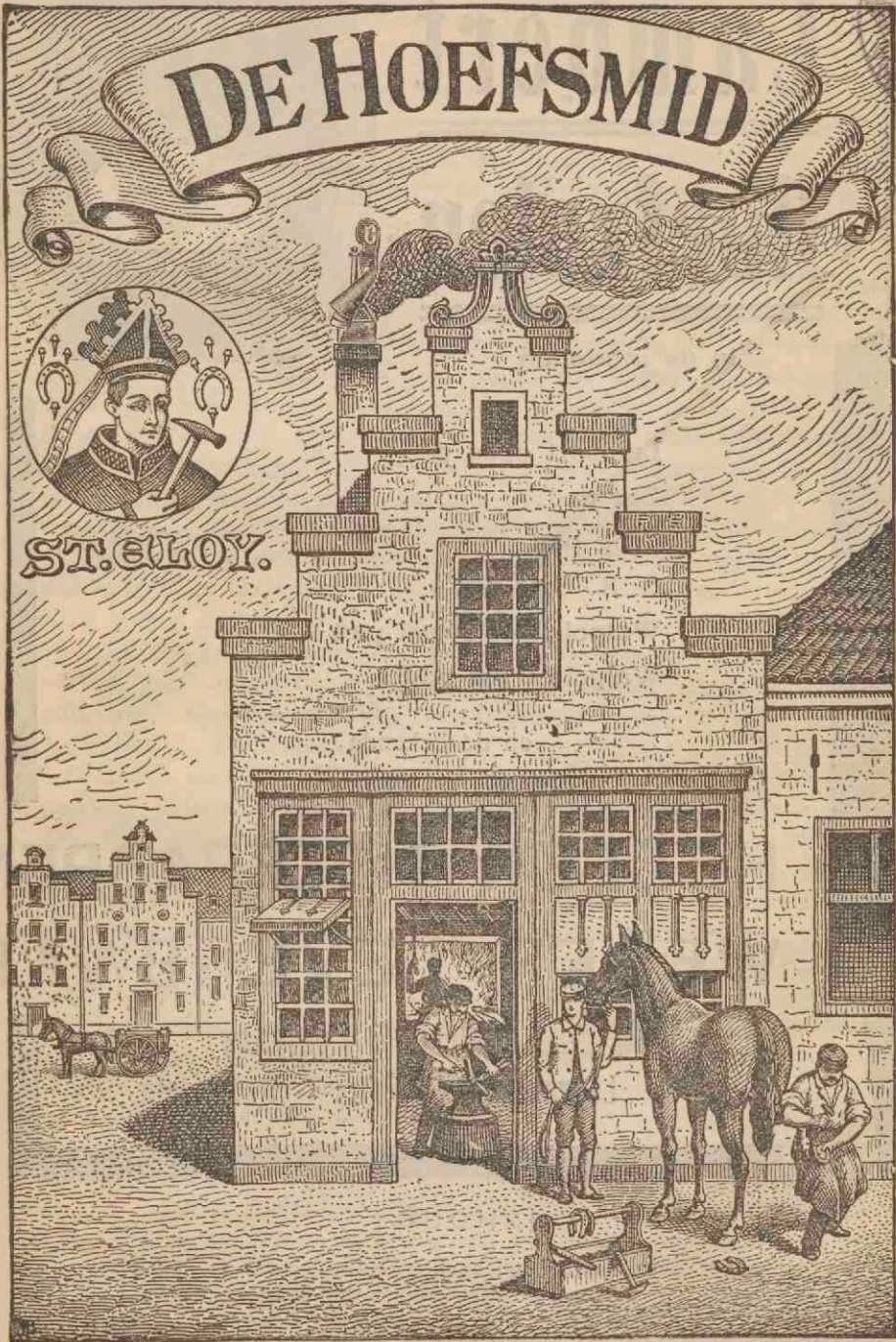
Men lette op het echte merk S T

met kroon.

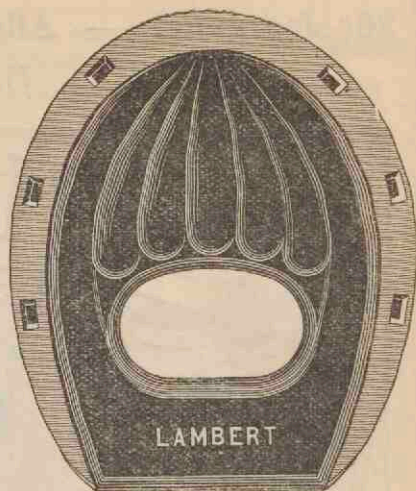
Q. 397.

26e Jaargang. — Aflevering 10. — 15 Oct. 1921.
MAANDBLAD.

REDACTEUR-UITGEVER: A. W. HEIDEMA te 'S GRAVENHAGE.

Lambert Hoefzolen

in de modellen

Lambert open pad
Bar pad
Frog pad
O. K. Star pad
Walpole boulevard pad
Walpole truss pad

en de bekende
Amerikaansche

HELLER HOEFRASPEN WEDER LEVERBAAR

Lambert & Company

Leuvehaven 66 :: Rotterdam

INHOUD.

Een en ander over Zuidholland en het hoefbeslag. — Hoefsmederij van Gebr. Schieman. — Nieuwe positiereregeling der Militaire hoefsmeden. — Het hoefbeslag op de tentoonstelling te Zoetermeer-Zegwaard. — Wedstrijd in hoefbeslag te Middelburg en Vlissingen. — Ingezonden stukken. — Korte mededeelingen. — Persoverzicht. — Advertentiën.

EEN EN ANDER OVER ZUIDHOLLAND EN HET HOEFBESLAG,

DOOR

Dr. GALLANDAT HUET,
Kapitein-paardenarts te Amersfoort.

(*Vervolg*).

Dordrecht.

Dordrecht was eertijds de eerste stemmende stad in de Statenvergaderingen van Holland; het ligt op het eiland van denzelfden naam doch eerst sinds 1421, toen de stad door een doorbraak van het vaste land werd gescheiden. De naastbijgelegen steden zijn: Rotterdam op 3 uur, Gouda op 5 uur en Gorinchem op 4 uur gaans afstand. De stad is zeer oud; sommige beweren van eenige eeuwen vóór Christus, andere meenen dat Anthonius in het jaar 75 de stad stichtte, terwijl men het ook waarschijnlijk acht, dat Graaf Dirk de 3e, in 1008 bij het bosch Merwede een versterking bouwde en hieraan den naam Dordrecht gaf. De naam der stad is ontleend aan het riviertje de Dort en moet dan „overvaart der Dort” beteekenen. Het dorpje Dortsmonde, dat ook aan deze rivier doet denken, deelde den 18en November 1421 het lot met ruim 70 andere dorpen en werd weggespoeld. In de 13e eeuw werd de stad van muren voorzien, doch eerst in 1647 werd de vestingbouw geëindigd en telde Dordrecht 12 poorten, waarvan 5 aan de landzijde en 7 aan den waterkant. De eerste graven van Holland hielden heel veel hun verblijf in de stad en dit bracht vaak woelingen mede; zoo had in 1048 tijdens een oorlog tusschen Dirk de 4e met de vorsten van Keulen en Luik, een gevecht in de stad plaats, waarbij vele edelen sneuvelden en ook de graaf zelf door een vergiftigen pijl doodelijk getroffen werd. In 1457 werd door een geweldige brand de geheele stad in de asch gelegd, doch spoedig weer herbouwd.

In de 15e eeuw had Dordrecht veel te lijden van de Hoeksche en Kabeljauwsche twisten en van de verplichtingen welke Hertog Karel de Stoute voor zijn oorlogen eischte. Ook later in den Spaanschen tijd en bij kerkelijke twisten had de gemeente haar aandeel in deze woelingen, totdat den 25en Juni 1572 de stad Dordrecht door de Watergeuzen onder Barthold Entes werd ingenomen. Op kerkelijk gebied werden vele bijeenkomsten gehouden, o.a. reeds in 1578, en later in 1618 en '19, werd in Dordrecht de vermaarde kerkvergadering gehouden. In 1637 woedde de pest hevig en stierven in een paar maanden tijds 4000 menschen aan deze ziekte. In 1672 was de stad ten prooi aan burgertwisten, gepaard met plunderingen, welke eindigden toen de Prins tot Stadhouder uitgeroepen werd. Op vele oude gebouwen en instellingen kan de stad bogen; het stadhuis werd gebouwd in 1383 en bestond als hal voor de kooplieden, in 1544 werd het echter afgebroken en omgebouwd. De bank van leening of lombard dateert reeds van 1313 doch is later in onderscheidene andere huizen ondergebracht. De groote kerk is gesticht in 1064 en was gewijd aan de H. Maagd; de toren werd in 1339 bijgebouwd. De nieuwe kerk, welke toegewijd was aan St. Nicolaas, werd gesticht in het begin der 14e eeuw; zij brandde in 1568 af en werd daarna weer opgebouwd. De 3e kerk, de Augustijnen kerk, behoorde eertijds tot het klooster van dien naam en werd gebouwd in 1293.

Onder de beroemde mannen, welke te Dordrecht geboren zijn en leefden, noemen wij Willem van der Linde, eerste bisschop van Roermond in 1562, Paulus Merula, groot rechtsgeleerde, Joan Rutgers, Wouter van Goudhoeven, Johan van Beverwijk, Jeremias de Dekker en de vermaarde beeldhouwer Jan Terwen Azn.

De handel heeft door de eeuwen heen een grooten bloei aan de stad gegeven; vroeger betrof dit hoofdzakelijk granen, hout, wijn, kalk, cement en molensteenen, terwijl ook de visscherij steeds belangrijk was. Onder de voorrechten welke de stad in den handel genoot, was de voor naamste het stapelrecht, dat in 1299 verkregen werd en in 1355 werd uitgebreid en waarbij de stad het recht had om alle vaartuigen, die er langs kwamen, tot verkoop van hunne waren te dwingen. Het spreekt van zelf dat dit privilege zeer veel tot den enormen handel en bloei der stad heeft bijgedragen. Het wapen van Dordrecht, dat reeds voorkomt op zegels van 1482, vertoont een toren of kasteel en heet een nabootsing te zijn van de Tollebrug die in 1540 werd afgebroken.

Dordrecht is heden ten dage een stad van bijna 50000 inwoners en heeft ruim 400 paarden binnen hare veste. Alvorens de hoefsmederijen te bespreken, dient een enkel woord gezegd over de hier in werking zijnde fabriek voor machinale hoefijzers „Hippus”, welke in Mei 1911 te Dordrecht werd opgericht. Oorspronkelijk gebouwd en opgericht met één baan hoefijzermachines, werden in 1913 en '14 telkens een baan bijgevoegd, waardoor de productie-capaciteit per dag steeg van 3000 hoefijzers tot 12000 stuks. Vooral in de oorlogsjaren was de vraag naar hoefijzers buitengewoon groot en zoowel het Nederlandsche als vele der buitenlandsche legers werden er van voorzien. Door dag en nacht te werken, werd de productie zoo hoog mogelijk opgevoerd en zoo zijn er in die jaren tot 50000 stuks ijzers per dag gefabriceerd. Na den oorlog kwam de reactie; de vraag naar machinale hoefijzers is toen sterk gedaald, doch in den laatsten tijd is zij weer toenemend, hetgeen wel verband zal houden met de hooge loonen en de korte arbeidstijden. Momenteel bedraagt de dagelijksche productie 15000 stuks. Circa een derde van deze hoeveelheid blijft in ons land, terwijl het overige wordt geëxpedieerd naar Zuid-Afrika, Argentinië, China, Engeland en diverse landbouwstaten. Het pleit voor de fabriek dat zij in genoemde landen de concurrentie van Amerikaansche, Canadeesche en Engelsche fabrieken het hoofd heeft kunnen bieden. De hoefijzers worden vervaardigd van best S. M. hoefstaafmaterieel en worden, zonder eenig handwerk, in één enkele hit vervaardigd. Vanaf de ovens, waarin ze gegloeid worden, passeeren de ijzers 16 verschillende machines, welke alle slechts één bewerking aan het hoefijzer verrichten. Het aantal machines voor de hoefijzerfabricatie bedraagt in totaal 75 stuks, terwijl het personeel uit 150 man bestaat. Gedurende de achter ons liggende mobilisatiejaren, voorzag „Hippus” het Nederlandsche leger van hoefijzers en volgens opgave van de fabriek werden hiervoor circa 4000000 stuks gefabriceerd, benevens 5000000 stuks schroefkalkoenen. Niet alleen voor de legerpaarden werkte de fabriek, doch ook voor de soldaten en zoo leverde ze o.a. voor het leger af circa 80000000 stuks hakijzertjes. Een en ander is voorwaar geen kleine prestatie geweest.

(Wordt vervolgd.)

Bovenstaande afbeelding geeft een kijkje in de nieuwe hoefsmederij der Gebr. Schieman te Axel, van welke zaak een beschrijving met afbeeldingen voorkomt in het Januari-nummer van den Jaargang 1920.

Thans is de daarbij reeds besproken verbouwing gereed gekomen en is de geheel nieuw ge'ouwde smederij in gebruik genomen. Zij beslaat een oppervlakte van 170 M²., de vloer is geheel met beton belegd en de verlichting is geheel door bovenlicht in het dak aangebracht, terwijl 's winters door eigen motor in electrisch licht wordt voorzien.

Er zijn vier travailles en vóór elk dezer is een vuur aangebracht, zoodat dit zeer geriefelijk is bij het beslag en geen tijd met heen en weer loopen verloren gaat.

Vermelden we nog dat momenteel het personeel uit 10 man bestaat, dan is zeker de veronderstelling gewettigd, dat dit de grootste zaak op hoefbeslag-gebied in Nederland is en wij wenschen den heeren Schieman geluk met hetgeen zij tot stand hebben gebracht. G. H.

NIEUWE POSITIEREGELING DER MILITAIRE HOEFSMEDEN.

Bij aanschrijving van het D. v. O. van 30 Augustus j.l. IIIe Afd. No. 101 is onder meer het navolgende bepaald:

Met ingang van 1 October 1921 zullen de schoen- en kleermakers, de zadelmakers en de *hoefsmeden* worden bezoldigd als werkende op vast jaarloon, overeenkomstig Bezoldigingsschaal VII.

Bezoldigingsschaal VII vermeldt:

Leeftijd van den werkmán.	Werkman 2e klasse.	Werkman 1e klasse.	Meester werkmán.
18 jaar	1150	—	1900
20 "	1200	—	—
22 "	1250	—	—
24 "	—	1800	2000
26 "	—	2000	2100
28 "	—	2100	2200
30 "	—	2200	2300
32 "	—	2300	2400
34 "	—	2400	2500
36 "	—	—	2600

Boven en behalve die jaarwedde wordt een bijslag genoten en wel voor jaarwedden van:

f 1100	tot	f 1200	à	f 82.50.
1200	"	1300	"	90.—
1800	"	1900	"	135.—
1900	"	2000	"	142.50.
2000	"	2100	"	150.—
2100	"	2200	"	157.50.
2200	"	2300	"	165.
2300	"	2400	"	172.50
2400	"	2500	"	180.
2500	"	2600	"	187.50.
2600	"	2700	"	195.

De 1e en 2e alinea van punt I en het gestelde onder ad punt I in de bijzondere bepalingen dier bezoldigingsschaal moeten derhalve, te rekenen van genoemden datum, als vervallen worden beschouwd.

(Hieruit volgt dus, dat geen der hoefsmeden, de na 30 September aan hulpkrachten uit te betalen belooningen, aan het Rijk in rekening kan brengen. Die uitgaven moeten dus uit eigen middelen worden bekostigd.)

De werktijd der hoefsmeden bedraagt als regel 8 uur per dag (45 uur per week). In bijzondere gevallen kan de Korps Commandant den werktijd uitbreiden tot 10 uur per dag (55 uur per week). Begin en einde van den werktijd stelt de Korps Ct. vast. De middagrust moet, indien de betrokken werkmán zulks wenscht, tenminste $1\frac{1}{2}$ uur bedragen.

De hoefsmeden zijn verplicht niet alleen de officiers- en rijkspaarden, behoorende tot het onderdeel waarbij zij zijn ingedeeld, op behoorlijk beslag te houden, doch ook die officiers- en rijkspaarden, welke hun overigens door hun Korps Ct. worden toegewezen.

Bij afwezigheid van een hoefsmid voor niet langer dan 14 dagen, worden zijn werkzaamheden door den Korps Ct. verdeeld over de overige hoefsmeden. Bij langere afwezigheid vraagt de Korps Ct. een hoefsmid aan bij den Directeur der Rij en Hoefsmidschool.

De materialen, smeebolen enz., benoodigd voor het beslag, leveren de hoefsmeden — voor zoover de verstrekking daarvan niet door het Rijk geschiedt — tegen een vergoeding per beslag, waarvan het bedrag driemaandelijks wordt vastgesteld in verband met de prijzen van materialen enz.

In die vergoeding is begrepen een schadeloosstelling voor het gebruik van eigen gereedschappen.

Te rekenen van 1 October 1921 bedraagt die vergoeding:

per inlandsch paard of paard van zwaar slag	f 1.05.
per Iersch paard of muilnier	f 0.94.

(Bedoelde vergoeding bedraagt thans ingevolge L. O. 1921 No. 221, sedert 1 April 1921 resp. f 0.99 en f 0.88, alzoo een vermeerdering van f 0.06 per beslag.

Van Rijkswegge wordt den hoefsmiden een werkplaats ter beschikking gesteld, waarin aanwezig zullen zijn een vuurhaard met blaasbalg, aanbeeld met blok en bankschroef voor iederen hoefsmid, zoomede, zoo noodig voor gezamenlijk gebruik, één slijpsteen.

Voorts bevindt zich in of nabij de werkplaats een wachgelegenheid en eene kleerenbergplaats.

De werkplaats wordt verlicht door de zorg van den commandant van het onderdeel, waarbij dat lokaal zich bevindt.

De commandant van het escadron, batterij, het depôt of het detachement is belast met het toezicht op de werkzaamheden der hoefsmiden en draagt zorg, dat er geen achterstand in het beslag ontstaat, door in tijden, dat er minder werk is, hoefijzers vooruit te laten aanmaken. Is het aantal paarden zoo groot, dat de hoefsmid regelmatig per week langer dan 45 uur moet werken, dan behoort de Garnizoens Ct. (c. q. de plaatselijke Ct.) een deel der werkzaamheden van dien hoefsmid op te dragen aan andere hoefsmiden in het garnizoen. Is dit laatste niet mogelijk, dan doet de korpscommandant c. q. langs den hiërarchieken weg, een gemotiveerd voorstel ter zake aan den betrokken Inspecteur.

De hoefsmiden van het Wapen der Koninklijke Marechaussee genieten, als vergoeding voor het tijdverlies wegens het reizen naar de verschillende brigades, te rekenen van 1 Augustus 1921 eene toelage per jaar, bedragende voor een hoefsmid in het district: 's Hertogenbosch f 250, Breda 400, Maastricht 250, Arnhem 330, Zwolle 400, Amsterdam 250, Leeuwarden 150, Groningen 250, Assen 200.

Omtrent de hiervoor vermelde, ter beschikking te stellen werkplaatsen in Rijksgebouwen, teken ik aan, dat die localiteiten voldoende verlicht en verwarmd moeten kunnen worden. In elke werkplaats moet met beschikbaar meubilair en beschikbare middelen, voldoende gelegenheid worden verschaft voor het opbergen van materialen, kleeding enz. (zoo noodig kribbekastjes), terwijl er naar dient gestreefd te worden, dat een behoorlijke waschgelegenheid (zoo noodig waschtabel c. a.) voorhanden zij. Is dit meubilair niet voorhanden, dan moet daaromtrent, in overleg met den er bij betrokken Eerst-aanwezende Ingenieur der Genie, worden voorzien. Het is niet noodzakelijk dat voor elk werkman een afzonderlijk lokaal wordt bestemd; integendeel dient er naar gestreefd te worden, dat meerdere werklieden bij elkaar kunnen werken, opdat zij zoo noodig elkaar hulp kunnen verleen.

* * *

De hierboven weergegeven regeling, welke met 1 October l.l. is ingegaan, kan dunkt mij aan de hoefsmiden bevrediging geven. Wel zal het opvallen

als men de schaal der salarissen ziet, dat de aanvangstractementen zeer laag zijn gesteld, doch in de praktijk worden deze a. h. w. uitgeschakeld. Om militair hoefsmid te worden, komt men als huzaar of als veld-artillerist in dienst, wordt dan eerst bij zijn wapen volledig afgericht en komt daarna ongeveer 2 jaar in opleiding aan de Hoefsmidschool, terwijl de dan geëxamineerde hoefsmid vaak nog geruimen tijd moet wachten op een aanstelling.

Het zal dus als regel niet voorkomen dat hij vóór zijn 24e jaar een aanstelling als zelfstandig hoefsmid krijgt en op dien leeftijd bedraagt zijn salaris f 1800, hetgeen ongeveer uitkomt met een weekloon van f 35. Elke twee jaar ziet hij zijn loon verhoogden tot hij op 36-jarigen leeftijd zijn maximum inkomen van f 2600 heeft bereikt, hetwelk overeenkomt met een weekloon van f 50. Neemt men hierbij in aanmerking dat hij, behalve de bijslag, in de Bezoldigingsschaal genoemd, en welke oploopt tot f 195 's jaars, kindertoeslag geniet, vrij pensioen heeft en verder vrije geneeskundige hulp en medicijnen voor zich zelf en voor zijn gezin, dan zal een vergelijking van den militairen hoefsmid met een collega uit den burgerstand zeker niet in zijn nadeel uitvallen.

Afgezien echter van deze financiëele zijde, doet de nieuwe regeling ook goed aan, daar deze tegemoet komt aan bestaande misstanden. Nu toch wordt van Rijkswegen voorzien in verlichting en verwarming van de werkplaats, in meubilair geschikt tot het opbergen van materialen, gereedschappen en kleeding en in een behoorlijke waschgelegenheid. Neemt men in aanmerking, dat in den regel de werktijd 8 uur per dag zal bedragen (45 uur per week), dan lijkt, mij alles bij elkaar genomen, de betrekking van militair hoefsmid goed geregeld en zal dunkt mij ook bij de betrokkenen redenen van tevredenheid moeten geven.

G. H.

HET HOEFBESLAG OP DE TENTOONSTELLING TE ZOETERMEER-ZEGWAARD.

Gedurende de landbouwtentoonstelling, van 13 tot 16 Sept. te Zoetermeer-Zegwaard gehouden, zijn de Zuid-Hollandsche hoefsmiden alsook paarden-eigenaren en -fokkers in de gelegenheid geweest hun kennis op het gebied van hoefbeslag te verrijken.

De Hollandsche Maatschappij van Landbouw had hiertoe de gelegenheid geopend, door het organiseren van een wedstrijd, de beschikbaarstelling van een plaats voor de inzendingen hoefijzers en door het aanvragen aan den Minister van Oorlog om een gedeelte van het onderwijs-materiaal der Militaire Hoefsmidschool te Amersfoort ten toon te stellen. In de tent voor wetenschappen waren de inzendingen modelijzers ondergebracht.

De jury bestond uit de heeren: Dr. Gallandat Huet, Kapitein-paardenarts aan de Hoefsmidschool te Amersfoort, S. van Angeren, Chef hoefsmid aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool en W. Meijer, Onderwijzer-hoefsmid te 's-Gravenhage. De functie van den heer van Angeren werd op den wedstrijd-dag door den heer H. Vossers, hoefsmid aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool, waargenomen.

De heer J. L. Moerkerken van der Meulen, dierenarts te Zegwaard, was voorzitter der regelingscommissie, terwijl aan den heer van Eeden Petersman, hoefsmid te Benthuisen, de voorbereidende regeling van wedstrijd en inzendingen was opgedragen.

De heer Meijer, Onderw. hoefsmid te 's-Gravenhage, had een uitgebreide collectie ijzers ter opluistering, doch buiten mededinging ingezonden. Hiervoor werd hem, als zijnde een zeer goede onderwijscollectie, door het Hoofd-comité een verg. zilv. med. aangeboden.

Verder waren er nog acht inzendingen ijzers aanwezig. De eerste prijs, een verg. zilv. med., is toegekend aan J. J. Mathijssen te Herveld; de tweede prijs, een zilv. med., aan J. W. Ton te Echtel bij Tiel; de derde prijs, een bronzen med., aan E. Tuk te Oud-Beierland en een eerv. vermelding aan H. Havelaar te Moercappelle.

Een inzender was op het idee gekomen om ijzers, welke door een ander gemaakt waren, als door hem zelf vervaardigd in te zenden. Een bijgevoegd vel papier vermeldde dit nog wel duidelijk. Dit pronken met andermans veeren kon echter niet baten. De prijs bleef natuurlijk achterwege.

Van de Hoefsmidschool te Amersfoort was een zeer uitgebreide collectie leer materiaal aanwezig. Behalve allerlei soorten van ijzers, hoeven, wandplaten enz. waren ook door de leerlingen gemaakte teekeningen tentoongesteld. Het kan niet anders, of de smeden, die deze inzending met aandacht hebben gezien, moeten er iets van meegenomen hebben, dat hun in de practijk te pas komt.

* * *

Op 14 Sept. werd de wedstrijd gehouden, waaraan, in tegenstelling met wedstrijden in andere Provincies, door smeden uit het geheele land kon worden deelgenomen. Dit heeft zijn goede zijde. De smeden uit de naaste omgeving, die uit den aard der zaak het meest vertegenwoordigd zijn, kunnen dan zien of zij kunnen wedijveren tegen hun collega's uit andere oorden van het land.

Voor dezen wedstrijd hadden zich 19 smeden aangemeld. Waarschijnlijk afgeschrikt door het regenachtige weer van voorafgaande dagen hebben slechts 13 deelgenomen. Door verschillende omstandigheden moest eenige uren later dan het vastgestelde uur begonnen worden, hetgeen echter, doordat een vóórwedstrijd overbodig bleek te zijn, geen groot bezwaar opleverde.

Eenmaal aan het werk zijnde had de wedstrijd een vlug verloop. Elke deelnemer moest een hoef besnijden, een daarvoor geschikt ijzer maken en dit passen en onderleggen. Voor ieder dezer drie onderdeelen werd een cijfer gegeven, terwijl naar het verkregen totaalcijfer de prijzen werden toegekend. De tijd voor deze drie bewerkingen werd gesteld op $1\frac{1}{4}$ uur; tevens werd medegedeeld, dat de tijd, welke vlugger gewerkt werd, in aanmerking zou genomen worden. Den 1en prijs, verguld. zilveren medaille met f 25, verwierf W. Oostendorp te Tiel, den 2en prijs, zilveren medaille met f 15, H. J. Breukink te Lochem, den 3en prijs, zilveren medaille, verwierf J. J. Mathijssen te Herveld, terwijl de 4e en 5e prijs, beide een bronzen medaille, resp. aan J. Hengeveld te Zoetermeer en C. Zijp te

Akkersloot zijn toegekend. Na afloop van den wedstrijd maakte Dr. Gallandat Huet aan de deelnemers den uitslag bekend, vooraf nog opmerkend dat, niettegenstaande er wel eenige fouten gemaakt zijn (maar waar gewerkt wordt kunnen deze niet uitblijven) over het geheel goed gewerkt is.

Fouten op een wedstrijd of een examen gemaakt blijven het langst in het geheugen van den spreekwoordelijk geworden dommen smid. Wanneer zij er echter leering uit willen trekken en denken aan het spreekwoord „Een ezel stoot zich geen tweemaal aan denzelfden steen,” dan kan een gemaakte fout dikwerf meer nut afwerpen dan een prijs. Herinneren de prijswinnaars zich, dat ook zij niet onfeilbaar zijn en dat stilstand achteruitgang beteekent, dan kunnen wij zeggen, - dat de wedstrijd een succes was voor alle deelnemers.

H. V.

WEDSTRIJD IN HOEFBESLAG TE MIDDELBURG EN VLISSINGEN, 13—14 Sept. 1921.

Een droeve morgen maakt een blijden dag, — dit spreekwoord was ook op deze tentoonstelling met recht van toepassing.

De opening geschiedde onder een heerlijk buitje regen en zwaar bewolkten hemel, doch tegen den middag brak het zonnetje door en overgoot alles met zijn gouden glans en gaf aan het terrein een nog feestelijker aanzien.

Want feestelijk zag het marinevliegterrein tusschen Vlissingen en Middeldburg er uit; het geleek op een met het allerbeste en mooiste opgemaakte tafel.

Dat het allerbeste op tafel was zullen zij, die deze tentoonstelling bezochten, volmondig moeten erkennen.

Hier werd getoond wat de Provincie Zeeland op het gebied van landbouw, veeteelt en paardenfokkerij presteert en dat zij met eere genoemd mag worden een der meest vooruitstrevende Provincies van Nederland.

Aan deze tentoonstelling was een wedstrijd verbonden in hoefbeslag. Daar de Commissie, hiermede belast, groote verwachtingen koesterde, werd besloten om een vóórwedstrijd te houden.

Helaas de animo onder de H. H. smeden was te gering; slechts 14 gaven zich op om deel te nemen aan den wedstrijd.

Op mijn vraag of zij zoo weinig voor hun vak voelden, was het algemeene antwoord steeds: „O jawel, maar de paardenhouders maken ons zoo. Wij zijn steeds te duur naar hun zin en krijgen nooit voor prima werk betaald. Nu is er zelfs een Coöperatieve smederij opgericht, om ons het brood uit den mond te halen. Dus waarom al die drukte gemaakt, als het ons toch niet helpt.”

Dit als juist erkennende, valt het toch zeer te betreuren, dat de paardenhouders niet inzien, dat het hoefbeslag een zeer groote rol speelt bij de veredeling van hun paarden.

Het spreekwoord zegt: „Een paard zonder goede hoeven is geen paard.”

Ik hoop, dat deze wedstrijd den paardenhouders heeft geleerd den goeden hoefsmid meer te waardeeren. Spoedig zullen dan de oude lust en animo

onder de smeden zijn teruggekeerd, om al hun capaciteiten aan te wenden meesters in hun vak te worden. Dit zal er dan toe bijdragen, dat de paardenfokkerij in Zeeland een ongekenden bloei en groeitijd tegemoet gaat.

De regelingscommissie voor de afd. hoefbeslag bestond uit de heeren J. A. Contant, Koudekerke, voorzitter; Tj. B. E. Kielstra, Goes, alg. secretaris; L. W. de Waardt, Middelburg, 2e secretaris; J. Adriaanse, Goes en H. Kerkhaert, Stoppeldijk.

De Jury bestond uit de heeren S. van Angeren, Utrecht; J. Vogels, Buggenum; P. Bongaerts, Maasniel (plaatsvervangend arbiter) en J. A. de Graaf, Scherpenisse.

De wedstrijd was in zeven klassen verdeeld en wel als volgt:

Klasse I: Handgesmede hoefijzers voor normaal beslag zware paarden: 1e prijs A. J. Schieman te Axel, verguld zilveren medaille; eervolle vermelding P. M. Weemaes te Hulst. Aan den heer P. A. Butler Pz. te Biezelinghe werd een extra prijs toegekend voor zijn uitgebreide collectie leermiddelen, ingezonden buiten mededinging.

Klasse II: handgesmede hoefijzers voor abnormaal beslag zware paarden: 1e prijs A. J. Schieman te Axel, verguld zilveren medaille.

Klasse III, machinele hoefijzers: Deze inzending was nationaal. Hiervan waren twee inzendingen, n.l. uit de hoefijzerfabriek van Kerkhaert te Stoppeldijk, die bekroond werd met de gouden medaille en uit de hoefijzer- en assenfabriek der firma van Osta & zoon te Roosendaal (N. B.), welke een eervolle vermelding verwierf.

De eerste inzending verdient een bijzonder woord van lof, daar het m. i. het eerste machinale hoefijzer is, zoowel in binnen- als buitenland, hetwelk door iederen smid kan worden gebruikt. Alleen jammer is het, dat, wanneer zulke goede machinale ijzers in den handel worden gebracht, het jongere geslacht verstoken zal blijven van het leeren maken van een goed hoefijzer.

Klasse IV: gereedschappen en materiaal, waarbij in aanmerking kwamen kwaliteit en volledigheid. Voor deze klasse was er één inzending van den heer A. J. Schieman te Axel, welke den eersten prijs verwierf.

Klasse V: materiaal en hulpmiddelen ten behoeve van het onderwijs. Geen inzendingen.

Klasse VI: de meest practische noodstal op ware grootte. Voor deze klasse was maar één inzending ingekomen (2 noodstallen) van Gebr. Schieman te Axel. Er werd geen bekroning verleend.

Daar deze noodstallen in Zeeland nogal veel gebruikt worden, wilde ik even attent maken op de fouten, welke dezen modellen aankleefden. De ingezonden modellen waren van het oude systeem, met uitzondering hiervan, dat ze vroeger van hout en thans van ijzer waren vervaardigd. M. i. ware het beter wanneer de holle kant naar binnen was geplaatst en dan met hout bekleed, hetwelk aan de kanten rond werd bijgewerkt. Dit zou het beschadigen van het paard voorkomen. De afstand tusschen den bovensten en den ondersten dwarsbalk was m. i. veel te groot, zoodat het paard gelegenheid werd geboden hier tusschen door te stappen.

Klasse VII: Wedstrijd. Alle veertien inschrijvers waren opgekomen; de prijzen werden als volgt toegekend: 1e prijs A. J. Schieman te Axel, verg.

zilver. med.; 2e prijs C. Stijvert te Schoondijke, groote zilver. med.; 3e prijs P. A. Butler te 's Heer Arendskerke, groote zilver. med.; 4e prijs M. Mol te Noord Craaijerd, zilver. med.; 4e prijs Jc Hollestelle te Goes, zilver. med. en 5e prijs P. M. Weemaes te Hulst, zilver. med. Eervole vermelding met bronzen medaille: A. L. Kindt te Grouw, G. L. Kindt te Grouw en L. Cijvat te Serooskerke.

Iedere deelnemer had een vóór- en een achtervoet te beslaan, waarom geloot werd.

Het werk, door de deelnemers geleverd, moge een aansporing zijn voor de paardenhouders om samen te werken met de smeden ten einde te komen tot een goed en rationeel hoefbeslag

Resumeerende kunnen wij zeggen, dat zowel tentoonstelling als wedstrijd een groot succes mochten worden genoemd.

Utrecht, 5-10-'21.

S. van Angeren.

INGEZONDEN STUKKEN.

Geachte Redactie,

Als deelnemer aan den wedstrijd in hoefbeslag te Zoetermeer-Zegwaard gehouden, tijdens de groote Landbouwtentoonstelling aldaar, wil ik het volgende opmerken.

Ondergeteekende en meerdere hoefsmeden moesten den dag van de wedstrijd 's morgens om 8 uur tegenwoordig zijn, wat wij dan ook waren. Tot onze verwondering was nog niet te zien waar de eigenlijke wedstrijd moest plaats hebben. Wel lagen in het grasland achter de tribune een stuk of vijf aambeelden verspreid en waren vijf veldsmidsen aanwezig. Na een poosje gewacht te hebben verscheen de heer J. van Eeden Petersman welke de leiding op zich nam en ons aan het werk zette, namelijk om de aambeelden te plaatsen, de veldsmidsen te repareeren en eenige haardstokken te laten smeden welke noodig waren om de vuren te stoken. Tot ten slotte alles in orde was en ongeveer te 10¹/₂ uur de wedstrijd een aanvang kon nemen.

Wat de wedstrijd zelf betreft kan ondergeteekende misschien niet juist oordeelen, omdat hij voor het eerst deelnemer was. Wel viel het hem op, dat juist aan die twee hoefsmeden, wien het lot gunstig was en het paard lootten met mooie gave voeten, respectievelijk linker en rechter voet, de 1ste en 2de prijs werden toegekend.

Ondergeteekende had een voet te beslaan waarvan de buitenhelft van het ijzer reeds afgesleten was, zoodat de hoef aan den buitenwand te veel afge-loopen en de hoornwand afgebrokkeld was. Zulk een voet is niet geschikt voor een wedstrijd. Volgens mijn oordeel heb ik den voet zeer juist beslagen. Volgens den stand van het paard is de binnenwand hooger gelaten dan de buitenwand, wat de te sterke afslijting van het oude ijzer bewees en is het ijzer aan den buitenwand iets ruimer gelegd, zorg dragende dat de draagrand voldoende steun had op het ijzer.

Natuurlijk kan men zulk een voet niet gelijk stellen met een normalen

voet en ondergeteekende meent dat daarmede niet genoeg rekening is gehouden. En ten slotte een woord van teleurstelling dat wij niet vertrokken zijn zooals we gekomen waren, want waarom niet op onze fouten, groot of klein, gewezen? Thans zal men blijven doorgaan met dezelfde fouten te maken en heeft een wedstrijd in hoefbeslag volgens mijn bescheiden meening geen nut.

Hazerswoude a/d. Rijn.

A. van Wijk.

KORTE MEDEDELINGEN.

— **Uit de praktijk:** Een 10-jar. bruine ruïn was na het beslag plotseling kreupel geworden aan het linker voorbeen. Het bleek een gevolg te zijn van een drukking van een der toonnagels. Na opheffing der oorzaak was de kreupelheid spoedig voorbij. Ongeveer acht maanden later werd het paard aan hetzelfde been weer heftig kreupel. Bij onderzoek bleek zich ter plaatse van de nageldrukking thans een etterige hoornzuil te hebben ontwikkeld. Na operatie van den hoornzuil, welke dus in den loop der maanden ontstaan was, vertoonde zich op de overeenkomstige plaats van het hoefbeen door den langdurigen druk een indeuking. (u. *Der Hufschmied.*)

— **Duurzaam bewaren van doode paardenvoeten:** Er zijn vele conserveermiddelen. Voor het gebruik van den hoefsmid leent zich alleen het Formol. Dit is een ongeveer 40 % waterige oplossing van Formaldehyde.

Het te conserveeren preparaat wordt allereerst grondig gereinigd en daarna gedompeld in een 25% Formoloplossing (op 1 L. Formol neemt men 3—4 Liter water), zoodat het er van alle kanten mede in aanraking komt. Roeren met de handen is af te raden, aangezien de huid wordt aangetast. Men moet het geheel afdekken omdat de ontwijkende formaldehyde dampen prikkelend werken op oogen enz.

Vijf tot zes weken kan zoo'n voet in de vloeistof blijven liggen. Daarna kan men hem jarenlang droog bewaren. (u. *Schweizer Hufschm.*)

PERSOVERZICHT.

— **Oordeel der Belgische afgevaardigden over de paarden op de tentoonstelling te 's Hage in 1921.** De heer A. Sevenster (adjunct landbouwconsulent) geeft in het Zeeuwsch Landbouwblad van 1 October de volgende oordeelen:

van den heer De Roo:

„Het hoefbeslag der paarden laat in Nederland nog veel te wenschen over. In dit opzicht staan de Hollandsche hoefsmiden ten achter bij hunne Belgische collega's. Hieraan zal in de toekomst zeer veel verbeterd kunnen worden.”

van den heer Warnants:

„Het hoefbeslag is in Holland nog niet goed. Ook in België zijn nog te veel hoefsmiden die hun vak niet verstaan. Toch kan het belang van een deskundig beslaan der paarden moeilijk worden overschat. Een der Belgische kampioenen van 1920 had het in den daaraan voorafgaanden herfst op een „concours d'arrondissement” niet verder kunnen brengen dan een 5e prijs.

Dank zij de hoefbehandeling van een deskundige, werd in 1920 te Brussel de hoogste onderscheiding behaald. Ook de Rijn-Duitschers, overigens goede kenners van het Belgische paard, kennen niet het goede hoefbeslag."

Over de regeling van het onderwijs in hoefbeslag in België schrijft de heer Sevenster:

„Ieder jaar kunnen door het Departement van Landbouw in plaatsen waar men zeker is, dat ten minste twaalf toehoorders de lessen regelmatig zullen volgen, cursussen over hoefsmederij in twaalf lessen worden gegeven. Een getuigschrift wordt uitgereikt aan hen, die het na de laatste les gehouden examen met vrucht hebben afgelegd. Dit diploma verleent toegang tot de centrale school voor praktische hoefsmederij, *) welke gevestigd is te St. Jean Molenbeek (Brussel). Het in deze school kosteloos in het Fransch en in het Vlaamsch gegeven onderwijs is theoretisch en practisch. De cursusduur bedraagt tien maanden. Voor het verkrijgen van het diploma van meester-hoefsmid is het als regel noodig, dat de lessen gedurende een tweetal jaren zijn gevolgd. Tot nog toe is het aan niemand gelukt in korter tijd de voor het examen versichte bekwaambheden te verwerven. De dragers van dit getuigschrift zijn de eenige werkelijk vakkundigen."

*) In jaargang 1907 (Sept.- en Nov.-afl.) van „De Hoefsmid" is een artikel aan deze school gewijd, waarin zijn opgenomen het „Reglement van inwendige orde" en een 2-tal afbeeldingen. R e d.

— De *paardentelling* in Zwitserland van 21 April 1921 heeft een totaal opgeleverd van 133.847 stuks, een aantal dat ongeveer gelijk staat met dat van 1906. Vergeleken met 1919 is er een vermeerdering van 9763 en met 1920 eene van 4078. In 1920 waren er 3588 muilieren en thans 3832, terwijl het aantal ezels terugliep van 910 op 886. — Van de 133.847 zijn er 21.903 onder de 4 jaar, verder 417 fokhengsten (dit aantal is een belangrijke vermeerdering), 7464 fokmerries (een vermindering van 1334) en 104.063 werkpaarden (in 1920: 99.348).

Voor de hoefsmeden is vooral van beteekenis, dat het aantal paarden in de steden sterk is afgenomen, in enkele tot 50%, terwijl op het platteland het aantal is toegenomen. Dit verklaart zich uit het meerdere gebruik van vracht-auto's in de industrie, terwijl ten plattelande de boeren, deels door gebrek aan arbeidskrachten, deels door de goede oorlogsjaren, meer paarden houden dan vroeger. (u. *Schweizer Hufschmied*).

— De *Duitsche kolenprijzen* blijven in October onveranderd. Bij de onderhandelingen over de laatste verhooging van de kolenprijzen was de mogelijkheid in uitzicht gesteld, dat per 1 October een nieuwe prijsverhoging zou worden vastgesteld. Het is echter niet mogelijk de onderhandelingen daarover nog voor het einde van de maand te eindigen, zoodat thans een nieuwe prijsverhoging eerst op 1 November kan worden verwacht. (u. *N. R. C.*)

ADVERTENTIËN.

TE KOOP AANGEBODEN

een partij **HOEFSTOLLEN**, scherpe en halve ronde, door de

N. V. Handelsmaatschappij

v/h. **K. SMIT.** Anno 1881.

Heereweg 22. Groningen.

Telefoon 4, 385, 386, 2600.

— — Telegram-adres **TIMS.**

Examen ter verkrijging van een Rijksdiploma als hoefsmid.

NAJAARSEXAMEN 1921.

Dit examen zal te **Utrecht** gehouden worden in de maanden **November, December.**

Hij, die daaraan wensch deel te nemen wordt uitgenoodigd zich voor 20 October 1921 schriftelijk aan te melden bij den ondergeteekende, onder overlegging van de volgende stukken:

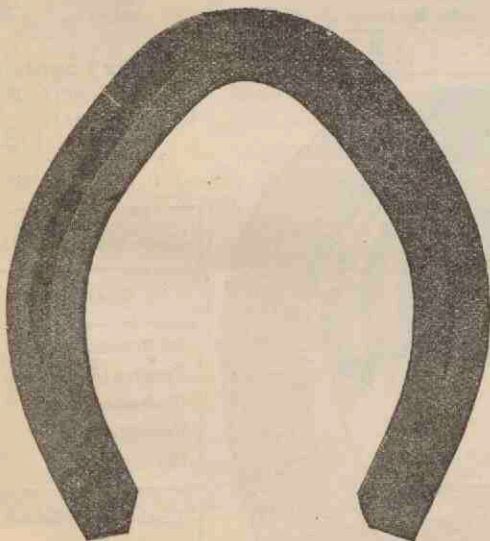
- a. een afschrift van de geboorte acte.
- b. een bewijs dat hij de lagere school met vrucht heeft gevolgd.
- c. een bewijs dat hij ten minste drie jaren in het smidsvak is werkzaam geweest.

d. een bewijs, dat hij een tweejarigen cursus in hoefbeslag heeft gevolgd, of een daarmede gelijkgestelde vakopleiding heeft genoten.

Zij, die voor 1 Juli 1919 een diploma als hoefsmid hebben behaald, worden enkel op grond van dit diploma toegelaten; zij melden zich schriftelijk aan, hebben bovengenoemde stukken niet over te leggen en brengen hun diploma's mee, als zij opgeroepen worden voor het examen.

Zij, die reeds eerder aan het examen ter verkrijging van een rijksdiploma als hoefsmid deelnamen, kunnen zich ook zonder inzending van bovengenoemde stukken aanmelden.

De secretaris der Examen-commissie:
Dr. GALLANDAT HUET,
Regentesselaan 6 te Amersfoort.

**Handelsvennootschap
Hoffman & Moermans.**

KANTOOR:

Javastraat 90, 's-Gravenhage.

Tel. 4902-3330.

SPECIALAAL ADRES VOOR

HOEFIJZERS

in alle maten en modellen.

Uit voorraad leverbaar.

**Uiterst concurrerende
prijzen.**

Verzuimt niet ons aan te vragen

S. C. M. BAX. - GLASHAVEN 9 en 36 - ROTTERDAM.

Specialiteit in Artikelen voor HOEFBESLAG.

Telegram-Adres
BAX Glashaven
Rotterdam.

Meest uitgebreide sortering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met *flink* hielstuk.

Merk „Pacific”,
met *zwaar* hielstuk.

Merk „Rambler”,
in *witte* en *grijze*
Caoutchouc,
op *leder* opgenaaid
met *flink* hielstuk,
voorrading van 4½
tot 6½ Eng. dm.

Merk „Chicago”,
geheel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor *zware* paar-
den, voorradig van
7½ tot 7¾ Eng. dm.
uiterste breedte buitenkant
ijzers gem.

**Dichte Luchtdruk-
zolen**, in 10 maten,
voor- en achterijzers,
voorrading.

**Strijkringen
met riempje**

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

**Hoef-
randen.**

**Open Caoutchouc
zool**, merk B. V
in 7 maten, voor-
en achterijzers
voorrading.

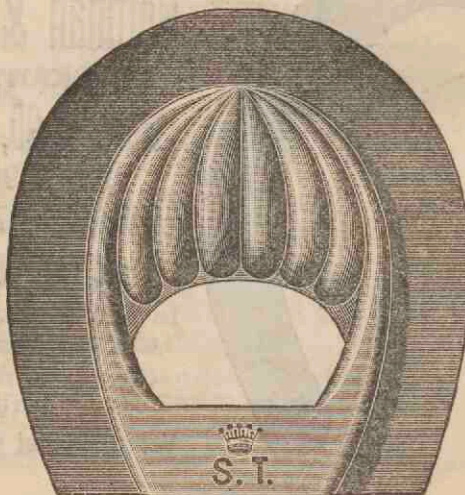
Gemaakte Hoefijzers,
Rits- en Stampmodel,
uitsluitend beste
kwaliteit ijzer;
in 9 maten voorradig.

Ijs- of Scherpnagels
in 12 soorten.

Opruimers voor
Schroefgaten.

Schroeven en Stiften
in alle modellen;
tijdige bestelling
gewenscht.

Touwijzers in
verschillende maten.

Open Luchtdrukzool
in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.

Kunsthorn.

Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoefraspen.
Houwklingen.
Hoefhamers.

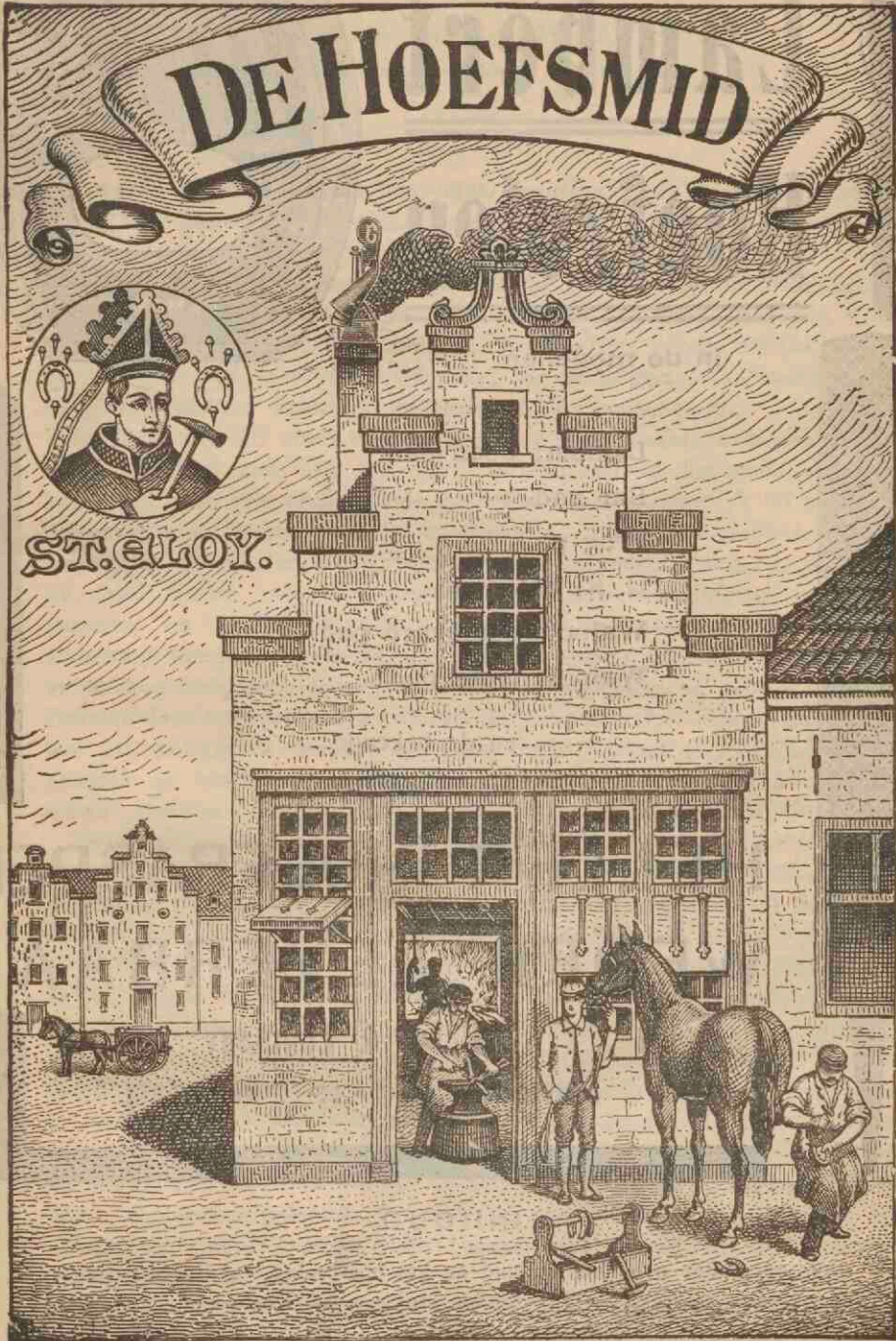
Lasch- of Welbladen en
Poeder
om ijzer en staal te
wellen.

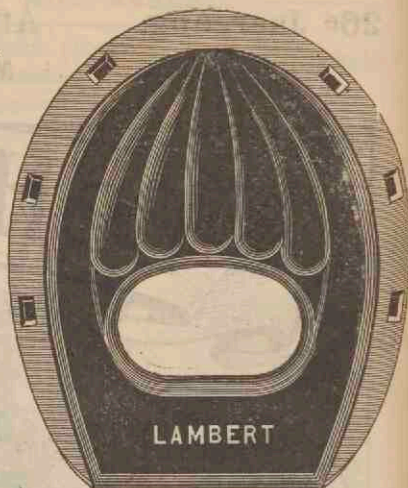
Men lette op het echte merk S T

met kroon.

Lambert Hoefzolen

in de modellen

Lambert open pad

Bar pad

Frog pad

O. K. Star pad

Walpole boulevard pad

Walpole truss pad

en de bekende

Amerikaansche

HELLER HOEFRASPEN WEDER LEVERBAAR

Lambert & Company

Leuehaven 66 :: Rotterdam

INHOUD.

Een en ander over Zuidholland en het hoefbeslag. — Hoefsmederij van Gebr. Kamps te Eext. — Ingezonden stukken. — Korte mededeelingen. — Persoverzicht. — Advertentiën.

EEN EN ANDER OVER ZUIDHOLLAND EN HET HOEFBESLAG,

DOOR

Dr. GALLANDAT HUET,

Kapitein-paardenarts te Amersfoort.

(*Vervolg*).

Dordrecht.

Dordrecht met zijn meer dan 45000 inwoners, heeft ruim 400 paarden, terwijl de gemeente Dubbeldam, welke er vlak bij ligt, nog geen 4000 inwoners telt en een paardenstapel van ongeveer 700 stuks rijk is. Laatstgenoemde plaats is echter een plattelands gemeente en de verschillende deelen er van zooals Bergsche veld, Kop van 't Land, Merwede, Oud Dubbeldam, Smitshoek, Wioldrecht en Willemsdorp, dragen hiertoe bij. Uit een oogpunt van hoefbeslag bespreken wij beide gemeenten, omdat, door de geringe afstand onderling, de belangen hier samenkomen.

In Dordrecht zelf vindt men verscheidene groote paardenbedrijven en men hoort hier nog niet van een sterk verminderen van het aantal paarden. Zoo heeft men nog verschillende stalhouders met gezamenlijk 30 paarden; hieronder zijn Ponzen met 14 en Kooyman met 10 de grootste. Verder heeft men \pm 60 sleeperspaarden; het grootste bedrijf hiervan is de firma W. van Twist met 28 paarden; de Gemeentereiniging heeft 30 paarden, de vrachtrijderij H. Brand 10, van Gend en Loos 8, de Petroleum Company 6, de Manege heeft eveneens 6 paarden en verder zijn er talloze kleinere bedrijven die één en meer paarden in gebruik hebben. Behalve deze stadspaarden en die uit de gemeente Dubbeldam, komen ook wel uit omliggende dorpen, als Papendrecht, Zwijndrecht en Oud Alblas paarden op beslag. De hoefsmeden te Dordrecht en te Dubbeldam zijn echter meest aangewezen op de paarden uit hunne eigen gemeenten.

De afdeeling Dordrecht van den Bond van Smedenpatroons in Nederland telt de volgende leden: A. Bos te Wioldrecht, gemeente Dubbeldam, Wed. J. Bakker en Zn. en J. van Wingerde, beide te Dubbeldam, Firma Anton K. Smulders Azn. te Dordrecht, H. Kramer te Zwijndrecht, E. van Ballegooien te Dubbeldam, J. Feske te Dordrecht, Albert Bos, 2e Tol, gem. Dubbeldam en F. Stijnis te Hendrik Ido Ambacht, terwijl geen lid van de afdeeling zijn de hoefsmeden J. A. Bregt en B. Naaktgeboren, beide te Dordrecht. Geen van al deze genoemde zaken is uitsluitend hoefbeslag, doch van die der heeren A. K. Smulders Azn., J. Feske, J. A. Bregt en B. Naaktgeboren te Dordrecht en J. van Wingerde en Wed. J. Bakker en Zn. te Dubbeldam, is het hoefbeslag een voornaam deel van het gemengde bedrijf. Gaan wij nu enkele dier bedrijven na, aan de hand van inlichtingen, mij bereidwillig door de patroons verstrekt, waarbij wij aan kunnen nemen, dat deze gegevens ook veelal overeen zullen komen met de werking in de overige hoefsmederijen ter plaatse.

De heer Anton K. Smulders in het Lange Kromhout 129, is reeds sinds 1886 te Dordrecht als hoefsmid gevestigd; voor dien was hij 5 jaar werkzaam in de hoefsmederij van den Rijksveearts E. A. Kok te Rotterdam, waarvan

meer dan $3\frac{1}{2}$ jaar als chef. Hij kreeg toen een aanbieding als meester-knecht bij den heer Jules Evrard, koninklijk hoefsmid te Ixelles, doch kon deze bestemming niet volgen en begon een smederij in de Botgensstraat te Dordrecht. Na 6 jaar werd deze zaak uitgebreid en verplaatst naar de Cornelis de Witstraat, alwaar ze 26 jaar lang gevestigd bleef, om daarna verplaatst te worden naar de Lange Kromhout 129. Het voorste gedeelte van dit pand is ingericht als hoefsmederij, terwijl daarachter de werkplaatsen zijn voor het huissmids- en kachelbedrijf; het geheele bedrijf wordt met electriciteit gedreven. Nog zij vermeld dat de heer Smulders een aanbieding heeft gekregen om een jaar werkzaam te zijn op de onderneming Klein Getas te Bodja (Kendal) op Java, om aldaar den inlanders het beslaan van buffels te leeren. Daar hij echter geen opvolger voor zijn zaak in Dordrecht kon vinden, heeft hij deze opdracht niet aangenomen. Ook aan de opleiding van hoefsmeden heeft de heer Mulders een werkzaam aandeel genomen; aan hem werd n.l. het practisch onderwijs aan den cursus te Leerdam opgedragen en verder stond hij meermalen zijn uitgebreide collectie hoefijzers, zoowel modelijzers als foutieve, aan verschillende leergangen in bruikleen af; o.a. op de cursussen in Zeeland werd hier vroeger veel van geprofiteerd. De patroon verzorgt het hoefbeslag in zijn zaak met behulp van een knecht en een jongen. De werktijden zijn geregeld van 's morgens 7 tot 12 en van 2 tot 6 uur, met schafttijden er tusschen en des Zaterdag tot half een. Het loon der knechts bedraagt minstens f 30 per week. Het beslag wordt tweeledig uitgevoerd, n.l. met gladde ijzers en met ijzers met kalkoenen, terwijl ook wel alleen aan de achterijzers kalkoenen worden gebezigd. De heer Mulders is altijd een voorvechter geweest voor glad beslag doch heeft hierbij veel tegenstand ondervonden en moeten overwinnen. Het winterbeslag wordt uitgevoerd met stiften en met schroeven, hetzij elk afzonderlijk of gecombineerd. Een vierkant beslag van een klein paard wordt berekend tegen f 5.40, van een grooter paard à f 5.80 en van een groot paard à f 6. Hierbij wordt dan gerekend op een $\frac{1}{2}$ duims ijzerdikte, terwijl in de omliggende dorpen met ijzer van $\frac{3}{8}$ of $\frac{7}{16}$ wordt gewerkt en hier de prijzen dan ook evenredig goedkooper naar zijn gesteld. Voor het beslag van een hit wordt f 4.80 genomen, terwijl het verleggen van de ijzers steeds tegen den halven prijs van het beslag plaats vindt. Het winterbeslag kost 6 cent per stiftgat en 10 cent per schroefgat extra; terwijl de prijzen der stiften naar gelang der zwaarte worden berekend à 8 en 10 cent en de schroeven naar den vorm en kwaliteit tegen 10 cent en hooger. Zware en middelsoort paarden zijn het talrijkste; de eerste worden in de travaille beslagen, terwijl overigens ook veel uit de hand gewerkt wordt. Toen bij het invoeren van de arbeidswet, de arbeidstijd met een vierde van het aantal werkuren verminderd werd, begon men naast de handgesmede ook machinale hoefijzers te gebruiken; men betreft deze uit de fabriek van Barkmeyer te Helpman en is hier zeer tevreden over. Een profeet is in eigen land niet geëerd en de Hippos-ijzers worden door den heer Mulders dan ook niet gebruikt. De hoeven der paarden zijn dit jaar door de aanhoudende droogte en de voortdurende diensten van het paard op verwarmde plaveisels, brokkelig en vertoonen vaak scheuren, terwijl

hoefgebreken, als steengallen, klemhoeven, losse wand, kwartier en ossenhoeven lang niet zeldzaam zijn en hoeven met keiharde stralen zeer veel voorkomen. De hoofverpleging van de zijde van den eigenaar laat in zeer vele gevallen heel wat te wenschen over.

De zaak van den heer J. A. Bregt op den Spuiweg 11 te Dordrecht bestaat reeds meer dan 100 jaren. De vorige eigenaar was de heer C. van Wingerden, welke in September 1919 overleed en nadien, in April 1920, kochten de heeren J. A. Bregt en P. Naaktgeboren de smederij. In April van dit jaar vestigden beiden zich afzonderlijk en bleef de heer Bregt alleen als eigenaar in de zaak achter. De patroon genoot een cursusopleiding in Zalt-Bommel en behaalde na afloop op 1 April 1903 een diploma als hoefsmid. Dat het bedrijf voornamelijk hoefsmederij is, bewijst wel dat per jaar meer dan 1500 paarden beslagen worden. De patroon werkt met twee knechts en beslaat bijna uitsluitend paarden uit de stad en slechts zeer zelden van buiten. Helaas zijn de eigenaren zeer nalatig en wachten steeds met het vernieuwen van het beslag totdat een ijzer verloren is, of het beslag totaal versleten is, zoodat hierbij vaak groot nadeel aan de hoeven wordt veroorzaakt. Ook hier wordt wel uit de hand beslagen, doch de zware paarden gaan veelal in den noodstal. Het beslag is bijna uitsluitend, zoowel van voor- als achterijzers, met kalkoenen en slechts zeer enkele paarden loopen, en dan alleen nog vóór, op gladde ijzers. Het winterbeslag wordt alleen met stiften, z.g. kalfstandstiften, uitgevoerd. De patroon gebruikt uitsluitend handgesmede ijzers, daar hij alleen de machinale ijzers kan gebruiken bij kleine hoeven van ezels en hitten, omdat de stand der nagelgaten niet deugt voor de grootere paarden. Vooral van de fabriek van Helpman kan hij de grootere ijzers hierdoor niet gebruiken. Een tweede nadeel van de machinale ijzers vindt hij in de 8 nagelgaten die deze ijzers hebben, en verder kan hij ze niet gebruiken omdat hij uitsluitend kalkoenijzers onderlegt en deze laatste uit de fabriek van Hippos door hem niet bruikbaar worden bevonden. De hoedanigheid der hoeven is zeer slecht; zeker wel de helft der hoeven zijn brokkelig, terwijl ook veel klemhoeven voorkomen en er vele gevallen zijn dat de hoeven zoo totaal alle lenigheid en elasticiteit hebben verloren, dat er reeds bij het eenvoudig besnijden van den hoof stukken hoorn uitvallen. De heer Bregt schrijft dit toe aan te drooge standplaatsen en het ondoelmatig insmeren van de hoeven, zoodat, zonder voorafgaande reiniging, telkens op de oude korsten en dus op vuil, weer opnieuw vet gesmeerd wordt. Zeer zeker zal dit veel nadeeligen invloed hebben, doch zou ook het permanente gebruik van kalkoenen hier niet een hoofdfactor of wel de hoofdfactor kunnen zijn? Is in het uitschakelen, althans het sterk verminderen van het hoefmechanisme, doordat de straal niet voldoende met den bodem in aanraking komt, hier niet de hoofdreden te zoeken? Men bedenke toch, dat deze paarden, die in de stad dienst doen, uitsluitend op harde wegen gebruikt worden en in veel ongunstiger conditie zijn dan een boerenpaard, dat veel op het land werkt en waarbij een ijzer met kalkoenen niet diezelfde uitwerking heeft, daar deze toch in den bodem wegzakken. Er worden nog al afwijkende ijzers, als balkijzers, ijzers met verbreedden buitentak en met verdikte takken onder-

gelegd, terwijl twee paarden steeds met luchtdrukzolen worden beslagen. De werktijden in deze smederij zijn aldus geregeld: van 7 tot 8.30, van 9 tot 12 en van 1.30 tot 6 uur.

De heer J. van Wingerden te Dubbeldam werkte vroeger samen met diens broer, den heer C. van Wingerden te Dordrecht, en na diens overlijden, ongeveer 2 jaar geleden, werd deze zaak oorspronkelijk door hem voortgezet, doch is verleden jaar verkocht. De patroon oefent veel hoofbeslag uit en werkt met drie man aan de paarden. Het personeel werkt op uurloon en wel à f 0.85 per uur; de arbeidstijd is de wettig geldende. Van al de paarden, die op beslag komen, worden ongeveer 75 % met kalkoenijzers beslagen. De prijs van een vierkant beslag varieert tusschen 5 en 6 gulden; het verleggen van de ijzers wordt tegen den halven prijs berekend. Het winterbeslag wordt in den regel met stiften uitgevoerd en de prijs hiervan varieert van f 7 tot f 9. Het meerendeel der paarden wordt in den noodstal beslagen, hoewel ook beslag uit de hand voorkomt. De regel is dat met handgesmede ijzers wordt gewerkt; bij gebrek hieraan worden echter machinale ijzers gebruikt, die zoowel uit de fabriek van Hippos als van Helpman worden betrokken; men is hier als noodijzer wel tevreden over. Hoewel er weinig luxe meer is, valt toch geen sterke achteruitgang in het aantal paarden op te merken, dit blijft vrijwel stationair. De hoeven der paarden zijn over het algemeen goed en hoofgebreken komen niet vaak voor.

De elektrische smederij van de Wed. J. Bakker en Zn. te Dubbeldam werd ongeveer 50 jaar geleden opgericht door den grootvader van de tegenwoordige firmanten en wordt nu na den dood van hun vader, onder den naam der weduwe, gedreven door de beide zoons, de heeren G. Bakker Zzn. en Aart Bakker Jzn. Het is een gemengd bedrijf in den grootst mogelijken zin en behalve het smidswerk is er handel in landbouwwerktuigen, rijwielen en elektrische kracht- en licht-installaties. Het hoofbeslag bekleedt ook in deze zaak een voorname rol, hetgeen al wel hieruit blijkt, dat de beide zoons zich er terdege op hebben toegelegd. De oudste volgde in 1909 een cursus in den Haag vanwege de Hollandsche Maatschappij van Landbouw en werd aldaar gediplomeerd; de jongste is in Amersfoort opgeleid en slaagde aldaar in October 1917 voor zijn examen, terwijl hij in November 1920 het Rijksdiploma te Utrecht behaalde. Zij beslaan jaarlijks een 500-tal paarden en gebruiken ongeveer 2000 ijzers; het zijn alle klanten uit Dubbeldam zelf, slechts enkele cliënten uit Dordrecht en af en toe eens een paard van buiten af. De verwaarloozing van de eigenaren is hier zeer grof; zij zijn nimmer op tijd en hoe langer de paarden maar eenigszins bruikbaar kunnen blijven loopen op het oude beslag, hoe liever zij dat zien. Zoo kwam een dezer dagen een landbouwer aan de smederij met paarden die voor het eerst van dit jaar opnieuw beslagen werden; de boer berekende daarbij tevens dat hij dit jaar nog eenmaal terug zou komen want dat hij 8 ijzers in een jaar meer dan genoeg vond. Men moet niet vragen hoe de hoeven en de stand der beenen onder zulk een verwaarloozing te lijden hebben en het ware m.i. te wenschen, dat de hoefsmid zulk een nalatigen paarden-eigenaar gevoelig liet betalen. Het zijn meest alle middelzware paarden,

gekruist met Zeeuwsch ras, en het beslag wordt in hoofdzaak in den noodstal uitgevoerd; enkele lichte paarden worden echter uit de hand beslagen. Als regel wordt vlak beslag ondergelegd en als uitzondering, en dan tegen het uitglijden, worden aan de achterijzers kalkoenen gegeven; vóór echter zeer sporadisch en dan nog heel laag.

Het winterbeslag wordt uitgevoerd met stiften en meestal wel vier in elk ijzer, in sommige gevallen echter maar twee; schroeven worden weinig gebruikt. De beslagprijzen zijn hier: zomerbeslag per 4 ijzers f 5, stiftgat f 0.05 en schroefgat f 0.12 $\frac{1}{2}$.

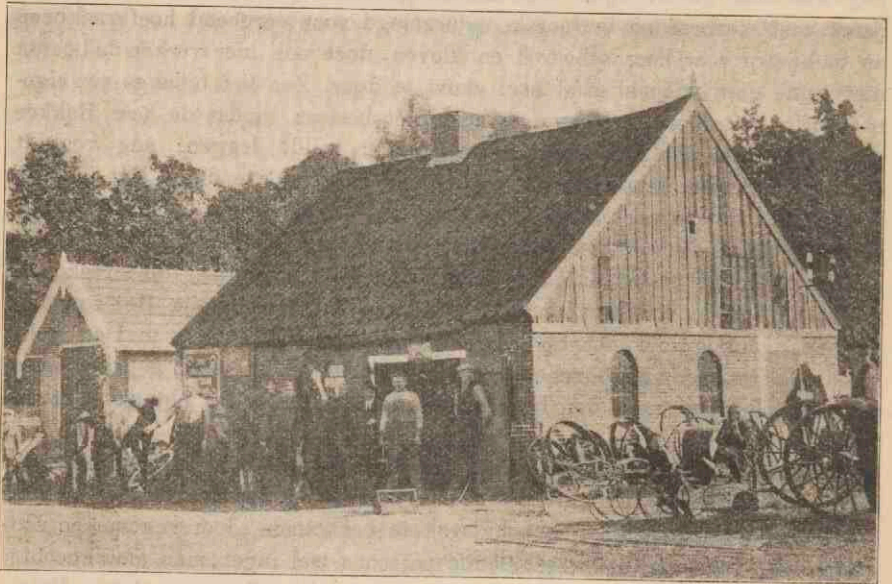
De werktijden zijn van 7.30 tot 8.30, van 9 tot 12, van 1.30 tot 4.30 en van 5 tot 6 uur. Met overwerk-vergunning werd vanaf 1 Juni tot 1 October van Maandag tot en met Vrijdag gewerkt van 6 tot 8, van 8.30 tot 12, van 1 tot 4.30 en van 5 tot 6 uur, des Zaterdag van 7 tot 8 en van 8.30 tot 12.30 uur. In deze zaak wordt uitsluitend met handgesmede ijzers gewerkt; de fabrieksijzers worden te vet bevonden en zijn minder gemakkelijk te richten en geven alzoo allicht aanleiding tot het maken of besnijden van den hoof naar het ijzer. Het moge hier aan te wijten zijn en pleit dus ten zeerste voor de goede uitoefening van het beslag, dat ondanks de zoo groote verwaarloozing van de eigenaars, toch de hoeven over het algemeen nog niet zoo slecht zijn. Wel komen gebreken voor, en zoo worden o.a. ijzers met verbreedten buitentak ondergelegd voor verbeend hoefkraakbeen en balkijzers voor hoornscheuren en kloven, doch ook hier werken de boeren niet mede en vinden alles al heel gauw te duur. Zoo liet onlangs een eigenaar zijn paard na hoefbevangenheid niet beslaan omdat de heer Bakker hier een ijzer volgens prof. Stark onder wilde leggen; nog voordat de prijs hiervoor genoemd was, vond de boer het al te duur. Het is geen wonder dat de patroons spreken van het hoefbeslag als een ondankbaar werk en het is dan ook wel zeer ondankbaar en teleurstellend wanneer men zijn vakkennis hoog opvoert en zulke cliënten heeft, temeer daar de streek welvarend is en men hier voor weeldeartikelen met geld smijt. Het zou dan ook zeer nuttig zijn als bij het landbouwwonderwijs, en b.v. in Dordrecht vanaf de landbouwwinterschool, eens een degelijke les werd gegeven over de verplichtingen van den boer inzake het hoefbeslag en het nut hiervan voor zijne paarden.

Ook hier ter plaatse weer klaagden de verschillende patroons over de groote moeilijkheid om aan personeel te komen en dat de lust der smidsgezellen om zich in het hoefsmidsvak te bekwamen, dooreengenomen zoo gering is. Toch zijn de verschillende patroons wel ingenomen met knechts die een cursusopleiding hebben doorlopen en zien zij gaarne dat gediplomeerde knechts zich aanmelden. Het is dan ook een verblijdend teeken, dat dezen winter een cursus in hoefbeslag te Dordrecht zal worden gehouden, waaraan 9 leerlingen zullen deelnemen. De theoretische lessen zullen worden gegeven aan de Landbouwwinterschool, terwijl de practische lessen worden gehouden aan de Ambachtsschool. In een stad waar zooveel paarden op beslag komen, zal wel geregeld behoefte bestaan aan goed onderlegd personeel en zal een cursus, die daar in voorziet, goed op zijn plaats zijn.

Daar het voor een patroon veel waarde moet hebben een degelijk onder-

legd vakman tot knecht te krijgen, zoo zal deze appreciatie ook wel uitgedrukt mogen worden in een toeslag op het loon en zou het billijk zijn, dat elk gediplomeerd knecht boven het gangbare loon, een premie ontving, waardoor hij dan de voldoening zou hebben, dat de meerdere moeiten aan zijn vakstudie besteed, rendabel waren geworden. Wanneer dit algemeen werd aangenomen door patroons, zou het een prikkel worden voor de hoefsmeden om de cursussen te volgen en dit zou zoowel den patroon als den eigenaar van het paard ten goede komen. Dezen kant moet het dunkt mij uit en een zoodanige regeling, voor te stellen door den Bond van Smedenpatroons, lijkt mij hier den aangewezen weg. Het Rijksdiploma te Utrecht behaald, zal dan niet hoofdzakelijk voor patroons of toekomstige patroons zijn, doch zal ook aan smidsgezellen betere arbeidsvoorwaarden aanbieden en zal aanleiding worden, dat het verloop van deze arbeidskrachten niet meer zoo groot is. De hoefbeslagprijzen zullen dan gebaseerd moeten blijven op een kostenberekening waarin een hoog arbeidsloon is opgenomen en zullen dan ook alleen wijziging kunnen ondergaan bij een groote prijs-schommeling der materialen.

HOEFSMEDERIJ TE EEXT.

Wanneer men, Drente bereizende, vanuit de richting Assen het dorpje Eext binnenkomt, vindt men weldra rechts van den hoofdweg de smederij van de Gebr. Kamps, hierboven afgebeeld. Als model voor een nieuwe moderne smids-werkplaats behoeft hieraan geen plaats geschonken te worden in dit blad, ware het niet, dat hier dagelijks een smidsfamilie werkzaam is, wier naam onder de hoefsmeden in Nederland met eere mag worden genoemd.

De vader, Geert Kamps, gesproken uit een familie in het naburige Rolde,

welke daar reeds geslacht op geslacht het smidsvak beoefende, vestigde zich in 1880 hier als grof- en hoefsmid. Als goed vakman verheugde hij zich weldra in een uitgebreide clientèle, doch tevens zag hij in dat nieuwe tijden nieuwe eischen stelden. Daarom zorgde hij er voor, dat zijn drie opgroeiende zoons, nadat ze in zijn bedrijf goed waren onderlegd, onderwijs in het hoefbeslag ontvingen naar de eischen des tijds. De oudste zoon, Jan, bezocht de in die dagen bekende hoefsmederij van den heer De Jong te Groningen. Bastiaan, de 2e zoon, volgde als burger een cursus aan de Mil. Hoefsmidschool te Amersfoort en behaalde na met veel ijver het onderwijs te hebben gevolgd in April 1919 het diploma met het praedicaat: practisch zeer goed, theoretisch goed. Onmiddellijk daarop verwierf hij het rijksdiploma als hoefsmid te Utrecht. De 3e zoon, Willem, had reeds in 1914—1915 dezelfde opleiding genoten, terwijl ook hij in 1920 het rijksdiploma wist te verwerven.

De wedstrijd voor hoefsmeden, gehouden Augustus j.l. te Assen, ter gelegenheid van de tentoonstelling van het Drentsch Landbouw Genootschap, gaf den beiden jongsten zonen, welke inmiddels het bedrijf van hunnen vader hadden overgenomen, gelegenheid hun bekwaamheid te toonen. Bastiaan behaalde den eersten prijs, een gouden medaille en 15 gulden, en plaatste zich daardoor voor de komende jaren aan de spits der Drentsche hoefsmeden. Daarnévens behaalde hij met een inzending handgesmede, niet gevijlde balkijzers den 1en prijs, een zilveren medaille, terwijl zijn broer Willem den 2en prijs, een bronzen medaille, wist te verwerven.

Moge het den prijswinnaars gegeven zijn zich nog vele jaren met lust te geven aan hun taak, in 't belang van het hoefbeslag in hunne omgeving en den vader nog langen tijd getuige zijn van het succes zijner kinderen.

v. B.

INGEZONDEN STUKKEN.

Geachte Redactie!

Het zij mij vergund den heer A. van Wijk te Hazerswoude, naar aanleiding van zijn ingezonden stuk over den wedstrijd in hoefbeslag te Zoetermeer-Zegwaard, van repliek te dienen.

Zijne opmerking, omtrent het niet in orde zijn van wedstrijdterrein enz. is juist.

Van slechts enkele hoefbeslagwedstrijden kan gezegd worden, dat de voorbereidende regeling prima in orde was. Heel vaak zijn er personen mee belast, die niet beschikken over voldoende organisatievermogen of, is dit wel het geval, niet genoeg medewerking ondervinden van de terreincommissie voor het afzetten van terrein enz., of zooals ook meermalen voorkomt, dat de paardenhouders, die hunne paarden voor den wedstrijd beschikbaar stellen, te laat of in het geheel niet komen opdagen. De een schuift dan wel de schuld op den ander, doch de feiten veranderen er niet door. Al deze dingen zijn natuurlijk niet bevorderlijk aan het goede

verloop van den wedstrijd en onaangenaam voor deelnemers, toeschouwers en juryleden.

Wij willen hopen, dat het schrijven van den heer van Wijk er toe mag bijdragen, dat in de toekomst hierin verbetering komt.

Verder zegt de geachte inzender, dat voor wat den wedstrijd zelf betreft, hij misschien niet juist kan oordeelen, omdat hij voor het eerst deelnemer was.

Zou echter het niet juist oordeelen ook gelegen kunnen zijn in het feit, dat de heer van Wijk een te hoogen dunk van zijn op den wedstrijd geleverd werk heeft en niet genoeg heeft gezien naar het zeer goede werk door anderen gepresteerd? Het laatste heeft hij zelfs van zeer nabij kunnen waarnemen en wel aan den linkervoorhoef van het paard, waarvan hij den rechtervoorhoef beslagen heeft. Dit werk blonk toch nog ver boven zijn eigen werk uit, hoewel het totaal cijfer nog even te laag bleef om voor een prijs in aanmerking te komen, doordat de buitentak te wijd gericht was en daardoor steunsel en zoeltak niet voldoende ondersteund werden.

Volgens uw eigen oordeel hebt u den voet zeer juist beslagen. Wanneer u echter geschreven hadt, dat de bedoeling zeer goed was, maar de praktische uitvoering er niet mee in overeenstemming, dan zou ik er direct mee accoord gaan. Het is u opgevallen, dat juist aan die twee hoefsmeden, wien het lot gunstig was en die het paard lootten met mooie gave voeten, respectievelijk linker en rechter voet, de 1e en 2e prijs werden toegekend.

Het is u dan zeker niet opgevallen, dat de linkerhoef lang niet mooi gaaf was; ook is u niet juist in uwe opmerking, dat resp. aan de smeden van l. en r. hoef de 1e en 2e prijs werden toegekend, want dit was juist omgekeerd.

Waarschijnlijk is u ook niet opgevallen, dat deze smeden een ijzer maakten voor verbeend hoefkraakbeen (verbrede buitentak) en daarvoor veel minder tijd gebruikten dan de meeste deelnemers voor een normaal ijzer.

Verder wil ik den heer van Wijk antwoorden op zijn vraag: Waarom niet op onze fouten, groot of klein, gewezen?

Ik moet er dan ten eerste op wijzen, dat een wedstrijd-dag geen cursusdag is en het niet bevorderlijk is voor het rustige werken van de deelnemers, als er telkens op fouten gewezen wordt. Vooral de wat zenuwachtig aangelegde naturen (waaronder zéér goede werkers) zouden dan geheel over stuur geraken en voor het verdere gedeelte er niets goeds van terecht brengen.

Andere deelnemers zijn nog op hun fouten gewezen, doch ook niet eerder dan nadat het op het eindcijfer geen invloed meer had.

Zij gaven deze fouten ook direct toe, welke bestonden in: het te ver naar voren plaatsen der nagelgaten, te korte ijzers, te vette gaten, te wijd liggend ijzer bij zeer nauwen gang, terwijl aan u persoonlijk nog gevraagd is: hoe de door u bewerkte hoef besneden moest worden. Het antwoord was goed, doch de praktische uitvoering liet veel te wenschen over. Ook is, ter uwer geruststelling, door de jury, bij het vaststellen der cijfers, wel degelijk rekening gehouden met het iets afgebrokkeld zijn van den buiten-toonwand en het bij het voorlaatste beslag wegnemen van den steunsel der binnenhoefhelft.

De fouten van uw werk waren deze: de hoof was niet vlak besneden, het ijzer niet overeenkomstig den hoofvorm met onzuivere rits en niet juist geplaatste gaten. Het geheel maakte den indruk van iets beneden het middelmatige te zijn. Hiermede is niet gezegd, dat u een slecht vakman is, verre van dat; het komt wel meer voor dat overigens goede smeden een ongelukkigen dag hebben, maar dan weten zij meestal zelf heel goed, dat hun werk niet was zooals het behoorde.

Ik hoop, nu de teleurstelling dat niet op de fouten gewezen werd, weggenomen is, dat U ook niet (ik kies hiervoor uw eigen woorden) zult blijven doorgaan met dezelfde fouten te maken en een wedstrijd daardoor geen nut heeft.

Utrecht.

H. Vossers.

KORTE MEDEDELINGEN.

Draagt de zool mee?: Over dit onderwerp is in Duitschland een verhandeling geschreven door Dr. Vogt, paardenarts buiten dienst, en Dr. Fisher schrijft er een en ander van in „Der Hufschmied“, dd. 1 November.

Dr. Vogt deelt mede dat hij samen met den smid bij de huzaren Guther reeds in vreedstijd den grondslag legde van de tijdens den oorlog bekend geworden Stark-Guthersche beslagmethode. Hij paste toen ook reeds toe het onderleggen van ijzers zonder afhelling en met breeden draagrand, zoodat de zool in meerdere mate meedroeg. Bij hoeven met slechte, brokkelige wanden en goede zool liet V. aldus beslaan. Slechts het doode hoorn van de zool werd weggenomen. De steunselhoeken liet hij zitten zonder weg te snijden en kortte de steunsels slechts zoo veel in als dit noodig was voor den draagrand. Bij verscheidene paarden kon na verloop van tijd worden vastgesteld dat de steunsels om de punt van den hoornstraal samenkwamen en dus een gesloten boog vormden, zeker niet tot nadeel van den hoof.

V. spreekt verder over de behandeling van volhoef en knolhoef met het beslag van Stark-Guther en geeft als zijn meening aan dat een volledige genezing van den knolhoef, als gevolg van hoofbevangenschap, niet mogelijk is omdat de hoorn- en vleeschplaatjes toch nooit meer in hun vroegere normale ligging kunnen terugkeeren. Dr. Fisher is ook van meening, dat niet in alle gevallen genezing te bereiken is met het Stark-Guthersche beslag en vooral niet in die gevallen, waarbij het hoofbeen tot vlak voor de punt van den straal is gezakt.

V. beweert verder dat de hoornzool alleen dient ter beschutting van de daarbinnen gelegen edele deelen van den hoof en niet om een gedeelte van den lichaamslast te dragen. Daarom is hij tegen het doen meedragen van de zool, indien eenigszins mogelijk, ook omdat de wand er minder krachtig door zal worden op den duur. De wand toch is eenmaal bestemd om te dragen.

Hiermee gaat Dr. F. niet accoord. Als het zoolhoorn gezond is bestaat niets geen bezwaar de zool te laten meedragen en nadeelen treden er dan ook niet door op.

Dr. Nörner schrijft ook over de verhandeling van V. en is van meening,

dat het zoolhoorn behalve beschuttend te werken, ook een klein gedeelte van den lichaamslast te dragen heeft.

Electrisch lasschen: Van 20 tot en met 24 September hebben in het Rijksnijverheidslaboratorium te Delft demonstraties plaats gevonden van het electrisch lasschen, welke door vijfhonderd personen werden bezocht.

Het electrisch lasschen berust, zooals door den naam reeds aangeduid wordt, op het gebruik maken van de door den electrischen stroom opgewekte warmte, die de aan elkaar te verbinden stukken op de temperatuur brengt welke voor een verbinding vereischt wordt.

Bij het electrisch lasschen kan men twee methoden volgen en wel onderscheidt men het „weerstand-lasschen” en het „lichtboog-lasschen.”

Voor het puntlasschen, zoowel als voor het naad- en stomplasschen, maakt men gebruik van de eerste methode door middel van een wisselstroom. Bij het lichtboog-lasschen bezigt men bij voorkeur een gelijkstroom.

In tegenstelling met andere laschmethoden gaat bij het electrisch weerstands-lasschen de hitte van uit het inwendige van het te lasschen materiaal naar buiten, zoodat een verbranden daarvan niet mogelijk is. De arbeider heeft verder geen last van licht- of warmte-uitstraling.

Het puntlasschen vervangt in vele gevallen het klinken en heeft hierboven voordeelen: geen gaten te boren in de platen, geen nagels noodig en kort tijdsbestek. Men past het als zoodanig al veel toe bij licht constructiewerk als seinmasten, plaatijzeren kasten, rasterwerk, hengsels aan emmers enz.

Kleine koppelstangen, bufferstangen, kettingschalen, velgen enz. worden stomp electrisch aan elkaar gelascht.

Er zijn tegenwoordig ook electrische toestellen voor het verhitten van klinknagels. Dit electrisch verhitten heeft voordeelen boven het tot nu toe meer in de industrie toegepaste vuurverhitten van klinknagels, n.l. dat de nageljongen de verhitting volgen kan, zoodat verbrande nagels niet behoeven voor te komen. Verder is het electrische toestel onmiddellijk in gereedheid te brengen, de verhittingsduur zeer gering, heeft men geen last van rook of roet en wordt de nagel het heetst daar, waar het noodig is, namelijk aan het voeteneinde. Echter is het stroomverbruik tamelijk hoog en zal de praktijk nog moeten uitmaken of bovengenoemde voordeelen hiertegen opwegen.

Ook kan men op electrische wijze graveeren, dat is met een dunne stift b.v. namen schrijven op werkstukken en gereedschappen. In Duitschland zijn dergelijke toestellen reeds in vele fabrieken in gebruik.

Bij het lichtbooglasschen bereikt de temperatuur van den lichtboog 3700° Celsius, zoodat het te lasschen materiaal op de plaats, waar de lichtboog ontstaat, smelt en in elkaar vloeit. Het lichtbooglasschen heeft het groote voordeel, dat het te lasschen materiaal slechts plaatselijk verhit wordt en warmteverlies door straling beperkt wordt. Hierdoor behoeven alleen groote, ingewikkelde gietstukken voor-verwarmd te worden en de kleinere niet. Doordat de hitte van den lichtboog grooter is dan die van de acetyleen-zuurstofvlam, kan het werk in korteren tijd gebeuren. Met den lichtboog is het mogelijk boven het hoofd te lasschen, wat dikwijls bij constructiewerk voorkomen kan, terwijl bij het autogeen lasschen hiervan bezwaren ondervonden zouden worden.

Het stroomverbruik bij het electrisch lasschen is afhankelijk van de laschstukken; licht gietwerk en zware platen vereischen bij bedoelde demonstraties 30—65 volt en 200 ampère, terwijl zwaar gietwerk 65 volt en 800 amp. zal nemen.

Bij lasschen met den lichtboog moeten door den werkman meer voorzorgen in acht genomen worden dan bij het autogeen lasschen. Zijne cogen moeten tegen het aan ultraviolette-stralen rijke, verblindende licht door donkergekleurde glazen beschut worden; handen en armen moeten daarentegen bescherming zoeken door lange asbest handschoenen.

(u. „Handelsberichten”).

PERSOVERZICHT.

Roestvrij ijzer. „Handelsberichten” v. 20 Oct. bevat hierover de volgende mededeeling van Consul-Generaal Maas te Londen.

„Sedert eenige jaren wordt reeds voor tafelmessen, enz. veel gebruik gemaakt van roestvrij staal, meer bekend onder den naam „stainless (of rustless”) steel”. Ofschoon daardoor bij het groote publiek meer bekend geworden, was de oorspronkelijke bedoeling deze staalsoort te gebruiken voor machine- en motordeelen, die bestand moesten zijn tegen de inwerking van heete gassen.

Roestvrij staal is een alliage van chroomijzer met ongeveer 1 pCt nikkel en minder dan $\frac{1}{2}$ pCt. koolstof. In het algemeen onderscheidt zich staal van ijzer door zijn smeedbaarheid, door het vermogen om gehard en verhit te kunnen worden en door zijn lager koolstofgehalte.

Waar het door den heer H. Brearley uitgevonden roestvrij ijzer („stainless iron”) een koolstofgehalte heeft van slechts 0.1 pCt., tevens smeedbaar is en gehard kan worden, terwijl het na verhitting zijn buigzaamheid niet verliest, blijft het de vraag of de naam ijzer strikt genomen wel juist is.

Het voordeel van het lagere koolstofgehalte is de gemakkelijker smeedbaarheid. Roestvrij ijzer is even gemakkelijk smeedbaar als staal met 0.45 pCt. koolstofgehalte en het maakt gedurende een verhittingsperiode vier tot zes maal meer bewerkingen mogelijk dan het gewone „stainless steel”, waarvan de hardere soorten bijna even lastig smeedbaar zijn als sneldraai-staal; verder heeft het een grooter weerstandsvermogen dan staalsoorten van dezelfde hardheid, hetgeen uitkomt bij bewerking met een slijpsteen. Bij de samenstelling van roestvrij ijzer speelt koolstofvrij ferrochroom een groote rol; het bezwaar is, dat de kosten om deze verbinding vrij van koolstof te maken den prijs van het artikel zelf eenige malen overtreft en de productiekosten van „stainless iron” daardoor vrij sterk vermeerderd worden.

De roestvrijheid van „stainless iron” is afhankelijk van de temperatuur, waaraan het is blootgesteld. Het zal echter tegen chemische inwerkingen een grooteren weerstand bieden dan de gewone staalsoorten, terwijl het een makkelijker metaal is dan „stainless steel”.

De resultaten van de onderzoekingen, hoe de mechanische eigenschappen van „stainless iron” onder verschillende hooge temperaturen bewaard blijven,

doen blijken, dat dit de vergelijking met „stainless steel” en het beste sneldraaistaal doorstaan.

Indien gewoon staal gedurende een week aan een hitte van 700° tot 800° Celsius wordt blootgesteld, zal een gewichtsverlies van 5 tot 15 pCt. volgen. „Stainless steel” en „iron” verliezen onder deze omstandigheden hoogstens 1 pCt. van hun gewicht. Deze eigenschap is van zeer veel belang bij de vervaardiging van bijv. kleppen van motoren en gietvormen, die dikwijls langen tijd hoge temperaturen moeten kunnen verdragen.

Het dunste laagje roest maakt een metaaloppervlak ruw en vooral bij wrijvende vlakken geeft roest aanleiding tot groote slijtage; dit is reeds het geval, wanneer op twee tegen elkaar aan liggende vlakken een groote druk wordt uitgeoefend. Door het gebruik van roestvrije metalen kan deze slijtage, veroorzaakt door de wrijving tusschen een zuigerstang en de pakking, vrijwel verwaarloosd worden en het onophoudelijke vernieuwen van pakkingen, dat niet alleen geld kost, maar ook den motor tijdelijk buiten gebruik stelt, blijft achterwege.

Het voordeel van bestand te zijn tegen chemische inwerkingen komt duidelijk op den voorgrond, wanneer men met zuurhoudende vloeistoffen te maken heeft. Zuurhoudend water in mijnen verliest veel van zijn schadelijke werking, indien de deelen van de pompen, die met het water in aanraking komen, van „stainless iron” zijn gemaakt. In chemische fabrieken zal dit metaal nog meer toepassing kunnen vinden. Bij ijsmachines of refrigerators is het lekken en verlies van ammoniak of koolzuur door de inwerking dezer stoffen op bewegende deelen van de machine een veel voorkomend ongemak, dat des te ernstiger is, omdat het niet werken van een dergelijke machine dikwijls een geheele fabriek stopzet. Hoewel „stainless steel” of „iron” deze moeilijkheid niet geheel ondervangt, wordt het verlies toch tot ongeveer $\frac{1}{4}$ van wat gewoonlijk verloren wordt, teruggebracht en dit is vooral van belang voor ijsmachines aan boord van schepen, die slechts een beperkte hoeveelheid ammoniak of koolzuur mede kunnen nemen.

De invoering van roestvrij ijzer in de metaalindustrie maakt het mogelijk om natuurlijke en kunstmatig-chemische invloeden weg te cijferen. Het gemak, waarmede het metaal gehard, verhit en zachter gemaakt kan worden en zijn uitstekende mechanische eigenschappen stellen het in staat staal te vervangen in verschillende industrieën, als de messenmakers-industrie, de vervaardiging van wetenschappelijke instrumenten, hydraulische machines, refrigerators, motoren en machines voor chemische fabrieken.

De productiekosten voor roestvrij ijzer maken een algemeen gebruik voorloopig bijna onmogelijk, behalve voor die machines, waarbij de kosten van het materiaal geen overwegende rol spelen en wier juiste en regelmatige doorwerking noodzakelijk is voor het aan den gang houden van een geheele fabriek.”

— *Nageltred bij een veulen*: Bij onderzoek van de hevige kreupelheid aan het linker voorbeen bleek een etteringsproces te zetelen in den voet, met uitvloeiing in de linker straalgroeve. Na wegneming van een gedeelte van den straal kwam een circa 2 c.M. lang verroeste puntdraad te voorschijn. Den volgenden dag werden twee abscessen aan den kroonrand geopend en

den 7en dag brak in de kootholte een abces door, dat in verbinding stond met het eerste in de straalgroeve.

Het diertje had zoo goed als geen koorts. De zorgen van den eigenaar in zake ligging, voeding (melk en eieren) enz. waren groot. Toch ging de algemeene toestand achteruit en werd afmaken overwogen.

Het etteringsproces breidde zich zeer uit. Ter halver hoogte van het kootbeen ontstond een abces-opening; de peesscheede was er in betrokken, de buigpezen lagen vrij. Drie c.M. boven het kootgewricht kwam een dito opening; ook hier kwamen de pezen bloot te liggen en werden ze door etter omspoeld, zoodat ook hier de scheede open lag. Ter halver hoogte van het pijpbeen ontstond een opening, doorgaande tot in de peesscheede. Zoo ongeveer was de stand den 11en dag. Ook aan de geneeskundige behandeling werd veel zorg besteed.

Hoopvol was dat de eetlust van het nog steeds liggende dier terugkeerde en met moed werd de behandeling voortgezet. In de 3e week begon genezing op te treden en na ongeveer een maand kon het veulen weer alleen overeind komen. Het linker voorbeen had natuurlijk in spierontwikkeling veel verloren en door verkorting der buigpezen was er een steltvoet ontstaan. Deze werd behandeld door het rechter voorbeen driemaal daags eenigen tijd op te nemen, waardoor het linker voorbeen belast moest worden. Na $2\frac{1}{2}$ maand van geduldige oefening waren de pezen weer dermate gerekt, dat de belasting van den voet normaal was. Het jonge dier is zonder eenige reserve wederom geheel bruikbaar geworden. (u. „Het Paard.”)

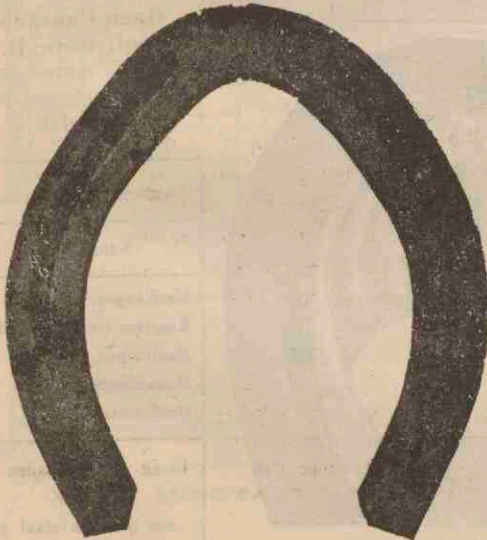
ADVERTENTIËN.

Deze Schroefkalkoenen

I^a staal, gehard, levert in iedere hoeveelheid bij afname van minstens 5000 stuks, incl. kist, franco Nederl. grens voor f 6.— per 1000 stuks.

Martin Mueller,
München, Klugstrasse 86.

Handelsvennootschap
Hoffman & Moermans.

KANTOOR:

Javastraat 90, 's-Gravenhage.

Tel. 4902-3330.

SPECIAL ADRES VOOR
HOEFIJZERS

in alle maten en modellen.

Uit voorraad leverbaar.

Uiterst concurrerende
prijzen.

Verzuimt niet ons aan te vragen.

S. C. M. BAX. - GLASHAVEN 9 en 36 - ROTTERDAM.

Specialiteit in Artikelen voor **HOEFBESLAG.**

Telegram-Adres
BAX Glashaven
Rotterdam.

Meest uitgebreide sortering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”,
met flink hielstuk.

Merk „Pacific”,
met zwaar hielstuk.

Merk „Rambler”,
in witte en grijze
Caoutchouc,

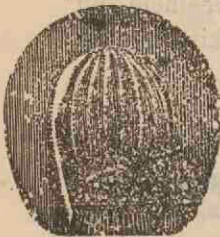
op leder opgenaaid
met flink hielstuk,
voorradi g van 4½
tot 6½ Eng. dm.

uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Merk „Chicago”,
gebeel Caoutchouc
uit één stuk met
zwaar hielstuk
voor zware paar-
den, voorradig van
7½ tot 7¾ Eng. dm.

Open zolen uit één stuk kunnen
dus onmogelijk loslaten, bijzonder aan-
bevelenswaardig, prijzen zeer billijk,
voorradi g in 11 maten van 4½ tot 6½
Eng. dm., uiterste breedte buitenkant
ijzers gemeten.

Dichte Luchtdruk-
zolen, in 10 maten,
voor- en achterijzers,
voorradi g.

Strijkringen
met riempje

Gewone
Engelsche Hoefzolen

op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

Hoef-
randen.

Open Caoutchouc
zool, merk B. V
in 7 maten, voor-
en achterijzers
voorradi g.

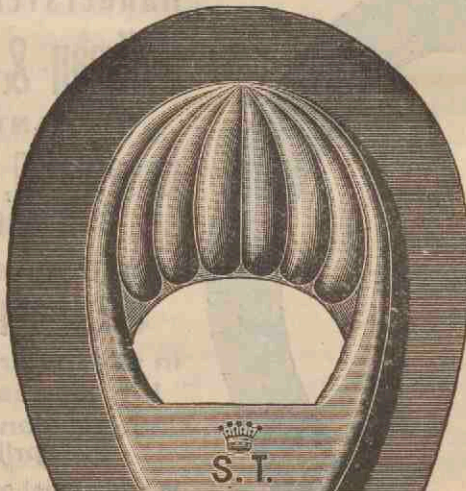
Gemaakte Hoefijzers,
Rits- en Stampmodel,
uitsluitend beste
kwaliteit ijzer;
in 9 maten voorradig.

Ijs- of Scherpnagels
in 12 soorten.

Opruimers voor
Schroefgaten.

Schroeven en Stiften
in alle modellen;
tijdige bestelling
gewenscht.

Touwijzers in
verschillende maten.

Open Luchtdrukzool

in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.

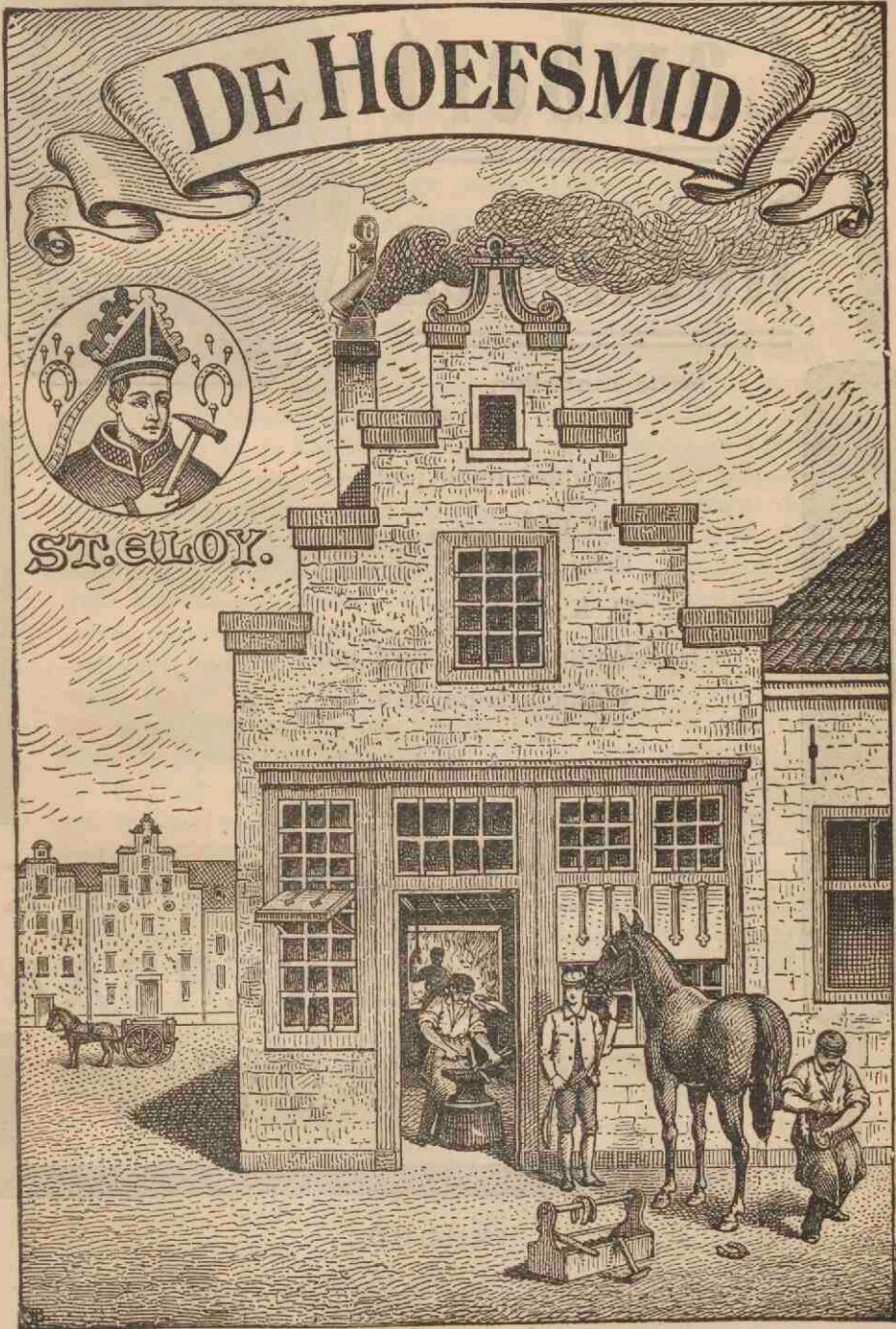
Kunsthoorn.

Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoefraspen.
Houwklingen.
Hoefhamers.

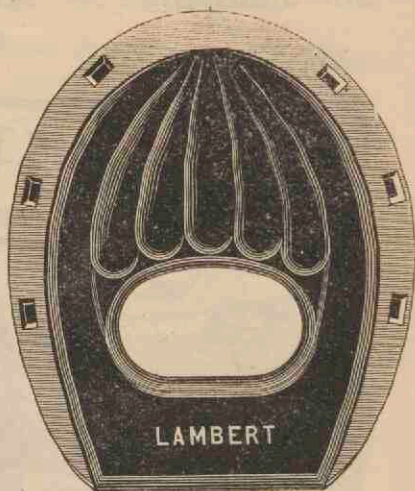
Lasch- of Welbladen en
Poeder
om ijzer en staal te
wellen.

Men lette op het echte merk S T met kroon.

a 597-

Lambert Hoefzolen

in de modellen

Lambert open pad
Bar pad
Frog pad
O. K. Star pad
Walpole boulevard pad
Walpole truss pad

en de bekende
Amerikaansche

HELLER HOEFRASPEN WEDER LEVERBAAR

Lambert & Company

Leuvehaven 66 :: Rotterdam

INHOUD.

De provincie Noord-Brabant en het hoefbeslag. — Een en ander over Ameland, de paardenfokkerij en het hoefbeslag. — Korte mededeelingen. — Persoverzicht. — Vragen en Antwoorden. — Advertentiën.

DE PROVINCIE NOORD-BRABANT EN HET HOEFBESLAG,

DOOR

DR. GALLANDAT HUET,
Kapitein-paardenarts te Amersfoort.

Als laatste der provinciën van Nederland bespreken we Noord-Brabant. Met het oog op het hoefbeslag is het een zeer belangrijke provincie, niet alleen door de verschillende steden die er in voorkomen, doch ook, en wel voornamelijk, door den grooten paardenstapel welke ten platte lande wordt gehouden en de energieke wijze waarop de paardenfokkerij in verschillende deelen van de provincie wordt gedreven. Deze ontwikkelt zich gaandeweg meer en meer in de koudbloedrichting en naast Limburg en Zeeland maakt Noord-Brabant hierin een heel goed figuur. Het aantal hengsten, dat in deze provincie gestationneerd is, bedroeg o.a. in 1920 129 en wel 11 warmbloeds tegen 118 van het Belgische ras. Het belang van goed hoefbeslag is hier reeds zeer lang ingezien en de provinciale Mij. van Landbouw is in deze altijd zeer diligent geweest. Sinds 1901 zijn dan ook geregeld en onafgebroken op onderscheidene plaatsen cursussen gehouden en hebben zeer vele hoefsmeden aan dit onderwijs hunne vakopleiding te danken. Veel is hierbij, vooral in den aanvang, geprofiteerd van militaire krachten en droeg men het theoretisch onderwijs op aan de paardenartsen te 's-Hertogenbosch, Breda en Bergen op Zoom, terwijl de militaire hoefsmeden in die plaatsen het practisch onderwijs verzorgden. Afgezien van de cursussen, welke van de Mij. van Landbouw uitgingen, bestond ook gelegenheid voor burgerhoefsmeden om zich bij het 3^e Regiment Veld-Artillerie of bij de Militaire Academie te Breda, door het volgen van een halfjaarlijkschen cursus, in het hoefbeslag te bekwamen en ook hiervan is door velen gebruik gemaakt. Zoo werden o. a. in 1906 twee Friesche hoefsmeden vanwege het Friesch Paardenstamboek naar Breda uitgezonden en aldaar tot hoefsmid gevormd, terwijl ook aan de K. M. A. velen aldus werden opgeleid. Om een denkbeeld te geven van het gegeven onderwijs laten we hieronder een lijst volgen van de verschillende plaatsen waar cursussen zijn gegeven, met vermelding van de namen der cursusleiders en het getal leerlingen, dat er aan deel nam. Tot 1919 werd door de N. B. Mij. van Landbouw een eigen diploma uitgereikt als „Bekwaam Hoefsmid”, en fungeerden als examencommissie de heeren A. Frederikse, wijlen J. B. H. Moubis, De Vries en Dr. J. van Dorssen. Nadien zijn de leerlingen der cursussen onderworpen aan het examen ter verkrijging van het Rijksdiploma te Utrecht. De heer Daniëls, administrateur der N. B. Mij. van Landbouw te Zevenbergen, was zoo vriendelijk mij de volgende authentieke lijst te verstrekken van de cursusplaatsen, de leiders en het aantal deelnemers. Wij zien hieruit, dat na 1902 de cursussen al gebaseerd zijn geworden op een tweejarigen grondslag.

- 1901: Cursussen te Zevenbergen, Oosterhout en Erp, leider P. den Ouden.
 1902: Te Heesch door P. den Ouden en te Tilburg door J. A. Klauwers.
 1903—1905: Zevenbergen door P. den Ouden.
 Steenbergen door A. van Mansveld te Bergen op Zoom.
 1904—1904: 's-Hertogenbosch, Dr. J. van Dorssen, 8 leerlingen.
 Steenbergen, A. van Mansveld te Bergen op Zoom, 16 leerlingen.
 1905—1906: Breda, Dr. Gallandat Huet, 8 leerlingen.
 's-Hertogenbosch, Dr. J. van Dorssen, 16 leerlingen.
 Steenbergen, A. van Mansveld, 16 leerlingen.
 1906—1907: 's-Hertogenbosch, Dr. J. van Dorssen, 8 leerlingen.
 Breda, W. Folmer, 5 leerlingen.
 Bergen op Zoom, Dr. E. Bemelmans, 8 leerlingen.
 1907—1908: 's-Hertogenbosch, Dr. J. van Dorssen, 18 leerlingen.
 Breda, W. Folmer, 11 leerlingen.
 Bergen op Zoom, Dr. E. Bemelmans, 8 leerlingen.
 1908—1909: 's-Hertogenbosch, W. Schultze, 23 leerlingen.
 Breda, W. Folmer, 5 leerlingen.
 Bergen op Zoom, Baron Bentinck, 7 leerlingen.
 1909—1910: Als voren, met 15, 7 en 8 leerlingen.
 1910—1911: Als voren, met 24, 8 en 8 "
 1911—1912: Als voren, met 23, 7 en 9 "
 1912—1913: 's-Hertogenbosch, W. Schultze, 24 leerlingen.
 Breda, C. van Heelsbergen, 8 leerlingen.
 Bergen op Zoom, Baron Bentinck, 9 leerlingen.
 1913—1914: Als voren, met 24, 8 en 8 leerlingen.
 1915—1916:)
 1916—1917:) Oss: D. Hubertus als leider en J. Verhoeven te Schayk voor
 1917—1918:) het practisch onderricht, met voor elken cursus 8 leerlingen.
 1918—1919:)

Gedurende de mobilisatie en wel van 1914—1919, werden geen cursussen voor Rijksrekening gegeven wegens gebrek aan leeraren.

- 1919—1920: 's-Hertogenbosch, Dr. Weekenstroo, 8 leerlingen.
 1920—1921: Breda, T. Sigling, 5 leerlingen.

Behalve de reeds genoemde heer G. Verhoeven te Schayk, die de practische lessen geeft aan den cursus te Oss, zijn nog de volgende onderwijzers in practisch hoefbeslag woonachtig in de provincie N. Brabant: M. H. van Grieneven te Deurne, J. Kommers te 's-Grevelduin-Capelle, A. P. Saris te Tongelre bij Eindhoven, G. Jacobs te Budel, H. F. Evers te Teteringen en J. E. Schoonwater te Escharen.

's-Hertogenbosch.

De hoofdplaats van N. Brabant is gebouwd aan de samenvloeing van twee kleine riviertjes, de Dommel en de Aa, die aldaar de Dieze vormen, welk water op een uur gaans van de stad, bij het fort Crevecoeur, in de Maas uitloopt. De stad is gesticht in 1184 en wel door den eersten hertog van Brabant, Godefrid de 3^e; de stichting is in een latijnsch tijdvers beschreven onder het opschrift:

„Hertog Godefrid maakt van een Bosch een Stad”.

Deze bouwde er n.l. eerst een jachthuis in en dit werd al spoedig de plaats waar de bijenhouders uit de Meierij hunne bijen ter markt brachten, hetgeen weer aanleiding gaf tot het bouwen van een herberg en vele huizen; nu werd al het gebouwde met muren en poorten omringd en tot stad geproclameerd. Elk der drie hoofdsteden van Brabant: Leuven, Brussel en Antwerpen, hielp bij den opbouw van de plaats mede en bouwden o. a. elk een poort. De eerste uitlegging van de stad had plaats in 1318 en slechts weinige jaren daarna werd dit opnieuw gedaan, terwijl in 1599 met de laatste uitlegging begonnen werd. Nadat de stad in 1629 in de macht der Staten was gekomen, werd er veel aan verbouwd en verbeterd. Oorspronkelijk had de stad zeven poorten en was het een der sterkste vestingen, doordat de rondom gelegen lage landen onder water konden worden gezet en door overstromingen tot moerassen gemaakt werden. In het midden der 18^e eeuw was het aantal inwoners ruim 30.000. Het spreekt van zelf, dat zulk een vermaarde veste veel krijgsepisoden heeft medegemaakt. Het eerst wordt hieromtrent vermeld in 1202, toen de stad den Bosch door Diderik de VIIe, Graaf van Holland, stormenderhand werd ingenomen en geplunderd. In de tweede helft der 16^e eeuw gaf de geloofshervorming ook in den Bosch aanleiding tot heftige vervolgingen, zoo o. a. in 1566 en '68. In den Spaanschen tijd trachtten de Staatschen verscheidene malen de stad te veroveren; in 1585 gelukte dit bij verrassing aan Hopman Kleerhagen, doch hij werd er weer uit verdreven; daarna belegerde Prins Maurits de vesting tevergeefs en wel in 1601, 1603 en in 1622. Eerst in 1629 gelukte het aan Prins Frederik Hendrik om de stad in te nemen en wel na een beleg dat duurde van den 1^{en} Mei tot den 17^{en} September. In 1672 werd den Bosch langen tijd vruchteloos belegerd door de Franschen; ten slotte kwamen langdurige regens den belegerden te hulp en maakten een verderen aanval onmogelijk.

Het oudste gebouw van den Bosch is de St. Jans kerk, welke gebouwd werd van 1280 tot 1312 en welk gebouw rustte op 150 pilaren.

In 1559 werd 's Hertogenbosch door Paus Paulus den IV^{en} tot een Bisdom verheven. In 1648 bij den vrede van Munster werd het bisdom opgeheven en een apostolische vicaris aangesteld.

Vele overige gebouwen in den Bosch dateeren nog van hoogen ouderdom en getuigen tevens van groote welvaart in vroegere tijden. Als vesting heeft het steeds een sterke bezetting gehad en zoo lagen er in den tijd der Algemeene Staten onder meer 2000 man dragonders en voetvolk in de stad. Het wapen der stad bestaat uit vier leeuwen met een boom en werd bij privilege gegeven in 1355 door Hertogin Joanna, terwijl Keizer Maximiliaan er een arend, boven den boom en de leeuwen, aan toevoegde. Thans heeft de stad ongeveer 40.000 inwoners en een kleine 300-tal paarden; we zullen nu nagaan hoe het er met het hoefbeslag gesteld is.

EEN EN ANDER OVER AMELAND, DE PAARDENFOKKERIJ EN
HET HOEFBESLAG,

DOOR

Dr. GALLANDAT HUET,
Kapitein-paardenarts te Amersfoort.

Het eiland Ameland (Eemland, beëmd land, d. i. land in het water) heeft een zeer merkwaardige geschiedenis, welke is terug te brengen tot het jaar 1398, toen Hertog Albrecht van Beieren „Ameland en den aanleve” gaf aan Maarschalk Arend, Heer van Egmond en IJselstein. Door de woelige en onrustige tijden, een gevolg van innerlijke twisten en partij-schappen, konden de Heeren van Egmond in de 15e eeuw hun gezag niet handhaven en vertrouwden Ameland al spoedig toe aan Ritsche Jelmera; deze liet van 1400 tot 1404 een kasteel bouwen te Ballum, de Jelmera State. In 1405 werd de heerlijkheid Ameland door het recht en den raad van de landen, steden en deelen van Oosterga en Westerga, te Hartwerd — vrij en onbezwaard van de rechten en lasten van Ferwerderadeel verklaard en kreeg hiermede Ameland een eigen rechtspraak. In 1410 teisterden een verschrikkelijke storm en watervloed de kusten van de Noordzee, scheurde de Wadden en herschiep Ameland, dat met den vasten wal verbonden was, in een eiland. Niet lang daarna werd het eiland geweldig geteisterd en wel in 1421 door de zoo bekende St. Elisabethsvloed.

Ritsche Jelmera, zijn zoon Sasker Donia en zijn kleinzoon Hajjo van Cammingha, regeerden van 1405 tot 1485; in dit jaar verkreeg Pieter van Cammingha den titel van Vrij Erfheer van de heerlijkheid Ameland, hetwelk door Keizer Maximiliaan van Oostenrijk werd bevestigd. Zijn zoon Hajjo volgde hem op, doch werd in 1558 te Leeuwarden bij een oproer dood-geslagen. In 1559 werd Pieter van Cammingha over de heerlijkheid aangesproken door Lamoraal van Egmond die er oude rechten op had, doch de Prins van Oranje stelde Pieter in het gelijk. In het jaar 1569 werd het eiland afgehoopen door de watergeuzen die alles roofden, en het kasteel verbrandden. In '71 kwamen zij opnieuw op het eiland doch nu werden ze verdreven door de Groningsche haakschutters en lieten zij vele dooden op het eiland achter. Het volgende jaar voegde Pieter van Cammingha zich openlijk bij den Prins; hij werd hiervoor ter verantwoording geroepen door den Spaanschen Stadhouder van Friesland, Caspar de Robles, en vluchtte, doch hij werd gevangen genomen en tot zijn dood toe opgesloten in het z. g. Amelandshuis, dat was zijn kasteel te Leeuwarden. Nadien is er om het bezit van Ameland nog vele malen gestreden, doch het bleef in het bezit der Cammingha's tot 1704, in welk jaar het werd verkocht aan Johan Willem Friso, Prins van Oranje Nassau en Erfstadhouder van Friesland. Eén eigenaardigheid zij nog vermeld, n.l. toen in 1654 de oorlog met Engeland uitbrak, gingen twee afgezanten van het eiland naar Cromwell, den protector van Engeland, en verkregen van dezen een veiligheidsverklaring, dat Ameland beschouwd werd als geheel onafhankelijk van de Nederlanden. Na den dood van Johan Willem Friso, die verdronk bij een overtocht van het Hollandsch Diep,

werd Prins Willem IV Heer van Ameland en deze bezocht in 1734 het eiland. Door de Prinsen van Oranje was een paardenstoeterij te Ballum geplaatst, doch deze werd in 1787 opgeheven. In 1791 bezocht Prins Willem V als wettige heerscher het eiland, doch drie jaar na diens vertrek naar Engeland, in 1798, werd de erfheerlijkheid vernietigd, de oorspronkelijke koopbrief der prinselijke familie werd wederrechtelijk verbrand en werd Ameland gerekend als te zijn een Grietenij van de provincie Friesland en werd het, als elke andere gemeente, op de gewone wijze beheerd. Het eiland speelde nog een groote rol in den smokkelhandel, welke in 1810 bestond door het continentale stelsel en waarbij koloniale waren van het Engelsche eiland Helgoland des nachts werden aangebracht en door sluikers in de duinen werden verborgen.

In 1829 werd Ameland van zijn voornaamste en merkwaardigste sieraad beroofd; toen werd n.l. het oud adellijk slot van Amelands voormalige Vrij- en Erfheeren, het oude Cammingha huis, eertijds naar den Stichter „Jelmera State” geheeten, door sloopers met den grond gelijk gemaakt. Nog zij vermeld, dat tallooze malen door stormen en watervloeden het eiland geweldig geteisterd is en dat men in de tweede helft der voorgaande eeuw een dijk gelegd heeft van Nes naar Holwerd, zoodat er dus een vaste verbinding bestond met de Friesche kust. Lang heeft deze dijk het echter niet uitgehouden en nadien heeft men de pogingen, om een vaste verbinding te behouden, opgegeven. De mannelijke bevolking van Ameland gaat in de jeugd meest alle naar de groote vaart, om later op het eiland terug te komen en zich dan op landbouw en veeteelt toe te leggen. Doordat zij veel van de wereld gezien hebben, zijn zij ontwikkeld en beschaafd; door geringe kapitaalkrachtigheid wordt de landbouw echter niet intensief gedreven en hoewel er op het eiland geen armoede heerscht, bestaat er ook geen groote welvaart. De Amelanders zijn erg aan hun eiland gehecht, zij houden oude gebruiken in eere en bezitten zelfs een eigen volkslied, hetwelk aldus luidt:

Ogeweld uit wier uit zand!
 Gansch omspoeld door zilte baren,
 Moge God het steeds bewaren
 Ons plekje, rijk aan duin en strand!
 Het ons zoo lieflijk Ameland.

Eenvoud, kuischheid en verstand,
 Sierden 't allen tijd de vrouwen,
 Die ons eiland gaf 't aanschouwen.
 Blijft steeds het sieraad van uw land
 O, meisjeslief van 't Ameland.

Vrienden waar g'ook zwerft op aard!
 Of op d'ongewisse baren,
 Laat der vaad'ren deugd niet varen.
 Als g'in nood den riem ontspant
 Dan heeft U lief, heel Nederland.

Ameland is van Oost naar West zeven uur gaans lang en van Zuid naar Noord $1\frac{1}{2}$ uur breed; het vormt één gemeente en telt gezamenlijk ruim 2000 inwoners, verdeeld over vier dorpen, waarvan Hollum het grootste is met ongeveer 1000, dan Nes met ongeveer 500, Ballum ruim 270, terwijl Buren ruim 300 inwoners heeft. De inwoners bezitten gezamenlijk aan eigen land 978.75 H. A.; de overige 545.99 H. A. wordt door hen gepacht. Van dit land is 297.59 H. A. bouwland en tuingrond, terwijl 1219.66 H. A. grasland is. Het aantal paarden bedraagt 440, waarvan 289 boven de drie jaar; veulens zijn hierbij niet inbegrepen. De overige veestapel bestaat uit 2322 stuks runderen, waaronder 6 springstieren en 909 melk- en kalfkoeien, 933 heideschapen en lammeren, 121 bokken en geiten en 248 varkens. Friesche koeien worden op het eiland niet aangetroffen, daarvoor is het land veel te schraal; men treft hier slechts een klein slag vee aan. Het land is niet vruchtbaar, doch te Hollum is een aanvang gemaakt door den heer Ten Cate Hoedemaker om land in cultuur te brengen. Groote fokkers komen op het eiland niet voor; de Landbouw Mij. telt 220 leden, die elk één en sommige 2, 3, tot 4 fokpaarden bezitten. Werk voor de paarden is er weinig of niet, zoodat ruinen dan ook niet aangehouden worden. De boeren houden bovendien elk ongeveer 4 koeien en een varken voor eigen gebruik. De melk gaat naar de drie fabrieken te Nes, Ballum en Hollum en de ondermelk komt terug voor het jonge vee. Het bouwland levert boonen, erwten, aardappels, haver, rogge, tarwe en gerst. De gronden zijn over het algemeen niet best en de beste gronden liggen nog bloot voor het zeewater; de prachtige kleigronden kunnen diensengevolge weinig voedsel produceeren. Een geprojecteerd dijk-plan langs de Wadden zal dan ook bij tot standkoming zeer veel tot de welvaart van Ameland kunnen bijbrengen. De dorpen zijn omgeven door bouw- en hooilanden en deze vormen de z. g. binnenweiden en zijn of heeten beschermd door opgezette wallen van zoden. De noordelijke grondstukken van deze binnenweiden worden bestemd voor bouwland, de zuidelijker gelegen weiden dienen voor hooiland. Al het verbouwde is noodig voor eigen gebruik en voor wintervoer voor paarden en vee; van uitvoer is geen sprake, doch wel moet nog vrijwat ingevoerd worden. Na het binnenhalen van den oogst, begin September, worden de binnenweiden in alle dorpen opengesteld voor de paarden en voor het rund- en wolven. Dit heet „vrijgang” en is nog een overblijfsel van een oud gebruik. Rondom de binnenweiden liggen de z. g. buitenweiden; dit zijn de algemeene weiden, die vroeger voor elk dorp een „mark” vormden. De markten van Ballum en Hollum zijn na 1896 tusschen de rechthebbenden verdeeld, die van Nes in 1904, terwijl de Bureweide nog in onverdeeld bezit is. De weiden, welke gemeenschappelijk zijn, worden hier het „armhuis” genoemd. Zuiver drinkwater is in overvloed op het eiland aanwezig; op vele plaatsen ziet men z. g. n. „dobbe”, dat zijn waterkommen met helder zoet water. De paardenfokkerij dateert van zeer ouden datum en bestaat in het aanfokken en verkoopen van veulens, die deels vroeg in den zomer, deels in September naar Friesland worden verkocht, daar het eiland niet rijk genoeg is aan voedsel om ze langer aan te houden.

Onder Prins Willem V, Heer van Ameland, werden hier hengsten en

merries ingevoerd en later onder Koning Lodewijk had een invoer van Engelsche hengsten plaats. In den loop der tijden zijn ter verbetering van het paardenras Friesche, Noorsche, Oldenburgsche, Engelsche en Russische hengsten gebruikt. De stoeterij te Borculo stationeerde jaarlijks hengsten op Ameland; zelfs waren in 1831 de drie eenige volbloedhengsten dier stoeterij aldaar in functie. De Amelandsche afstammelingen der Burculosche hengsten waren zeer goed en werden destijds veel voor officierspaarden gebruikt. Nadat onder Koning Willem III de stoeterij te Borculo was opgeheven, werden op Ameland hengsten geplaatst van Groningsch, Drentsch en Terschellinger ras, met het gevolg, dat de veulens weinig waarde hadden en vaak onverkoopbaar waren. Dit veranderde toen men met Oldenburger hengsten ging fokken en nu werd wederom de paardenfokkerij op het eiland tot grooten bloei gebracht. Zoo heeft o. a. de stamboekhengst „Apollo” hierop grooten invloed uitgeoefend. Momenteel zijn ook twee Oldenburger hengsten op Ameland gestationeerd en wel Mentor op Hollum en Wilfried op Nes; de eerste munt uit door goed beenwerk, de tweede heeft een mooiere taille. Verleden jaar waren dezelfde hengsten er, doch men heeft ze dit jaar van standplaats verwisseld. Elke hengst dekt ongeveer evenveel merriën en wel ± 150 in elk seizoen.

Welke plaats neemt nu het hoefbeslag in op dit in veel opzichten merkwaardige eiland? Deze plaats is zeer bescheiden en dateert nog slechts van enkele jaren her. Vóór dien tijd waren er n.l. op het eiland nog geen straatwegen en liepen alle paarden onbeslagen. Van paarden, die werden ingevoerd, werden dan ook bij aankomst op het eiland de hoefijzers afgenomen. Er was tot vóór drie jaar geen hoefsmid op het eiland, hetwelk zeer zeker wel als een bijzonderheid mag gelden; de gestationeerde hengsten werden toen beslagen door den heer de Jong, die hiervoor geregeld overkwam uit Heerenveen. Na den aanleg van de straatwegen, die de verschillende dorpen verbinden, is het noodig geworden, dat de gebruikspaaarden beslagen worden en zijn er dan ook twee hoefsmiden gekomen, n.l. de heeren van den Brink te Nes en Faber te Hollum. Geen van beiden is gediplomeerd, daar zij niet in de gelegenheid zijn een cursus te doorloopen. Faber is echter werkzaam geweest bij den gediplomeerden hoefsmid Faber uit Amersfoort. Deze heeft verreweg de meeste paarden op beslag, daar van den Brink wegens gezondheidsredenen weinig geschikt is voor hoefsmid en slechts paarden beslaat omdat men in Nes en omstreken geheel op hem is aangewezen. De beslagprijzen zijn f 4.40, terwijl voor de hengsten, die Faber alleen beslaat, f 6.40 voor een nieuw beslag en f 4.— voor het verleggen van de ijzers wordt berekend. De boerenpaarden, die niet op den weg komen, krijgen geen ijzers onder, terwijl sommige ook alleen vóór beslagen worden. De stalhouderspaarden, die verscheidene in aantal zijn, n.l. voor de dag. verbindingen van Hollum en Ballum met Nes, zijn zeer sleetsch en komen geregeld elke week of uiterlijk binnen de tien dagen op nieuw beslag. Als regel beslaat Faber ongeveer 10 paarden per week, waarbij wel dagen van geen enkele, doch ook wel dagen van 4 paarden voorkomen. Hij beslaat uitsluitend uit de hand, hoewel bij zijn smidse een noodstal is gebouwd, doch deze is nooit in gebruik genomen. Daar hij geheel alleen is en zonder eenige hulp werkt,

gebruikt hij uitsluitend machinale ijzers en wel uit de fabriek van Helpman. Van de hengsten is Wildfried zeer lastig en daar men niet toestaat dat hij in de travaille beslagen wordt, is dit voor Faber een moeilijke corvée, waarbij het mij voorkomt, dat hij zich hiervoor beter kon doen betalen. Men betaalt toch ten slotte niet alleen de materialen en den arbeidstijd, doch de bedrijfsrisico mag hierbij ook wel in aanmerking genomen worden.

Het winterbeslag wordt op het eiland alleen met schroeven uitgevoerd. De smederij van Van den Brink op Nes is hoofdzakelijk een rijwielsmederij en het hoefbeslag is van weinig belang; toch komt het in den hooibouw voor, dat eenige weken achtereen 3 en 4 paarden per dag beslagen worden. Ook deze patroon werkt alleen, daar hij geen knecht kan krijgen; ook hij gebruikt uitsluitend machinale hoefijzers en wel uit de fabrieken van Helpman en van Hippos. De noodstal wordt hier nog al vaak gebruikt, vooral bij die paarden welke volgens v. d. Brink weinig opvoeding hebben genoten en lastig zijn. Ook hier zijn de boeren niet doordrongen van den stelregel dat een der voornaamste zorgen voor de goede hoefverpleging een tijdig beslag is en de zuinigheid spreekt ook hier een hartig woordje mee. V. d. Brink verteldé mij dan ook van klanten die slechts één stel ijzers per jaar gebruikten, welke dan zoo nu en dan eens verlegd worden. Hoe belangrijk dan ook het eiland Ameland uit een oogpunt van paardenfokkerij altijd geweest is en nog is, het hoefbeslag zal er wel nooit een voorname plaats gaan innemen. Dit vindt grootendeels zijn oorzaak hierin, dat het aantal gebruikspaarden, n.l. de paarden die op de harde wegen komen, betrekkelijk gering is en verder in den aard der fokkerij, waarbij de fokproducten op zeer jeugdigen leeftijd het eiland verlaten en dus van hoefverpleging bij veulens, het bekappen en het eventueel verbeteren van standen enz. hier weinig sprake is. Niet'emin is na den aanleg van kunstwegen de hoefsmid hier onmisbaar geworden en kan hij, behalve door het beslaan van paarden, ook door raad en voorlichting voor hetgeen op dit gebied de fokkerij betreft, den landbouwer-fokker van grooten steun zijn.

KORTE MEDEDEELINGEN.

MEDEDEELING VAN DEN UITGEVER.

In verband met de verhoogde papier-, zet- en drukkosten is de beide laatste jaren geen halffinnen band meer verstrekt voor het doen inbinden van den betreffenden jaargang, doch een papieren omslag. Een zoodanige omslag wordt gelijk met deze aflevering verzonden voor den jaargang 1921, namelijk aan de abonné's, die den geheelen jaargang hebben ontvangen.

Wie echter prijs mocht stellen op de ontvangst van een halffinnen band, kan die verkrijgen na toezending vóór 10 Januari a.s. van f 1.— aan de Administratie van „De Hoefsmid”, Huygensplein 5 te 's-Gravenhage.

* *

De Administratie voornoemd zou gaarne in het bezit willen komen van een paar November-afleveringen 1921 van „De Hoefsmid”. Mochten er abonné's zijn, die geen prijs stellen op het behoud van bedoelde vorige

aflevering, dan zullen zij de Administratie een dienst bewijzen door toezending van die aflevering, waarvan geen exemplaren ten kantore zijn overgebleven.

— **Inrichting voor hoefbeslag te Groningen.** De leerlingen H. Smit van Vriescheloo en H. Viswat hebben, na een verblijf van 5 maanden, de inrichting verlaten. Hunne plaatsen zijn ingenomen door de leerlingen R. Diemer van Donderen en H. Russchen van Zevenhuizen.

— **Examen onderwijzers in practisch hoefbeslag.** De commissie, belast met het toezicht op het afnemen van het examen in theoretische en praktische hoefkunde van de deelnemers aan den in 1921 gehouden cursus voor opleiding van onderwijzers in practisch hoefbeslag, is door den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel benoemd. Zij bestaat uit dezelfde personen als verleden jaar. De dagen, waarop het examen zal worden gehouden, worden in de Januari-aflevering medegedeeld. Evenals voorgaande jaren zullen deze data vallen in het laatst van Januari.

— De Directeur-Generaal van den Landbouw brengt in de „Staatscourant” ter kennis van belanghebbenden, dat in de maand Januari aanstaande op nader te bepalen dagen aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool te Utrecht gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van het toelatingsexamen tot den **cursus ter opleiding van onderwijzers in practisch hoefbeslag.**

Zij, die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten den leeftijd van 23 jaar bereikt hebben en zich vóór 20 Januari 1922 met eigenhandig geschreven brief hebben gericht tot den Directeur van het Instituut voor Hoefkunde der Veeartsenijkundige Hoogeschool, Prof. Dr. H. M. Kroon te Utrecht (Biltstraat 172), onder overlegging van geboorteacte, diploma's (als van ambachtschool, hoefsmidschool of hoefbeslagcursus), het bewijs van met vrucht de lagere school te hebben doorloopen en aanbevelingen uit vroegere werkkringen.

— **Sleepende gang:** Deze komt verreweg het meest voor aan de achterbeenen. Men ziet hem nog al eens bij oude, versleten dieren, bij paarden met een gedeeltelijke verlamming in het kruis of bij zulke welke slap zijn door ziekte, gebrek aan voldoende voer, enz. Al naar gelang der oorzaak kan men trachten het sleepen te verhelpen. Is de gang zelf niet te verbeteren dan blijft voor den smid slechts over een ijzer te geven met wat opzet en verder een zeer dikke en sterke lip aan te halen. Om het spoedig doorslijten van het ijzer zooveel mogelijk tegen te gaan maakt men ook wel gebruik van het inwellen van stukken staal in de lip.

Dr. U. Fisher beschrijft in de December-aflevering van „Der Hufschmied” een geval van sleependen gang met de voorbeenen of beter gezegd met één voorbeen. Alvorens tot de beschrijving er van over te gaan wijst schr. eerst nog eens uitdrukkelijk op het groote belang van goed onderzoek vóór het beslag. Vele smeden doen dit nog onvoldoende. Het is een kwestie van

systeem. Indien de smid dit vóór-onderzoek nu maar eenmaal als vast onderdeel van het beslag beschouwt en als daarbij behoorend, dan zal hij het ook nimmer achterwege laten, zal hij er kijk op krijgen, goede resultaten verwerven en meer doelbewust het hoefbeslag uitvoeren. Dat vóór-onderzoek bepaalt zich tot verscheidene zaken in rust, in stap en in draf. Zoo b v. de vorm van een hoef in verband met den beenstand, de grootte in onderling verband en ten opzichte van het paard, de hoek van den hoef met den bodem, voetas enz. Hij zal letten op vóórkomen van strijken, scheppen, maaien, kruisen, aanwezigheid van Franschen-, toontreder-, bodem-nauwen- en bodemwijden stand enz. En zoo ook op sleepen. In het algemeen is het dus beslist wenschelijk, dat de smid het paard ook even laat draven. Veronderstel dat het dier kreupel bij den smid komt en deze overtuigt zich vóór het beslag niet van den draf, dan kan hij de schuld krijgen zoo het dier de smederij niet rad verlaat.

Een nauwkeurige beschouwing van het oude ijzer is vervolgens van groot gewicht. Bij paarden met afwijzende standen en gangen kan men hiervan steeds de gevolgen waarnemen aan ijzers, voeten of gewrichten, welke bij eenigszins langen duur ook van het normale gaan afwijken. Bij den „sleepende gang”, waarbij de toon van den voet telkens over den grond wordt geschaafd, bestaan deze veranderingen, zooals duidelijk is, in een overmatige afslijting van ijzer en hoef in het toongedeelte. Papierdunne ijzers daar ter plaatse zijn het gevolg, vaak het doormidden breken in den toon. Voor den paardengebruiker een schadelijke zaak. Ook de hoeftoon is natuurlijk aan afslijting onderhevig.

Het paard, waarover Dr. Fisher schrijft, was een veertienjarige uit den troep met een kreupelheid aan het linker voorbeen, als gevolg eener peesontsteking van langdurigen aard. Van doortreden in den kogel was geen sprake meer en het heele been kon moeilijk meer op normale wijze naar voren worden geplaatst, zoodat sleepen het gevolg was. Ook hier een sterke afslijting van het ijzer aan den toon, over een lengte van 6 c.M.

De smid, die het dier te beslaan kreeg, hield geen rekening met de afwijking die het sleepen had veroorzaakt, n.l. de peesontsteking en gebruikte een gewoon ijzer met wat opzet en versterkte lip. De steunvlakte verminderde hij dus en dit maakte den gang van het dier nog ongelukkiger.

Later volgde goed beslag, bestaande in een ijzer met kalkoenen, zonder lip en met sterk en breed toongedeelte, waardoor het naar voren en terzijde ruim 1 c.M. buiten den hoef uitstak, terwijl het stappen door een matigen „opzet” iets werd vergemakkelijkt.

— **Hoekkraakbeenfistel:** De dierenarts Dr. Illing, assistent aan de Diergeneeskundige Hoogeschool te Dresden, heeft den laatsten tijd een opvallende toename kunnen waarnemen van het aantal hoekkraakbeenfistels en meent dat de oorzaak hiervan voornamelijk moet worden gezocht in de verhoogde hoefbeslagprijzen en het dientengevolge veel te lang laten onderliggen van de ijzers. Illing zegt, dat het beslag thans slechter is dan voor den oorlog.

(u. *Der Hufschm.*).

— De Vrijstaat Saksen geeft gelukkig een gunstiger oordeel over het hoefbeslag. In de door haar gepubliceerde „Mededeelingen” lezen we van een vooruitgang sinds de gemobiliseerde smeden weder in hun haardsteden zijn teruggekeerd, dus sedert de beëindiging van den oorlog. Moeite hadden verscheidene smeden daarna nog om hun bedrijven aan den gang te houden door schaarschte van kolen en ijzer, maar langzamerhand is de productie gestegen en het euvel verholpen.

Verder moet de beslagmethode van Stark-Guther goed voldaan hebben, vooral bij vol- of knolhoeven, na hoefbevangenheid ontstaan.

(Id.).

— **Het uit-steken der nieten:** In de „Schweizer Hufschmied” wijst prof. Dr. F. Schwendiman op het vóórkomen hiervan en tevens op het voorkómen: goed indrijven van den nagelkop in zijn bedding en vooral juist stampen der gaten.

— **Roestvrij staal:** Den laatsten tijd is in den handel een bijzondere soort staal, die niet roest en niet wordt aangetast door zout- of sodawater, zelfs niet door salpeterzuur. Men heeft proeven genomen o.a. met gietijzer en nikkelstaal ten opzichte der inwerking van kokend salpeterzuur van 50 % en een gewichtsvermindering kunnen aantoonen van respect. 245 en 220 gram in twee uren tijds, terwijl bovengenoemde staalsoort absoluut geen gewicht verloor.

Voor tafelmessen, uitlaat-ventiels bij motoren, velgen en spaken bij fietsen wordt dit soort staal aangewend. Ook in de scheikundige grootindustrie, b.v. in kleurstoffabrieken. Verder in de geneeskunde bij het vervaardigen van instrumenten enz.

(u. *Der Hufschm.*)

— **Hoornscheuren:** Een lezer van „Der Hufschmied” heeft vernomen dat de hoorngroei wordt bevorderd door een inwrijving met scherpe zalf op de kroon en de goede werking hiervan bij hoornscheuren. Hij vraagt het oordeel der redactie hierover. Deze antwoordt dat prikkelende smeersels op de kroon inderdaad den hoorngroei aanzetten, maar wat bereikt men hiermede bij hoornscheuren indien door den lichaamslast toch telkens weer opnieuw de randen van elkaar splijten? Dit te voorkómen is eerste vereischte en de behandeling daarvoor is óf het aanleggen van een drukverband óf het branden van een streepje dwars boven de scheur.

— **Correspondentie:** Naar aanleiding van een verzoek van het Bestuur der „Vereeniging van Militaire Hoefsmeden” wie het artikel „*Nieuwe positie-regeling der Militaire Hoefsmeden*”, opgenomen in de j.l. verschenen October-aflevering, heeft geschreven, en

of daarin geen gebruik is gemaakt van een circulaire door genoemd Bestuur aan de leden dier Vereeniging gezonden, zij het volgende medegedeeld:

a. de Schrijver is Dr. R. H. J. Gallandat Huet, kapitein-paardenarts te

Amersfoort (deze vraag alsmede het gegeven antwoord lijkt ons betrekkelijk overbodig, daar ieder lezer en zeer zeker de steller der vraag heel goed weet dat deze schrijver zijn stukken altijd teekent met de letters G. H.);

b. deze Schrijver heeft bij de samenstelling van genoemd artikel gebruik gemaakt, zooals ook in den 1^{en} regel van het artikel is vermeld, van een aanschrijving van het D. v. O. van 30 Aug. j.l. IIIe Afd., No. 101 en mitsdien niet van de circulaire door het Bestuur van de „Vereeniging der Militaire Hoefsmeden” verzonden.

R e d.

PERSOVERZICHT.

— *Niet alledaagsch*... wat maar gelukkig is ook! Een der lezers zond ons ter kennisneming een tusschen oude paperassen gevonden karakteristiek briefje, dat — eenigszins van taalfouten gezuiverd en met weglating der eigennamen van oppasser en paarden — luidde als volgt:

„Luitenant. De stallen waren goed in orde. Het licht brandde goed en „er was een zoete lucht. S. liep buiten en had wat kapotte knieën. Maar „de luit. behoeft niet bang te zijn, want ze bloeiden niet bar.

„K. stond over de koot en heb ik hem wat jodium gegeven. D. S. heeft „koliek maar ik heb hem goed met stroo gewreven. F. nog wat hinder van „zijn spat, Gaat wel over! „S. had een dikke pees maar die heb ik gemas- „seerd en in de kamfer gezet. Sp. begon te liften maar dat geeft niets luit.

„Luit. nou weet U alles van de paarden, Gaat u maar gerust slapen. „Dag luit.”

(u. „*Het Paard.*”)

— Het vakblad „Iron Age” schrijft in zijn weekbericht o.a. het volgende over de Amerikaansche ijzer- en staalmarkt: In den staalhandel is het meest opmerkelijke feit, de verdubbeling van de geboekte orders voor levering in het eerste halfjaar 1922. Wat den ijzerhandel betreft werden verschillende belangrijke posten in smeedijzeren buizen afgesloten.

— *Verhooging der kolenprijzen in het Ruhrgebied.* — Tengevolge van de nieuwe looncontracten zijn de kolenprijzen, met ingang van 1 December, verhoogd en wel voor steenkolen met gemiddeld 132 Mark per ton, ongerekend de kolenbelasting.

(u. *Handelsberichten* van 1 Dec.)

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Vraag: Hoe prepareert men hoeven en beenderen, teneinde ze voor onderwijsdoeleinden bruikbaar te kunnen houden?

Antwoord: Alle vleeschdeelen verwijderen. Daarna een oplossing van hoogstens 2 procent bijtende kali bereiden en in de kokende oplossing het te prepareren deel brengen. Zoolang koken tot de nog overgebleven pees- en vleeschstukjes met een borstel verwijderd kunnen worden, hetgeen

na 2 à 3 uur doorgaans zonder moeite gelukt. Vervolgens het been eenige uren in stroomend water leggen om de kali af te spoelen. Dan drogen waarna 24 uur in waterstofsperoxyde. Weer 12 uur in stroomend water spoelen en verder drogen in de zon. Meestal is het been dan ontvet en heeft het sneeuw witte kleur verkregen. (u. *Der Hufschm.*)

ADVERTENTIËN.

De Directeur-Generaal van den Landbouw brengt ter kennis van belanghebbenden, dat in de maand Januari aanstaande op nader te bepalen dagen aan de Veeartsenijkundige Hoogeschool te Utrecht gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van het toelatings-examen tot

den cursus ter opleiding van onderwijzers in practisch hoefbeslag.

Aanmeldingen moeten vóór 20 Januari 1922 zijn binnengekomen bij Prof. Dr. H. M. KROON te Utrecht, Biltstraat 172.

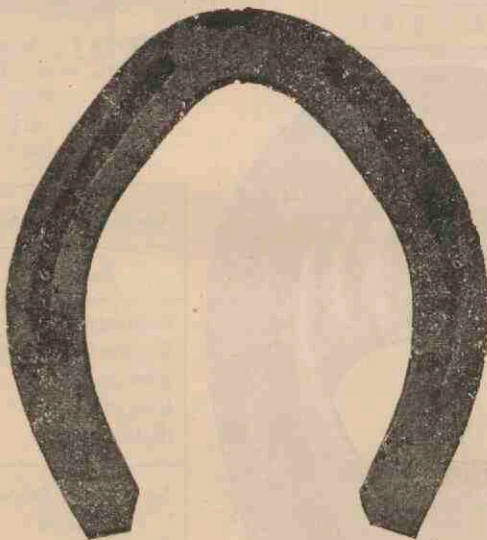
Voor nadere bijzonderheden zij verwezen naar de Nederlandsche Staatscourant.

Deze Schroefkalkoenen

I^a staal, gehard, levert in iedere hoeveelheid bij afname van minstens 5000 stuks, incl. kist, franco Nederl. grens voor f 6.— per 1000 stuks.

Martin Mueller,
München, Klugstrasse 86.

**Handelsvennootschap
Hoffman & Moermans.**

KANTOOR:

Javastraat 90, 's-Gravenhage.

Tel. 4902-3330.

**SPECIAAL ADRES VOOR
HOEFIJZERS**

in alle maten en modellen.

Uit voorraad leverbaar.

Uiterst concurrerende
prijzen.

Verzuimt niet ons aan te vragen.

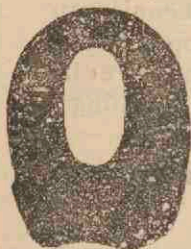
Telegram-Adres
BAX Glashaven
Rotterdam.

Meest uitgebreide sorteering prima blanke
Ster-Hoefnagels, meer dan 60 verschillende voorradig.
Speciale fijne Nagels voor Renpaarden enz.
— Billijke prijzen. —

Intercommunaal
Telefoon
No. 1355.

NIEUWE AMERIKAANSCH E HOEFZOLEN

voordeelig, gemakkelijk in gebruik. — *Kunnen niet loslaten.*

Merk „Dexter”, met flink hielstuk.

Merk „Pacifie”, met zwaar hielstuk.

Merk „Rambler”, in witte en grijze Caoutchouc, op leder opgenaaid met flink hielstuk, voorradig van 4 1/8 tot 6 7/8 Eng. dm.

Merk „Chicago”, geheel Caoutchouc uit één stuk met zwaar hielstuk voor zware paarden, voorradig van 7 1/8 tot 7 9/16 Eng. dm. uiterste breedte buitenkant ijzers gem.

Dichte Luchtdrukzolen, in 10 maten, voor- en achterijzers, voorradig.

Strijkringen met riempje

Gewone
Engelsche Hoefzolen
op Leder,
„Safety pad en
Frogpad”.

Engelsche Hoefzolen
A. en D. & H.

Hoefranden.

Open Caoutchouc zool, merk B. V in 7 maten, voor- en achterijzers voorradig.

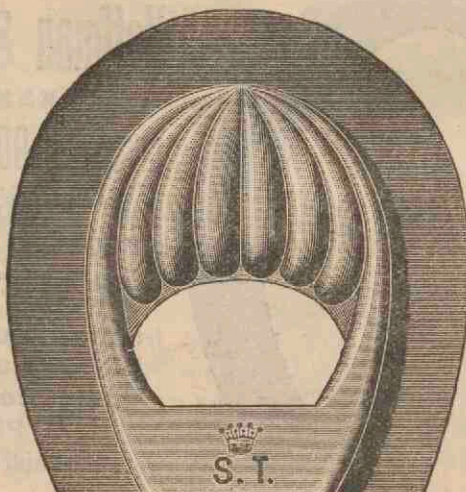
Gemaakte Hoefijzers,
Rits- en Stampmodel,
uitsluitend beste
kwaliteit ijzer;
in 9 maten voorradig.

Ijs- of Scherpnagels
in 12 soorten.

Opruimers voor
Schroefgaten.

Schroeven en Stiften
in alle modellen;
tijdige bestelling
gewenscht.

Touwijzers in
verschillende maten.

Open Luchtdrukzool
in 8 verschillende maten voorradig.

Caoutchouc Hielstukken.

Kunsthooen.

Hoef tangen.
Renetten (rechts en links).
Hoefraspen.
Houwklingen.
Hoefhamers.

Lasch- of Welbladen en
Poeder
om ijzer en staal te
wellen.

Men lette op het echte merk S T

met kroon.

